

Priloga Javnemu razpisu za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2021« v letu 2021 iz 2. točke Javnega razpisa za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2021« v letu 2021, št. 6316-2/2020-120, z dne 26. 5. 2021.

**Razpisane teme CRP 2021
(dodatne informacije in obrazložitve)**

TEŽIŠČA, TEMATSKI SKLOPI OZ. TEME CRP 2021

1. Predlagatelj tem: Ministrstvo za finance

**Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za infrastrukturo**

1. TEMA: Model splošnega ravnovesja z okoljsko in energetske komponento

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme 2.5.1.:

Naslov teme: Model splošnega ravnovesja z okoljsko in energetske komponento

Cilja:

- razvoj oziroma nadgradnja splošnih ravnovesnih makroekonomskih modelov, ki vsebujejo okoljsko in energetske komponento (model je lahko sestavljen iz različnih modulov ali pa so v modelu integrirani vsi cilji);
- model naj omogoča dovoljšno število variabel in parametrov, ki se jih bo lahko nastavljal in preko transmisijskih kanalov povezovalo energetske in okoljske učinke z ekonomskimi ter socialnimi; s tem povezano bodo identificirani »Šoki in ukrepi«, s katerimi bo možno opraviti različne simulacije; na primer povezava zniževanje izpustov na gospodarstvo in trg dela.

Podrobnejša obrazložitev:

Nov razvojni pristop t. i. "zeleni prehod" – prehod na podnebno nevtralno družbo zahteva tudi razvoj analitičnih orodij za simuliranje učinkov ukrepov in ciljev iz okoljskega in energetskega področja ter posledičnih strukturnih sprememb na gospodarstvo, družbo in ekonomsko politiko. S tem bo prav tako mogoče učinkovitejše postavljanje oziroma prilagajanje novih ciljnih vrednosti v povezavi z ekonomskimi in socialnimi učinki. Ministrstvu za finance pa bo omogočeno učinkovitejše prilagajanje fiskalne politike za dolgoročni razvoj Slovenije.

V ta namen je raziskovalna tema namenjena razvoju oziroma nadgradnji splošnih ravnovesnih makroekonomskih modelov, ki vsebujejo okoljsko in energetske komponento. Pri tem je lahko model sestavljen iz različnih modulov ali pa so v modelu integrirani vsi cilji.

Pomembno je, da bo model omogočal dovoljšno število variabel in parametrov, ki se jih bo lahko nastavljal in preko transmisijskih kanalov povezovalo energetske in okoljske učinke z ekonomskimi ter socialnimi. S tem povezano bodo identificirani »Šoki in ukrepi«, s katerimi bo možno opraviti različne simulacije. Na primer povezava zniževanje izpustov na gospodarstvo in trg dela.

Z zelenim prehodom je razvoj tovrstnih modelov nujen za zagotavljanje spremljanja in vrednotenja dolgoročnih ročnih ciljev in njihovih učinkov.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 135.000,00 EUR
(25% MF, 25% MZI, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: dr. Nataša Vrh
E-mail: natasa.vrh@mf-rs.si
Tel. št.: 01/369 64 28

2. TEMA: Digitalna preobrazba in struktura slovenskega gospodarstva ter dolgoročna gospodarska rast in vzdržnost javnih financ Slovenije

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme 2.5.2.:

Naslov teme: Digitalna preobrazba in struktura slovenskega gospodarstva ter dolgoročna gospodarska rast in vzdržnost javnih financ Slovenije

Cilji:

- identifikacija kanalov, smeri in moči povezav med digitalizacijo (tudi z vidika uvajanja 5G omrežja) in dolgoročno gospodarsko rastjo Slovenije na podlagi empiričnih podatkov (na makro ravni), vključno s preverjanjem povezav med digitalizacijo in tehničnim napredkom, zalogo kapitala in agregatno ponudbo delovne sile (z vidika zaposlenosti in delovnih ur na zaposlenega);
- opredelitev neto učinka digitalizacije na slovensko gospodarstvo;
- identifikacija interakcije med digitalizacijo in strukturo slovenskega gospodarstva na mikro ravni; vpliv digitalizacije na produktivnost podjetij in panog, mednarodno konkurenčnost, povpraševanju po delovni sili, plačah;
- identifikacija interakcije med strukturnimi spremembami gospodarstva in sistemi usposabljanja;
- identifikacija ustrezne metodologije za analiziranje omenjenih povezav;
- identifikacija vloge in ukrepanja fiskalne politike za zagotavljanje blaginje slovenskih državljanov in vzdržnosti javnih financ med procesom digitalne preobrazbe;
- identifikacija optimalnih virov financiranja sistemov socialne zaščite.

Podrobnejša obrazložitev:

Ukrepi in vlaganja za spodbujanje prehoda v digitalno družbo so prioritetni tako na EU ravni, kot v Sloveniji. Digitalna preobrazba ima makro in mikro ekonomske aplikacije za slovensko gospodarstvo, ki pomembno vplivajo na blaginjo slovenskih državljanov in vzdržnost javnofinančnega sistema (tako z vidika strukture javnih financ kot načina financiranja).

Cilji raziskovalnega projekta so:

- identifikacija kanalov, smeri in moči povezav med digitalizacijo (tudi z vidika uvajanja 5G omrežja) in dolgoročno gospodarsko rastjo Slovenije na podlagi empiričnih podatkov (na makro ravni), vključno s preverjanjem povezav med digitalizacijo in tehničnim napredkom, zalogo kapitala in agregatno ponudbo delovne sile (z vidika zaposlenosti in delovnih ur na zaposlenega).
- opredelitev neto učinka digitalizacije na slovensko gospodarstvo.
- identifikacija interakcije med digitalizacijo in strukturo slovenskega gospodarstva na mikro ravni; vpliv digitalizacije na produktivnost podjetij in panog, mednarodno konkurenčnost, povpraševanju po delovni sili, plačah.
- identifikacija interakcije med strukturnimi spremembami gospodarstva in sistemi usposabljanja.

- identifikacija ustrezne metodologije za analiziranje omenjenih povezav.
- identifikacija vloge in ukrepanja fiskalne politike za zagotavljanje blaginje slovenskih državljanov in vzdržnosti javnih financ med procesom digitalne preobrazbe.
- identifikacija optimalnih virov financiranja sistemov socialne zaščite.

Prednost raziskave je, da bo omogočila povezavo vplivov digitalne preobrazbe na več področji hkrati (gospodarstvo, trg dela, izobraževanje) in identificirala učinkovite ukrepe na področju fiskalne politike.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
 (50% MF, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Ime in priimek: Ana Milanez
 E-mail: ana.milanez@mf-rs.si
 Tel. št.: 01/369 65 22

3. TEMA: Model za napovedovanje izdatkov sektorja država

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme 2.5.3.:

Naslov teme: Model za napovedovanje izdatkov sektorja država

Cilji:

- pridobiti »top down« približek načrtovanja in napovedovanje izdatkov sektorja država (po ESA metodologiji), pri tem, da se zagotovi z mesečnim zamikom podatke za 4 javnofinančne blagajne;
- razviti modelski pristop, ki bo omogočil na agregirani ravni hitrejše ocene javnofinančnih tokov. Model mora omogočiti zajem ključnih izdatkov sektorja države (vse javnofinančne blagajne) kot opredeliti prispevek javnih zavodov, skladov, agencij in državna podjetja, ki so zajeta v sektorju država (vstopni podatki na podlagi AJPES bilanc);
- razviti model, ki bo omogočil povezavo podatkovnih baz (MF bilten in AJPES) in analitičnega orodja za napovedovanje. Pri tem je potrebno razviti ekonometrični izračun oziroma predlagati nove analitične pristope za obdelavo (preučevanje odvisnosti, iskanje ustreznih spremenljivk) in napoved podatkov;
- zagotoviti je potrebno napoved (na podlagi več preučenih spremenljivk) za posamezne kvartale in najmanj za prihodnja tri leta po ESA kategorijah:
 - D1 / Sredstva za zaposlene (z možnostjo podkategorije: Plače in prispevki / JZ);
 - P2 / Vmesna poraba (z možnostjo podkategorije: Izdatki za blago in storitve / JZ);
 - D62&D6311&D6312&D6313 / Skupaj socialna nadomestila (nujno s podkategorijo: Bruto pokojnine / ZPIZ);
 - P5 / Bruto investicije (nujno s podkategorijo: bruto investicije drugih enot sektorja država / ZPIZ);
 - Reisdium preostalih temeljnih agregatov (D4, D3, D5, D7, D9) / posebej ločiti EU sredstva, ki niso porabljena znotraj sektorja država;
- opraviti analizo vsaj parih držav in njihovih modelov za napovedovanje izključno izdatkovne strani sektorja država.

Podrobnejša obrazložitev:

Cilj modela je pridobiti »top down« približek načrtovanja in napovedovanje izdatkov sektorja država (po ESA metodologiji), pri tem da se zagotovi z mesečnim zamikom podatke za 4 javnofinančne blagajne. V Sloveniji imamo razvit »bottom up« način načrtovanja, medtem ko je ekonometrični pristop manj razvit, a zelo uporaben za prihodnje in hitro načrtovanje smeri fiskalne politike. S ciljnim raziskovalnim programom želimo razviti modelski pristop, ki bo omogočil na agregirani ravni hitrejše ocene javnofinančnih tokov. Model mora omogočiti zajem ključnih izdatkov sektorja države (vse javnofinančne blagajne) kot opredeliti prispevek javnih zavodov, skladov, agencij in državna podjetja, ki so zajeta v sektorju država (vstopni podatki na podlagi AJPES bilanc).

V okviru projekta je potrebno razviti model, ki bo omogočil povezavo podatkovnih baz (MF bilten in AJPES) in analitičnega orodja za napovedovanje. Pri tem je potrebno razviti ekonometrični izračun oziroma predlagati nove analitične pristope za obdelavo (preučevanje odvisnosti, iskanje ustreznih spremenljivk) in napoved podatkov. Zagotoviti je potrebno napoved (na podlagi več preučenih spremenljivk) za posamezne kvartale in najmanj za prihodnja tri leta po ESA kategorijah:

- D1 / Sredstva za zaposlene (z možnostjo podkategorije: Plače in prispevki / JZ)
- P2 / Vmesna poraba (z možnostjo podkategorije: Izdatki za blago in storitve / JZ)
- D62&D6311&D6312&D6313 / Skupaj socialna nadomestila (nujno s podkategorijo: Bruto pokojnine / ZPIZ)
- P5 / Bruto investicije (nujno s podkategorijo: bruto investicije drugih enot sektorja država / ZPIZ)
- Reisdium preostalih temeljnih agregatov (D4, D3, D5, D7, D9) / posebej ločiti EU sredstva, ki niso porabljena znotraj sektorja država.

Opravi naj se tudi analiza vsaj parih držav in njihovih modelov za napovedovanje izključno izdatkovne strani sektorja država.

Raven kontov je odvisna od možnega izračuna in se bo določila tekom projekta. Analitično orodje mora omogočiti tudi vnos posameznih enkratnih dogodkov, ki jih lahko vnaprej predvidimo. Rezultati raziskave morajo prispevati k predlogu alternativnega modela javni financ in predvsem financiranja sistema socialne zaščite.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(50% MF, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Franci Klužer
E-mail: Franci.Kluzer@mf-rs.si
Tel. št.: 01/369 64 86

2. Predlagatelj tem: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo

Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

Ministrstvo za javno upravo

Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko

1. TEMA: Izdelava aplikativnega modela za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.1.:

Naslov teme: Izdelava aplikativnega modela za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij

Cilji:

Priprava strokovnega predloga enotne metodologije merjenja družbenih učinkov socialnih podjetij na nacionalnem nivoju za potrebe priprave uredbe o merjenju družbenih učinkov socialnih podjetij.

- analiza merjenja družbenih učinkov socialnih podjetij in drugih subjektov socialne ekonomije v mednarodnem prostoru tj. v vsaj 3 primerljivih državah članicah EU:
 - posnetek in analiza stanja,
 - identifikacija in analiza deležnikov,
 - identifikacija in analiza kazalnikov za merjenje družbenih učinkov,
 - identifikacija in analiza podpore za merjenje družbenih učinkov (vsebinska, finančna in IT podpora);
- priprava možnih modelov za ugotavljanje in merjenje družbenih učinkov slovenskih socialnih podjetij in drugih subjektov socialne ekonomije;
- oblikovanje najbolj optimalnega modela merjenja družbenih učinkov za slovenski institucionalni kontekst, ki mora biti, zaradi evropske primerljivosti, usklajen z mednarodnimi dokumenti ter prilagojen razmeram in potrebam socialno podjetniške prakse v Sloveniji (poenostavljen);
- opredelitev metodologije samoocenjevanja slovenskih socialnih podjetij in drugih subjektov socialne ekonomije ter preverba usposobljenosti sektorja za izvedbo merjenja družbenih učinkov (izvedba testiranja);
- oblikovanje navodil za praktično uporabo modela merjenja družbenih učinkov socialnih podjetij.

Podrobnejša obrazložitev:

Z raziskavo želimo identificirati področja na katerih socialna podjetja ustvarjajo družbene učinke, jih definirati ter opredeliti njihovo vrednost za celotno družbo. Vrednotenje družbenih učinkov predvideva tudi ZSocP, ta v 5. členu določa, da Vlada Republike Slovenije z uredbo podrobneje opredeli standarde, merila in kazalnike za spremljanje družbenih učinkov iz naslova dejavnosti socialnih podjetij. Namen oblikovanja CRP je neposredna podpora za:

- Identifikacijo in opredelitev sprememb oziroma družbenih učinkov, ki jih ustvarjajo socialna podjetja, tj. pozitivnih vplivov na življenja uporabnikov njihovih izdelkov, storitev ali deležnikov.
- Metodološki okvir, ki bo podrobneje opredelil standarde, merila in kazalnike za spremljanje družbenih učinkov socialnih podjetij v Sloveniji in bo primeren za vključitev v predlog Uredbe o merjenju družbenih učinkov (vezano na določbo drugega odstavka 5. člena ZSocP).
- Predlog metode (samo)ocene in načina poročanja socialnih podjetij o družbenih učinkih ter posledično spremljanja poslovanja socialnih podjetij (vezano na določbo drugega odstavka 19. člena ZSocP).

- Oblikovanje aplikativnega modela za spremljanje družbenih učinkov kot orodja, ki lahko služi kot podlaga za konkurenčen dostop do trga oziroma financiranja socialnih podjetij.

Namen uredbe spremljanja družbenih učinkov, ki jo predvideva ZSocP, je dokazovanje smotrnosti in pomembnosti delovanja socialnih podjetij ter prikaz razlikovanja socialnih od »klasičnih« podjetij. ZSocP namreč socialno podjetništvo opredeljuje kot trajno opravljanje podjetniške dejavnosti s proizvodnjo in prodajo proizvodov ali opravljanjem storitev na trgu, kjer ustvarjanje dobička ni glavni cilj podjetniške aktivnosti, temveč glavni cilj predstavlja doseganje socialnih oziroma družbenih učinkov.

Za potrebe priprave uredbe je tako potrebna podrobnejša opredelitev standardov, meril in kazalnikov za spremljanje družbenih učinkov, ki jih ustvarjajo socialna podjetja oziroma priprava aplikativnega modela za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij. Pri tem izdelava kazalnikov za spremljanje družbenih učinkov predstavlja zahteven proces priprave, ki mora vključevati tako strokovnjake kot konkretna socialna podjetja ter mora biti pred vključitvijo v pravni akt predhodno testiran v praksi.

Aplikativni model za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij je tako potrebno orodje za pripravo podzakonskega akta, ki bo služil kot orodje za prepoznavanje družbenih učinkov oziroma sprememb, ki jih socialna podjetja ustvarjajo kot rezultat svojih aktivnosti. S tem bo prispeval k boljšemu razumevanju in merjenju družbenih učinkov več deležnikov tj. državnih in javnih organov, investitorjev, uporabnikov izdelkov in storitev ter subjektov socialne ekonomije ter slednjim omogočil dodaten dostop do finančnih virov. Poleg investitorjev z družbenim učinkom so namreč tudi tradicionalne finančne ustanove pripravljene investirati v socialna podjetja, ki imajo potencial ustvariti finančno učinkovite trge v specifičnih sektorjih socialne ekonomije. Pri tem tradicionalne finančne ustanove predhodno ocenijo, ali bo njihova investicija, poleg finančnih prihodkov, dejansko ustvarila tudi družbeni učinek. Socialna podjetja morajo tako poleg ustvarjanja ekonomske vrednosti ustvarjati tudi družbeno vrednost, saj je le-to pogoj za njihovo finančno in trajnostno vzdržnost. Družbena vrednost oziroma učinek pa mora biti opredeljiv in merljiv.

Merjenje družbenih učinkov lahko tako socialna podjetja usmeri k opredelitvi realnih ciljev, k spremljanju in povečanju uspešnosti, k opredelitvi lestvice prednostnih odločitev in posledično k bolj konkurenčnemu dostopu do trga. Hkrati pa drugim deležnikom omogoči enotno metodo ocenjevanja njihovih prednosti in pozitivnih vplivov na družbo, zakonodajalcu pa možnost za pripravo ustreznih ukrepov na področju spodbujanja razvoja socialnih podjetij.

19. člen ZSocP socialnim podjetjem nalaga, da poročajo o družbenih učinkih, ki jih ustvarjajo skladno s prej omenjeno uredbo, in sicer z namenom dokazovanja njihove vloge na trgu. Vloga socialnih podjetij je skladno s cilji in načeli socialnega podjetništva usmerjena v krepitev družbene solidarnosti in povezanosti, družbenih inovacij, sposobnost družbe za reševanje socialnih, gospodarskih, okoljskih in drugih problemov, spodbujanje sodelovanja ljudi, zagotavljanja dodatne ponudbe izdelkov in storitev, ki so v javnem interesu, razvoja novih možnosti zaposlovanja, zagotavljanja dodatnih delovnih mest ter socialne vključenosti in poklicne (re)integracije najbolj ranljivih skupin ljudi na trgu dela.

Zaradi kompleksnosti področja socialne ekonomije ni mogoče v celoti in po načelu od zgoraj navzdol opredeliti takega niza kazalnikov, ki bi lahko v celoti izmerili družbeni učinek. Zato želimo z aplikativnim modelom za merjenje družbenih učinkov: identificirati cilje, opredeliti kazalnike in merske enote ter načine merjenja in validacije ter predvideti načine poročanja, učenja in izboljševanja družbenih učinkov socialnih podjetij. Aplikativni model mora pri tem omogočati /samo) oceno družbenih učinkov tudi za namene poročanja, tako mora biti uporabniku prijazna, na način, da

jo bo mogoče vključiti npr. v letno poročanje socialnih podjetij Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve ter tako poenostaviti postopek poročanja in zmanjšati administrativno breme socialnih podjetij.

Pričakovani rezultati:

- Analiza merjenja družbenih učinkov socialnih podjetij in drugih subjektov socialne ekonomije v mednarodnem prostoru tj. v vsaj 3 primerljivih državah članicah EU:
 - posnetek in analiza stanja,
 - identifikacija in analiza deležnikov,
 - identifikacija in analiza kazalnikov za merjenje družbenih učinkov,
 - identifikacija in analiza podpore za merjenje družbenih učinkov (vsebinska, finančna in IT podpora).
- Priprava možnih modelov za ugotavljanje in merjenje družbenih učinkov slovenskih socialnih podjetij in drugih subjektov socialne ekonomije.
- Oblikovanje najbolj optimalnega modela merjenja družbenih učinkov za slovenski institucionalni kontekst, ki mora biti, zaradi evropske primerljivosti, usklajen z mednarodnimi dokumenti ter prilagojen razmeram in potrebam socialno podjetniške prakse v Sloveniji (poenostavljen).
- Opredelitev metodologije samoocenjevanja slovenskih socialnih podjetij in drugih subjektov socialne ekonomije ter preverba usposobljenosti sektorja za izvedbo merjenja družbenih učinkov (izvedba testiranja).
- Oblikovanje navodil za praktično uporabo modela merjenja družbenih učinkov socialnih podjetij.

Okvirno obdobje trajanje projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
(50% MGRT, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Urška Bitenc
E-mail: urska.bitenc@gov.si
Tel. št.: 01/400 37 51

2. TEMA: [Mapiranje, analiza in modeliranje tokov lesa in v njem vezanega ogljika v Sloveniji](#)

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.2.:

Naslov teme: [Mapiranje, analiza in modeliranje tokov lesa in v njem vezanega ogljika v Sloveniji](#)

Cilji:

- priprava znanstvene podlage in strokovnega predloga za pripravo politike (metodologija, ukrepi), ki bi kot ponor ogljika upoštevala tudi vezavo biogenega ogljika v izdelke (bilančno povečanje količine biogenega ogljika v izdelkih iz lesa in lesnih tvoriv) ter to priznala pri uresničevanju ciljev iz zavez v energijsko-podnebnih zakonodajnih svežnjih (npr. »fit for 55«);
- priprava predloga modela za obdavčitev na osnovi ogljičnega odtisa izdelka oziroma drugega relevantnega kriterija in priprava predloga dodatnih ukrepov države za vzpodbujanje porabe lesa in investicij v lesno industrijo. Priprava scenarijev za umestitev investicij, potrebnih za učinkovito prestrukturiranje slovenske lesnopredelovalne industrije, da bi dosegla cilje, ki so zastavljeni v strateških dokumentih s področja lesne predelave in Slovenski industrijski strategiji, in ki bi pripomogle k uresnitvi zavez, ki jih je Slovenija sprejela v EU;

- ovrednotenje pozitivnih ekonomskih učinkov doseženih s predelavo lesa z vidika vezave CO₂ v izdelkih;
- oblikovanje modela, ki bo zajel snovne tokove lesa v njegovi pridelavi, predelavi (primarni in sekundarni), pri zbiranju ostankov in odpadkov, ponovni uporabi in rabi v energetiki. Model naj ovrednoti te tokove predvsem z ekonomskega (vključno z ovrednotenjem vezave CO₂ v izdelkih) in okoljskega (predvsem bilance emisij toplogrednih plinov) vidika, kjer je to smiselno in mogoče pa tudi iz družbenega. Pri tem naj eksplicitno izpostavi ne le zmanjšanje emisije toplogrednih plinov zaradi izdelave in uporabe lesenih izdelkov (in ne izdelkov iz drugih, energijsko potratnejših tvoriv ali tvoriv fosilnega izvora) ampak tudi količino biogenega ogljika, ki je vezan v lesne izdelke. Model naj bo pripravljen na širitve in posodabljanja, omogoči pa naj optimizacijo rešitev tako z gospodarskega kot okoljskega vidika (vključujoč logistiko in reverzno logistiko), oziroma kombinacije obeh.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenija, kot ena izmed štirih najbolj gozdnatih evropskih držav (cca 58 % ozemlja je poraščeno z gozdovi), razpolaga z zadostnimi količinami lesa za dolgoročen razvoj temelječ na domači surovini. Čeprav na leto v Sloveniji priraste 4 m³ lesa na prebivalca, ga za izdelke porabimo le okoli 0,5 m³ na prebivalca. Les je obnovljiv vir materiala in energije. V življenjski dobi izdelkov, narejenih iz tega tvoriva, v sebi hrani ogljikov dioksid (CO₂), ki ga je drevo v svoji rasti s fotosintezo vgradilo vase. Če ga uporabljamo na način kaskade - da po izteku življenjskega cikla nekega izdelka, material (les) uporabimo za naslednji izdelek, pri tem pa ves čas poskušamo ohranjati kar največjo prostornino tega lesa, je lahko čas hrambe CO₂ tudi nekaj stoletij. V Sloveniji, zraste najmanj trikratna prostornina novega lesa (in s tem trikratna akumulacija in sekvestracija CO₂). Zato priznana mednarodna metodologija za izračun ogljičnega odtisa (IPCC, 2019) dovoljuje upoštevanje količine CO₂, ki je vgrajena v nek izdelek, če je pričakovana življenjska doba tega izdelka enaka ali večja od 100 let (če krajša, potem je potrebno upoštevati korekcijski faktor). Zato je pridelava in predelava lesa ena najenostavnejših in najcenejših poti v brezogljikno, krožno družbo, ki ceni trajnostnost z vseh treh njenih vidikov (ekonomski, okoljski, družbeni), prav tako pa omogoča na podlagi boljše strukture predelave lesa (znatne investicije v predelovalne kapacitete, best available technology, inovativni proizvodni procesi, novi proizvodi...) znatno povečanje prodajne realizacije in dodane vrednosti.

V Sloveniji se do neke mere spremljajo in nadzirajo tokovi lesa na trgu, pri predelavi v nekatere izdelke primarne predelave, ter pri porabi v energetiki. Mnogokrat pa se dogaja, da podatki niso smiselno povezani, oziroma niso zbrani vsi podatki, ki bi omogočili polno informacijo o ekonomskih, okoljskih in družbenih rezultatih in vplivih pridelave in predelave lesa. Predvsem pa je zaznati pomanjkanje pregleda nad tokovi lesa v predelavi lesa v končne izdelke, njihovi uporabi (življenjska doba), ter morebitnem vračanju v proizvodne procese in nove izdelke. Polno informacijo o vseh vidikih trajnostnosti uporabe lesa (ekonomski, okoljski, družbeni) pa potrebujemo za načrtovanje politik (v naravovarstvu, gozdarstvu (in drugi rabi tal), industriji (s poudarkom na lesarstvu in lesnem gradbeništvu), načrtovanju prostora, ravnanju z odpadki, energetiki, idr.), za identifikacijo in optimizacijo podpore razvoja (tudi lokacijsko) poslovnih in investicijskih priložnosti, ter za analizo vplivov in pripravo predlogov za politike na ravni EU (npr. sveženj »fit for 55«).

Cilji, ki bi jih z izvedbo raziskovalnega projekta želeli doseči so:

- Priprava znanstvene podlage in strokovnega predloga za pripravo politike (metodologija, ukrepi), ki bi kot ponor ogljika upoštevala tudi vezavo biogenega ogljika v izdelke (bilančno povečanje količine biogenega ogljika v izdelkih iz lesa in lesnih tvoriv) ter to priznala pri uresničevanju ciljev iz zavez v energijsko-podnebnih zakonodajnih svežnjih (npr. »fit for 55«).
- Priprava predloga modela za obdavčitev na osnovi ogljičnega odtisa izdelka oziroma drugega relevantnega kriterija in priprava predloga dodatnih ukrepov države za vzpodbujanje porabe lesa in investicij v lesno industrijo. Priprava scenarijev za umestitev investicij, potrebnih za učinkovito

prestrukturiranje slovenske lesnopredelovalne industrije, da bi dosegla cilje, ki so zastavljeni v strateških dokumentih s področja lesne predelave in Slovenski industrijski strategiji, in ki bi pripomogle k uresničitvi zavez, ki jih je Slovenija sprejela v EU.

- Ovrednotenje pozitivnih ekonomskih učinkov doseženih s predelavo lesa z vidika vezave CO₂ v izdelkih.
- Oblikovanje modela, ki bo zajel snovne tokove lesa v njegovi pridelavi, predelavi (primarni in sekundarni), pri zbiranju ostankov in odpadkov, ponovni uporabi in rabi v energetiki. Model naj ovrednoti te tokove predvsem z ekonomskega (vključno z ovrednotenjem vezave CO₂ v izdelkih) in okoljskega (predvsem bilance emisij toplogrednih plinov) vidika, kjer je to smiselno in mogoče pa tudi iz družbenega. Pri tem naj eksplicitno izpostavi ne le zmanjšanje emisije toplogrednih plinov zaradi izdelave in uporabe lesenih izdelkov (in ne izdelkov iz drugih, energijsko potratnejših tvoriv ali tvoriv fosilnega izvora) ampak tudi količino biogenega ogljika, ki je vezan v lesne izdelke. Model naj bo pripravljen na širitve in posodabljanja, omogoči pa naj optimizacijo rešitev tako z gospodarskega kot okoljskega vidika (vključujoč logistiko in reverzno logistiko), oziroma kombinacije obeh.
- Mapiranje glavnih deležnikov v pridelavi, predelavi, zbiranju in predelavi ter uporabi lesa.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(50% MGRT, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Darko Sajko
E-mail: darko.sajko@gov.si
Tel. št.: 01/400 3281

3. TEMA: Analiza vpliva podnebnih sprememb in turističnega prometa na trajnostni razvoj turističnih destinacij z identifikacijo potrebnih ukrepov za javni in zasebni sektor

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 2.9.1.:

Naslov teme: Analiza vpliva podnebnih sprememb in turističnega prometa na trajnostni razvoj turističnih destinacij z identifikacijo potrebnih ukrepov za javni in zasebni sektor

Cilji:

- analiza vpliva turizma v Sloveniji na podnebje, ki mora v okviru izračuna CO₂ zajeti vse ključne elemente, ki vplivajo na podnebje: pregled obstoječih modelov in primerjalna analiza tujih praks ter vzpostavitev modela merjenja za slovenski turizem na ravni destinacij;
- analiza vpliva podnebnih sprememb na posamezne turistične makro destinacije: pregled obstoječih modelov in primerjalna analiza tujih praks ter vzpostavitev modela merjenja za slovenski turizem na ravni destinacij;
- razvoj algoritma za napovedovanje/projiciranje vpliva podnebnih sprememb ter ogljičnega odtisa, kot posledice naraščajočega obiska gostov na turistične destinacije;
- identifikacija ključnih skupin deležnikov v slovenskem turističnem gospodarstvu, ki v največji meri prispevajo k povečani vsebnosti CO₂ v ozračju ter tistih, ki so najbolj prizadeti z vidika podnebnih sprememb - med drugim organizatorji potovanj, turistične agencije, letalski prevozniki, žičničarji, ponudniki nastanitev, gostinci itd;

- identifikacija kriznih destinacij ali con, ki potrebujejo produktno, upravljavsko, infrastrukturno ali trženjsko prilagoditev;
- opredelitev potrebnih ukrepov s konkretnimi predlogi za ukrepanje v smislu prilagajanja turistične ponudbe, infrastrukture, trženja itd. za blaženja posledic podnebnih vplivov in zmanjšanje ogljičnega odtisa (prilagoditvena strategija s predlaganimi tehnološkimi in drugimi usmeritvami, opredelitev novih priložnosti v turistični dejavnosti zaradi podnebnih sprememb...);
- strateške usmeritve za izboljšanje trajnostnega razvoja slovenskega turizma;
- priporočila morajo biti izdelana posebej za zasebni sektor – raven lokalnih turističnih ponudnikov in posebej za javni sektor, ločeno za nivo občin in nivo države;
- priporočila morajo zajeti tiste aktivnosti, ki bodo usmerjale prilagajanje slovenskega turističnega gospodarstva novim spremembam v okolju zaradi podnebnih sprememb in rasti CO2 kot posledice turistične dejavnosti v naslednjih 10 do 20 letih;
- predlagane aktivnosti prilagajanja morajo biti realno izvedljive, upoštevajoč vse morebitne omejitve, tako okoljske (prostorske), kot gospodarske.

Podrobnejša obrazložitev:

Z izvedbo raziskave bi pridobili pregled stanja glede vpliva turizma na okolje in podnebje v Sloveniji in obratno, vpliva podnebnih sprememb, katerih priča smo v Sloveniji in globalno, na slovenski turizem, ločeno po posameznih makro destinacijah, ter izdelava priporočil za vodilne destinacije za prilagajanje in ublažitev vpliva, kar bo v prihodnje v pomoč MGRT in Vladi RS pri sprejemanju ustreznih ukrepov.

Slovenija se na globalnem turističnem trgu pozicionira kot ena najbolj trajnostnih destinacij sveta, zato je nujno poznavanje vplivov podnebnih sprememb in ogljičnega odtisa, ki ga ustvarja turizem ter na osnovi podatkov tako na ravni države, kot posameznih destinacij in produktov, izvesti ustrezne ukrepe za ohranitev naravnega okolja, ki tudi v turizmu predstavlja osnovno vrednoto. Podnebne spremembe vse bolj vplivajo na turizem, hkrati turizem predstavlja izjemen pritisk na naravo. V Sloveniji je turistični razvoj z vidika okoljskih podatkov močno podhranjen. Potrebna je identifikacija obstoječega stanja ter razvoj algoritma za projiciranje vpliva podnebnih sprememb ter naraščajočega obiska gostov na turistične destinacije. Namen projekta je razumeti vpliv podnebnih sprememb in CO2, ki ga povzroča turizem, s ciljem razvoja in testiranja modela merjenja vplivov podnebnih sprememb na slovenske destinacije in produkte ter modela merjenja CO2, s predlogom smernic za upravljanje turističnih destinacij na ravni vodilnih destinacij. V projektu želimo združiti napredne modele managementa turističnih destinacij, ki temeljijo na modelu merjenja ogljičnega odtisa, s konceptom prilagajanja podnebnim spremembam. Diagnostični model merjenja CO2 in podnebnih sprememb želimo nadalje nadgraditi v aplikativne pristope v obliki potrebnih ukrepov (produktnih, upravljavskih, infrastrukturnih, trženjskih) ter v končni fazi pridobiti smernice za nadaljnje izboljšanje trajnostnega razvoja turizma v Sloveniji. Na izbranih tipskih kriznih conah ali destinacijah želimo pokazati, kako v destinacijah, ki se soočajo z znatnimi vplivi podnebnih sprememb in so obremenjene z ogljičnim odtisom, ki ga povzroča turizem, ukrepati v smeri prilagoditev ter zaježitvi negativnih vplivov. Smernice bodo prispevale k zelenemu razvoju slovenskega turističnega gospodarstva, ki bo tako postalo konkurenčnejše, Slovenija pa bo kot država utrjevala svoj položaj zelene destinacije.

Cilji, ki bi jih z izvedbo raziskovalnega projekta želeli doseči so:

- Analiza vpliva turizma v Sloveniji na podnebje, ki mora v okviru izračuna CO2 zajeti vse ključne elemente, ki vplivajo na podnebje: pregled obstoječih modelov in primerjalna analiza tujih praks ter vzpostavitev modela merjenja za slovenski turizem na ravni destinacij.
- Analiza vpliva podnebnih sprememb na posamezne turistične makro destinacije: pregled obstoječih modelov in primerjalna analiza tujih praks ter vzpostavitev modela merjenja za slovenski turizem na ravni destinacij.
- Razvoj algoritma za napovedovanje/projiciranje vpliva podnebnih sprememb ter ogljičnega odtisa, kot posledice naraščajočega obiska gostov na turistične destinacije.

- Identifikacija ključnih skupin deležnikov v slovenskem turističnem gospodarstvu, ki v največji meri prispevajo k povečani vsebnosti CO2 v ozračju ter tistih, ki so najbolj prizadeti z vidika podnebnih sprememb - med drugim organizatorji potovanj, turistične agencije, letalski prevozniki, žičničarji, ponudniki nastanitev, gostinci itd.
- Identifikacija kriznih destinacij ali con, ki potrebujejo produktno, upravljavsko, infrastrukturno ali trženjsko prilagoditev.
- Opredelitev potrebnih ukrepov s konkretnimi predlogi za ukrepanje v smislu prilagajanja turistične ponudbe, infrastrukture, trženja itd. za blaženja posledic podnebnih vplivov in zmanjšanje ogljičnega odtisa (prilagoditvena strategija s predlaganimi tehnološkimi in drugimi usmeritvami, opredelitev novih priložnosti v turistični dejavnosti zaradi podnebnih sprememb...).
- Strateške usmeritve za izboljšanje trajnostnega razvoja slovenskega turizma.

Ključne smernice:

- Priporočila morajo biti izdelana posebej za zasebni sektor – raven lokalnih turističnih ponudnikov in posebej za javni sektor, ločeno za nivo občin in nivo države.
- Priporočila morajo zajeti tiste aktivnosti, ki bodo usmerjale prilagajanje slovenskega turističnega gospodarstva novim spremembam v okolju zaradi podnebnih sprememb in rasti CO2 kot posledice turistične dejavnosti v naslednjih 10 do 20 letih.
- Predlagane aktivnosti prilagajanja morajo biti realno izvedljive, upoštevajoč vse morebitne omejitve, tako okoljske (prostorske), kot gospodarske.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
 (50% MGRT, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Ime in priimek: mag. Irena Milinkovič
 E-mail: irena.milinkovic@gov.si
 Tel. št.: 01/400 3118

4. TEMA: Akcijski načrt za zeleno povečanje blaginje v Sloveniji

Težišče 2.: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse
Tematski sklop: 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme 2.5.4.:

Naslov teme: Akcijski načrt za zeleno povečanje blaginje v Sloveniji

Cilji:

- opredelitev ključnih dejavnikov zaostajanja produktivnosti v Sloveniji;
- omejeno število ukrepov z največjim učinkom na zmanjšanje zaostajanja produktivnosti v Sloveniji glede na Avstrijo in Nemčijo;
- razvrstitev ukrepov glede na njihov učinek na rast produktivnosti in višanje blaginje v Sloveniji;
- prilagoditev ukrepov;
- prilagoditev in nadgradnja obstoječega akcijskega načrta v luči »protikoronskih« ukrepov za blaženje negativnih učinkov zdravstvene krize na rast produktivnosti v Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Izdelan Akcijski načrt za višjo rast produktivnosti 2020 na podlagi poglobljene analize opredeli potrebne aktivnosti za kar največje povečanje produktivnosti - s katerimi učinkovito izpeljanimi ukrepi in usmeritvami bi bilo mogoče doseči nespremenjeno, ali celo naraščajočo blaginjo populacije.

Akcijski načrt za višjo produktivnost 2020 z empirično in institucionalno analizo izlušči razlike med Slovenijo in Avstrijo (pogosto tudi Nemčijo) v družbeni ureditvi in njenem delovanju na vseh področjih, ki so v literaturi identificirana kot bistvena za produktivnost. Obstoječi raziskovalni projekt se osredotoči na 18 področij, kjer Slovenija izrazito zaostaja. Razvrščena so tako na raven države in podjetij kot tudi na znanje in kapitalsko opremljenost. Akcijski načrt za višjo rast produktivnosti 2020 opredeli ključne vzroke zaostajanja, podpre z empiričnimi podatki in zaključi s predlogi ukrepov oz. usmeritev, ki vodijo v povišanje produktivnosti in posledično v izboljšanje blaginje v Sloveniji.

Ob realizaciji nekaterih ukrepov Akcijskega načrta za višjo rast produktivnosti se stanje spremeni in je potrebno novemu stanju prilagoditi ukrepe, na katere te spremembe vplivajo. Novelacija s pripravo Akcijskega načrta za zeleno povečanje blaginje v Sloveniji omogoča sprotno nadgradnjo in prilagoditev spreminjajočemu se družbenemu in ekonomskemu okolju.

- a. Cilji, ki bi jih z izvedbo raziskovalnega projekta želeli doseči so:
- opredelitev ključnih dejavnikov zaostajanja produktivnosti v Sloveniji,
 - omejeno število ukrepov z največjim učinkom na zmanjšanje zaostajanja produktivnosti v Sloveniji glede na Avstrijo in Nemčijo,
 - razvrstitev ukrepov glede na njihov učinek na rast produktivnosti in višanje blaginje v Sloveniji,
 - prilagoditev ukrepov,
 - prilagoditev in nadgradnja obstoječega akcijskega načrta v luči »protikoronskih« ukrepov za blaženje negativnih učinkov zdravstvene krize na rast produktivnosti v Sloveniji.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(50% MGRT, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Matej Skočir
E-mail: matej.skocir@gov.si
Tel. št.: 01 400 3377

Pri 5. in 6. temi je Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo sofinancer

5. TEMA: Vzpostavitev portala nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji
(Predlagatelj teme: MJU)

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenost, in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 5.6.3.:

Naslov teme: Vzpostavitev portala nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji

Cilji:

- razvoj portala nacionalnega UI observatorija (IT platforma in orodja za sprotno spremljanje aktivnosti raziskav, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji ter ugotavljanje UI potenciala v Sloveniji);
- priprava vseh podatkov za pregled, primerjavo in poročanje o stanju na področju UI v Sloveniji za potrebe EU in OECD in primerjavo med državami;
- določiti, povezati in pripraviti ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev

(npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami;

- zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje ter po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;
- zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.

Podrobnejša obrazložitev:

Predlog CRP projekta temelji na Strateškem cilju 10. Vzpostavitev nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji, ki je namenjen spremljanju dinamike uresničevanja zastavljenih ciljev Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025 (NpUI). Skladen je z Usklajenim načrtom za umetno inteligenco EU in predvidenimi aktivnostmi spremljanja dinamike nacionalnih raziskovalno razvojnih in inovacijskih kapacitet na področju UI tako na ravni EU, kjer se izvaja projekt AI WATCH za primerjavo stanja UI med državami EU ter na ravni OECD, kjer se izvaja projekt AI ONE za primerjavo stanja na področju UI med državami sveta.

Izvedba projekta predlagane teme je ključnega pomena za učinkovito izvajanje NpUI, saj bo omogočal dinamičen in trenutni pregled stanja raziskav, izobraževanja, razvoja, inovacij, uvajanja in uporabe UI na nacionalni ravni, vključno s pregledom relevantnih deležnikov v raziskovalni in visokošolski sferi, javni sferi, industriji in med nevladnimi organizacijami.

Slovenija je 10. aprila 2018 podpisala Deklaracijo EU o sodelovanju na področju UI ter na podlagi evropskega Usklajenega načrta za UI pristopila k pripravi celovitega Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025, ki je trenutno v fazi potrjevanja s strani Vlade RS. Z nacionalnim programom Slovenija jasno in nedvoumno izraža svoj interes k okrepitvi vseh aktivnosti na področju UI – celovito, koordinirano in v okviru celotnega inovacijskega življenjskega cikla, ki bodo pospešile raziskave, razvoj, uvajanje in uporabo tehnologij in orodij s področja UI, hkrati pa zagotovile ustrezno okolje za zagotavljanje potrebnega znanja in veščin (strokovno izobraževanje, vseživljenjsko učenje, računalniško opismenjevanje odraslih), ustreznega regulatornega okolja (za zagotavljanje varnosti in odgovornosti pri uporabi vseh proizvodov in storitev temelječih na UI na eni strani in etičnih načel, človekovih pravic in temeljnih svoboščin na drugi) ter zaupanja javnosti na nacionalnem nivoju. S tem bomo omogočili Sloveniji in nacionalnim deležnikom prepoznavnost in aktivno sodelovanje pri ključnih evropskih in mednarodnih aktivnostih na tem področju.

Slovenija mora za uspešno sodelovanje oblikovati sklop med seboj skladnih podpornih ukrepov, povečati finančno podporo, zagotoviti enotno koordinirano in usmerjeno izvajanje vseh aktivnosti ter spodbuditi javni in zasebni sektor k pripravi na družbeno-gospodarske spremembe, ki jih narekuje nadaljnji razvoj in uvajanje UI v Sloveniji.

Program NpUI je skladen s Strategijo razvoja Slovenije 2030 (SrS 2030), zaradi svoje čez sektorske narave pa komplementaren resornim strategijam in akcijskim načrtom, ki se osredotočajo le na posamezna resorna področja, ki jih program NpUI v kontekstu celostne obravnave naslavlja. Kot podredni program je NpUI skladen s krovno SrS 2030, ki med globalne izzive uvršča tudi »četrti industrijsko revolucijo, ki jo zaznamujeta digitalno gospodarstvo ter razvoj senzorjev, robotike in UI ter vzpostavlja nove modele poslovanja, dela in delovnih mest, kar zahteva razvoj novih znanj in veščin ter prilagoditve na številnih področjih gospodarskega, družbenega in okoljskega razvoja«.

Program NpUI je tako skladen z nekaterimi ključnimi cilji strategije razvoja informacijske družbe Digitalna Slovenija 2020 (DS2020), ki opredeljuje strateške cilje digitalizacije v Sloveniji do 2020. DS2020 se osredotoča na IKT in internet - vseprisotno komunikacijsko omrežje informacijskih virov, ki

z enostavno dostopnostjo do raznovrstnih vsebin in storitev v temeljih spreminja načine delovanja sodobne družbe, zato je dostop do interneta in uporaba njegovih storitev na splošno razumljena kot eden ključnih pogojev za življenje 21. stoletja. Program NpUI tako sledi viziji DS2020 "izkoristiti razvojne priložnosti IKT in interneta, da postane napredna digitalna družba in referenčno okolje za uvajanje inovativnih pristopov pri uporabi digitalnih tehnologij.

Nacionalni program NpUI opredeljuje osnovne smernice razvoja UI v Sloveniji, ki pa jih bo glede na ta hiter razvoj UI doma in po svetu potrebno ustrezno prilagajati, kar pomeni da gre za strateške cilje in ukrepe, ki so del izredno dinamičnega procesa. Za učinkovito obvladovanje tega procesa so osnovni cilji tega projekta:

- **zagotoviti enoten portal nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji z orodji za spremljanje aktivnosti raziskav, izobraževanja, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji, ki bo omogočilo pripravo vseh podatkov za poročanje o stanju na področju UI v državi za potrebe EU in OECD ter ustrezno primerjavo med državami;**
- **zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje in po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;**
- **zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.**

Namen projekta je zato vzpostaviti ustrezen okvir in orodja, ki bodo omogočila pregleden okvir za sprotno spremljanje statusa potenciala slovenskih deležnikov na področju UI s katerim Slovenija lahko nastopa na celotnem inovacijskem ciklu tako v nacionalnem okviru pri razvoju rešitev v Sloveniji, kot tudi na mednarodnem nivoju v različnih mednarodnih iniciativah, projektih in programih. Potrebno je na enoten in sistematičen način določiti in povezati ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev (npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami. Aktivnosti je potrebno uskladiti in izvesti v sodelovanju s Statističnim uradom RS (SURS), projektom EU AI WATCH in aktivnostmi OECD UI observatorija.

Obstoječe stanje in reference v tujini

Slovenija ima dolgotrajno, več kot 40 letno tradicijo raziskovalne dejavnosti in več kot 30 letno tradicijo visokošolskega izobraževanja na področju UI in sorodnih naprednih tehnologij, kjer naši znanstveniki in strokovnjaki dosegajo vrhunske rezultate tudi v svetovnem merilu. Slovenija ima zato obsežno skupnost strokovnjakov, ki se ukvarja s področjem UI in jo sestavljajo raziskovalci na različnih področjih strojnega učenja, podatkovne znanosti, jezikovnih tehnologijah, računske inteligence, rekonfigurabilnih sistemov, sistemov za podporo odločanju in računalniškemu vidu ter sorodnih področjih, kot je npr. robotika, ter družboslovnih ved in humanistike, ki se ukvarjajo z družbenimi, pravnimi in etičnimi učinki tehnologij UI. Slovenija je zaznana kot prostor, ki omogoča investicije v robotiko (primer Gorenje GAIO, INTECH-LES, Kolektor Vision, Pontess, Revoz, RLS, Yaskawa Slovenia), ki je ključno tehnološko področje povezano z UI. UI se vse več uporablja v IKT sektorju, ki s pridom uporablja znanje zbrano v raziskovalnem sektorju (primer AI Collective). Zaznan je porast UI v zagonskih podjetjih t.i. start-up-ih, še vedno pa je bistveno premalo tako zagonskih podjetniških aktivnosti, kot tudi razvoja podjetniških podjetij na področju UI. NpUI za leto 2020 navaja, da je 156 podjetij na različne načine povezanih z UI. V skladu s tem pregledom je ocena, da v Sloveniji v gospodarstvu deluje med 300 in 500 podatkovnih znanstvenikov. Vzpostavljajo se tudi različne organizacije za podporo sodelovanju in razvoju, npr. IKT Horizontalna mreža v okviru SRIP PMiS ter iniciativa AI4SI pri GZS ZIT, ki dopolnjuje obstoječi ekosistem UI predvsem na področju gospodarstva.

Slednje kaže, da se v Sloveniji že vzpostavlja dinamičen ekosistem, ki je ključen za nadaljnjo podporo razvoju in uvajanju UI v Sloveniji, vendar jasnega pregleda in okvira za spremljanje in ocenjevanje

stanja v Sloveniji nimamo. Ker je to ključni pogoj za učinkovito izvajanje vseh aktivnosti na področju UI, ki jih načrtuje nacionalni program NpUI, je ta projekt ključni za uspešno izvedbo programa.

Na mednarodni ravni že potekajo podobne aktivnosti, saj na EU ravni projekt AI WATCH že vzpostavlja platformo za pregled aktivnosti po državah EU, vendar je ta prvenstveno orientirana na primerjavo med državami in ne na aktivnosti in stanje znotraj držav. Prav tako se podobna platforma za svetovni pregled vzpostavlja pod okriljem OECD (AI ONE), ki ga vzpostavljajo tudi slovenski strokovnjaki, zato menimo, da imamo v Sloveniji ustrezne kompetence in znanje za vzpostavitev predlaganega nacionalnega observatorija in torej uspešno izvedbo tega projekta.

Namen projekta je vzpostaviti okvir za sprotno spremljanje in analizo potenciala na področju UI v Sloveniji, kot konkretno izvedbo ukrepa 10.3. nacionalnega programa NpUI. kar je osnova za sprotno spremljanje in izvajanje nacionalnega programa NpUI in poročanje o stanju na EU in OECD.

V skladu z ukrepom 10.3 programa NpUI so konkretni cilji projekta:

- razvoj portala nacionalnega UI observatorija (IT platforma in orodja za sprotno spremljanje aktivnosti raziskav, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji ter ugotavljanje UI potenciala v Sloveniji);
- priprava vseh podatkov za pregled, primerjavo in poročanje o stanju na področju UI v Sloveniji za potrebe EU in OECD in primerjavo med državami;
- določiti, povezati in pripraviti ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev (npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami;
- zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje ter po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;
- zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.

V okviru projekta naj bodo izvedeni:

- opredelitev vseh funkcionalnih specifikacij za portal in orodja;
- opredelitev tehnične zasnove rešitve portala in orodij, vključno z opredelitvijo podatkovnih virov in načina njihovega dostopa;
- fokusni intervjuji z Ministrstvom za javno upravo in drugimi ustreznimi ministrstvi in organi, s ciljem:
 - opredelitve ustreznih indikatorjev (v povezavi z OECD in EU) za spremljanje stanja UI v Sloveniji na vseh opredeljenih področjih NpUI,
 - opredelitve funkcionalnih specifikacij portala in predvidenih orodij za spremljanje stanja ter izvajanje ukrepov programa NpUI
 - identifikacije obstoječih podatkovnih virov in potrebe po novih podatkovnih virih za izračun in sprotno spremljanje indikatorjev, posebej za tiste indikatorje, kjer slednje do sedaj ni bilo na voljo (npr. investicije v RR, plače visokošolskih učiteljev, izobraževalne vsebine);
 - identifikacijo potreb, zahtev, potencialnih omejitev dostopa in možnosti ponovne uporabe za identificirane podatkovne vire za potrebe nacionalnega observatorija;
 - opredelitve funkcionalnih specifikacij za povezovanje orodij s podatkovnimi viri za izvedbo portala in orodij.
- razvoj portala in orodij potrebnih za izvedbo opredeljene funkcionalnosti in vzpostavitev nacionalnega observatorija za UI;
- integracija portala in orodij z ustreznimi podatkovnimi viri za sprotni izračun in spremljanje opredeljenih indikatorjev;

- vzpostavitev in podpora delovanju portala in orodij v skladu z dogovorom z Ministrstvom za javno upravo;
- evalvacija in validacija vzpostavljenega okolja nacionalnega observatorija za UI (s spletnimi vprašalniki in fokusnimi intervjuji z deležniki na področju UI ter odgovornimi ministrstvi za izvedbo programa NpUI).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev do 150.000,00 EUR

(30.000,00 EUR MJU, 15.000,00 EUR MGRT, 10.000,00 EUR MZZ, 10.000,00 EUR UVTP, 10.000,00 EUR MIZŠ, 75.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktne osebi na:

MJU: mag. Samo Zorc, tel. št.: 01/478-4783, e--mail: Samo.Zorc@gov.si

MGRT: mag. Elena Dokuzov, tel. št.: 01/400-3534, e--mail: nena.dokuzov@gov.si

6. TEMA: Priprave metodologije in presoja učinkovitosti ukrepov iz naslova Strategije pametne specializacije

(Predlagatelj teme: SVRK)

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.4.:

Naslov teme: Priprave metodologije in presoja učinkovitosti ukrepov iz naslova Strategije pametne specializacije

Cilj:

- vzpostaviti podatkovni model in prakso celovitega in koherentnega spremljanja in presoje ukrepov kohezijske politike na področju raziskav, razvoja in spodbujanja inovativnosti na podlagi izkušenj z izvajanjem S4 v VFO 2014-2020 in VFO 2021-2027.

Faza 1 (2021 Q4 in 2022 Q1):

Konsolidacija kazalnikov OP povezanih s S4, RIS, SIS in akcijskih načrtov Strateških inovacijskih partnerstev (SRIP) in analiza, strukturiranje in integracija podatkovnih tokov upoštevajoč rezultate spremljanja in vrednotenja SRIP S4 2017-2022.

Faza 2 (2022 Q4 in 2023 Q1):

Priprava metodologije in presoja učinkovitosti ukrepov Operativnega programa za izvajanja evropske kohezijske politike v obdobju 2014 – 2020, prednostne osi: »Mednarodna konkurenčnost raziskav, inovacij in tehnološkega razvoja« ter drugih povezanih ukrepov OP (Po0, PO10), ki so se izvajali v skladu s predhodnim pogojem »Strategije pametne specializacije«

Faza 3 (2023 Q2 – Q4):

Priprava metodologije za spremenjenja vseh specifičnih ciljev Cilja politike 1 v VFO 2021-2027: Pametnejša Evropa s spodbujanjem inovativne in pametne gospodarske preobrazbe, ter specifičnih ciljev v drugih ciljnih politikah Evropske kohezijske politike obdobja 2021-2027, ki so vezani na omogočiten pogoj prenova Strategije pametne specializacije.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR

(15.000,00 EUR SVRK, 15.000,00 EUR MGRT, 15.000,00 EUR MIZŠ, 45.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktni osebi na:

SVRK: Marko Hren: e-mail: marko.hren@gov.si; tel. št. 01/400-3370,

MGRT: mag. Nataša Vrhovec: e-mail: n.vrhovec@gov.si; tel. št.: 01/400-3701

3. Predlagatelj tem: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

**Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za javno upravo
Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko**

1. TEMA: Gibalne navade in telesna zmogljivost v luči vseživljenjske športne aktivnost

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.1.

Naslov teme: Gibalne navade in telesna zmogljivost v luči vseživljenjske športne aktivnost

Cilji:

- oblikovanje teoretičnih izhodišč športno-rekreativne dejavnosti z vidika analize domačih in mednarodnih raziskav;
- izdelava in implementacija testne baterije za oceno telesne zmogljivosti otrok, mladostnikov, delovno aktivne populacije in starostnikov;
- merjenje in analiza telesne zmogljivosti prebivalcev Slovenije;
- ugotavljanje in primerjava gibalnih navad prebivalcev Slovenije glede na socialno demografske značilnosti;
- izdelava predlogov za sistemske spremembe trajnostnih navad športno gibalne dejavnosti prebivalcev Slovenije glede na posamezno življenjsko obdobje.

Podrobnejša obrazložitev:

Športno rekreativna dejavnost je pomembno sredstvo za doseganje telesnega in duševnega zdravja za ljudi v vseh življenjskih obdobjih. O upadu telesne zmogljivosti in prekomerni teži otrok in mladine poročajo slovenski, pa tudi tuji raziskovalci. Upad telesne aktivnosti in slaba telesna zmogljivost so značilnosti populacije slovenskih študentov, ki jim je bil z bolonjsko prenovo odvzet predmet športna vzgoja. Tudi zaposleni ljudje so premalo telesno aktivni. Športna rekreativna dejavnost na delovnem mestu je na primer ena najbolj učinkovitih in priljubljenih osebnih strategij pri obvladovanju stresa. Nadalje, starostniki, ki živijo v domovih upokojencev, imajo bistveno slabšo telesno zmogljivost v primerjavi s samostojno živečimi starostniki. Znane so obširne zdravstvene koristi vadbe pri starostnikih, kot so: zmanjša se tveganje za padce, blaži se funkcijske omejitve, predvsem pa gre za učinkovito terapijo pri več kroničnih nenalezljivih boleznih.

Od leta 1970 do leta 2008 se je preko raziskave SJM v Sloveniji spremljala športno-rekreativna dejavnost Slovencev. Pomembna ugotovitev že omenjene longitudinalne raziskave je, da se v pogostosti športne aktivnosti posameznika reflektira njegov družben položaj in vzorci socialne stratifikacije, ki so značilni za posamezno družbo. V skupino neaktivnih ljudi v Sloveniji sodijo predvsem ženske, starejši ljudje, posamezniki z nizkim socialno ekonomskim statusom in ljudje, ki živijo na vasi. Raziskava nam bo omogočala pridobiti vpogled v kolikšni meri so se v zadnjem desetletju spremenili načini in oblike športno rekreativne dejavnosti prebivalcev Slovenije. Še posebej nas zanima stanje ozaveščenosti o pomenu športne aktivnosti ljudi in njihovo dejansko ukvarjanje s športno-rekreativnimi dejavnostmi ter njihova telesna zmogljivost glede na različne družbene skupine (glede na starost, spol, kraj bivanja, izobrazbo). Rezultati raziskave bodo pripomogli k analizi Nacionalnega programa športa 2013-2023 in omogočili kvalitetnejšo pripravo novega strateškega dokumenta za področje športne rekreacije.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR

(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

dr. Mojca Doupona, e-mail: Mojca.Doupona@gov.si, tel. št. 01/400-5250.

2. TEMA: Analiza javnopolitičnih sprememb na področju izobraževanja v Sloveniji v obdobju od osamosvojitve do danes in analiza umeščanja razvoja vzgoje in izobraževanja v Sloveniji v evropske in globalne javnopolitične trende

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 3.2.1.:

Naslov teme: Analiza javnopolitičnih sprememb na področju izobraževanja v Sloveniji v obdobju od osamosvojitve do danes in analiza umeščanja razvoja vzgoje in izobraževanja v Sloveniji v evropske in globalne javnopolitične trende

Cilji:

- sistematična analiza glavnih javno političnih sprememb na področju izobraževanja v Sloveniji v obdobju od osamosvojitve do danes s fokusom na kakovost in pravičnost izobraževanja;
- analiza za Slovenijo relevantnih evropskih in globalnih trendov razvoja izobraževanja z zasledovanjem ciljev kakovosti in pravičnosti;
- opredelitev ključnih kazalnikov za spremljanje ciljev razvoja kakovosti in pravičnosti izobraževanja na nacionalni in mednarodni ravni ter opredelitev položaja Slovenije v evropskih in globalnih trendih razvoja izobraževanja;
- analiza nacionalnih, evropskih in globalnih trendov položaja vzgojnoizobraževalnega sistema v odnosu do drugih družbenih podsistemov;
- priprava predlogov za sistemske spremembe snovanja razvoja vzgojnoizobraževalnega sistema v Sloveniji;
- opredelitev konceptualnega okvira in izhodišč za nadaljnjo javno politično razpravo o razvoju izobraževanja v Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Po osamosvojitvi je Slovenija pričela z vpeljavo javnopolitičnih sprememb na vseh področjih družbenega življenja, tudi na področju vzgoje in izobraževanja. Pripravljena je bila prva Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (1995), tej pa je leta 2011 sledila še druga. Ob tem so nacionalne usmeritve razvoja vzgoje in izobraževanja izhajale tudi iz namere in kasnejše vključitve države v Evropsko unijo. S tem je Slovenija sprejela obveznosti zasledovanja ne le nacionalnih ampak tudi skupnih evropskih ciljev izobraževanja. Obenem se je Slovenija leta 2015 skupaj z ostalimi članicami Organizacije združenih narodov zavezala Agendi za trajnostni razvoj do leta 2030, kar vključuje tudi cilje na področju izobraževanja.

Z namenom mednarodnega spremljanja razvoja vzgoje in izobraževanja so se v zadnjem desetletju prejšnjega stoletja vzpostavile oziroma okrepile t.i. mednarodne primerjalne raziskave, kot so na primer TIMSS, PISA, PIRLS in druge. Najbolj uveljavljene med temi raziskavami potekajo pod koordinatorskim Mednarodnega združenja za raziskovanje učinkov izobraževanja (IEA; TIMSS, PIRLS) in Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD; PISA). Pomen teh mednarodnih raziskav, mednarodno primerjalnih podatkov in medkulturne izmenjave držav, ko gre za vprašanje vrednotenja kakovosti in pravičnosti vzgojno-izobraževalnega sistema in načrtovanja izboljšav, je od teh začetkov v stalnem vzponu. Sodelovanje v mednarodnih raziskavah na področju izobraževanja je, podobno kot v drugih državah, tudi za Slovenijo pomembno zlasti zaradi ugotavljanja, spremljanja in

vrednotenja dosežkov učenk in učencev s ciljem zagotavljanja večje stopnje kakovosti in pravičnosti izobraževalnega sistema. Ob tem, ko tovrstne raziskave omogočajo na podatkih temelječe oblikovanje politik, pa hkrati javnopolitično pozornost usmerjajo predvsem na dosežke učencev, s čemer tako nastaja kultura performativnosti in snovanje politik potekal na podlagi zgolj poenostavljenih analiz podatkov.

Vključujoč tovrstne mednarodne primerjave v okviru več mednarodnih integracij (Evropska unija, OECD, UN) nastajajo agende nadaljnega razvoja vzgoje in izobraževanja. Čeprav mednarodne raziskave kažejo najmanj povprečen, pogosto pa nadpovprečen položaj Slovenije v primerjavah dosežkov učencev, ostajajo manj naslovljena relevantna vprašanja zagotavljanja kakovosti in pravičnosti izobraževanja za vse, še posebno za t.i. ranljive skupine udeležencev izobraževanja, ne le v smislu dosežkov, ampak tudi doseganja drugih ciljev, kot so socialnočustvene spretnosti in psihološko blagostanje, zagotavljanje trajnosti doseženega znanja in pripravljenosti na vseživljenjsko učenje.

Za uspešen razvoj vzgoje in izobraževanja v Sloveniji tako potrebujemo ne le sodelovanje v mednarodnih raziskavah in umeščanje države na mednarodne lestvice dosežkov in drugih kazalnikov, temveč tudi stalno koordinirano in poglobljeno nacionalno javnopolitično razpravo s kritično presojo mednarodno nastajajočih agend.

Predlagani CRP bo prispeval k sistematičnemu pregledu in razumevanju najpomembnejših elementov razvoja sistema vzgoje in izobraževanja v Sloveniji od osamosvojitve do danes in s tem oblikoval podlago za nadaljnjo javnopolitično razpravo o prihodnosti slovenskega vzgoje in izobraževanja.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
dr. Mojca Štraus, e-mail: Mojca.straus@gov.si

3. TEMA: Znanje kot vseživljenjski človeški kapital – analiza stanja in dejavnikov spodbujanja vseživljenjskega učenja v Sloveniji

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 3.2.2.:

Naslov teme: Znanje kot vseživljenjski človeški kapital – analiza stanja in dejavnikov spodbujanja vseživljenjskega učenja v Sloveniji

Cilji:

- analizirati stanje vseživljenjskosti učenja v Sloveniji v mednarodno primerjalnem vidiku, izhajajoč iz ciljev Strategije vseživljenjskosti učenja v Sloveniji (2007) in hkratno z umeščanjem položaja Slovenije v globalne trende trajnostnega razvoja in digitalnega preboja;
- analizirati raznolikost stanja vseživljenjskosti učenja v Sloveniji po regijah in različnih vrst pismenosti;
- pripraviti pregled modelov in dosedanjih aktivnosti in razviti nove ter povečati njihove učinke v spodbujanju vseživljenjskosti učenja v Sloveniji;
- identificirati in analizirati dejavnike krepitev oziroma slabitev vseživljenjskosti učenja v Sloveniji z razvojem inštrumentarija krepitev;
- oblikovanje modela za spodbujanje razvoja spretnosti reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih in zmanjševanje digitalne vrzeli, še posebno za t.i. ranljive skupine, razviti predloge za

inovativne andragoške strategije za učenje v lokalnem ali delovnem okolju, ki spodbujajo trajnostni razvoj in krožno gospodarstvo.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenija želi zvišati udeležbo odraslih v izobraževanju, pri čemer naj bodo upoštevani tako tuji razvojni dosežki (npr. LearnersMot, nagrajeni projekt Earsmus +, v katerem je sodelovala tudi Slovenija) in domače izkušnje iz prakse in rezultate nacionalnih razvojnih projektov, poleg tega pa nove okoliščine, ki jih je prinesla pandemija.

Z mednarodno raziskavo PIAAC je ugotovljeno, da ima velika skupina odraslih v delovno aktivnem obdobju nizko razvite spretnosti za reševanje problemov v tehnološko bogatem okolju. Izobraževanje odraslih mora odgovoriti na potrebe skupin odraslih, ki so izkazali nizke spretnosti, tako, da razvije strategije za vključevanje odraslih v izobraževanje. Glede na tehnološki razvoj (robotizacija, izginjanje nekaterih manj zahtevnih delovnih mest, delo od doma, digitalizacija) bi morali vsi odrasli ne glede na starost razviti nove spretnosti. Te jim bodo omogočale prilagajanje na nove zahteve dela, vključevanje v digitalno družbo in sodelovanje v skupnosti. Med posebej pomembne spretnosti v novo nastajajočih okoljih življenja in dela spada prav reševanje problemov v tehnološko bogatem okolju, ki ga je kot poseben problem izpostavila pandemija covid-19.

Mladi v Sloveniji so po znanju povsem primerljivi z drugimi mladimi v Evropi (glede na merjenja v raziskavi PISA). Po obdobju vstopa v svet dela in odraslosti - kot vse kaže – odrasli svoje pridobljene spretnosti hitro izgubljajo, precej bolj kot v drugih državah Evrope, saj so (po meritvah raziskave PIAAC) trenutne generacije odraslih pri nas glede na temeljne spretnosti primerjalno »na repu« Evropejcev in prebivalcev razvitega sveta.

Kontinuirano raziskovalno delo, ki bo izhajalo iz ugotovitev raziskav, s črpanjem podatkov iz različnih mednarodnih raziskav (LFS, AES, ICILS, raziskave OECD) bo zagotovilo razvoj celostnega pristopa, boljši izkoristek in aplikacijo že opravljenega ekspertnega dela na nacionalni ravni na posebno perečem področju zviševanja temeljnih in višjih ravni kompetenc odraslih v aktivni dobi, s poudarkom na digitalnih kompetencah za uspešen digitalni preboj. To je ključni prispevek k zavezi Slovenije za zviševanje spretnosti (kompetenc) odraslega prebivalstva.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ema Perme, e-mail: Ema.Perme@gov.si

4. TEMA: Oblikovanje smernic kakovostne zasnove sodobne šolske arhitekture s ciljem podpore celovitemu trajnostnemu načinu življenja in dela v šoli

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 3.2.3.:

Naslov teme: Oblikovanje smernic kakovostne zasnove sodobne šolske arhitekture s ciljem podpore celovitemu trajnostnemu načinu življenja in dela v šoli

Cilji:

- analiza primerov dobre trajnostne arhitekturne prakse na področju šolske infrastrukture v državah, primerljivih s Slovenijo po dosežkih znanja v mednarodnih raziskavah (OECD PISA idr.), in

ki so hkrati širše prepoznavne po vidnejših dosežkih tudi na področju trajnostnega (vključujočega, prožnega, inovativnega, zdravega itn.) oblikovanja šolskega prostora (npr. Danska, Finska, Nizozemska, Avstrija, Nemčija, idr.), z možnostjo prenosa obravnavanih elementov, modelov in konceptov v drugih državah v slovensko prakso;

- pri analizi in raziskovanju primerov dobre prakse iz drugih držav, raziskovanju novih možnosti za posodobitev, (pre)oblikovanje šolske stavbe in prostorov s ciljem podpore celovitejšemu trajnostnemu načinu življenja in dela v šoli, so v ospredju naslednji vsebinski poudarki: 1. večja integracija elementov gibalne in športne vzgoje ter drugih prvin zdravega življenjskega sloga in zdravja v šolski vsakdan, 2. arhitekturna zasnova vključujočega prostora za vse skupine učencev in učenek (upoštevanje zahtev prilagajanja fizičnega prostora in procesa izobraževanja učencem in učenkam s posebnimi potrebami) in 3. protipotresna varnost šol;
- opredelitev osnovnih elementov in oblikovalskih načel zasnove »trajnostne šole«, skladno s trajnostnimi načeli in sodobnimi pedagoškimi pristopi, z vsebinskima poudarkoma na omogočanju inkluzivnega pristopa na področju dela z otroki in mladostniki s posebnimi potrebami ter celovitejšega pristopa pri integraciji gibalne in športne vzgoje ter drugih prvin zdravega življenjskega sloga v šolski vsakdan;
- priprava splošne ocene o stanju protipotresne varnosti na obstoječem stavbnem fondu šol glede na čas gradnje;
- priprava arhitekturnih smernic oziroma priporočil za oblikovanje »trajnostne šole« v Sloveniji, bolj elaborirano z vidika prilagajanja učencem in učenkam s posebnimi potrebami ter večje integracije telesne dejavnosti v šolski vsakdan, vključujoč tudi splošna priporočila za izboljšanje protipotresne varnosti šol - za pomoč in usmeritev šolam, oblikovalcem in investitorjem pri raznih manjših in večjih intervencijah v šolski prostor, pri prenovah obstoječih in zasnovah novih šolskih objektov.

Podrobnejša obrazložitev:

Šolska stavba, organizacija in oprema fizičnega prostora predstavljajo pomemben temelj za proces vzgoje in izobraževanja, ki ga ni mogoče reducirati le na »prostorski pogoj«. Razvoj pedagoških doktrin in praks poučevanja ter arhitekturnih zasnov sodobne šole gresta z roko v roki. Prav zato se tudi na tem področju zagotavlja kontinuirano interdisciplinarno razvojno-raziskovalno delo. Del Evropskega zelenega dogovora (poglavje 2.2.4) je dvig investicij v trajnostno šolsko infrastrukturo, bolj natančno: "za povečanje trajnostnosti šolskih stavb, šolske infrastrukture in dejavnosti". V ta namen se potrebuje dovolj jasen koncept in opredelitev kriterijev "trajnostnosti" tudi na področju šolske infrastrukture. Med temelje trajnostnosti vsake stavbe sodi tudi protipotresna varnost. OECD smernice o protipotresni varnosti šolskih stavb (2005) vsem državam članicam, še posebej pa državam z območij večje potresne ogroženosti, kamor sodi tudi Slovenija, posebno skrb glede zagotavljanja ukrepov za zmanjšanje potresne ogroženosti šolskih stavb.

V središču procesov posodabljanja šole današnjega časa je koncept vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj (Bela knjiga na področju vzgoje in izobraževanja, 2011; Strategija razvoja Slovenije 2030, 2017; Agenda ZN za trajnostni razvoj do leta 2030, 2015; Evropski zeleni dogovor, 2019, idr.), katerega pomemben del je ti. celostni institucionalni pristop (Smernice vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj od predšolske vzgoje do douniverzitetnega izobraževanja, MIZŠ, 2007; Education for Sustainable Development: Towards achieving the SDGs 2020-2030, UNESCO, 2020). Implementacija ciljev vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj (VITR) tako implicira celostno preobrazbo šole v skladu z načeli trajnostnega razvoja. Vizija sodobne kakovostne šole je »trajnostna šola«, v kateri učenci in učenke ne le pridobivajo ustrezna nova trajnostna znanja in spretnosti, temveč tudi neposredno dnevno izkušnjo trajnostnega načina življenja in dela. Celostni šolski institucionalni pristop VITR pomeni, da to pomembno izkušnjo omogočajo (tudi) šolska stavba, organizacija časa in prostora v šoli, potek vsakdanjega življenja in dela v šoli, oprema šole, vzdrževanje šole itn. itn.

Osnovni namen projekta je, da s svojimi rezultati podpre proces te celovite (trajnostne, zelene) preobrazbe vzgoje in izobraževanja (od ravni politik do ravni konkretnih šol), z bolj poglobljenim fokusom raziskovanja možnosti in predlogov za rešitve na področju vključevanja in prilagajanja učencem in učenkam s posebnimi potrebami ter celovitejše integracije telesne dejavnosti in drugih prvin zdravega življenjskega sloga v vsakdanji potek življenja in dela v šoli (ko npr. gibanje v šoli ni vezano zgolj na prostor telovadnice in zunanjih igrišč, temveč ga je potrebno spodbujati kot del zdravega življenjskega sloga, vključenega v vsakodnevno uporabo prostora ali kot pomembno prvo učenje, npr. kinestetično učenje, pri tem pa smiselno povezati z drugimi načeli trajnostnega oblikovanja sodobne šolske arhitekture, od »zunanjih učilnic« do »raznovrstnosti učnih okolij«, »ekoškolek vrtov«, »kolesarnic« ipd.). Dodatni fokus projekta je pridobitev splošne ocene o stanju šolskih stavb z vidika protipotresne varnosti oziroma oceno tveganja potresne ogroženosti.

Pomembno je poudariti še, da naj raziskovalni proces v okviru projekta, ki celoviti institucionalni pristop VITR obravnava skozi specifični vidik fizičnega učnega prostora, med svoja raziskovalna izhodišča vključi tudi pregled raziskovalnih rezultatov drugih relevantnih razvojnih projektov v polju vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj (s področja pedagoških ved, zdravja, športa, prometa idr.).

Raziskovalni rezultati bodo vključeni kot strokovna podlaga v naslednje razvojne procese in naloge:

- (re)konceptualizacija VITR in posodobitev obstoječih nacionalnih smernic VITR
- priprava celovitih nacionalnih Smernic za trajnostno arhitekturo in trajnostni način življenja vzgojno-izobraževalnih ustanov
- posodobitev in implementacija koncepta Razširjenega programa vzgoje in izobraževanja v osnovni šoli
- nadaljnje razvojno delo javnih zavodov (po 28. členu ZOFVI) z vrtci in šolami na področju posodabljanja in inoviranja prostorov za učenje in trajnostni način življenja v vrtcu in šoli
- evidentiranje, promoviranje, izmenjava dobrih primerov trajnostnih arhitekturnih praks na področju vzgoje in izobraževanja
- strateško načrtovanje in vrednotenje zelenih investicij v šolsko infrastrukturo,
- razvoj celovite baze prostorskih podatkov o bistvenih lastnostih šolskih stavbah kot enovita podlaga za uravnoteženo načrtovanje, skladno s smernicami EU.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ksenija Bregar Golobič
Tel. št.: 01/400-5300; 041 519 991

5. TEMA: Družbeno odgovoren raziskovalni sistem (etika, integriteta in enakost spolov)

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja;

Tematski sklop 5.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 5.6.1.:

Naslov teme: Družbeno odgovoren raziskovalni sistem (etika, integriteta in enakost spolov)

- izdelati pregled stanja za Slovenijo:

- pregled sistemske in institucionalne obravnave področja enakosti spolov na področju znanosti v Sloveniji (področja, cilji, sprejeti/predvideni ukrepi in spremljanje njihovega uresničevanja) in analiza stanja na tem področju,
- pregled institucionalizirane obravnave etičnih vprašanj: način obravnave in postopki, opredeliti delež, pogostost in vrsto obravnavanih prijav in pregled postopkov, zaključkov obravnav ter sprejetih/predvidenih ukrepov za kršitve ter analiza stanja na tem področju;
- identificirati sistemske vzroke in dejavnike, ki vplivajo na vzpostavitev družbeno odgovornega raziskovalnega sistema (na področju etike in enakosti spolov) ter primerjava stanja pri nas s stanjem v tujini (npr. Avstrija);
- pripraviti priporočila in predloge sprememb ter izboljšav na ravni institucij za družbeno odgovoren raziskovalni sistem v Sloveniji:
 - za krepitev etike in integritete v slovenskem znanstvenoraziskovalnem prostoru,
 - za pomoč pri pripravi akcijskih načrtov za enakost spolov;
- pripraviti priporočila in predloge sprememb ter izboljšav na sistemski/nacionalni ravni za krepitev naslavljanja etike in enakosti spolov v slovenskem znanstvenoraziskovalnem prostoru;
- seznanjati strokovno in širšo javnost o izsledkih raziskave in javnost senzibilizirati v smeri pomena družbeno odgovornega raziskovalnega sistema.

Podrobnejša obrazložitev:

Področja integritete, etike in enakosti spolov so na področju raziskovalne dejavnosti teme, ki v zadnjih letih stopajo v ospredje pri spremembah delovanja in upravljanja raziskovalnih sistemov. Področje je izjemno široko, saj zajema celoten spekter od etike in integritete v raziskovalnem procesu, kakor tudi integriteto in etiko raziskovalnega procesa samega (odnosi znotraj raziskovalne sfere...). Države se področja lotevajo na različne načine, glede na nacionalne norme in prakse v skladu s lastno tradicijo urejanje tega področja. Cilj projekta ni analiza ali sodba konkretnih primerov, temveč priprava priporočil za vzpostavitev sistema, ki bo odklonske primere uspešno identificiral in nanje reagiral na predvidljiv in transparenten način v primernem časovnem okvirju.

Namen projekta je identifikacija pojavnih oblik kršitev etike in integritete in načinov njihove obravnave in postopkov ter priprava predlogov sistemske ureditve, tako na ravni raziskovalnih organizacij, kakor tudi na ravni nacionalnega sistema, za njihovo odpravljanje. Glede na to, da je glavna ukrepov neizbežno vezana na raziskovalne organizacije, je cilj projekta pripraviti tudi smernice, osnovane na primerih dobrih praks iz širšega okolja, na podlagi katerih bodo institucije lahko pripravile svoje, institucionalne ukrepe in strategije.

Drugo pomembno vprašanje je vprašanje enakosti spolov. Kljub deklarativni enakosti različne analize in študije kažejo, da je v praksi mnogo ovir za doseganje dejanske enakosti. Vprašanje je v zadnjih letih visoko na dnevnem redu odločevalcev, vendar še vedno lahko opažamo relativno zakoreninjene vzorce, ki jih je potrebno postopoma in sistematično spreminjati. Za uspešnost in konkurenčnost znanstvenoraziskovalnega prostora je ključnega pomena uporabiti vse razpoložljive potenciale, pri čemer pa obstoječa praksa neenakosti spolov predstavlja pomembno oviro. Tudi na tem področju je cilj projekta pripraviti predlog ukrepov za izboljšanje stanja v Sloveniji, ter predvsem raziskovalnim institucijam ponuditi ustrezno orodje/podlago za pripravo in izvajanje institucionalnih ukrepov in strategij.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
 (50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Uršula Konečnik, e-mail: ursula.konecnik@gov.si

6. TEMA: Prenos inovacij in pravic intelektualne lastnine v poslovno prakso: sistem vrednotenja pravic intelektualne lastnine in urejanje medsebojnih odnosov med gospodarskimi subjekti in raziskovalnimi organizacijam v kontekstu sistema državnih pomoči

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 5.6.2.:

Naslov teme: Prenos inovacij in pravic intelektualne lastnine v poslovno prakso: sistem vrednotenja pravic intelektualne lastnine in urejanje medsebojnih odnosov med gospodarskimi subjekti in raziskovalnimi organizacijam v kontekstu sistema državnih pomoči

Cilji:

- kvantitativna in kvalitativna analiza kritičnih točk prenosa pravic intelektualne lastnine iz raziskovalne sfere v gospodarstvo;
- pripraviti mednarodno primerjalni pogled na urejanje sistema državnih pomoči v sodelovalnih raziskovalno-razvojnih (RR) projektih podjetij in raziskovalnih organizacij;
- pripraviti mednarodno primerjalni pregled sistemov vrednotenja tržne vrednosti pravic intelektualne lastnine v sodelovalnih projektih;
- priprava smernic za upravljanje s pravicami intelektualne lastnine v okviru sodelovalnih RR projektov;
- oblikovanje optimalnega, dolgoročno vzdržnega sistema/modela/programa državnih pomoči z vidika projektov financiranih s strani evropske kohezijske politike;
- priprava predlogov potrebnih sprememb sistema državnih pomoči na EU ravni, ki bi jih bilo potrebno implementirati zaradi bolj učinkovitega sodelovanja.

Podrobnejša obrazložitev:

Prenos znanja iz raziskovalne sfere v gospodarstvo je ena ključnih nalog uspešnega inovacijskega sistema, ki potrebuje nenehno prilagajanje in razvijanje. Upravljanje s pravicami intelektualne lastnine je v sodelovalnih RR projektih, v katerem sodelujejo raziskovalne organizacije in gospodarstvo ključnega pomena. Motiv za sodelovanje v skupnem projektu se med obema tipoma organizacij razlikuje in od ustreznega skupnega imenovalca je odvisno, ali bo sodelovanje omejeno zgolj na konkretno »naročniško – dobaviteljsko« razmerje med organizacijama, ali pa lahko preraste v dolgoročno in trdno partnersko sodelovanje. Cilj instrumentov, financiranih iz javnih sredstev je, da začetno financiranje služi kot vzvod za dolgotrajnejše sodelovanje in skupno postavljanje trendov ter razvoja.

Sistem državnih pomoči v svoji osnovi služi preprečevanju doseganje nedovoljene prednosti gospodarskih subjektov na notranjem trgu. Ob takšnem sistemu pa se postavlja vprašanje ustreznega vrednotenja pravic intelektualne lastnine in v primeru interesa gospodarstva, ustreznega prenosa znanja v gospodarstvo. Kritična točka prenosa znanja v gospodarstvo in vzpostavitev dolgoročnega sodelovanja je ravno ustreznost sistema državnih pomoči, ki stimulira tako gospodarstvo, kakor tudi raziskovalne organizacije, da so pripravljene partnersko sodelovati in skupno uporabljati rezultate skupnega dela.

Glede na to, da gre za revizijsko občutljiv del javnega financiranja raziskav je oblikovanje ustreznega modela državnih pomoči ključno, za dolgoročno uspešnost in učinkovitost subvencij, ki jih za področje RRI prejme gospodarstvo in raziskovalne institucije.

Okvirno obdobje trajanje projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Mateja Struna, e-mail: Mateja.Struna@gov.si.

7. TEMA: Spolno nadlegovanje in druge oblike spolnega nasilja v visokošolskih in raziskovalnih institucijah v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop: 1.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme 1.10.1.:

Naslov teme: Spolno nadlegovanje in druge oblike spolnega nasilja v visokošolskih in raziskovalnih institucijah v Sloveniji

Cilji:

- izdelati analizo urejenosti sistema preprečevanja in sankcioniranja spolnega nadlegovanja in drugih oblik spolnega nasilja na visokošolskih zavodih in raziskovalnih institucijah v Sloveniji s pripravo predlogov za izboljšanje;
- narediti pregled dobre prakse iz tujine in izdelati študijo dobrih primerov, ki so aplikabilni za slovensko zakonodajo in akademsko okolje;
 - posebej obravnavati problematiko spolnega nadlegovanja in drugih oblik spolnega nasilja med zaposlenimi in med predavateljskim osebjem in študentsko populacijo zaradi specifične narave študijskega procesa;
 - primeri dobre prakse morajo biti raznovrstni in primerni za različna študijska oz. delovna okolja (predavalnica, laboratorij, terensko delo) in odnose.
- pripraviti priporočila za ozaveščanje o problematiki spolnega nadlegovanja in drugih oblik spolnega nasilja v slovenskem akademskem prostoru, z ozirom tako na zaposlene v visokošolskih in raziskovalnih institucijah, kot tudi na študentsko populacijo;
- seznanjati širšo strokovno in laično javnost o izsledkih raziskave in jih senzibilizirati v smeri razumevanja kompleksnosti problematike spolnega nadlegovanja in drugih oblik spolnega nasilja posebej v akademskem okolju.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Uršula Konečnik, ursula.konecnik@gov.si.

Pri 8. in 9. temi je MIZŠ sofinancer

8. TEMA: Vzpostavitev portala nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji
(Predlagatelj teme: MJU)

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenost, in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 5.6.3.:

Naslov teme: Vzpostavitev portala nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji

Cilji:

- razvoj portala nacionalnega UI observatorija (IT platforma in orodja za sprotno spremljanje aktivnosti raziskav, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji ter ugotavljanje UI potenciala v Sloveniji);
- priprava vseh podatkov za pregled, primerjavo in poročanje o stanju na področju UI v Sloveniji za potrebe EU in OECD in primerjavo med državami;
- določiti, povezati in pripraviti ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev (npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami;
- zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje ter po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;
- zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.

Podrobnejša obrazložitev:

Predlog CRP projekta temelji na Strateškem cilju 10. Vzpostavitev nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji, ki je namenjen spremljanju dinamike uresničevanja zastavljenih ciljev Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025 (NpUI). Skladen je z Usklajenim načrtom za umetno inteligenco EU in predvidenimi aktivnostmi spremljanja dinamike nacionalnih raziskovalno razvojnih in inovacijskih kapacitet na področju UI tako na ravni EU, kjer se izvaja projekt AI WATCH za primerjavo stanja UI med državami EU ter na ravni OECD, kjer se izvaja projekt AI ONE za primerjavo stanja na področju UI med državami sveta.

Izvedba projekta predlagane teme jer ključnega pomena za učinkovito izvajanje NpUI, saj bo omogočal dinamičen in trenutni pregled stanja raziskav, izobraževanja, razvoja, inovacij, uvajanja in uporabe UI na nacionalni ravni, vključno s pregledom relevantnih deležnikov v raziskovalni in visokošolski sferi, javni sferi, industriji in med nevladnimi organizacijami.

Slovenija je 10. aprila 2018 podpisala Deklaracijo EU o sodelovanju na področju UI ter na podlagi evropskega Usklajenega načrta za UI pristopila k pripravi celovitega Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025, ki je trenutno v fazi potrjevanja s strani Vlade RS. Z nacionalnim programom Slovenija jasno in nedvoumno izraža svoj interes k okrepitvi vseh aktivnosti na področju UI – celovito, koordinirano in v okviru celotnega inovacijskega življenjskega cikla, ki bodo pospešile raziskave, razvoj, uvajanje in uporabo tehnologij in orodij s področja UI, hkrati pa zagotovile ustrezno okolje za zagotavljanje potrebnega znanja in veščin (strokovno izobraževanje, vseživljenjsko učenje, računalniško opismenjevanje odraslih), ustreznega regulatornega okolja (za zagotavljanje varnosti in odgovornosti pri uporabi vseh proizvodov in storitev temelječih na UI na eni strani in etičnih načel, človekovih pravic in temeljnih svoboščin na drugi) ter zaupanja javnosti na nacionalnem nivoju. S tem bomo omogočili Sloveniji in nacionalnim deležnikom prepoznavnost in aktivno sodelovanje pri ključnih evropskih in mednarodnih aktivnostih na tem področju.

Slovenija mora za uspešno sodelovanje oblikovati sklop med seboj skladnih podpornih ukrepov, povečati finančno podporo, zagotoviti enotno koordinirano in usmerjeno izvajanje vseh aktivnosti ter spodbuditi javni in zasebni sektor k pripravi na družbeno-gospodarske spremembe, ki jih narekuje nadaljnji razvoj in uvajanje UI v Sloveniji.

Program NpUI je skladen s Strategijo razvoja Slovenije 2030 (SrS 2030), zaradi svoje čez sektorske narave pa komplementaren resornim strategijam in akcijskim načrtom, ki se osredotočajo le na posamezna resorna področja, ki jih program NpUI v kontekstu celostne obravnave naslavlja. Kot podredni program je NpUI skladen s krovno SrS 2030, ki med globalne izzive uvršča tudi »četrti industrijsko revolucijo, ki jo zaznamujeta digitalno gospodarstvo ter razvoj senzorjev, robotike in UI ter vzpostavlja nove modele poslovanja, dela in delovnih mest, kar zahteva razvoj novih znanj in veščin ter prilagoditve na številnih področjih gospodarskega, družbenega in okoljskega razvoja«.

Program NpUI je tako skladen z nekaterimi ključnimi cilji strategije razvoja informacijske družbe Digitalna Slovenija 2020 (DS2020), ki opredeljuje strateške cilje digitalizacije v Sloveniji do 2020. DS2020 se osredotoča na IKT in internet - vseprisotno komunikacijsko omrežje informacijskih virov, ki z enostavno dostopnostjo do raznovrstnih vsebin in storitev v temeljih spreminja načine delovanja sodobne družbe, zato je dostop do interneta in uporaba njegovih storitev na splošno razumljena kot eden ključnih pogojev za življenje 21. stoletja. Program NpUI tako sledi viziji DS2020 "izkoristiti razvojne priložnosti IKT in interneta, da postane napredna digitalna družba in referenčno okolje za uvajanje inovativnih pristopov pri uporabi digitalnih tehnologij.

Nacionalni program NpUI opredeljuje osnovne smernice razvoja UI v Sloveniji, ki pa jih bo glede na ta hiter razvoj UI doma in po svetu potrebno ustrezno prilagajati, kar pomeni da gre za strateške cilje in ukrepe, ki so del izredno dinamičnega procesa. Za učinkovito obvladovanje tega procesa so osnovni cilji tega projekta:

- **zagotoviti enoten portal nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji z orodji za spremljanje aktivnosti raziskav, izobraževanja, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji, ki bo omogočilo pripravo vseh podatkov za poročanje o stanju na področju UI v državi za potrebe EU in OECD ter ustrezno primerjavo med državami;**
- **zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje in po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;**
- **zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.**

Namen projekta je zato vzpostaviti ustrezen okvir in orodja, ki bodo omogočila pregleden okvir za sprotno spremljanje statusa potenciala slovenskih deležnikov na področju UI s katerim Slovenija lahko nastopa na celotnem inovacijskem ciklu tako v nacionalnem okviru pri razvoju rešitev v Sloveniji, kot tudi na mednarodnem nivoju v različnih mednarodnih iniciativah, projektih in programih. Potrebno je na enoten in sistematičen način določiti in povezati ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev (npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami. Aktivnosti je potrebno uskladiti in izvesti v sodelovanju s Statističnim uradom RS (SURS), projektom EU AI WATCH in aktivnostmi OECD UI observatorija.

Obstoječe stanje in reference v tujini

Slovenija ima dolgotrajno, več kot 40 letno tradicijo raziskovalne dejavnosti in več kot 30 letno tradicijo visokošolskega izobraževanja na področju UI in sorodnih naprednih tehnologij, kjer naši znanstveniki in strokovnjaki dosegajo vrhunske rezultate tudi v svetovnem merilu. Slovenija ima zato obsežno skupnost strokovnjakov, ki se ukvarja s področjem UI in jo sestavljajo raziskovalci na različnih področjih strojnega učenja, podatkovne znanosti, jezikovnih tehnologijah, računske inteligence, rekonfigurabilnih sistemov, sistemov za podporo odločanju in računalniškemu vidu ter sorodnih področjih, kot je npr. robotika, ter družboslovnih ved in humanistike, ki se ukvarjajo z družbenimi, pravnimi in etičnimi učinki tehnologij UI. Slovenija je zaznana kot prostor, ki omogoča investicije v robotiko (primer Gorenje GAIO, INTECH-LES, Kolektor Vision, Pontess, Revoz, RLS,

Yaskawa Slovenia), ki je ključno tehnološko področje povezano z UI. UI se vse več uporablja v IKT sektorju, ki s pridom uporablja znanje zbrano v raziskovalnem sektorju (primer AI Collective). Zaznan je porast UI v zagonskih podjetjih t.i. start-up-ih, še vedno pa je bistveno premalo tako zagonskih podjetniških aktivnosti, kot tudi razvoja podjetniških podjetij na področju UI. NpUI za leto 2020 navaja, da je 156 podjetij na različne načine povezanih z UI. V skladu s tem pregledom je ocena, da v Sloveniji v gospodarstvu deluje med 300 in 500 podatkovnih znanstvenikov. Vzpostavljajo se tudi različne organizacije za podporo sodelovanju in razvoju, npr. IKT Horizontalna mreža v okviru SRIP PMiS ter iniciativa AI4SI pri GZS ZIT, ki dopolnjuje obstoječi ekosistem UI predvsem na področju gospodarstva.

Slednje kaže, da se v Sloveniji že vzpostavlja dinamičen ekosistem, ki je ključen za nadaljnjo podporo razvoju in uvajanju UI v Sloveniji, vendar jasnega pregleda in okvira za spremljanje in ocenjevanje stanja v Sloveniji nimamo. Ker je to ključni pogoj za učinkovito izvajanje vseh aktivnosti na področju UI, ki jih načrtuje nacionalni program NpUI, je ta projekt ključni za uspešno izvedbo programa.

Na mednarodni ravni že potekajo podobne aktivnosti, saj na EU ravni projekt AI WATCH že vzpostavlja platformo za pregled aktivnosti po državah EU, vendar je ta prvenstveno orientirana na primerjavo med državami in ne na aktivnosti in stanje znotraj držav. Prav tako se podobna platforma za svetovni pregled vzpostavlja pod okriljem OECD (AI ONE), ki ga vzpostavljajo tudi slovenski strokovnjaki, zato menimo, da imamo v Sloveniji ustrezne kompetence in znanje za vzpostavitev predlaganega nacionalnega observatorija in torej uspešno izvedbo tega projekta.

Namen projekta je vzpostaviti okvir za sprotno spremljanje in analizo potenciala na področju UI v Sloveniji, kot konkretno izvedbo ukrepa 10.3. nacionalnega programa NpUI. kar je osnova za sprotno spremljanje in izvajanje nacionalnega programa NpUI in poročanje o stanju na EU in OECD.

V skladu z ukrepom 10.3 programa NpUI so konkretni cilji projekta:

- razvoj portala nacionalnega UI observatorija (IT platforma in orodja za sprotno spremljanje aktivnosti raziskav, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji ter ugotavljanje UI potenciala v Sloveniji);
- priprava vseh podatkov za pregled, primerjavo in poročanje o stanju na področju UI v Sloveniji za potrebe EU in OECD in primerjavo med državami;
- določiti, povezati in pripraviti ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev (npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami;
- zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje ter po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;
- zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.

V okviru projekta naj bodo izvedeni:

- opredelitev vseh funkcionalnih specifikacij za portal in orodja;
- opredelitev tehnične zasnove rešitve portala in orodij, vključno z opredelitvijo podatkovnih virov in načina njihovega dostopa;
- fokusni intervjuji z Ministrstvom za javno upravo in drugimi ustreznimi ministrstvi in organi, s ciljem:
 - opredelitve ustreznih indikatorjev (v povezavi z OECD in EU) za spremljanje stanja UI v Sloveniji na vseh opredeljenih področjih NpUI,

- opredelitve funkcionalnih specifikacij portala in predvidenih orodij za spremljanje stanja ter izvajanje ukrepov programa NpUI
 - identifikacije obstoječih podatkovnih virov in potrebe po novih podatkovnih virih za izračun in sprotno spremljanje indikatorjev, posebej za tiste indikatorje, kjer slednje do sedaj ni bilo na voljo (npr. investicije v RR, plače visokošolskih učiteljev, izobraževalne vsebine);
 - identifikacijo potreb, zahtev, potencialnih omejitev dostopa in možnosti ponovne uporabe za identificirane podatkovne vire za potrebe nacionalnega observatorija;
 - opredelitve funkcionalnih specifikacij za povezovanje orodij s podatkovnimi viri za izvedbo portala in orodij.
- razvoj portala in orodij potrebnih za izvedbo opredeljene funkcionalnosti in vzpostavitev nacionalnega observatorija za UI;
 - integracija portala in orodij z ustreznimi podatkovnimi viri za sprotni izračun in spremljanje opredeljenih indikatorjev;
 - vzpostavitev in podpora delovanju portala in orodij v skladu z dogovorom z Ministrstvom za javno upravo;
 - evalvacija in validacija vzpostavljenega okolja nacionalnega observatorija za UI (s spletnimi vprašalniki in fokusnimi intervjuji z deležniki na področju UI ter odgovornimi ministrstvi za izvedbo programa NpUI).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev do 150.000,00 EUR

(30.000,00 EUR MJU, 15.000,00 EUR MGRT, 10.000,00 EUR MZZ, 10.000,00 EUR UVTP, 10.000,00 EUR MIZŠ, 75.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktni osebi na:

MJU: mag. Samo Zorc, tel. št.: 01/478-4783, e--mail: Samo.Zorc@gov.si

MGRT: mag. Elena Dokuzov, tel. št.: 01/400-3534, e--mail: nena.dokuzov@gov.si

9. TEMA: Priprave metodologije in presoja učinkovitosti ukrepov iz naslova Strategije pametne specializacije

(Predlagatelj teme: SVRK)

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.4.:

Naslov teme: Priprave metodologije in presoja učinkovitosti ukrepov iz naslova Strategije pametne specializacije

Cilj:

- vzpostaviti podatkovni model in prakso celovitega in koherentnega spremljanja in presoje ukrepov kohezijske politike na področju raziskav, razvoja in spodbujanja inovativnosti na podlagi izkušenj z izvajanjem S4 v VFO 2014-2020 in VFO 2021-2027.

Faza 1 (2021 Q4 in 2022 Q1):

Konsolidacija kazalnikov OP povezanih s S4, RIS, SIS in akcijskih načrtov Strateških inovacijskih partnerstev (SRIP) in analiza, strukturiranje in integracija podatkovnih tokov upoštevajoč rezultate spremljanja in vrednotenja SRIP S4 2017-2022.

Faza 2 (2022 Q4 in 2023 Q1):

Priprava metodologije in presoja učinkovitosti ukrepov Operativnega programa za izvajanja evropske kohezijske politike v obdobju 2014 – 2020, prednostne osi: »Mednarodna konkurenčnost raziskav, inovacij in tehnološkega razvoja« ter drugih povezanih ukrepov OP (Po0, PO10), ki so se izvajali v skladu s predhodnim pogojem »Strategije pametne specializacije«

Faza 3 (2023 Q2 – Q4):

Priprava metodologije za spremenjenja vseh specifičnih ciljev Cilja politike 1 v VFO 2021-2027: Pametnejša Evropa s spodbujanjem inovativne in pametne gospodarske preobrazbe, ter specifičnih ciljev v drugih ciljnih politikah Evropske kohezijske politike obdobja 2021-2027, ki so vezani na omogočitveni pogoj prenova Strategije pametne specializacije.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR

(15.000,00 EUR SVRK, 15.000,00 EUR MGRT, 15.000,00 EUR MIZŠ, 45.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktni osebi na:

SVRK: Marko Hren: e-mail: marko.hren@gov.si; tel. št. 01/400-3370,

MGRT: mag. Nataša Vrhovec: e-mail: n.vrhovec@gov.si; tel. št.: 01/400-3701

4. Predlagatelj tem: Ministrstvo za infrastrukturo

Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
Ministrstvo za okolje in prostor

1. TEMA: Postavitev modela za izračun energetskega in okoljskega odtisa vozil na primeru izvajanja gospodarske javne službe javnega potniškega prometa (GJS_JPP) v Republiki Sloveniji

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 4.1.1.:

Naslov teme: Postavitev modela za izračun energetskega in okoljskega odtisa vozil na primeru izvajanja gospodarske javne službe javnega potniškega prometa (GJS_JPP) v Republiki Sloveniji

Cilji:

- analiza ključnih dokumentov v veljavi na področju rabe obnovljivih goriv v transportu na ravni Slovenije in EU, pregled stanja na področju rabe obnovljivih goriv v RS in izbranih EU državah in identifikacija izzivov in dilem povezanih z zasledovanjem ciljev;
- izvedba raziskav obstoječih tehnologij pogonov vozil (avtobusov) v sistemu javnega potniškega prometa v RS z vidika: porabe energije, emisij toplogrednih plinov in drugih onesnažil ter ocena vpliva celotne flote teh avtobusov na nacionalne cilje glede zavez na področju podnebnih in okoljskih zavez;
- zasnova metodologije vrednotenja energetskega in okoljskega odtisa vozil na primeru izvajanja gospodarske javne službe javnega potniškega prometa (GJS_JPP) v RS v skladu z obstoječo nacionalno in evropsko zakonodajo, strategijami, resolucijami, načrti in ukrepi;
- postavitev merilne verige za izvedbo meritev na testnih avtobusih z različnimi pogonskimi sistemi (motorji z notranjim zgorevanjem s kapljeviti in plinastimi gorivi, hibridni pogoni, električni pogoni in gorivne celice (opcijsko));
- izvedba meritev avtobusov z opisanimi pogonskimi sistemi v predhodni točki na obstoječih linijah gospodarske javne službe javnega potniškega prometa (GJS_JPP), kar vključuje:
 - merjenje položaja, hitrosti in pospeškov vozila. Zaželeno je, da se poleg satelitskih podatkov zajema tudi podatke z vozilskega računalnika,
 - merjenje izpustov onesnažil analiziranih vozil z motorji z notranjim zgorevanjem z uporabo PEMS (portable emission measurement systems) opreme, primerne za meritve cestnih vozil, vključujoč število in maso trdnih delcev ter plinasta onesnažila: CO, CO₂, THC, NO_x (za zagotavljanje primerljivosti s sorodnimi študijami v EU mora večina merilne opreme ustrezati Uredbi 2017/1151, ki predpisuje postopke za spremljanje izpustov vozil v realnem prometnem toku);
- sistemizacija podatkovnih zbirk izmerjenih podatkov v smiselne celote ter izgradnja baze podatkov meritev;
- zasnova simulacijskega orodja za modeliranje dinamike vožnje vozil in izračun izpustov onesnažil, ki temelji na fizikalnih enačbah in izmerjenih bazah podatkov in omogoča določanje optimalnega pogonskega sklopa, ustreznih energentov in potrebne infrastrukture za vozila z različnimi karakteristikami in pogonskimi sistemi na poljubnih progah;
- razvoj in validacija prototipnega programskega orodja v široko razširjenem programskem jeziku. Demonstracija delovanja in interpretacija rezultatov prototipnega orodja za vsaj 10 kombinacij tras in tipov vozil v sklopu JPP, ki jih določi Ministrstvo za infrastrukturo;
- vrednotenje vpliva uvajanja vozil z različnimi pogonskimi sistemi na doseganje ciljev v skladu z obstoječo nacionalno in evropsko zakonodajo, strategijami, resolucijami, načrti in ukrepi, kar specifično obsega izračun porabe energije za pogon vozila, deležev porabe goriv, deležev

obnovljivih virov in izpustov onesnažil ter izračun okvirnih (ocenjenih) stroškov nabave in uporabe takšnih vozil.

Podrobnejša obrazložitev:

Skladno z zavezami, ki izhajajo iz pariškega sporazuma, evropskega zelenega dogovora ter vrste evropskih smernic in direktiv na področju toplogrednih plinov, obnovljivih virov, energijske učinkovitosti ter kakovostnega bivalnega okolja, morajo posamezne države sprejeti nacionalne ukrepe, ki zasledujejo dogovorjene in obvezujoče cilje. Pri tem se je potrebno osredotočiti na izpuste toplogrednih plinov, na zadostno uporabo obnovljivih virov energije, istočasno pa je potrebno zasledovati izpuste škodljivih snovi. V sektorju transporta imajo pri tem ključno vlogo alternativna goriva, ki predstavljajo razpoložljivi nadomestek za obstoječe fosilne energente v sorazmerno velikih količinah.

Z namenom, da bi pripravili dodatno potrebne strokovne podlage, ki bi služile pri nadaljnji pripravi nacionalnih dokumentov in predpisov na tem področju v RS, se predlaga izvedba tega ciljno raziskovalnega programa (CRP). Rezultati bodo uporabni pri predpisovanju vrste vozil (avtobusov) v sistemu javnega potniškega prometa v RS s strani pristojnega ministrstva, predvsem v obdobjih prehoda podelitve novih koncesij izvajanja (GJS_JPP). Obstoječi sistem namreč vključuje več kot 1100 avtobusov, ki na leto prevozijo približno 50 mio. kilometrov, kar pomeni, da bi bili lahko učinki deleža uporabe alternativnih goriv pri teh vozilih precejšnji.

Cilj razpisa je zasnova validiranega modela za izračun porabe energije za pogon vozila, deležev porabe goriv (t.j. energijskih vektorjev vključno z električno energijo in vodikom), deležev obnovljivih virov ter izpustov onesnažil med vožnjo vozila v realnem prometnem toku na poljubni trasi. Izhodni podatki modela obsegajo izračunano porabo energije za pogon vozila, deležev porabljenih goriv, deležev obnovljivih virov ter izpuste onesnažil. Podatke je mogoče uporabiti za vrednotenje učinkovitosti sprejetih ukrepov na tem področju, vključno z izračuni stroškov na širšem sektorju transporta v RS.

V ta namen bo Ministrstvo za infrastrukturo za potrebe izvedbe tega projekta organiziralo dobavo testnih avtobusov, tako da bodo dani pogoji za izvedbo tega projekta.

Upravičenost nujnosti izvedbe predlaganega ciljno raziskovalnega programa

Predlagani CRP upravičujemo iz 2 razlogov:

V l. 2021 se iztečejo koncesijske pogodbe izvajanja gospodarske javne službe javnih potniških prevozov (GJS_JPP). Koncedent (Ministrstvo za infrastrukturo) v teh koncesijskih pogodbah določi med drugim tudi obvezno uporabo avtobusov na alternativne oblike pogonov v tem sistemu. Rezultati predlaganega CRP-a bodo v zvezi s tem dali priporočila o obvezni uporabi avtobusov na alternativne oblike pogonov, tako da bi dosegli prihranke pri porabi energije, zmanjšanje emisij TGP in zmanjšanje ostalih onesnažil.

Naslednji razlog je simulacija uporabe obnovljivih virov energije ob različnih scenarijih s ciljem, da se v čim večji meri zadosti zahtevam iz evropskih in nacionalnih predpisov glede čim večje rabe alternativnih oblik goriv. V končni fazi ima to za posledico tudi višino »finančnih prispevkov«, kot »kazni« zaradi nedoseganja nacionalnih in evropskih zahtev po zmanjšanju emisij. Rezultati predlaganega CRP projekta, ki bodo izhajali iz že opisanih meritev teh testnih avtobusov, bodo dali potrebne smernice na tem področju.

Predmet javnega razpisa je določen v okviru naslednjih sklopov v okviru predlaganega težišča

Sklop 1: Pregled obstoječega stanja na področju rabe obnovljivih goriv v sektorju transporta in energetike v RS ter pregled stanja uporabe teh goriv v sistemu javnega potniškega prometa.

1.1. Naloga: Pregled stanja na področju rabe goriv in izpustov onesnažil v RS in izbranih EU državah in priprava strokovnih podlag (smernic) na tem področju.

1.2. Naloga: Pregled stanja uporabe vozil v sistemu javnega potniškega prometa v RS z vidika porabe energije in zmanjšanja izpustov onesnažil.

Sklop 2: Izdelava strokovnih podlag in izvedba meritev vpliva pogonskih sklopov na porabo energije in izpuste onesnažil.

2.1. Naloga: Zasnova metodologije vrednotenja energetskega in okoljskega odtisa vozil, postavitev koncepta meritev vozil in izvedba priprav na meritve rabe energije in izpustov onesnažil v realnem prometnem toku v sistemu javnega potniškega prometa.

2.2. Naloga: Izvedba meritev rabe energije in izpustov onesnažil v realnem prometnem toku.

Sklop 3: Izgradnja baze podatkov meritev v realnem prometnem toku za posamezne pogonske topologije, trase ter tipe vozil.

Sklop 4: Razvoj in validacija simulacijskega orodja za določanje optimalnega pogonskega sklopa z ustreznimi energijskimi vektorji za vozila s poznanimi vhodnimi parametri.

Sklop 5: Demonstracija delovanja razvitega numeričnega orodja in interpretacija rezultatov.

Sklop 6: Vrednotenje vpliva uvajanja vozil z različnimi pogonskimi sistemi na doseganje nacionalnih in evropskih ciljev.

Vrednost projekta je ocenjena na 300.000,00€.

Predlagani delež sredstev predlagatelja je 50% in sicer iz proračunske postavke predlagatelja (MzI), št. 765210, "Razvoj in urejanje prometa".

Ocenjena razdelitev deležev predvidenih sredstev za posamezen sklop projekta je prikazana v Tabeli 1.

Tabela 1: Ocenjena razdelitev deležev sredstev projekta po sklopih:

Sklop 1	5 %
Sklop 2	35 %
Sklop 3	10 %
Sklop 4	30 %
Sklop 5	10 %
Sklop 6	10 %
Skupaj	100%

V tabeli 2 prikazujemo oceno razdelitev sredstev projekta po letih in kategorijah.

Tabela 2: Ocenjena razdelitev sredstev projekta po letih in kategorijah

	1. leto	2. leto	3. leto	Skupaj
Plače	50%	50%	50%	
Prispevki delodajalca	8%	8%	8%	
Blago in storitve	29%	29%	29%	
Amortizacija	13%	13%	13%	
Skupaj	100% (85.000€)	100% (120.000€)	100% (95.000€)	300.000€

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 300.000,00 EUR
(50% MZI, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

dr. Janez Blaž, e-mail: janez.blaz@gov.si

2. TEMA: **Strokovne podlage za razvoj ukrepov za boj proti energetske revščini**

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop: 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 1.3.1.:

Naslov teme: Strokovne podlage za razvoj ukrepov za boj proti energetske revščini

Cilji:

- definirati pojem energetske revščine, ki bo uporaben za naš prostor;
- analizirati vzroke za nastanek energetske revščine;
- opraviti analizo rešitev držav EU;
- definirati kriterije za določanje ranljivih skupin prebivalcev;
- pripraviti metodologijo za analizo ekonomskih posledic energetske revščine;
- pripraviti metodološka izhodišča;
- analizirati dosedanje stanja energetske revščine v Sloveniji;
- opredeliti energetske revščine za naprej (opredelitev kazalnikov za spremljanje energetske revščine),
- določiti okvirni nacionalni cilj za zmanjšanje energetske revščine;
- določiti način merjenja energetske revščine – določiti operativno opredelitev za potrebe statističnega merjenja pojava, ki bo omogočila merjenje energetske revščine in postavitev merljivega cilja v prihodnje oceniti dosedanje učinke ukrepov ter oblikovanje nacionalnih priporočil;
- pripraviti natančno analizo problema na lokalni in nacionalni ravni;
- na osnovi izmerjenega kazalnika v izhodiščnem letu določiti ciljne kazalnike za področje energetske revščine v prihodnje s ciljem, da se energetska revščina kljub načrtovanim ukrepom na energetskem in podnebnem področju ne poveča;
- oceniti število energetske revnih gospodinjstev ob upoštevanju nujnih domačih energetskih storitev, ki so potrebne za zagotavljanje osnovnega življenjskega standarda v ustreznih nacionalnih okoliščinah, obstoječe socialne politike in druge ustrezne politike, pa tudi okvirne smernice Komisije glede ustreznih kazalnikov energetske revščine;
- podrobneje opredeliti politike in ukrepe za boj proti energetske revščini na različnih področjih in drugimi ustreznimi nacionalnimi programi;
- podrobno razdelati tudi vse ukrepe iz NEPNa, ki so povezani z energetske revščino;
- oblikovati praktične rešitve za energetske revna gospodinjstva;
- identificirati sistem in ukrepe energetske in podnebne politike, ki lahko dodatno prizadenejo najšibkejše, ki se najtežje prilagajajo;
- vzpostava sistema spremljanja kazalnikov in zagotavljanja kakovosti zbiranja podatkov o izvajanju ukrepov;
- razviti dolgoročne strategije, ne le kratkoročne;
- prepoznati težavo, ki je značilna za lokalno okolje in vključiti lokalne akterje v oblikovanje strategij;
- zagotoviti trajnost politike in ukrepov na področju energetske revščine s prenosom odgovornosti za reševanje problema z lokalnih akterjev in nevladnih organizacij na odločevalce na visoki ravni;
- izgraditi zmogljivosti odločevalcev, da prevzamejo vodilno vlogo pri reševanju energetske revščine;
- v oblikovanje ukrepov vključevati širok krog zainteresiranih deležnikov, s poudarkom na ustvarjanju povezav med socialnim, energetskim in okoljskim sektorjem;
- zagotoviti spremljanje in oceno ukrepov in programov energetske revščine;
- okrepiti vse akterje, javne organe, raziskovalce in akademske kroge ter nevladne organizacije z zagotavljanjem več sredstev, namenjenih posebej za energetske revščino;

- spodbujati povezave med socialnimi, energetske, zdravstvenimi in okoljskimi institucijami ter zagotoviti izmenjavo podatkov;
- prizadevati si za usklajevanje energetske in socialne politike (socialna podpora, povezana z energetske revščino in obratno);
- povezati politike glede energetske revščine s širšo paleto politik, kot so zaposlovanje, stanovanjska politika ali pokojninska politika.

Podrobnejša obrazložitev:

Cilj projekta je prispevati k zmanjšanju energetske revščine in izboljšanju zdravja ter kvalitete življenja ljudi, ki jih prizadene energetska revščina. V okviru projekta je tudi namen raziskati vzroke in posledice energetske revščine ter zagotoviti osnovo za določitev potrebnih kazalnikov, ki so nujni za izboljšanje razumevanja problema ter opredelitev ukrepov.

Namen oblikovanja CRPa s področja energetske revščine je prispevati k bolj kvalitetnem načrtovanju in izvajanju energetske in socialne politike na področju energetske revščine in s tem za pravičen prehod Slovenije v nizkoogljeno družbo in trajnostno gospodarstvo.

V okviru naloge je predvidena preučitev in določitev več elementov področja energetske revščine, ki jih je potrebno opredeliti za ustrezno nadaljnjo implementacijo ukrepa boja proti energetske revščini v Sloveniji.

Ne smemo pozabiti, da je energetska revščina neposredno povezana z politiko energetske učinkovitosti, ki pa prinaša številne prednosti:

- direktno zmanjšanje porabe fosilnih goriv in zmanjšanje onesnaževanje okolja,
- ohranjanje bivalnega standarda ob zmanjšanju rabe energije ter dvig kvalitete bivanja,
- povečanje življenjske dobe naprav in materialov (s pravilno uporabo, vzdrževanjem in rednim servisiranjem ogrevalnih naprav, dodatno toplotno zaščito zunanjih zidov ipd.),
- intenzivnejšo uporabo obnovljivih virov energije ter izrabo domačih virov energije,
- denarne prihranke na nivoju gospodinjstev in države, ugodnejšo denarno bilanco države ob izkoriščanju domačih, predvsem obnovljivih virov energije,
- preusmeritev toka kapitala na druga področja (npr. posodobitev dejavnosti, nakup učinkovitejših naprav in tehnologij), ki lahko verižno zopet vplivajo na manjšo rabo energije, vzpostavitev proizvodnje novih naprav in sistemov - nova delovna mesta.

Opis

Energetska revščina postaja vse večji problem ne samo v Evropi, ampak tudi v Sloveniji. Po nekaterih ocenah je v Evropi prizadetih od 50 do 125 milijonov ljudi, kar pomeni da vsak četrti Evropejec spada v skupino prebivalstva, za katero obstaja visoko tveganje energetske revščine.

Dostop do energetske virov je v Evropi v veliki meri odpravljen. Na svetovni ravni pa 1,2 milijarde ljudi še vedno nima dostopa do električne energije, 2,8 milijarde ljudi za kuhanje in ogrevanje še vedno uporablja tradicionalno gorivo, kot je les ali temu podobna biomasa.

Vprašanje energetske revščine se vse bolj izpostavlja v okviru socialne, stanovanjske, energetske in drugih politik in postaja aktualen političen problem. Gospodinjstva z najnižjimi dohodki v Sloveniji porabijo velik delež dohodkov za energije v stanovanjih, pri čemer podatki Statističnega urada RS kažejo, da so le-ta v letu 2015 za energijo porabila skoraj 18 % vseh svojih razpoložljivih sredstev.

Energetska revščina predstavlja razmerje, ko ima gospodinjstvo težave s pokrivanjem osnovnih energetske potreb (primerno ogrevanega stanovanja in potrebe po električni energiji) po sprejemljivi ceni. Na ravni Evropske unije še ne obstaja splošno sprejeta definicija energetske revščine, obstajajo pa različne opredelitve. Ena od prvih opredelitev energetske revščine je Boardmanova iz leta 1991, ki navaja, da je gospodinjstvo energetske revno, če porabi več kot 10 odstotkov dohodka za osnovne potrebe po energiji. Pri tej definiciji se pojavi problem v tem, da k energetske revnim gospodinjstvom spadajo tudi tista, ki imajo nadpovprečne dohodke, vendar imajo neracionalno rabo energije.

To opredelitev je leta 2013 nadomestila t. im. definicija »low income, high cost« (LIHC), ki navaja, da je gospodinjstvo energetske revno, če:

- ima stroške (potrebne) energije visoko nad nacionalno mediano, prilagojeno za strukturo gospodinjstva
- je dohodek gospodinjstva, potem, ko odštejemo stroške energije, pod uradno opredeljenim pragom tveganja revščine (Filčak in Živčič, 2017)

O energetske revščini govorimo, ko ima gospodinjstvo težave in si ni zmožno zagotoviti primerno toplega stanovanja po primerni ceni. O energetske revščini govorimo tudi, ko stroški za energijo, ki danes predstavljajo nujno dobrino za normalno vključevanje v družbo, zavzamejo znaten del razpoložljivega dohodka. Po ocenah je prizadetih skoraj 50 milijonov prebivalcev EU (Thompson & Bouzarovski, 2018).

Cilj Strategije Evropa 2020 je zmanjšati tveganje za energetske revščino, zato je boj proti njej prednostna naloga Evropske unije, ki jo je potrebno podpreti na vseh ravneh.

Evropska unija sicer nima opredelitve pojma energetske revščine, ne kazalnika zanjo, kot tudi nima posebne evropske politike, namenjene temu področju. Opredelitev obstaja samo v nekaterih državah članicah EU, kot na primer v Veliki Britaniji, Franciji, Slovaški in Irski. Vendar Evropska direktiva zahteva, da države članice EU definirajo energetske revščino oziroma »pojem ranljivih odjemalcev«.

Energetske revščino zaznamuje:

- naraščajoče cene energentov, nizki dohodki in slabe stanovanjske razmere, najpogosteje v kombinaciji z različnimi oblikami ranljivosti
- vpliv deregulacije energetskih trgov, politike na energetskem področju in področju podnebnih sprememb
- pogosto in močno povezana je tudi z dohodkovno revščino, ki izvira iz nezadostnih dohodkov za kritje nujnih življenjskih stroškov, a se ti dve obliki revščine med seboj ne prekrivata v celoti (raziskava na Škotskem, v Belgiji)

Kot že omenjeno v svetu ni enotne in mednarodno sprejete definicije energetske revščine. V skladu z Uradnim listom EU govorimo o energetske revščini takrat, ko gospodinjstvo težko ali je nezmožno zagotoviti ustrezno ogrevanje stanovanja po dostopni ceni in nima dostopa do storitev, povezanih z energijo po dostopni ceni (Uradni list EU, 2011/C 44/09). Potrebno pa je poudariti, da manj kot tretjina članic EU eksplicitno priznava koncept energetske revščine (Pye et al., 2015).

Na pojav energetske revščine torej najbolj vplivajo medsebojno povezani dejavniki in sicer:

- nizki dohodki članov gospodinjstva,
- naraščajoče cene energentov,
- energetske neučinkovite stavbe.

Stopnja tveganja revščine v Sloveniji

Ob opaznem splošnem izboljšanju socialne situacije v Sloveniji v letu 2019, je treba poudariti, da določene kategorije in skupine še ostajajo v slabšem in ranljivejšem položaju. Kot je razvidno iz slike 4.1 v nadaljevanju, je stopnja tveganja revščine močno povezana z delovno intenzivnostjo gospodinjstva, aktivnim statusom osebe in tipom gospodinjstva, v katerem oseba živi, ter nekaterimi lastnostmi in okoliščinami (stanovanjski status, spol, starost, izobrazba, državljanstvo). Daleč najvišje stopnje tveganja revščine v letu 2019 imajo osebe, ki živijo v gospodinjstvih brez delovno aktivnih članov z vzdrževanimi otroki; njim se je stopnja tveganja revščine v letu 2019 glede na predhodno leto še opazno povišala, kar za 11,5 o.t., in znaša 78,6 %. Visoke stopnje tveganja revščine imajo tudi gospodinjstva z delno delovno aktivnimi odraslimi člani (43,6 %) in delovno neintenzivna gospodinjstva brez vzdrževanih otrok (36,4 %). Glede na status aktivnosti (za stare 18 let in več) v največji meri tvegajo revščino brezposelni moški (49,5 %), upokojene ženske (21,8 %) in

samozaposlene ženske (15,5 %). Gledano po tipu gospodinjstva imajo visoko stopnjo tveganja revščine enočlanska gospodinjstva (38,0 %), še posebej enočlanska gospodinjstva starih 65 let in več (44,3 %), pa tudi enostarševska gospodinjstva (26,1 %). Med kategorijami z visokimi stopnjami tveganja revščine izpostavljamo še najemnike stanovanj (29,7 %) in osebe z doseženo najnižjo stopnjo izobrazbe (osnovno šolo ali manj) (28,4 %). Po starostnih skupinah in spolu so tveganju revščine najbolj izpostavljeni starejši od 65 let (18,6 %), še posebej starejše ženske (23 %). Stopnja tveganja revščine otrok (0-17 let) se po letu 2017, ko se je nekoliko zvišala (12,8 %) znižuje in je v letu 2019 znašala 10,5 %. Vendar pa imajo visoke stopnje tveganja revščine otroci, ki živijo s starši ali skrbniki z najnižjo doseženo stopnjo izobrazbe (54,2 % v letu 2019 oz. kar 10 % več kot v predhodnem letu) in otroci 44 staršev s tujim državljanstvom (30,2 %), ter, kot že omenjeno, tisti v enostarševskih družinah (24,7%) (vir: Socialni položaj v Sloveniji, 2019-2020, IRRSV, delovna verzija).

Stopnja tveganja socialne izključenosti je v Sloveniji

Tveganje socialne izključenosti, ki je kazalnik, ki najbolj celovito odseva socialno situacijo, se je po letu 2014, ko je bila njegova vrednost najvišja (socialno izključenost je tvegalo 20,4 % prebivalcev Slovenije), začelo postopno zmanjševati. V letu 2019 je socialno izključenost tvegalo še 14,4 % prebivalcev Slovenije, kar je 1,8 o.t. manj kot v predhodnem letu. Še vedno pa to v absolutni številki pomeni 293.000 oseb, ki tvegajo socialno izključenost. Stopnja tveganja socialne izključenosti se sicer po statističnih regijah Slovenije precej razlikuje, kar nakazuje, da je socialna situacija po regijah zelo različna. Najnižje stopnje tveganja socialne izključenosti so v letu 2019 imeli prebivalci gorenjske statistične regije (9,6 %), osrednjeslovenske in posavske statistične regije (obe po 11,6 %). Najpogosteje pa so socialno izključenost v letu 2019 tvegali prebivalci zasavske statistične regije (21,4 %) ter prebivalci koroške (19,3 %) in podravske (18,6 %) statistične regije (SURs 2020).

Kazalnik tveganja socialne izključenosti predstavlja število oseb, ki imajo dohodke pod pragom tveganja revščine, in/ali so resno materialno prikrajšani in/ali živijo v gospodinjstvu z zelo nizko delovno aktivnostjo. Če pa pogledamo število oseb, ki hkrati ustrezajo vsem trem sestavnim kriterijem kazalnika socialne izključenosti (torej imajo hkrati dohodke pod pragom tveganja revščine in so resno materialno prikrajšane in živijo v gospodinjstvih brez delovno aktivnih članov), vidimo, da je bilo takih oseb v letu 2018 okoli 14.000, leta 2019 pa približno 10.000. Za te osebe bi lahko rekli, da ne tvegajo socialne izključenosti, ampak so že socialno izključene (vir: Socialni položaj v Sloveniji, 2019-2020, IRRSV, delovna verzija).

Ministrstvo za infrastrukturo na področju energetske revščine aktivno že sodeluje pri pripravi ukrepov. Tu gre izpostaviti dva ukrepa, in sicer Shemo učinkovite rabe energije za gospodinjstva z nizkimi dohodki in Shemo pomoči za energetske sanacije za ranljive skupine prebivalstva.

Prav tako ministrstvo od leta 2012 sodeluje pri evropskem projektu ACHIVE in kasneje REACH. V letu 2014 smo dali pobudo, da se oba ta projekta za zmanjševanje energetske revščine: ACHIVE in REACH, ki ju vodi društvo Focus, povežeta s programom brezplačnega energetskega svetovanja v mrežo EN SVET, ki ga vodi Eko sklad. Na ta način se je praksa prenesla na celotno območje Slovenije v skupen projekt »Varčujmo z energijo in vodo ter prihranimo denar«. Pilotni projekt je nato pridobil novo poimenovanje s kratico AERO - Asistenca energetske revnim občanom, ki se je na praktični in strukturni ravni izkazal kot zelo uspešen in se bo nadaljeval tudi v letošnjem in v letu 2018.

V novi finančni perspektivi je za obdobje 2014-2020 v Operativnem programu evropske kohezijske politike namenjeno 5 milijonov evrov za reševanje energetske revščine s subvencioniranjem ukrepov učinkovite rabe energije v 500-tih gospodinjstvih z nizkimi prihodki. Ukrepi so namenjeni investicijam, svetovanju in ukrepom za spremembe vedenjskih navad.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti tako v okviru zagotavljanj socialnih pravic – predvsem v okviru izredne denarne pomoči - podpira gospodinjstva, ki se znajdejo v stiskah pri plačevanju stroškov ogrevanja.

Da bi odpravili oziroma zmanjšali energetske revščine in podprli ranljive odjemalce, je potrebno izvesti kombinacijo različnih ukrepov, pri čemer je izboljšanje energetske učinkovitosti najboljši dolgoročni ukrep. Ranljive skupine ljudi je potrebno zaščititi s kombinacijo politik na različnih področjih.

Če je taka mreža zagotovljena v okviru energetskega trga s sredstvi, kot je solidarnostna tarifa ali popust za račune za energijo je pomembno, da je dobro ciljno usmerjena, da se omejijo skupni stroški in dodatni stroški odjemalcev, ki niso upravičeni do takih ugodnosti.

Za zmanjševanje energetske revščine Eko sklad že izvaja naslednje ukrepe:

- na voljo so nepovratne finančne spodbude socialno šibkim občanom za zamenjavo starih kurilnih naprav na trdna goriva v višini do 100 % priznanih stroškov naložbe,
- obisk energetskega svetovalca na domu skupaj z brezplačnim paketom pripomočkov za zmanjšanje rabe energije in vode, ki se izvaja v okviru mreže ENSVET – projekt AERO (asistenca energetsko revnim občanom), in
- nepovratne finančne spodbude socialno šibkim občanom – etažnim lastnikom za nove skupne naložbe večje energijske učinkovitosti starejših večstanovanjskih stavb v višini do 100 % priznanih stroškov naložbe glede na njihov pripadajoči delež financiranja naložbe.

Prav tako Eko sklad socialno šibkim občanom na javnem pozivu omogoča pridobitev subvencije v višini do 100 % priznanih stroškov naložbe glede na njegov pripadajoči delež financiranja naložbe. Na ta način pripomoremo k temu, da se izvede več skupnih naložb etažnih lastnikov v obnovo starejših večstanovanjskih stavb.

Projekt ZERO (zmanjševanje energetske revščine – asistenca energetsko revnim občanom), ki se izvaja s pomočjo energetskih svetovalcev mreže ENSVET. Namen projekta je opraviti določeno število asistenc, okvirno 300 obiskov letno, pri ciljni skupini občanov. Začel se je v letu 2014 v Zasavju in Prekmurju in se nato razširil na območje celotne Slovenije. Ob obisku na domu svetovalci izvedejo meritve z merilniki porabe električne energije in vode, člani gospodinjstva pa izvedo, kako lahko zmanjšajo porabo in s tem stroške za energijo in vodo. Glede na identificirane potrebe prejmejo pripomočke za učinkovito rabo energije, kot so varčne sijalke, perlatorji in tesnila za okna, v skupni vrednosti do 50 EUR, ki jih svetovalci po potrebi tudi brezplačno namestijo. O spodbudah Eko sklada za socialno šibke občane se obvešča tudi Centre za socialno delo.

Boj proti energetske revščini in razvoj solidarnosti mora postati prednostna naloga več sektorskih politik, zajeti vsa področja: od socialnega, zdravstvenega, okoljskega do gospodarskega in političnega.

Upravičenost nujnosti izvedbe predlaganega ciljno raziskovalnega programa

Predlagani CRP upravičujemo iz 2 razlogov:

Energetska revščina je vse večji problem tako v Sloveniji kot v drugih državah EU, zato se na ravni Evropske unije to vprašanje vse bolj izpostavlja v okviru socialne, stanovanjske, energetske in drugih politik in postaja aktualen političen problem. Zaradi navedenega je potrebna podrobnejša raziskovalna naloga, ki bo podala ključna izhodišča za oblikovanje nadaljnje politike.

Naslednji razlog je, da gre za izrazito prepleteno področje socialne, stanovanjske, energetske in drugih politik in v okviru CRPa je možno ustrezno in uravnoteženo vključiti vse deležnike (predvsem pristojna ministrstva za navedene politike).

Predmet javnega razpisa je določen v okviru naslednjih težišč:

V okviru projekta je potrebno:

- Definirati pojem energetske revščine, ki bo uporaben za naš prostor
- Analizirati vzroke za nastanek energetske revščine
- Opraviti analizo rešitev držav EU
- Definirati kriterije za določanje ranljivih skupin prebivalcev
- Pripraviti metodologijo za analizo ekonomskih posledic energetske revščine
- pripraviti metodološka izhodišča
- analizirati dosedanje stanje energetske revščine v Sloveniji
- opredeliti energetske revščine za naprej (opredelitev kazalnikov za spremljanje energetske revščine)

- določiti okvirni nacionalni cilj za zmanjšanje energetske revščine
- določiti način merjenja energetske revščine – določiti operativno opredelitev za potrebe statističnega merjenja pojava, ki bo omogočila merjenje energetske revščine in postavitev merljivega cilja v prihodnje oceniti dosedanje učinke ukrepov ter oblikovanje nacionalnih priporočil
- pripraviti natančno analizo problema na lokalni in nacionalni ravni
- na osnovi izmerjenega kazalnika v izhodiščnem letu določiti ciljne kazalnike za področje energetske revščine v prihodnje s ciljem, da se energetska revščina kljub načrtovanim ukrepom na energetskem in podnebnem področju ne poveča
- oceniti število energetske revnih gospodinjstev ob upoštevanju nujnih domačih energetskih storitev, ki so potrebne za zagotavljanje osnovnega življenjskega standarda v ustreznih nacionalnih okoliščinah, obstoječe socialne politike in druge ustrezne politike, pa tudi okvirne smernice Komisije glede ustreznih kazalnikov energetske revščine
- podrobneje opredeliti politike in ukrepe za boj proti energetske revščini na različnih področjih in drugimi ustreznimi nacionalnimi programi, podrobno razdelati tudi vse ukrepe iz NEPNa, ki so povezani z energetske revščino
- oblikovati praktične rešitve za energetske revna gospodinjstva
- identificirati sistem in ukrepe energetske in podnebne politike, ki lahko dodatno prizadenejo najšibkejše, ki se najtežje prilagajajo
- vzpostavi sistema spremljanja kazalnikov in zagotavljanja kakovosti zbiranja podatkov o izvajanju ukrepov.

V okviru izvedbe projekta je potrebno tudi:

- razviti dolgoročne strategije, ne le kratkoročne
- prepoznati težavo, ki je značilna za lokalno okolje, in vključiti lokalne akterje v oblikovanje strategij
- zagotoviti trajnost politike in ukrepov na področju energetske revščine s prenosom odgovornosti za reševanje problema z lokalnih akterjev in nevladnih organizacij na odločevalce na visoki ravni
- izgraditi zmogljivosti odločevalcev, da prevzamejo vodilno vlogo pri reševanju energetske revščine
- v oblikovanje ukrepov vključevati širok krog zainteresiranih deležnikov, s poudarkom na ustvarjanju povezav med socialnim, energetskim in okoljskim sektorjem
- zagotoviti spremljanje in oceno ukrepov in programov energetske revščine
- okrepiti vse akterje, javne organe, raziskovalce in akademske kroge ter nevladne organizacije z zagotavljanjem več sredstev, namenjenih posebej za energetske revščino
- spodbujati povezave med socialnimi, energetskimi, zdravstvenimi in okoljskimi institucijami ter zagotoviti izmenjavo podatkov
- prizadevati si za uskladitev energetske in socialne politike (socialna podpora, povezana z energetske revščino in obratno)
- povezati politike glede energetske revščine s širšo paleto politik, kot so zaposlovanje, stanovanjska politika ali pokojninska politika.

Pri preučitvi energetske revščine v okviru konkretnih spodbud za posamezno energetske revščino z izvajanjem ukrepov za energetske učinkovitost se je potrebno osredotočiti na:

- nizkocenovne ukrepe za energetske učinkovitost in varčevanje z energijo (razsvetljava, izolacija vrat in oken, odsevne folije za radiatorje...),
- zamenjavo gospodinjskih aparatov ("stara za novo"),
- zamenjavo neučinkovitega ogrevalnega sistema (z uporabo obnovljivih virov energije, kadar je to mogoče),
- obnovo ovoja stavbe,
- spodbujanje globinske prenove stavb,
- obnovo vseh socialnih stanovanj v državni lasti in

- povečanje „energetske pismenosti“.

Deležniki, katerim so namenjeni rezultati projekta:

- pristojna ministrstva za potrebe načrtovanja politike na tem ukrepu
- izvajalci ukrepov energetske revščine
- občine in lokalne energetske agencije, ki izvajajo projekte energetske revščine v okviru različnih projektov
- več drugih deležnikov, katerih se področje dotika.

Sklop 1: Pregled obstoječega stanja

Sklop 2: Identifikacija ciljev

Sklop 3: Razvoj modela in kazalnikov

Sklop 4: Razvoj ukrepov

Sklop 5: Vrednotenje in spremljanje ukrepov

Razdelitev deležev predvidenih sredstev za posamezen sklop projekta je prikazana v Tabeli 1.

Tabela 3: Razdelitev deležev sredstev projekta po sklopih

Sklop 1	10 %
Sklop 2	15%
Sklop 3	30 %
Sklop 4	30 %
Sklop 5	15 %
Skupaj	100%

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 180.000,00 EUR

(60.000,00 EUR MZI, 90.000,00 ARRS, 30.000,00 EUR MDDSZ)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

mag. Erik Potočar, e-mail: erik.potocar@gov.si

3. TEMA: Razvoj metodološkega pristopa za ugotavljanje učinkovitosti predpisov, standardov in priporočene prakse ICAO in EASA na področju povečevanja varnosti v zračnem prometu, "Safety Performance Indicators" (SPI)

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklopi: 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.1.:

Naslov teme: Razvoj metodološkega pristopa za ugotavljanje učinkovitosti predpisov, standardov in priporočene prakse ICAO in EASA na področju povečevanja varnosti v zračnem prometu, "Safety Performance Indicators" (SPI)

Cilji:

- razvoj metodološkega pristopa za ugotavljanje učinkovitosti predpisov, standardov in priporočene prakse ICAO in EASA na področju povečevanja varnosti v zračnem prometu glede na specifične pogoje in skladnost s potrebami mednarodnih ter ostalih javnih letališč v Republiki Sloveniji, nadzor manevrskih površin - SPI (Safety Performance Indicators);

- pregled obstoječih predpisov, standardov, priporočenih praks in strokovnih objav v okviru ICAO in EASA smernic;
- pregled specifičnih pogojev in skladnosti obstoječih praks z dolgoročnimi potrebami mednarodnih ter ostalih javnih letališč v Republiki Sloveniji;
- izdelava strokovnih podlag za oblikovanje predpisov s tega področja in strokovna podpora pri ocenjevanju učinkovitosti delovanja služb za nadzor manevrskih površin ter promocijo trajnostnih rešitev;
- izdelava predlogov za uvedbo inovativnih rešitev, dolgoročnih preventivnih metod za višanje varnosti v letalstvu ter testiranje novih, optimalnih praks za SPI (Safety Performance Indicators);
- določiti optimalni strokovno-raziskovalni ter izobraževalno-promocijski model višanja varnosti v letalskem prometu za podporo in referenco na nacionalnem nivoju;
- izdelati oceno prednosti multidisciplinarnega in interdisciplinarnega modela oz. pristopa k trajnostnem višanju varnosti v letalstvu na osnovi primera dobre prakse ter referenc in učinkovitih izkušenj;
- oblikovanje izhodišč za povezovanje interdisciplinarne raziskovalne in ekspertne skupine na primeru konkretnega raziskovalnega projekta za razvoj in višanje varnosti letenja.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 14.000,00 EUR
 (7.000,00 MZI, 7.000,00 ARRS)

4. TEMA: Celostni pristop k razvoju ob prometnih koridorjih in vozliščih

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja.

Tematski sklop: 5.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme 5.3.1.:

Naslov teme: Celostni pristop k razvoju ob prometnih koridorjih in vozliščih

Cilji:

- oblikovanje koncepta razvoja ob prometnih koridorjih in vozliščih, ki bi zagotovil usklajeno načrtovanje prometnih, prostorskih in razvojnih aktivnosti na ravni Republike Slovenije, upošteva preskrbo z javnim potniškim prometom, dnevno mobilnost, storitve splošnega pomena, vlogo območij v prostorskem razvoju Slovenije, demografskih projekcij in prilagajanje podnebnim spremembam;
- oblikovanje predloga policentričnega sistema prometnih vozlišč kot izvornih in ponornih območij dnevne mobilnosti;
- preučitev koncepta razvoja ob železniških postajah kot modela za bolj trajnosten način poselitve, nizko-ogljicne družbe, visoke kakovosti življenja, aktivnih oblik mobilnosti...;
- izdelava / vzpostavitev prototipa za zasnovo naprednega MaaS koncepta («Mobility as a Service» - «Mobilnost kot storitev»), ki bi vključeval poleg javnega transporta in aktivne mobilnosti ter novih mobilnostnih storitev tudi privatna vozila, in sicer na moderen ter podatkovno zasnovan (data-driven) način;
- izdelava smernic za povezovanje prometnega in prostorskega načrtovanja na lokalni ravni;
- priprava regionalno-specifičnih strokovnih podlag za vključitev razvojnih koridorjev v planske dokumente na regionalni ravni (regionalni razvojni program, regionalni prostorski plani, celostna prometna strategija na ravni regije);
- predlog ukrepov za krepitev sistema javnega potniškega prometa na koridorjih ter za učinkovitejšo navezavo zalednih območij na prometne koridorje;

- preučitev dobrih praks iz tujine za bolj trajnosten model poselitve (vezane na koridorje) in učinkovitejšo organizacijo javnega potniškega prometa ter aktivnih oblik mobilnosti ter preučitev možnosti za njihovo vpeljavo v Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Podnebne spremembe zahtevajo učinkovitejšo organizacijo prostora, ki bo podpirala aktivne oblike mobilnosti ter večjo uporabo javnega potniškega prometa. Kot kažejo primeri iz tujine, je to mogoče s preudarnim prostorskim načrtovanjem, izboljšavami javnega potniškega prometa ter digitalnimi rešitvami (mobilnost kot storitev), s čimer se posamezna območja razvija kot območja z visoko gostoto poselitve, učinkovitim javnim potniškim prometom, visoko kakovostjo življenja ...

Cilj projekta je okrepiti celostno načrtovanje ob prometnih koridorjih v Sloveniji in opredeliti območij, ki jih je z vidika njihove obstoječe opremljenosti, potreb po dodatnem urbanem razvoju in učinkovitosti javnega prometa smiselno razvijati kot pomembna prometna, storitvena, poselitvena območja z visoko kakovostjo bivalnega okolja. Nadalje je cilj projekta na pilotnem območju prikazati nabor možnih ukrepov za trajnostni razvoj mobilnosti, vključno s predlogi ukrepov za učinkovitejši javni potniški promet, urbanistične in razvojne rešitve, ki bi zmanjšale potrebo po mobilnosti in krepile aktivne oblike mobilnosti, model upravljanja na lokalni ravni, ki bi povezoval prostorsko in prometno načrtovanje, ter preveriti različne upravljavske, načrtovalske in tehnološke rešitve za krepitev trajnostne mobilnosti na koridorju ter v navezavi na prometni koridor/posamezno vozlišče.

Z zagotavljanjem najnovejših znanj je treba krepiti okoljsko ozaveščenost in s tem spremembe vedenja ljudi za trajnostno naravnost prometa na podlagi izboljšav upravljanja, novega tehnološkega razvoja in uvedbe novih finančnih mehanizmov.

Pri tem je treba preučiti:

- sisteme upravljanja in prisotnost različnih ravni upravljanja in akterjev s potencialno različnimi cilji,
- instrumente in situacije upravljanja, ki vodijo k zmanjšanju uporabe / lastništva avtomobilov in podpirajo uporabo javnega prevoza in aktivnih načinov mobilnosti,
- državljanske želje (npr. glede povezljivosti) za razvoj strukturnih modelov, ki lahko pomagajo oceniti družbeno sprejemljivost,
- soustvarjanje politike z vključevanjem ljudi z inovativnimi participativnimi pristopi,
- pričakovanja, dojetanje in družbene učinke politik trajnostne mobilnosti s poudarkom na tem, kako se načrtovanje, zagotavljanje in uporaba mobilnosti navezujejo na različne vidike javnosti,
- potrebe glede na spol (npr. različne preference glede mobilnosti, udeležba na trgu dela) in potrebe ranljivih skupin (npr. prostorsko in socialno marginalizirane skupine, starejši),
- potencial za spremembe vedenja, ki jih sproži tehnologija digitalne platforme, podprta z izobraževanjem in povezano vedenjsko ekonomijo, s čimer podpira koncept odgovorne raziskave in inovacije Evropske komisije (RRI), ki vključuje družbene zainteresirane strani v inovacijske procese in predvideva možne učinke tehnologije,
- finančne instrumente, ki podpirajo trajnostno mobilnost in življenje v mestnih vozliščih,
- porazdelitev stroškov in koristi med deležniki, vključno z internalizacijo zunanjih stroškov in koristi, s predlogi inovativnih finančnih mehanizmov,
- informacije za povratne zanke v razvoju modela glede poslovne infrastrukture in njenih ključnih dejavnosti, kupcev / uporabnikov in odnosa z njimi,
- vplive pandemije (COVID-19) na mobilnost v mestnih vozliščih med krizo in po njej, da se predlagajo strategije odpornosti na prihodnje zunanje šoke,
- možnost selitve delovnih mest v javnem sektorju na podlagi izkušenj z zaprtjem sistema COVID-19 v morebitne lokalne pisarne ali domove, s čimer se okrepijo možnosti za zaposlitev v mestnih vozliščih in zmanjša potreba po potovanjih.

Upravičenost nujnosti izvedbe predlaganega ciljno raziskovalnega programa

Predlagani CRP upravičujemo iz razlogov, ki se nanašajo na trajnostno mobilnost v mestih in njen pomen:

Mobilnost v mestih odlikuje, da se lahko ljudje enostavno gibljejo med različnimi destinacijami v mestnih območjih s pomočjo prometnega omrežja in prevoznih storitev, ki so na voljo. Na vzorce mobilnosti v mestih vplivajo številni dejavniki, kot so demografija, raba zemljišč, upravljanje, razpoložljivost javnega prevoza, uporaba avtomobilov in lokalno gospodarstvo.

Upravljanje mobilnosti v mestih je za mestna območja pomemben izziv. Načrtovalci in oblikovalci politik se poleg neizogibnih finančnih omejitev spopadajo še s številnimi, pogosto konkurenčnimi zahtevami: ohranitev visoke kakovosti življenja in hkrati z ustvarjanjem privlačnega okolja za podjetja ter omejitvijo prometa na občutljivih območjih, ne da bi bilo pri tem ovirano gibanje blaga in ljudi (Evropska komisija (2013), Planning for People: Guidelines on developing and implementing a sustainable urban mobility plan).

Pri mobilnosti v mestih se je treba spopadati s številnimi izzivi. Med najbolj perečimi so prometni zastoji. Številne gospodarske raziskave kažejo, da so stroški zastojev za družbo visoki in po ocenah v EU znašajo 270 milijard EUR letno¹ in da bolj kot je promet na mestnem območju tekoč, večja je verjetnost njegove gospodarske rasti. Pri eni od študij se je pokazalo, da bi lahko prehod na prosti pretok prometa povečal produktivnost delavcev v regijah z visoko stopnjo zastojev celo za 30 %². Ker v EU do cestnih zastojev pogosto prihaja na mestnih območjih in okrog njih, ta težava vpliva na večino prebivalcev EU. Vendar pa izkušnje kažejo, da vse večja zmogljivost cest na mestnih območjih povzroča več prometa in posledično zastojev, zato je treba rešitev iskati v okviru drugih pristopov.

Številna evropska mesta pesti slaba kakovost zraka in redno presegajo mejne vrednosti za varovanje zdravja ljudi, določene v direktivi o kakovosti zunanjega zraka. Kar 96 % državljanov EU, ki živijo na mestnih območjih, je izpostavljenih stopnjam onesnaževal zraka, za katere Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) meni, da škodijo zdravju. Evropska komisija (Komisija) je leta 2013 ocenila, da skupni stroški onesnaženosti zraka, povezani z zdravjem, znašajo več sto milijard evrov na leto.

Onesnaženost negativno vpliva tudi na biotsko raznovrstnost. V nedavnih študijah se kot resen negativni stranski učinek potovanja z avtomobilom navaja tudi pomanjkanje telesnega gibanja.

Cestni prevoz je eden glavnih vzrokov onesnaženosti zraka³ in emisij toplogrednih plinov. Je na primer največji vir emisij monodušikovih oksidov (NO in NO₂) ter drugi največji vir emisij ogljikovega monoksida in delcev. V mestnih območjih nastane 23 % emisij ekv. CO₂ v prometu. Poleg onesnaženosti zraka in emisij ekv. CO₂ promet povzroča tudi hrup.

EU glede na vpliv mobilnosti v mestih na gospodarsko rast in okolje spodbuja trajnostno mobilnost v mestih. To je razvoj strategij, ki spodbujajo prehod na čistejše in bolj trajnostne načine prevoza, kot so hoja, kolesarjenje, javni prevoz ter novi vzorci uporabe in lastništva avtomobilov.

Nemotena multimodalnost, ki jo omogočajo digitalne rešitve, je ključnega pomena na mestnih in primestnih območjih. S povečanjem pritiska na sisteme potniškega prevoza se je okrepilo povpraševanje po novih in inovativnih rešitvah, pri čemer se v skladu s konceptom „mobilnost kot storitev“ različne prevozne storitve vključujejo v storitev, ki je dostopna po naročilu. Istočasno se v številnih mestih dogaja prehod na storitve deljene in sodelovalne mobilnosti (souporaba avtomobilov, koles, naročanje prevoza prek aplikacij (t. i. ride-hailing) in druge oblike

¹ https://ec.europa.eu/transport/themes/sustainable-transport/internalisation-transportexternal-costs_en

² David Hartgen in Gregory Fields (2009). Gridlock and Growth: The effect of Traffic Congestion on Regional Economic Performance. Reason Foundation policy study no 371

³ Posebno poročilo št. 23/2018 – Onesnaženost zraka: naše zdravje še vedno ni dovolj zaščiteno

mikromobilnosti), ki jih omogoča pojav posredniških platform, s tem pa se zmanjšuje število vozil v dnevnem prometu.

V okviru projekta je potrebna:

- priprava metodoloških izhodišč,
- analiza stanja prometnih tokov in modelov poseljenosti v Sloveniji,
- opredelitev kazalnikov za spremljanje,
- evidentiranje stanja na področju zbiranja različnih podatkov,
- določitev okvirnih nacionalnih ciljev za zmanjšanje intenzitete prometnih tokov v smereh proti mestnim središčem,
- ocena dosedanjih učinkov ukrepov ter oblikovanje nacionalnih priporočil,
- natančna analiza problema na lokalni in nacionalni ravni,
- na osnovi izmerjenega kazalnika v izhodiščnem letu določitev ciljnih kazalnikov v prihodnje s ciljem, da se stanje na področju prometa ne bi poslabševalo,
- opredelitev politike in ukrepov, vključno z ukrepi socialne politike in drugimi ustreznimi nacionalnimi programi,
- identifikacija sistema in ukrepov energetske in podnebne politike, ki lahko dodatno prizadenejo najšibkejše, ki se najtežje prilagajajo,
- vzpostavitev sistema spremljanja kazalnikov in zagotavljanja kakovosti zbiranja podatkov o izvajanju ukrepov.

V okviru izvedbe projekta je potrebno tudi:

- razviti dolgoročne strategije, ne le kratkoročne
- prepoznati težavo, ki je značilna za lokalno okolje, in vključiti lokalne akterje v oblikovanje strategij
- zagotoviti trajnost politike in ukrepov na področju prometa in vzorca poselitve s prenosom odgovornosti za reševanje problema z lokalnih akterjev in nevladnih organizacij na odločevalce na visoki ravni
- vzpostaviti in zagotoviti zmogljivosti odločevalcev, da prevzamejo vodilno vlogo pri reševanju problemov
- vključevati širok krog zainteresiranih deležnikov v oblikovanje ukrepov, s poudarkom na ustvarjanju povezav med socialnim, energetske in okoljskim sektorjem
- zagotoviti spremljanje in oceno ukrepov in programov na področju prometne politike
- okrepiti sodelovanje socialnih akterjev, javnih organov, raziskovalcev in akademskih krogov ter nevladnih organizacij
- spodbujati povezave med socialnimi, energetske, zdravstvenimi in okoljskimi institucijami ter zagotoviti izmenjavo podatkov
- prizadevati si za uskladitev energetske, prometne, podnebne, prostorske in socialne politike
- povezati politike na področju dostopnosti s širšo paleto politik, kot so zaposlovanje, stanovanjska politika ali pokojninska politika

Deležniki, katerim so namenjeni rezultati projekta:

- pristojna ministrstva za potrebe načrtovanja politike na tem ukrepu
- izvajalci ukrepov prometne politike in prostorskega načrtovanja
- občine, regionalne razvojne agencije in lokalne energetske agencije, ki izvajajo projekte v okviru različnih razpisov
- več drugih entitet, katerih se področje interesno prekriva

Sklop 1: Pregled obstoječega stanja

Sklop 2: Identifikacija ciljev

Sklop 3: Razvoj modela in kazalnikov

Sklop 4: Razvoj ukrepov

Sklop 5: Vrednotenje in spremljanje ukrepov

Razdelitev deležev predvidenih sredstev za posamezen sklop projekta je prikazana v Tabeli 1.

Tabela 4: Razdelitev deležev sredstev projekta po sklopih

Sklop 1	10 %
Sklop 2	15%
Sklop 3	30 %
Sklop 4	30 %
Sklop 5	15 %
Skupaj	100%

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 300.000,00 EUR

(50% MZI, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

mag. Milena Černilogar Radež, e-mail: milena.cernilogar-radez@gov.si

Pri 5. in 6. temi je Ministrstvo za infrastrukturo sofinancer

5. TEMA: Model splošnega ravnovesja z okoljsko in energetske komponento

(Predlagatelj teme: MF)

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme 2.5.1.:

Naslov teme: Model splošnega ravnovesja z okoljsko in energetske komponento

Cilja:

- razvoj oziroma nadgradnja splošnih ravnovesnih makroekonomskih modelov, ki vsebujejo okoljsko in energetske komponento (model je lahko sestavljen iz različnih modulov ali pa so v modelu integrirani vsi cilji);
- model naj omogoča dovoljšno število variabel in parametrov, ki se jih bo lahko nastavljal in preko transmisijskih kanalov povezovalo energetske in okoljske učinke z ekonomskimi ter socialnimi; s tem povezano bodo identificirani »šoki in ukrepi«, s katerimi bo možno opraviti različne simulacije; na primer povezava zniževanje izpustov na gospodarstvo in trg dela.

Podrobnejša obrazložitev:

Nov razvojni pristop t. i. "zeleni prehod" – prehod na podnebno nevtralno družbo zahteva tudi razvoj analitičnih orodij za simuliranje učinkov ukrepov in ciljev iz okoljskega in energetskega področja ter posledičnih strukturnih sprememb na gospodarstvo, družbo in ekonomsko politiko. S tem bo prav tako mogoče učinkovitejše postavljanje oziroma prilagajanje novih ciljnih vrednosti v povezavi z ekonomskimi in socialnimi učinki. Ministrstvu za finance pa bo omogočeno učinkovitejše prilagajanje fiskalne politike za dolgoročni razvoj Slovenije.

V ta namen je raziskovalna tema namenjena razvoju oziroma nadgradnji splošnih ravnovesnih makroekonomskih modelov, ki vsebujejo okoljsko in energetske komponento. Pri tem je lahko model sestavljen iz različnih modulov ali pa so v modelu integrirani vsi cilji.

Pomembno je, da bo model omogočal dovoljšno število variabel in parametrov, ki se jih bo lahko nastavljalo in preko transmisijskih kanalov povezovalo energetske in okoljske učinke z ekonomskimi ter socialnimi. S tem povezano bodo identificirani »Šoki in ukrepi«, s katerimi bo možno opraviti različne simulacije. Na primer povezava zniževanje izpustov na gospodarstvo in trg dela.

Z zelenim prehodom je razvoj tovrstnih modelov nujen za zagotavljanje spremljanja in vrednotenja dolgoročnih ročnih ciljev in njihovih učinkov.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 135.000,00 EUR
(25% MF, 25% MZI, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: dr. Nataša Vrh
E-mail: natasa.vrh@mf-rs.si
Tel. št.: 01/369 6428

6. TEMA: Razvoj in predlog implementacije instrumenta za doseganje usklajenosti resornih oziroma razvojnih politik s strategijo prostorskega razvoja Slovenije kot del njenega izvajanja
(Predlagatelj teme: MOP)

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje, kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.2.:

Naslov teme: Razvoj in predlog implementacije instrumenta za doseganje usklajenosti resornih oziroma razvojnih politik s strategijo prostorskega razvoja Slovenije kot del njenega izvajanja

Cilji:

- identificirati in analizirati ključno znanstveno in strokovno literaturo ter primere dobrih praks (držav Evropske Unije) na temo presoje prostorskih vplivov (ang. territorial impact assessment - TIA) in njihovo uporabo v prostorskem načrtovanju;
- razviti predlog metodološkega pristopa presoje prostorskih vplivov (ang. territorial impact assessment - TIA) kot del procesa priprave in sprejema ter vrednotenja resornih politik v Sloveniji, ki omogoča analizo prostorskih vplivov za različne prostorske enote (administrativne ali območja s specifičnimi prostorskimi značilnostmi) ter omogoča boljše usklajevanje in integracijo politik;
- zasnovati analitično in komunikacijsko orodje v funkcionalni navezavi na prostorski informacijski sistem ali na druge javno dostopne vire (baze) podatkov za uporabo predlaganega metodološkega pristopa presoje prostorskih vplivov v procesih priprave in sprejema ter vrednotenja resornih politik;
- izvesti pilotno preveritev predlaganega metodološkega pristopa in orodja presoje prostorskih vplivov na primeru izbranih resornih politik/predpisov;
- pripraviti priporočila za izvajanje zakonskega določila (4) odstavka 66. člena ZUreP-2 (preverjanje, da resorne politike niso v nasprotju s cilji SPRS) ter njihovo uporabo pri pripravi resornih politik ter predlog vključitve v prostorski informacijski sistem;
- izvesti seminar za pripravljavce resornih politik/uporabnike.

Podrobnejša obrazložitev:

Ministrstvo za okolje in prostor vodi politiko prostorskega razvoja, ki temelji na izvajanju Zakona o urejanju prostora (ZUreP-2, Uradni list RS, št. 61/17) in Strategije prostorskega razvoja Slovenije (Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (OdSPRS, Uradni list RS, št. 76/04, 33/07 – ZPNačrt

in 61/17 – ZUreP-2) ter pripravi nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 (sprejem v Državnem zboru RS predvidoma v juniju 2021). **Zakon v (4) odstavku 66. člena določa, da razvojni dokumenti posameznih področij in dejavnosti ne smejo biti v nasprotju s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije. Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2030** je temeljni strateški prostorski akt o usmerjanju prostorskega razvoja države. Skladno s Strategijo razvoja Slovenije 2030 (sprejeta 2017) in v povezavi z drugimi državnimi razvojnimi akti in razvojnimi cilji EU določa dolgoročne strateške cilje države in usmeritve razvoja dejavnosti v prostoru. Ministrstvo ob izvajanju svojih pristojnosti v postopku medsektorskega usklajevanja vladnih gradiv zaenkrat ne razpolaga z instrumentom, s katerim bi lahko izvajalo določilo (4) odstavka 66. člena zakona. Ob skrbi in odgovornosti za kakovostne predpise za uspešno delovanje in ohranjanje pravne države ob upoštevanju **Resolucije o normativni dejavnosti** (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo) se pričakuje odgovore na naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kako s pristopom presoje prostorskih vplivov (ang. territorial impact assessment - TIA) lahko v postopku priprave in sprejema resornih politik **ocenimo, v kolikšni meri bodo resorne politike prispevale k doseganju ciljev nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije in koliko so v nasprotju z njimi?**
- Ali je treba predlagan pristop presoje prostorskih vplivov sektorskih politik prilagoditi za uporabo **na različnih ravneh (državni, regionalni ali občinski ravni) in kako?**
- Kolikšna je prostorska občutljivost resornih oziroma razvojnih politik (izbranih za analizo) glede na cilje nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije?

Raziskovalna tema ni osredotočena samo na eno razvojno politiko, temveč tudi na resorne politike (lahko tudi zakonodajne predloge), ki imajo prostorske vplive (prometna, energetska, kmetijska, gospodarska, telekomunikacijska, okoljska, pa tudi druge, zlasti tiste, ki vplivajo na mreže storitev) in se ti (lahko) razlikujejo glede na izbrano prostorsko enoto opazovanja (npr. regije, občine) ali glede na vrste območij (npr. urbana, obmejna podeželska). Na tem področju sta bili v Sloveniji do sedaj narejeni dve raziskavi. Prva, izvedena po sprejemu Strategije prostorskega razvoja Slovenije leta 2004, se je ukvarjala z vprašanji ocene usklajenosti ciljev resornih strategij s cilji takrat sprejete Strategije prostorskega razvoja Sloveniji. Druga pa je naslovljena vprašanje učinkov izbrane sektorske politike, to je takrat veljavne energetske politike, na prostorski razvoj na ravni statističnih regij. Poleg tega je bila v okviru programa ESPON (ESPON EATIA) kot ciljna analiza izvedena študija pristopa k presojanju prostorskih vplivov nekaterih EU direktiv s poudarkom na kvalitativnem pristopu, pri čemer je bila ena od testnih držav tudi Slovenije. Namen raziskovalne teme je, na podlagi rezultatov analize ključne znanstvene in strokovne literature ter primerov dobrih praks (držav Evropske Unije) na temo presoje prostorskih vplivov, nadgraditi dosedanje pristope TIE in razviti instrument za preverjanje, da resorne politike niso v nasprotju z novo prostorsko strategijo, ki ga bo mogoče uporabljati pri vsakdanjem uradniškem delu. Naloga bo prispevala k večji usklajenosti politik oziroma predpisov, za doseganje ciljev teritorialne kohezije v Sloveniji, ki jih podaja nova prostorska strategija. Razviti je treba predlog metodološkega pristopa, ki vključuje analitično in komunikacijsko orodje namenjeno presoji prostorskih vplivov. Nova Strategija prostorskega razvoja Slovenije bo pri tem služila kot referenčni okvir, orodje pa bo postalo del procesa izvajanja strategije, zaželeno pa je, da postane del procesov priprave in sprejema resornih politik v Sloveniji z možnostjo uporabe tudi na drugih ravneh (regionalni ali občinski ravni). Ker predlog nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije izpostavlja območja s specifičnimi značilnostmi in potrebami (npr. urbana, odmaknjena in obmejna podeželska območja) za katere je treba predvideti prilagojene (tailored-made) rešitve v podporo njihovem razvoju, je poseben izziv, kako to prostorsko raznolikost upoštevati pri zasnovi metodološkega pristopa in orodja. Predlagan metodološki pristop in orodje presoje prostorskih vplivov je treba pilotno preveriti na primeru najmanj ene izbrane resorne politike. Pripraviti je treba priporočila za izvajanje zakonskega določila (4) odstavka 66. člena ZUreP-2 (preverjanje, in njihovo uporabo pri pripravi sektorskih politik ter izvesti seminar za pripravljavce resornih politik in druge zainteresirane deležnike (npr. predstavnike regionalnih razvojnih agencij, občin).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(30% MOP, 10% MzI, 10% MKGP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba za:

MOP:

Ime in priimek: Blanka Bartol

E-mail: blanka.bartol@gov.si

Tel. št.: 01/478-7054

MKGP:

Ime in priimek: Suzana Brežnik

E-mail: suzana.breznik@gov.si

Tel. št.: 01/478-9386

5. Predlagatelj tem: Ministrstvo za javno upravo

**Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
Urad Vlade RS za varovanje tajnih podatkov
Ministrstvo za zunanje zadeve**

1. TEMA: Program usposabljanja za kibernetško varnost

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop: 3.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 3.2.4.:

Naslov teme: Program usposabljanja za kibernetško varnost

Cilja:

- analiza obstoječih programov, ki pokrivajo kibernetško varnost;
- priprava programa usposabljanja za kibernetško varnost za IKT strokovnjake v podjetjih in institucijah.

Podrobnejša obrazložitev:

Organizacija (ISC)² je v svoji študiji o delovni sili na področju kibernetške varnosti iz leta 2020 ugotovila, da globalno primanjkuje okoli 3,12 milijona strokovnjakov na področju kibernetške varnosti, od tega v Evropi okoli 168 tisoč. Pospešena digitalizacija na vseh področjih, ki jo je še spodbudila pandemija virusa Covid-19, bo potrebe po novih strokovnjakih na področju kibernetške varnosti samo še povečala, kar velja tudi za Slovenijo. Če hočemo zagotoviti varen prehod v digitalno družbo, je nujno potrebno zagotoviti trajen priliv novih strokovnjakov na izredno deficitarnem področju kibernetške varnosti.

Predlagatelj želi z izvedbo raziskovalnega projekta najprej ugotoviti, kakšno je trenutno stanje na področju ponudbe izobraževalnih programov na področju kibernetške varnosti na visokošolski ravni (dodiplomski in podiplomski študijski programi) in programov usposabljanja za odrasle IKT strokovnjake in druge strokovnjake, ki delajo na področju kibernetške varnosti. Na tej osnovi se oblikujeta nov napreden visokošolski izobraževalni program, ki bo upošteval najnovejši tehnološki razvoj ter napreden program usposabljanja, ki bo ponudil sistematičen razvoj kompetenc in bo usposabljal uporabnike za reševanje kompleksnih problemov na področju kibernetške varnosti.

Izobraževalni program in program usposabljanja morata upoštevati zahteve, ki jih prinaša uporaba novih tehnologij in vedno bolj napredne kibernetške grožnje. Združiti morata najnovejša spoznanja s področja raziskav, razvoja in inovacij na področju kibernetške varnosti ter v povezavi z industrijo zagotoviti znaten delež praktičnega usposabljanja.

Izobraževalni program mora zadostiti vsem pogojem za izvedbo na slovenskih visokošolskih ustanovah.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 95.000,00 EUR
(50% MJU, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Marjan Kavčič

E-mail: marjan.kavcic1@gov.si

2. TEMA: **Potenciali uporabe umetne inteligence na področju zagotavljanja kibernetne varnosti**

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop: 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.2.:

Naslov teme: **Potenciali uporabe umetne inteligence na področju zagotavljanja kibernetne varnosti**

Cilja:

- analiza stanja na obravnavanem področju in njegova primerjalna ocena glede na trenutno situacijo v državah EU oz. v razvitem svetu;
- identifikacija (morebitnih) področij, kjer ima Slovenija primerjalne prednosti oz. razvojni potencial.

Podrobnejša obrazložitev:

Umetna inteligenca se kot izjemno obetajoča tehnologija zadnje čase ponuja kot skoraj univerzalna rešitev za različne probleme. Gre za tehnologijo, ki je v zadnjih letih ob porastu računalniške moči in podatkovne ekonomije dobila nov zalet. Pojavlja se vse več področij, na katerih se poskuša z njeno uporabo v različnih aplikacijah hitreje priti do kvalitetnih rezultatov, predvsem pri obvladovanju velikih količin podatkov.

Eno od področij, ki je obetavno za uvedbo umetne inteligence je tudi kibernetna varnost, zlasti pri analizi in obdelavi velikega števila dogodkov. Zmožnost hitre obdelave velikega števila (morebitnih) incidentov v povezavi z avtomatskim učenjem obeta hitrejšo in natančnejšo detekcijo incidentov ter izločanje lažnih alarmov.

Uprava RS za informacijsko varnost kot pristojni nacionalni organ za kibernetno varnost, načrtuje v novi finančni perspektivi 2021-27 črpanje sredstev iz skladov EU za vzpodbujanje raziskav in razvoja na področju kibernetne varnosti. Da bi v času razpisov znali optimalno usmeriti sredstva na področja kibernetne varnosti želimo s predhodno raziskavo analizirati obstoječe stanje na področju umetne inteligence v povezavi s kibernetno varnostjo ter poiskati usmeritve za razvoj na tem področju.

Namen projekta je pridobiti ustrezne usmeritve za ciljno investiranje kohezijskih sredstev iz nove finančne perspektive 2021-27 na področja, kjer ima Slovenija največ možnosti za doseganje razvojno inovativnih prebojev.

Okvirno obdobje trajanje projekta: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(50% MJU, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Egon Milanič

E-mail: egon.milanic@gov.si

3. TEMA: **Tehnična varnost kibernetne infrastrukture**

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop: 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.3.:

Naslov teme: Tehnična varnost kibernetske infrastrukture

Cilja:

- študija izpostavljenosti tveganjem kibernetske varnosti na tehnoloških področjih 5G + 6G omrežja, kibernetska varnost z Blockchain, internet stvari (IoT) oz. kibernetsko fizični sistemi, podatki, obogatena / navidezna resničnost (AR/VR);
- priporočila ukrepov za zmanjševanje tveganj v projektih integracije sistemov (digitalne transformacije) v vertikalne sektorje kritične infrastrukture, javna varnost, pametna mesta in skupnosti, multimedija, zdravstvo, pametne zgradbe in industrija.

Podrobnejša obrazložitev:

Sistemi interneta stvari so postali osnovni gradniki naše ekonomije in zasebnih življenj, s tem pa se je močno povečala tudi naša odvisnost od kibernetskega sveta in možne posledice kibernetskega kriminala. Širok spekter napadov je danes trivialno dosegljiv, saj je akumulirana ekspertiza na tem področju prosto dostopna v odprtokodnih repozitorijih; ekspertni napadi in tehnike izkoriščanja ranljivosti pa v zelo kratkem času pridejo iz rok raziskovalcev v splošno dostopna orodja, ki jih lahko uporabi vsak.

Posebno težavo pri varovanju predstavljajo zlasti nevzdrževane naprave, ki niso bile profesionalno nameščene in ustrezno konfigurirane, ter se ne posodablajo – bodisi zaradi nedostopnosti, zamudnega postopka ročne posodobitve, ali pa, ker pogosto relativno hitro postanejo zastarele in proizvajalec zanje ne nudi več podpore.

Poleg neustrezno vzdrževanih naprav močno vlogo igra tudi nizka ozaveščenost uporabnikov pri rokovanju z občutljivimi podatki (npr. prijavitni podatki in gesla), kar ob velikem porastu števila spletnih storitev in konceptu dela na daljavo močno poveča površino za potencialne napade.

Namen projekta je raziskati izpostavljenost kritične infrastrukture kibernetskim tveganjem in podati priporočila ukrepov za zmanjševanje tveganj v projektih integracije sistemov (digitalne transformacije) v vertikalne sektorje kritične infrastrukture.

Namen projekta je tudi raziskati obstoječe in razviti ter prototipno implementirati nove tehnologije in algoritme, s pomočjo katerih je možno preučevati različne tipe kibernetskih napadov in izdelati njihove profile. Sem sodijo tako že ustaljene podatkovne storitve in pripadajoča infrastruktura, kot tudi zloraba ambientalne inteligence ter vdori v omrežja in naprave interneta stvari.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 85.000,00 EUR
(50% MJU, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Marjan Kavčič

E-mail: marjan.kavcic1@gov.si

4. TEMA: Upravljalvska sposobnost občin na področju kapitalskih prihodkov – upravljanje s premoženjem

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop: 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.1.:

Naslov teme: Upravljaljska sposobnost občin na področju kapitalskih prihodkov – upravljanje s premoženjem

Cilji:

- analiza kapitalskih prihodkov občin v zadnjih desetih letih (prihodki od prodaje blaga in storitev, prihodki od prodaje osnovnih sredstev, prihodki od prodaje zemljišč (kmetijska, stavbna, gozdovi), prihodki od najemnin (poslovni prostori, stanovanja, kmetijska zemljišča));
- analiza prihodkov iz naslova podeljenih koncesij in licenčin;
- analiza trendov upravljanja s premoženjem po tipu občine in tipu kapitalskega prihodka.

Podrobnejša obrazložitev:

Predlagatelj želi z izvedbo izbranega raziskovalnega projekta ugotoviti, v kolikšni meri kapitalski prihodki občin prispevajo k stopnji finančne avtonomije občin. V skladu z Evropsko listino lokalne samouprave (MELLS) (Zakon o ratifikaciji Evropske listine lokalne samouprave (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 15/96) Sveta Evrope morajo imeti finančni viri občin nekatere temeljne značilnosti: (i) biti morajo sorazmerni z obsegom nalog, pristojnostmi in odgovornostmi občin; (ii) obstajati mora ravnotežje med finančnimi transferji, vključno z nepovratnimi sredstvi ter določenimi davki centralne ravni na eni strani ter davki in dajatvami, ki jih občina določi sama na drugi strani, (iii) zagotovljena mora biti diskrecijska pravica lokalnih oblasti, da prihodke in ravni izdatkov prilagodijo lokalnim prioritetam in (iv) obstajati mora solidarnostna shema oziroma finančna izravnava, ki omogoča občinam, ki ne zberejo zadosti virov, izvajanje nalog in pristojnosti. Finančna sestavina lokalne samouprave pomeni ustrezne in zadostne finančni vire za delovanje občin kot pomemben cilj za doseganje decentralizacije. Pri tem je potrebno upoštevati načelo finančne avtonomije in načelo koneksitete, ki določata, da naj se občina financira iz lastnih virov in da morajo biti finančni viri sorazmerni z obsegom nalog in pooblastil, pristojnostmi in obveznostmi občin. Kapitalski prihodki sodijo v povsem avtonomen vir občin, odvisen od stanja premoženja občin in od spretnosti upravljanja občinskih odločevalcev.

Okvirno obdobje trajanje projekta: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(50% MJU, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Roman Lavtar

E-mail: roman.lavtar@gov.si

5. TEMA: Analiza ocen zdravstvenih in okoljskih tveganj zaradi uvajanja omrežja 5G v Sloveniji

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop: 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.1.:

Naslov teme: Analiza ocen zdravstvenih in okoljskih tveganj zaradi uvajanja omrežja 5G v Sloveniji

Cilj:

- izdelati analizo ocen morebitnih zdravstvenih in okoljskih tveganj ob uvajanju nove tehnologije 5G v Sloveniji in javnosti objektivno podati informacije o ugotovitvah izvedene ocene. Pri tem se upoštevajo zadnja spoznanja znanosti, nacionalna zakonodaja, dokumenti, smernice in priporočila vodilnih mednarodnih inštitucij in analize najnovejše znanstvene literature.

Podrobnejša obrazložitev:

Omrežje 5G je v fazi implementacije in bo predvsem omogočilo razvoj komunikacije stroj-stroj (Machine to Machine communication – M2M), poznani tudi pod imenom internet stvari (Internet of Things – IoT) in s tem močno pospešilo razvoj »pametnih« tehnologij, aplikacij in storitev ((industrija 4.0, avtomatiziran promet, pametnih mest, pametni dom ...).

Nova 5G tehnologija bo v prostor vnesla nove tipe virov, kot so mikro celice, ki bodo omogočale velike prenosne hitrosti na posameznem omejenem področju in tehnologijo »beamforming«, poleg obstoječih frekvenčnih pasov pa bodo delovale tudi v novih dodatnih frekvenčnih pasovih (26 GHz).

Ves ta razvoj in širitev tehnologije v povsem nove frekvenčne pasove (t.i. milimetrski valovi) s seboj prinaša določena vprašanja glede sevalnih obremenitev, vplivov na okolje in zdravje, družbenega vidika glede zaznavanja in komuniciranja tveganj, ustreznih postopkov umeščanja v prostor in zagotavljanje skladnosti z mednarodnimi standardi in domačo zakonodajo. Obenem pa domača zakonodaja, ki je strožja od mednarodnih smernic, narekuje določene omejitve nameščanja omrežja 5G na obstoječe lokacije baznih postaj in nalagajo operaterjem dodatne ukrepe za optimalno umeščanje 5G tehnologije.

Omrežje 5G je v fazi implementacije in bo predvsem omogočilo razvoj komunikacije stroj-stroj (Machine to Machine communication – M2M), poznani tudi pod imenom internet stvari (Internet of Things – IoT) in s tem močno pospešilo razvoj »pametnih« tehnologij, aplikacij in storitev ((industrija 4.0, avtomatiziran promet, pametnih mest, pametni dom ...).

Nova 5G tehnologija bo v prostor vnesla nove tipe virov, kot so mikro celice, ki bodo omogočale velike prenosne hitrosti na posameznem omejenem področju in tehnologijo »beamforming«, poleg obstoječih frekvenčnih pasov pa bodo delovale tudi v novih dodatnih frekvenčnih pasovih (26 GHz).

Ves ta razvoj in širitev tehnologije v povsem nove frekvenčne pasove (t.i. milimetrski valovi) s seboj prinaša določena vprašanja glede sevalnih obremenitev, vplivov na okolje in zdravje, družbenega vidika glede zaznavanja in komuniciranja tveganj, ustreznih postopkov umeščanja v prostor in zagotavljanje skladnosti z mednarodnimi standardi in domačo zakonodajo. Obenem pa domača zakonodaja, ki je strožja od mednarodnih smernic, narekuje določene omejitve nameščanja omrežja 5G na obstoječe lokacije baznih postaj in nalagajo operaterjem dodatne ukrepe za optimalno umeščanje 5G tehnologije.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(50% MJU, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Bojan Valančič

E-mail: bojan.valancic@gov.si

6. TEMA: Vzpostavitev portala nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenost, in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 5.6.3.:

Naslov teme: Vzpostavitev portala nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji

- razvoj portala nacionalnega UI observatorija (IT platforma in orodja za sprotno spremljanje aktivnosti raziskav, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji ter ugotavljanje UI potenciala v Sloveniji);
- priprava vseh podatkov za pregled, primerjavo in poročanje o stanju na področju UI v Sloveniji za potrebe EU in OECD in primerjavo med državami;

- določiti, povezati in pripraviti ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev (npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami;
- zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje ter po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;
- zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.

Podrobnejša obrazložitev:

Predlog CRP projekta temelji na Strateškem cilju 10. Vzpostavitev nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji, ki je namenjen spremljanju dinamike uresničevanja zastavljenih ciljev Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025 (NpUI). Skladen je z Usklajenim načrtom za umetno inteligenco EU in predvidenimi aktivnostmi spremljanja dinamike nacionalnih raziskovalno razvojnih in inovacijskih kapacitet na področju UI tako na ravni EU, kjer se izvaja projekt AI WATCH za primerjavo stanja UI med državami EU ter na ravni OECD, kjer se izvaja projekt AI ONE za primerjavo stanja na področju UI med državami sveta.

Izvedba projekta predlagane teme je ključnega pomena za učinkovito izvajanje NpUI, saj bo omogočal dinamičen in trenutni pregled stanja raziskav, izobraževanja, razvoja, inovacij, uvajanja in uporabe UI na nacionalni ravni, vključno s pregledom relevantnih deležnikov v raziskovalni in visokošolski sferi, javni sferi, industriji in med nevladnimi organizacijami.

Slovenija je 10. aprila 2018 podpisala Deklaracijo EU o sodelovanju na področju UI ter na podlagi evropskega Usklajenega načrta za UI pristopila k pripravi celovitega Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025, ki je trenutno v fazi potrjevanja s strani Vlade RS. Z nacionalnim programom Slovenija jasno in nedvoumno izraža svoj interes k okrepitvi vseh aktivnosti na področju UI – celovito, koordinirano in v okviru celotnega inovacijskega življenjskega cikla, ki bodo pospešile raziskave, razvoj, uvajanje in uporabo tehnologij in orodij s področja UI, hkrati pa zagotovile ustrezno okolje za zagotavljanje potrebnega znanja in veščin (strokovno izobraževanje, vseživljenjsko učenje, računalniško opismenjevanje odraslih), ustreznega regulatornega okolja (za zagotavljanje varnosti in odgovornosti pri uporabi vseh proizvodov in storitev temelječih na UI na eni strani in etičnih načel, človekovih pravic in temeljnih svoboščin na drugi) ter zaupanja javnosti na nacionalnem nivoju. S tem bomo omogočili Sloveniji in nacionalnim deležnikom prepoznavnost in aktivno sodelovanje pri ključnih evropskih in mednarodnih aktivnostih na tem področju.

Slovenija mora za uspešno sodelovanje oblikovati sklop med seboj skladnih podpornih ukrepov, povečati finančno podporo, zagotoviti enotno koordinirano in usmerjeno izvajanje vseh aktivnosti ter spodbuditi javni in zasebni sektor k pripravi na družbeno-gospodarske spremembe, ki jih narekuje nadaljnji razvoj in uvajanje UI v Sloveniji.

Program NpUI je skladen s Strategijo razvoja Slovenije 2030 (SrS 2030), zaradi svoje čez sektorske narave pa komplementaren resornim strategijam in akcijskim načrtom, ki se osredotočajo le na posamezna resorna področja, ki jih program NpUI v kontekstu celostne obravnave naslavlja. Kot podredni program je NpUI skladen s krovno SrS 2030, ki med globalne izzive uvršča tudi »četrti industrijsko revolucijo, ki jo zaznamujeta digitalno gospodarstvo ter razvoj senzorjev, robotike in UI ter vzpostavlja nove modele poslovanja, dela in delovnih mest, kar zahteva razvoj novih znanj in veščin ter prilagoditve na številnih področjih gospodarskega, družbenega in okoljskega razvoja«.

Program NpUI je tako skladen z nekaterimi ključnimi cilji strategije razvoja informacijske družbe Digitalna Slovenija 2020 (DS2020), ki opredeljuje strateške cilje digitalizacije v Sloveniji do 2020. DS2020 se osredotoča na IKT in internet - vseprisotno komunikacijsko omrežje informacijskih virov, ki z enostavno dostopnostjo do raznovrstnih vsebin in storitev v temeljih spreminja načine delovanja sodobne družbe, zato je dostop do interneta in uporaba njegovih storitev na splošno razumljena kot eden ključnih pogojev za življenje 21. stoletja. Program NpUI tako sledi viziji DS2020 "izkoristiti razvojne priložnosti IKT in interneta, da postane napredna digitalna družba in referenčno okolje za uvajanje inovativnih pristopov pri uporabi digitalnih tehnologij.

Nacionalni program NpUI opredeljuje osnovne smernice razvoja UI v Sloveniji, ki pa jih bo glede na ta hiter razvoj UI doma in po svetu potrebno ustrezno prilagajati, kar pomeni da gre za strateške cilje in ukrepe, ki so del izredno dinamičnega procesa. Za učinkovito obvladovanje tega procesa so osnovni cilji tega projekta:

- **zagotoviti enoten portal nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji z orodji za spremljanje aktivnosti raziskav, izobraževanja, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji, ki bo omogočilo pripravo vseh podatkov za poročanje o stanju na področju UI v državi za potrebe EU in OECD ter ustrezno primerjavo med državami;**
- **zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje in po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;**
- **zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.**

Namen projekta je zato vzpostaviti ustrezen okvir in orodja, ki bodo omogočila pregleden okvir za sprotno spremljanje statusa potenciala slovenskih deležnikov na področju UI s katerim Slovenija lahko nastopa na celotnem inovacijskem ciklu tako v nacionalnem okviru pri razvoju rešitev v Sloveniji, kot tudi na mednarodnem nivoju v različnih mednarodnih iniciativah, projektih in programih. Potrebno je na enoten in sistematičen način določiti in povezati ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev (npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami. Aktivnosti je potrebno uskladiti in izvesti v sodelovanju s Statističnim uradom RS (SURS), projektom EU AI WATCH in aktivnostmi OECD UI observatorija.

Obstoječe stanje in reference v tujini

Slovenija ima dolgotrajno, več kot 40 letno tradicijo raziskovalne dejavnosti in več kot 30 letno tradicijo visokošolskega izobraževanja na področju UI in sorodnih naprednih tehnologij, kjer naši znanstveniki in strokovnjaki dosegajo vrhunske rezultate tudi v svetovnem merilu. Slovenija ima zato obsežno skupnost strokovnjakov, ki se ukvarja s področjem UI in jo sestavljajo raziskovalci na različnih področjih strojnega učenja, podatkovne znanosti, jezikovnih tehnologijah, računske inteligence, rekonfigurabilnih sistemov, sistemov za podporo odločanju in računalniškemu vidu ter sorodnih področjih, kot je npr. robotika, ter družboslovnih ved in humanistike, ki se ukvarjajo z družbenimi, pravnimi in etičnimi učinki tehnologij UI. Slovenija je zaznana kot prostor, ki omogoča investicije v robotiko (primer Gorenje GAIO, INTECH-LES, Kolektor Vision, Pontess, Revoz, RLS, Yaskawa Slovenia), ki je ključno tehnološko področje povezano z UI. UI se vse več uporablja v IKT sektorju, ki s pridom uporablja znanje zbrano v raziskovalnem sektorju (primer AI Collective). Zaznan je porast UI v zagonskih podjetjih t.i. start-up-ih, še vedno pa je bistveno premalo tako zagonskih podjetniških aktivnosti, kot tudi razvoja podjetniških podjetij na področju UI. NpUI za leto 2020 navaja, da je 156 podjetij na različne načine povezanih z UI. V skladu s tem pregledom je ocena, da v Sloveniji v gospodarstvu deluje med 300 in 500 podatkovnih znanstvenikov. Vzpostavljajo se tudi različne organizacije za podporo sodelovanju in razvoju, npr. IKT Horizontalna mreža v okviru SRIP PMiS ter iniciativa AI4SI pri GZS ZIT, ki dopolnjuje obstoječi ekosistem UI predvsem na področju gospodarstva.

Slednje kaže, da se v Sloveniji že vzpostavlja dinamičen ekosistem, ki je ključen za nadaljnjo podporo razvoju in uvajanju UI v Sloveniji, vendar jasnega pregleda in okvira za spremljanje in ocenjevanje stanja v Sloveniji nimamo. Ker je to ključni pogoj za učinkovito izvajanje vseh aktivnosti na področju UI, ki jih načrtuje nacionalni program NpUI, je ta projekt ključni za uspešno izvedbo programa.

Na mednarodni ravni že potekajo podobne aktivnosti, saj na EU ravni projekt AI WATCH že vzpostavlja platformo za pregled aktivnosti po državah EU, vendar je ta prvenstveno orientirana na primerjavo med državami in ne na aktivnosti in stanje znotraj držav. Prav tako se podobna platforma za svetovni pregled vzpostavlja pod okriljem OECD (AI ONE), ki ga vzpostavljajo tudi slovenski strokovnjaki, zato menimo, da imamo v Sloveniji ustrezne kompetence in znanje za vzpostavitev predlaganega nacionalnega observatorija in torej uspešno izvedbo tega projekta.

Namen projekta je vzpostaviti okvir za sprotno spremljanje in analizo potenciala na področju UI v Sloveniji, kot konkretno izvedbo ukrepa 10.3. nacionalnega programa NpUI. kar je osnova za sprotno spremljanje in izvajanje nacionalnega programa NpUI in poročanje o stanju na EU in OECD.

V skladu z ukrepom 10.3 programa NpUI so konkretni cilji projekta:

- razvoj portala nacionalnega UI observatorija (IT platforma in orodja za sprotno spremljanje aktivnosti raziskav, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji ter ugotavljanje UI potenciala v Sloveniji);
- priprava vseh podatkov za pregled, primerjavo in poročanje o stanju na področju UI v Sloveniji za potrebe EU in OECD in primerjavo med državami;
- določiti, povezati in pripraviti ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev (npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami;
- zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje ter po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;
- zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.

V okviru projekta naj bodo izvedeni:

- opredelitev vseh funkcionalnih specifikacij za portal in orodja;
- opredelitev tehnične zasnove rešitve portala in orodij, vključno z opredelitvijo podatkovnih virov in načina njihovega dostopa;
- fokusni intervjuji z Ministrstvom za javno upravo in drugimi ustreznimi ministrstvi in organi, s ciljem:
 - opredelitve ustreznih indikatorjev (v povezavi z OECD in EU) za spremljanje stanja UI v Sloveniji na vseh opredeljenih področjih NpUI,
 - opredelitve funkcionalnih specifikacij portala in predvidenih orodij za spremljanje stanja ter izvajanje ukrepov programa NpUI
 - identifikacije obstoječih podatkovnih virov in potrebe po novih podatkovnih virih za izračun in sprotno spremljanje indikatorjev, posebej za tiste indikatorje, kjer slednje do sedaj ni bilo na voljo (npr. investicije v RR, plače visokošolskih učiteljev, izobraževalne vsebine);
 - identifikacijo potreb, zahtev, potencialnih omejitev dostopa in možnosti ponovne uporabe za identificirane podatkovne vire za potrebe nacionalnega observatorija;
 - opredelitve funkcionalnih specifikacij za povezovanje orodij s podatkovnimi viri za izvedbo portala in orodij.

- razvoj portala in orodij potrebnih za izvedbo opredeljene funkcionalnosti in vzpostavitev nacionalnega observatorija za UI;
- integracija portala in orodij z ustreznimi podatkovnimi viri za sprotni izračun in spremljanje opredeljenih indikatorjev;
- vzpostavitev in podpora delovanju portala in orodij v skladu z dogovorom z Ministrstvom za javno upravo; evalvacija in validacija vzpostavljenega okolja nacionalnega observatorija za UI (s spletnimi vprašalniki in fokusnimi intervjuji z deležniki na področju UI ter odgovornimi ministrstvi za izvedbo programa NpUI).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR

(30.000,00 EUR MJU, 15.000,00 EUR MGRT, 10.000,00 EUR MZZ, 10.000,00 EUR UVTP, 10.000,00 EUR MIZŠ, 75.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktne osebi na:

MJU: mag. Samo Zorc, tel. št.: 01/478-4783, e--mail: Samo.Zorc@gov.si

MGRT: mag. Elena Dokuzov, tel. št.: 01/400-3534, e--mail: nenadokuzov@gov.si

Pri 7. temi je MJU sofinancer

(Predlagatelj teme: MNZ)

7. TEMA: Učinkovit pritožbeni mehanizem nad delom občinskih redarjev, varnostnikov in detektivov

(Predlagatelj teme: Ministrstvo za notranje zadeve)

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Cilj težišča:

Varna in globalno odgovorna Slovenija

Tematski sklop: 5.11. Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme: 5.11.4.

Naslov teme: Učinkovit pritožbeni mehanizem nad delom občinskih redarjev, varnostnikov in detektivov

Cilji:

- prikaz in razumevanje pomena uvedbe pritožbenega postopka zoper občinske redarje, varnostnike in detektive z vidika varovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin;
- spoznanje, kakšen nadzor nad navedenimi represivnimi subjekti bi bil najučinkovitejši za varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin;
- možnosti za poenotenje standardov pritožbenih mehanizmov pri neupravičenih in prekomernih posegih v človekove pravice in dostojanstvo s strani drugih represivnih subjektov po vzoru pritožbenega mehanizma zoper policijo.

Podrobnejša obrazložitev:

Občinski redarji, varnostniki in detektivi lahko pri svojem delu uporabljajo zakonsko določena pooblastila, ukrepe in upravičenja s katerimi lahko globoko posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine, pri čemer lahko pride do hujših in nepopravljivih posledic za posameznike. Zaradi slednjega je potrebno imeti vzpostavljen neodvisni, transparenten in nepristranski pritožbeni

postopek, nad izvajanjem tovrstnih pooblastil, ukrepov in upravičenj, s čimer bo zagotovljen pravilen in pošten postopek odločanja.

Lokalna samouprava, kot ustavna institucija, je enakopraven partner državi. Osnovne enote lokalne samouprave so občine in mestne občine, v katerih naloge občinskega redarstva izvaja občinski redar oziroma so organizirana mestna ali občinska redarstva, ki imajo z Zakonom o občinskem redarstvu (Uradni list RS, št. 139/06 in 9/17) določena pooblastila s katerimi lahko posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine. Pri tem zakon predpisuje v primerih, ko so posamezniku kršene človekove pravice in temeljne svoboščine, da o pritožbi odloča komisija, ki jo imenuje župan. Določbe, ki urejajo pritožbe zoper nezakonito ali nestrokovno uporabo prisilnih sredstev občinskih redarjev, so sicer skladne z načeli avtonomije lokalne samouprave, vendar obstaja dvom v neodvisno varstvo pravic posameznika.

Zasebno varovanje in detektivska dejavnosti sta regulirani dejavnosti s strani države, po drugi strani pa sta obe dejavnosti podvrženi tržnim zakonitostim na trgu. Odvisni sta od družbenih potreb in zahtev trga na eni strani, po drugi strani pa sta omejeni s strani države. Zato med državo in obema dejavnostma prihaja do različnih interakcij in oblikovanj različnih razmerij. Država je s pričetkom procesa deetatizacije privatizirala opravljanje določenih varnostnih nalog, pri čemer sta se oblikovali dejavnost zasebnega varovanja in detektivska dejavnost, njuno delovanje pa je država regulirala na način, da je določila njihove pristojnosti in odgovornosti. Varnostniki s svojimi ukrepi in detektivi s svojimi upravičenji lahko na podlagi zakonsko izpolnjenih pogojev posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine. Tako lahko posameznik, ki meni, da so mu bile pri izvajanju ukrepov varnostnika kršene njegove pravice ali svoboščine, poda pritožbo imetniku licence, pri katerem je bil v času dejanja varnostnik zaposlen, disciplinsko odgovornost detektivov pa ugotavlja Detektivska zbornica Republike Slovenije v skladu s statutom in sploh nima predpisanega postopka reševanja pritožb. Ukrepi in upravičenja se zelo približujejo pooblastilom, ki jih imajo policisti, pa vendar zoper varnostnike in detektive ne obstaja nepristranski in neodvisni pritožbeni postopek, kot je npr. vzpostavljen v policiji.

Pri nadzoru subjektov, ki uporabljajo pooblastila, ukrepe oziroma upravičenja za opravljanje varnostnih nalog, je treba stremeti k sodobni demokratični naravnosti nadzorstva in upoštevati sodobna evropska načela demokratičnega nadzora. Potrebna je institucionalna in hierarhična ločenost nadzorne institucije od subjektov, ki jih nadzira, pri čemer mora biti pritožbeni postopek neodvisen, transparenten in nepristranski, mora biti podvržen javnemu nadzoru, pri čemer je potrebno v preiskavo pritožbenega primera vključevati tudi pritožnika. Takšen način nadzora vodi v zagotavljanje pravne države, transparentno in odgovorno delovanje subjektov, ki uporabljajo pooblastila, ukrepe in upravičenja ter zaupanje javnosti v njihovo delo.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(10.000 MNZ, 10.000 MJU, 10.000 ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktni osebi:

E-mail: stas.svetek@gov.si

Tel. št.: 051 656 423

Ime in priimek: mag. Jurij Mezek

E-mail: Jurij.Mezek@gov.si

Tel. št.: 01 478 83 51

7. Predlagatelj tem: Ministrstvo za okolje in prostor

**Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije,
Ministrstvo za kulturo
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano**

1. TEMA: Arhitekturne tipologije in arhitekturne krajine in regije Slovenije

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 1.9.1.:

Naslov teme: Arhitekturne tipologije in arhitekturne krajine in regije Slovenije

Cilji:

A Revizija obstoječih raziskav in opredelitev stanja:

- opredelitev arhitekturnih krajin in regij Slovenije (primerjava z analizo iz 90. let, definicija sprememb v prostoru, razvojnih trendov in stanje ohranjenosti arhitekturne identitete Slovenije);
- opredelitev tipologije urbanih in ruralnih naselij;
- oblikovanje/revizija arhitekturne tipologije;
- priprava podatkovnih slojev v vektorski obliki za vključitev v prostorski informacijski sistem;
- opredelitev kakovostnih meril/kriterijev za načrtovanje/razvoj naselij;
- ohranjanje regionalne in lokalne identitete prostora in naselij;
- preprečevanje nadaljnjega širjenja posamične poselitve;
- vsem naseljem določiti ureditvena območja izvajanje celovite prenove naselij;
- ustvariti oblikovno prepoznavnost v tistih podeželskih naseljih, v katerih se razvija turizem, tako da se ohranja tradicionalno strukturo, hkrati pa izboljšuje infrastruktura in trajnostna mobilnost.

B Implementacija rezultatov:

- razvoj orodij za usmerjanje lokalnih prostorskih politik in za usposabljanje načrtovalcev;
- izbor primerov, primerjava izvedb na terenu, izbor dobrih praks;
- popularizacija rezultatov raziskave.

Podrobnejša obrazložitev:

Ministrstvo za okolje in prostor je v devetdesetih letih v sodelovanju s skupino strokovnjakov pod vodstvom prof. dr. Petra Fistra izdalo serijo publikacij in priročnikov "Prostor. Arhitekturna identiteta. Poselitve". Glosar arhitekturne tipologije in Arhitekturne krajine in regije Slovenije je eno od temeljnih del na področju opredelitve arhitekturne tipologije in arhitekturnih regij (74 prostorskih enot, 74 arhitekturnih krajin, 14 arhitekturnih regij) v Sloveniji glede na topografsko-geografsko lego. Več nalog, ki jih je v zadnjih letih naročilo Ministrstvo za okolje in prostor za potrebe priprave Državnega prostorskega reda, kot na primer: (Strokovna podlaga Urbanistično oblikovalska merila za načrtovanje gradbenih parcel stavb, Strokovna podlaga Morfologija, Priročnik Regulacijski elementi in Priročnik Tipologija stavb idr.) kažejo, da je delo še vedno aktualno, vendar je zaradi dinamičnega družbenega in gospodarskega razvoja v zadnjih tridesetih letih ter hitrega procesa (sub)urbanizacije potreben ponoven pregled stanja in novo ovrednotenje arhitekturnih tipologij in arhitekturnih krajin in regij, ki zaznamujejo poselitve slovenskega ozemlja. Pri tem je smiselno slediti enaki metodologiji, kot je bila že uporabljena v izvirnem delu Fistra in sodelavcev in obravnavati tri osnovne razpoznavne skupine poselitve, ki so značilne za slovensko ozemlje, to so a) značilnosti naselij, b) značilnosti izoblikovanih dominant ali arhitekturnih posebnosti in c) značilnosti stavbnih kompleksov in posameznih stavb.

Namen naloge je prenoviti in nadgraditi serijo, ki bo podlaga za načrtovanje poselitve (urbanih in ruralnih naselij) z namenom krepitev prostorske identitete, ter predvsem za določanje ureditvenih območij naselij (instrument, ki je bil vzpostavljen z ZUreP-2), kot tudi za načrtovanje notranjega razvoja in potrebnih širitev naselij. V prvi vrsti bo potrebno odgovoriti na vprašanje, ali za urbani in ruralni prostor lahko velja enaka metodologija, zato bo potrebna opredelitev pojma urbano in ruralno naselje, ki se naj navezujeta na predpisane definicije. Upoštevati bo potrebno tudi tipologijo tipske gradnje zadnjih petdesetih letih ter razbohotenje pojava posamične poselitve ter suburbanizacije podeželskih naselij.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(25.0000,00 EUR MOP, 25.000,00 EUR MK, 50.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Simona Peršak-Cvar
E-mail:s simona.persak-cvar@gov.si
Tel. št.: 01-478-7213

2. TEMA: Novelacija Regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji ter njihova digitalizacija

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.2.:

Naslov teme: Novelacija Regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji ter njihova digitalizacija

Cilji:

- izdelava metodologije vsebinske posodobitve regionalizacije krajinskih tipov;
- posodobitev Regionalne razdelitve krajinskih tipov v Sloveniji s predlogi potrebnih ukrepov za preprečitev neželjenih sprememb v prihodnje ter usmeritvami za varstvo in razvoj v okviru instrumentov ključnih javnih politik;
- posodobitev nabora izjemnih krajin na nacionalni ravni za uvrstitev med javno dostopne in obvezujoče podatke v prostorskem načrtovanju, presojanju vplivov na okolje (krajino) in upravljanju le-teh, ter oblikovanje meril za opredeljevanje izjemnih krajin na regionalni in lokalni ravni v okviru prostorskega načrtovanja;
- posodobitev nabora prepoznavnih slovenskih krajin in njihova vključitev v regionalizacijo krajinskih tipov;
- inventarizacija in digitalizacija krajinskih prvin v okviru območij izjemnih krajin in vključitev v regionalizacijo krajinskih tipov ter priprava geolociranih vektorskih slojev krajinskih prvin v območjih izjemnih krajin v prostorsko informacijski sistem;
- priprava podatkovnih slojev regionalne klasifikacije krajinskih tipov ter prepoznavnih in izjemnih krajin v vektorski obliki za vključitev v prostorski informacijski sistem.

Podrobnejša obrazložitev:

Priporočila za izvajanje Evropske konvencije o krajini (Recommendation CM/Rec (2008)3 of the Committee of Ministers to member states on the guidelines for the implementation of the European Landscape Convention) spodbujajo države podpisnice Evropske konvencije o krajini, da za izvajanje

Evropske konvencije o krajini oblikujejo med drugim tudi naslednje instrumente: zaščitijo območja izjemnih krajin, zagotovijo spremljanje stanja krajine, vzpostavijo spletno stran namenjeno varovanju, načrtovanju in upravljanju krajine ter izvajanju EKK. Slovenija je podpisala Evropsko konvencijo o krajini (EKK) leta 2001, ratificirala pa jo je leta 2003. Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Uradni list RS, št. 76/04, 33/07 – ZPNačrt in 61/17 – ZUreP-2) vključuje usmeritve za krajinska območja. Regionalizacija krajinskih tipov, ki je strokovna podlaga za Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije je bila izdelana leta 1998 in ni bila do sedaj novelirana niti digitalizirana. Slovenija je bila z izdelavo Regionalne razdelitve krajinskih tipov Slovenije (1998) ena prvih evropskih držav, ki je prepoznala in ovrednotila svojo krajino na celotnem ozemlju države. Bila je izvedena kot ekspertna presoja, pri kateri je sodelovalo več strokovnjakov. Kljub razvoju novih metod se raziskovanje problematike klasificiranja krajine ni nadaljevalo. Zato je nujna njena posodobitev in nadgradnja in sicer bo ena od pomembnih strokovnih podlag pri izvajanju Zakona o urejanju prostora (U.l. RS, št. 61/17). Seznam izjemnih krajin, ki ga vključuje Strategija varstva krajine v Sloveniji (BF, 1996, 1997) je bil prav tako vključen v Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije. V pripravi je nova Strategija prostorskega razvoja Slovenije, ki na podlagi Zakona o urejanju prostora opredeljuje prepoznavnost naselij in krajine kot elementov prostorske identitete, ki je eno od temeljnih načel zakona. Posebej navaja tudi izjemne krajine. Metodologija prepoznavnosti je bila zastavljena z nedavno končanim ciljnim raziskovalnim projektom, ni pa bil opravljen prostorski zajem. Izjemne krajine so lahko hkrati tudi prepoznavna krajinska območja ne pa vedno, saj gre lahko za območja, ki niso širše prepoznavna. Zato mora naloga ustrezno med seboj povezati regionalno klasifikacijo krajinskih tipov, prepoznavnost krajine in izjemne krajine. Zajem izjemnih krajin kot nova strokovna podlaga in krajinskih prvin/krajinskih značilnosti bo aktualna za več resorjev (tudi za uveljavljanje sektorskih ukrepov pri upravljanju krajinskega prostora). Ohranjanje krajine in biotske pestrosti je bilo v zakonodajnih predlogih Evropske komisije opredeljeno kot eden od devetih ciljev Skupne kmetijske politike (SKP) po letu 2020. Zajem krajinskih prvin/krajinskih značilnosti na novo-opredeljenih območjih izjemnih krajin bo zato omogočila izvajanje nacionalnih ukrepov na tem področju.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 200.000,00 EUR
(80.000,00 MOP, 10.000,00 MK, 10.000,00 MKGP, 100.000,00 ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MOP:

Ime in priimek: mag. Peter Gulič

E-mail: peter.gulic@gov.si

Tel. št.: 01-478-7180

MKGP:

Ime in priimek: Jure Čuš

E-mail: jure.cus@gov.si

Tel. št.: 01-478-9374

3. TEMA: Razvoj in predlog implementacije instrumenta za doseganje usklajenosti resornih oziroma razvojnih politik s strategijo prostorskega razvoja Slovenije kot del njenega izvajanja

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje, kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.2.:

Naslov teme: Razvoj in predlog implementacije instrumenta za doseganje usklajenosti resornih oziroma razvojnih politik s strategijo prostorskega razvoja Slovenije kot del njenega izvajanja

Cilji:

- identificirati in analizirati ključno znanstveno in strokovno literaturo ter primere dobrih praks (držav Evropske Unije) na temo presoje prostorskih vplivov (ang. territorial impact assessment - TIA) in njihovo uporabo v prostorskem načrtovanju;
- razviti predlog metodološkega pristopa presoje prostorskih vplivov (ang. territorial impact assessment - TIA) kot del procesa priprave in sprejema ter vrednotenja resornih politik v Sloveniji, ki omogoča analizo prostorskih vplivov za različne prostorske enote (administrativne ali območja s specifičnimi prostorskimi značilnostmi) ter omogoča boljše usklajevanje in integracijo politik;
- zasnovati analitično in komunikacijsko orodje v funkcionalni navezavi na prostorski informacijski sistem ali na druge javno dostopne vire (baze) podatkov za uporabo predlaganega metodološkega pristopa presoje prostorskih vplivov v procesih priprave in sprejema ter vrednotenja resornih politik;
- izvesti pilotno preveritev predlaganega metodološkega pristopa in orodja presoje prostorskih vplivov na primeru izbranih resornih politik/predpisov;
- pripraviti priporočila za izvajanje zakonskega določila (4) odstavka 66. člena ZUreP-2 (preverjanje, da resorne politike niso v nasprotju s cilji SPRS) ter njihovo uporabo pri pripravi resornih politik ter predlog vključitve v prostorski informacijski sistem;
- izvesti seminar za pripravljavce resornih politik/uporabnike.

Podrobnejša obrazložitev:

Ministrstvo za okolje in prostor vodi politiko prostorskega razvoja, ki temelji na izvajanju Zakona o urejanju prostora (ZUreP-2, Uradni list RS, št. 61/17) in Strategije prostorskega razvoja Slovenije (Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (OdSPRS, Uradni list RS, št. 76/04, 33/07 – ZPNačrt in 61/17 – ZUreP-2) ter pripravi nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 (sprejem v Državnem zboru RS predvidoma v juniju 2021). **Zakon v (4) odstavku 66. člena določa, da razvojni dokumenti posameznih področij in dejavnosti ne smejo biti v nasprotju s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije. Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2030 je temeljni strateški prostorski akt o usmerjanju prostorskega razvoja države. Skladno s Strategijo razvoja Slovenije 2030 (sprejeta 2017) in v povezavi z drugimi državnimi razvojnimi akti in razvojnimi cilji EU določa dolgoročne strateške cilje države in usmeritve razvoja dejavnosti v prostoru. Ministrstvo ob izvajanju svojih pristojnosti v postopku medsektorskega usklajevanja vladnih gradiv zaenkrat ne razpolaga z instrumentom, s katerim bi lahko izvajalo določilo (4) odstavka 66. člena zakona. Ob skrbi in odgovornosti za kakovostne predpise za uspešno delovanje in ohranjanje pravne države ob upoštevanju **Resolucije o normativni dejavnosti** (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo) se pričakuje odgovore na naslednja raziskovalna vprašanja:**

- Kako s pristopom presoje prostorskih vplivov (ang. territorial impact assessment - TIA) lahko v postopku priprave in sprejema resornih politik **ocenimo, v kolikšni meri bodo resorne politike prispevale k doseganju ciljev nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije in koliko so v nasprotju z njimi?**
- Ali je treba predlagan pristop presoje prostorskih vplivov sektorskih politik prilagoditi za uporabo **na različnih ravneh (državni, regionalni ali občinski ravni) in kako?**
- Kolikšna je prostorska občutljivost resornih oziroma razvojnih politik (izbranih za analizo) glede na cilje nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije?
-

Raziskovalna tema ni osredotočena samo na eno razvojno politiko, temveč tudi na resorne politike (lahko tudi zakonodajne predloge), ki imajo prostorske vplive (prometna, energetska, kmetijska, gospodarska, telekomunikacijska, okoljska, pa tudi druge, zlasti tiste, ki vplivajo na mreže storitev) in se ti (lahko) razlikujejo glede na izbrano prostorsko enoto opazovanja (npr. regije, občine) ali glede na vrste območij (npr. urbana, obmejna podeželska). Na tem področju sta bili v Sloveniji do sedaj

narejeni dve raziskavi. Prva, izvedena po sprejemu Strategije prostorskega razvoja Slovenije leta 2004, se je ukvarjala z vprašanji ocene usklajenosti ciljev resornih strategij s cilji takrat sprejete Strategije prostorskega razvoja Sloveniji. Druga pa je naslovljena vprašanje učinkov izbrane sektorske politike, to je takrat veljavne energetske politike, na prostorski razvoj na ravni statističnih regij. Poleg tega je bila v okviru programa ESPON (ESPON EATIA) kot ciljna analiza izvedena študija pristopa k presojanju prostorskih vplivov nekaterih EU direktiv s poudarkom na kvalitativnem pristopu, pri čemer je bila ena od testnih držav tudi Slovenije. Namen raziskovalne teme je, na podlagi rezultatov analize ključne znanstvene in strokovne literature ter primerov dobrih praks (držav Evropske Unije) na temo presoje prostorskih vplivov, nadgraditi dosedanje pristope TIE in razviti instrument za preverjanje, da resorne politike niso v nasprotju z novo prostorsko strategijo, ki ga bo mogoče uporabljati pri vsakdanjem uradniškem delu. Naloga bo prispevala k večji usklajenosti politik oziroma predpisov, za doseganje ciljev teritorialne kohezije v Sloveniji, ki jih podaja nova prostorska strategija. Razviti je treba predlog metodološkega pristopa, ki vključuje analitično in komunikacijsko orodje namenjeno presoji prostorskih vplivov. Nova Strategija prostorskega razvoja Slovenije bo pri tem služila kot referenčni okvir, orodje pa bo postalo del procesa izvajanja strategije, zaželeno pa je, da postane del procesov priprave in sprejema resornih politik v Sloveniji z možnostjo uporabe tudi na drugih ravneh (regionalni ali občinski ravni). Ker predlog nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije izpostavlja območja s specifičnimi značilnostmi in potrebami (npr. urbana, odmaknjena in obmejna podeželska območja) za katere je treba predvideti prilagojene (tailored-made) rešitve v podporo njihovem razvoju, je poseben izziv, kako to prostorsko raznolikost upoštevati pri zasnovi metodološkega pristopa in orodja. Predlagan metodološki pristop in orodje presoje prostorskih vplivov je treba pilotno preveriti na primeru najmanj ene izbrane resorne politike. Pripraviti je treba priporočila za izvajanje zakonskega določila (4) odstavka 66. člena ZUreP-2 (preverjanje, in njihovo uporabo pri pripravi sektorskih politik ter izvesti seminar za pripravljavce resornih politik in druge zainteresirane deležnike (npr. predstavnike regionalnih razvojnih agencij, občin).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(30% MOP, 10% MzI, 10% MKGP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MOP:

Ime in priimek: Blanka Bartol

E-mail: blanka.bartol@gov.si

Tel. št.: 01/478-7054

MKGP:

Ime in priimek: Suzana Brežnik

E-mail: suzana.breznik@gov.si

Tel. št.: 01/478-9386

4. TEMA: Metodologija presoje vplivov na krajino v okviru postopkov PVO

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.3.:

Naslov teme: Metodologija presoje vplivov na krajino v okviru postopkov PVO

Cilji:

Cilji raziskovalnega projekta so pripraviti metodološke osnove in podlage za oblikovanje navodil za obravnavo krajine v postopkih presoj vplivov na okolje na osnovi:

- preveritve uveljavljenih praks na tem področju in možnih načinov vrednotenja;
- opredelitve teoretičnih podlag in primerjave praktičnih izkušenj;
- priprave nabora metodologij za opis stanja krajine in določanje vplivov nameravanega posega na krajino;
- priprave nabora kazalnikov pri vsaki izpostavljeni metodi opisa stanja krajine in vplivov nameravanega posega na krajino;
- opredelitve meril vrednotenja pri simulacijah predvidenih posegov, pri modelih ranljivosti, ipd.;
- opredelitve nabora možnih omilitvenih ukrepov.

Podrobnejša obrazložitev:

Presoja vplivov na okolje in s tem tudi na krajino pravno regulira Direktiva 2011/92/EU Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebni projektov na okolje (kodificirano besedilo) (OJ: UL L 26, 28.1.2012, str. 1-21) – EIA direktiva; Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16, 61/17 – GZ, 21/18 – ZNOrg in 84/18 – ZIURKOE), Uredba o vsebini poročila o vplivih nameravanega posega na okolje in načinu njegove priprave (Uradni list RS, št. 36/09 in 40/17, v nadaljevanju Uredba).

V skladu z Uredbo se v postopku presoje vplivov na okolje izdela elaborat: poročilo o vplivih nameravanega posega na okolje. Namen poročila je zagotovitev podatkov, potrebnih za presajo vplivov nameravanega posega na okolje, tako glede na vrsto in lastnosti nameravanega posega kot glede na lastnosti in značilnosti okolja oziroma njegovih delov, ki bi lahko bili zaradi vplivov posega prizadeti. Predmet poročila so opis in analiza nameravanega posega v okolje v času njegove izvedbe, trajanja, razgradnje in prenehanja v odnosu do okolja, v katero se umešča, ter ugotovitev in ocena neposrednih in posrednih pomembnih vplivov posega na številne dejavnike med katerimi je tudi krajina. Dejavniki se med seboj močno razlikujejo, zato so tudi metode za ugotavljanje vplivov posega nanje in posledično ukrepi varstva dejavnikov okolja različni. Ugotovitev in ocena neposrednih in posrednih pomembnih vplivov posega na krajino je metodološko tako v EU kot pri nas nedodelana. Težko ji je pripisati vrednosti, zato se pri tem segmentu v presojah vplivov na krajino pojavljajo težave pri opredeljevanju kazalnikov, še težje pa je ugotoviti vplive nameravanega posega na krajino. Metode za ugotavljanje vplivov na krajino zajemajo ekspertno mnenje z napovedmi prihodnjega stanja in prekrivanje kart predvidenih posegov s kartami krajin, ki imajo v skladu z zakonodajo poseben pravni status. Za ocenjevanje vplivov na krajino se ne uporablja računalniško podprte metode. Omilitvenih ukrepov za krajino tako rekoč ni. Prav tako sistem preverjanja strokovne usposobljenosti in dodeljevanja licenc izdelovalcem presoj vplivov nameravanega posega na okolje še ni vzpostavljen. Študije ranljivosti krajine zaradi nameravanega posega se za elaborat presoj vplivov nameravanega posega na okolje ne izdelujejo.

Za presajo posameznih dejavnikov že obstajajo navodila, priporočila, navodila ali celo pravilnik, kot so na primer:

- Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/04, 53/06, 38/10 in 3/11);
- Navodila izdelovalcem poročil o vplivih na okolje - podnebne spremembe (<https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/ARSO/PVO/Navodila-izdelovalcem-porocil-o-vplivih-na-okolje-podnebne-spremembe.pdf>);
- Priporočila izdelovalcem poročil o vplivih na okolje - delci PM10 (<https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/ARSO/PVO/Priporocila-izdelovalcem-porocil-o-vplivih-na-okolje-delci-PM10.pdf>).

Okvirno obdobje trajanje projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
 (50% MOP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Peter Gulič
E-mail: peter.gulic@gov.si
Tel. št.: 01-478-7180

5. TEMA: Opredelitev metodologije za izračun poplavnih valov rek na osnovi ekstremnih nalivov različnih povratnih nivojev in trajanja

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.4.:

Naslov teme: Opredelitev metodologije za izračun poplavnih valov rek na osnovi ekstremnih nalivov različnih povratnih nivojev in trajanja

Cilja:

- opredeliti metodologijo za izračun poplavnih valov rek, ki bo temeljila na ekstremnih nalivih različnih povratnih nivojev in trajanja, teoretični porazdelitvi intenzitet padavin za čas trajanja naliva in hidrološkem modeliranju;
- uskladitev metodologije za izračun poplavnih valov rek s strokovnimi institucijami v Sloveniji za namen splošne rabe.

Podrobnejša obrazložitev:

V hidrotehnični praksi obstaja dolga tradicija uporabe ekstremnih pretokov rek pri načrtovanju objektov ali ukrepov za zmanjševanje poplavnih tveganj. Praviloma so ekstremni pretoki rek ovrednoteni z verjetnostno analizo izmerjenih visokovodnih konic in klasificirani glede na verjetnost nastopa oz. povratno dobo. Z razvojem računskih metod in večanjem računske moči računalnikov v zadnjih desetletjih se v hidrotehnični praksi vse pogosteje kaže potreba po uporabi poplavnih valov rek z določeno verjetnostjo nastopa.

Namen raziskave je opredeliti metodologijo, ki bo omogočala izračun poplavnih valov rek na osnovi ekstremnih nalivov različnih povratnih nivojev in trajanja. V preteklih letih je Agencija RS za okolje opravila obsežno statistično analizo ekstremnih nalivov v Sloveniji in končne rezultate pripravila v obliki kart z ločljivostjo 1 km, ki predstavljajo količino padavin pri ekstremnih nalivih različnih povratnih nivojev (2, 5, 10, 25, 100 in 250 let) in trajanja (22 različnih časovnih intervalov, od 5 minut do 120 ur). Z opredeljeno metodologijo bi bilo moč iz zgoraj omenjenih kart izračunati cel spekter poplavnih valov z nazivno povratno dobo, ki bi ga opredeljevale različno trajanje ekstremnih nalivov in izbrane porazdelitve intenzitete padavin za čas trajanja naliva. Tako bi se končna izbira najbolj ugodnega oz. neugodnega poplavnega vala lahko izvedla v procesu načrtovanja posameznega objekta oz. ukrepa glede na načrtovalske kriterije.

Kot izhodišče pri opredelitvi metodologije za izračun poplavnih valov rek na osnovi ekstremnih nalivov različnih povratnih nivojev in trajanja se opravi pregled svetovne literature s povzetkom tujih in domačih praks. V okviru opredelitve metodologije se izdelajo predlogi za naslednje sklope: teoretične porazdelitve intenzitet padavin za čas trajanja ekstremnih nalivov, začetni pogoji pri hidrološkem modeliranju, scenariji prostorskega sovpadanja ekstremnih nalivov z različnimi povratnimi nivoji za primere izračuna poplavnih valov na večjih rekah, kriteriji uspešnosti hidroloških modelov za izvajanje računa poplavnih valov rek. Po uskladitvi opredeljene metodologije s strokovnimi institucijami v Sloveniji za namen splošne rabe se pridobijo tudi strokovne recenzije.

Priprava:

dr. Sašo Petan in mag. Mojca Dolinar, ARSO

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev;
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(50% MOP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Luka Štravs

E-mail: luka.stravs@gov.si

Tel. št.: 01-478-7317

6. TEMA: Raziskave za opredelitev in preprečevanje obremenjevanja vodozbirnega zaledja Jelševniščice in Otovca, s posebnim ozirom na habitat črne človeške ribice

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 4.11.1.:

Naslov teme: Raziskave za opredelitev in preprečevanje obremenjevanja vodozbirnega zaledja Jelševniščice in Otovca, s posebnim ozirom na habitat črne človeške ribice

Cilji:

- zagotavljanje ugodnih življenjskih pogojev v habitatu črne in bele človeške ribice v kraškem zaledju Jelševniščice in Otovca;
- prilagoditev rabe prostora in doseganje trajnostne rabe kraškega zaledja obeh izvirov;
- izdelava priporočil in ukrepov za prilagoditev rabe prostora iz poglavitnih virov obremenjevanja, predvidoma poselitve (komunalna odpadna voda) in kmetijstva, na sprejemljivo raven.

Predvidene aktivnosti obsegajo zlasti:

- opredelitev vodozbirnih območij izvira Jelševniščice in Otovca;
- analiza stanja – obstoječe rabe prostora ter glavnih virov obremenjevanja v zaledju obeh izvirov;
- opredelitev deleža posameznih aktivnosti v prostoru k celokupnemu obremenjevanju izvirov, predvsem kmetijstva in poselitve (komunalne odpadne vode), s poudarkom na bilanci dušika;
- analiza rabe obstoječih okoljskih in kmetijskih ukrepov za zmanjšanje vpliva na občutljivih območjih,
- določitev ukrepov za izboljšanje kakovosti habitata na sprejemljivo (trajnostno) raven (komunala, kmetijstvo);
- določitev ukrepov za zmanjšanje tveganja za onesnaženje habitata, ki bi povzročila bistveno zmanjšanje številčnosti črne človeške ribice (komunala, kmetijstvo);
- pripravljenost pristopa za apliciranje na drugih občutljivih kraških območjih.

Podrobnejša obrazložitev:

Predvidene aktivnosti poleg zgoraj navedenih obsegajo tudi zasnovo, testiranje in pripravo kmetijsko-okoljskega ukrepa za črno in belo človeško ribico z vsemi potrebnimi podlagami potrebnimi za vključitev ukrepa v sistem Skupne kmetijske politike.

Pričakujemo, da bo izvajalec s terenskim (vzorčevanje, kartiranje) in laboratorijskim delom (analize tal, analize podzemne vode), analizami obstoječih zbirk podatkov (količinsko in kakovostno stanje vode na izviri, kemične analize tal, pedološke lastnosti tal, poraba in način uporabe hranil po kmetijskih gospodarstvih in na kmetijskih zemljiščih, količine komunalne odpadne vode) in modeliranjem (hidrogeologija, kmetijstvo) prišel do sklepa, kakšen je delež posameznih aktivnosti v prostoru k obremenjevanju obeh izvirov. Ključna je osredotočenost na bilanco dušika s strani vseh dejavnosti v prostoru, ki nanjo vplivajo. Določiti mora stopnjo rabe obstoječih kmetijskih in okoljskih

ukrepov za zmanjšanje obremenjevanja okolja ter njihov potencial za učinkovitejšo rabo. Pri Otovcu oz. Otovskemu bregu mora določiti morebitne dodatne ukrepe, ki bodo izboljšali trenutno neprimerno kvaliteto podzemne vode za življenje bele človeške ribice na sprejemljivo raven (9,2 mg NO₃-/L), pri Jelševniščici pa ukrepe, ki bodo poleg zmanjšanja obremenjevanja prispevali k zmanjševanju tveganja za močno omejeno populacijo endemične črne človeške ribice v vodozbirnem zaledju kraškega izvira. Izvedljivost ukrepov mora na delavnicah preveriti pri vseh ključnih deležnikih rabe prostora. Raziskava mora biti uporabna na apliciranje tudi v drugih okoljsko in naravovarstveno občutljivih območjih.

Za izvajanje raziskave bo moral izvajalec hidrološko opredeliti vodozbirno območje obeh izvirov, naravne ozadje (koncentracije) ključnih parametrov s posebnim poudarkom na hranilih (dušik, fosfor) ter analizirati obstoječo rabo tal z opredelitvijo intenzitete rabe prostora po posameznih dejavnostih.

Sodelovanje kmetijskega sektorja je ključno, saj poleg poselitve predstavlja enega izmed glavnih aktivnosti rabe prostora nad občutljivim podzemnim habitatom. Doseganje ciljev predvidoma ni mogoče zgolj z izvajanjem ukrepov na okoljskem področju, ampak tudi na kmetijskem.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev;
Okvirni obseg sredstev: do 108.000,00 EUR
(36.000,00 EUR MOP, 18.000,00 EUR MKGP, 54.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MOP: Ime in priimek: Jana Vidic

E-mail: jana.vidic@gov.si

Tel. št.: 01-478-7473

MKGP: Ime in priimek: Jure Čuš

E-mail: jure.cus@gov.si

Tel. št.: 01-478-9374

7. TEMA: Raziskave za opredelitev onesnaženosti podzemnih jam na ravni Slovenije, njihovo prednostno sanacijo ter monitoring stanja jam

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 4.11.2.:

Naslov teme: Raziskave za opredelitev onesnaženosti podzemnih jam na ravni Slovenije, njihovo prednostno sanacijo ter monitoring stanja jam

Cilji:

- popis onesnaženosti jam na ravni Slovenije;
- priprava načrta prednostne sanacije jam v Sloveniji;
- izboljšanje monitoringa stanja jam.

Predvidene aktivnosti obsegajo zlasti:

- popis stanja jam na podlagi vzpostavitve enotne metodologije za vrednotenje,
- raziskavo onesnaženosti jam na ravni pokrajin,
- določitev prednostne sanacije jam na ravni Slovenije,
- razvoj protokola za izvedbo sanacije jam v Sloveniji,
- uvedba izboljšane protokola zbiranja podatkov o stanju jam v Sloveniji,
- razvoj metod za oceno količine odpadkov v onesnaženih jamah,
- izvedba monitoringa jam na izbranem vzorcu onesnaženih jam.

Podrobnejša obrazložitev:

Predvidene aktivnosti in rezultati:

Kraške jame so v Sloveniji naravne vrednote državnega pomena in so v lasti države ter zavarovane z Zakonom o varstvu podzemnih jam. Zakon nalaga tudi spremljanje stanja jam in sanacijo onesnaženj, kar izvaja pristojno Ministrstvo za okolje in prostor. V preteklosti so bile jame zaradi neorganiziranega komunalnega odvoza ter splošnega družbenega razvoja in posledičnega povečanja količine odpadkov uporabljene kot priročen kraj za odlaganje odpadkov. Kljub boljši organiziranosti zbiranja odpadkov se onesnaževanje jam se še vedno nadaljuje. To prvenstveno vpliva na poslabšanje stanja raznovrstnega in ranljivega podzemnega življenjskega okolja, obenem pa s poslabšanjem kakovosti podzemne pitne vode vpliva tudi na zdravje prebivalstva. Kraške jame omogočajo človeku neposreden vstop v kraški geomorfni sistem, vsako onesnaženje podzemnega okolja pa se s hitrim odtokom onesnažil prenese do podzemne vode in izvirov. V Sloveniji je bila onesnaženost jam v preteklosti preučena le na manjših sklenjenih območjih, v tujini pa jo izpostavljajo zgolj pri preučevanju okoljskih pritiskov na kraško okolje. Po ocenah (Čekada 2015) je izmed 517 jam kar dobra tretjina (35 %) onesnaženih. Med onesnažene jame se sicer po podatkih Katastra jam (2018) uvršča 657 jam oziroma 5,2 % vseh. Ministrstvo za okolje in prostor (2015, 74) ocenjuje, da je onesnaženih med 15 in 20 % kraških jam v nižjih predelih države, obenem pa razpolaga s podatki o 153 uničenih in 385 onesnaženih jamah (Ministrstvo za okolje in prostor 2017, 18). Na temelju zadnjih raziskav onesnaženosti jam v Sloveniji je bilo na vzorcu 6965 jam potrjena vsaj 20,0 % onesnaženost jam (več kot 2500 jam) v Sloveniji (Tičar 2020).

Da bi zagotovili celosten pregled nad onesnaženostjo jam ter pripravili podlage za monitoring onesnaženosti v bodoče, je treba sistemsko urediti arhivske podatke iz Katastra jam in ga nadgraditi z ugotovitvami terenskih raziskav.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev;
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(50% MOP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Jana Vidic

E-mail: jana.vidic@gov.si

Tel. št.: 01-478-7473

8. TEMA: Ekosistemske storitve – Kartiranje, vrednotenje ekosistemskih storitev območij varstva narave

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 4.11.3.:

Naslov teme: Ekosistemske storitve – Kartiranje, vrednotenje ekosistemskih storitev območij varstva narave

Cilji:

- vzpostavitev protokolov kartiranja in vrednotenja ekosistemskih storitev biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot;
- vključevanja vrednostnih ocen izbranih ekosistemskih storitev za pripisovanje dejanskega pomena ohranjanja biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot v postopkih odločanja o gospodarskem in prostorskem razvoju;

- priprava priročnika za vrednotenje ekosistemskih storitev, ki jih biotska raznovrstnost in naravne vrednote zagotavljajo in za uporabo vrednostnih ocen v postopkih usmerjanja razvoja v prostoru.

Podrobnejša obrazložitev:

Predvidene aktivnosti in rezultati:

Ohranjanje biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot je ena izmed bistvenih nalog stroke ohranjanja narave. Območja z visoko stopnjo biotske raznovrstnosti in območja naravnih vrednot oblikujejo naravovarstveno pomembnejša območja (zavarovana območja, območja Natura 2000, območja naravnih vrednot itd.) varstva narave. Ekosistemske storitve, ki jih biotska raznovrstnost in naravne vrednote zagotavljajo, so bistvene za ohranitev blaginje ter za prihodnji gospodarski in družbeni razvoj in pomembno prispevajo k blaženju podnebnih sprememb. Vrednost ekosistemskih storitev biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot z vidika dokazovanja pomena njihovega varstva ni ustrezno ovrednotena. Z oblikovanjem enotne metode kartiranja in vrednotenja ekosistemskih storitev biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot bo omogočena priprava baze podatkov, ki bo izboljšala znanje o ekosistemskih storitvah, omogočala vključevanja teh informacij v ohranjanje in obnovitev ekosistemov in njihovih storitev ter v postopkih priprave razvojnih, prostorskih in drugih strateških ali operativnih dokumentov.

- Pregledati najsodobnejše konceptualne modele klasifikacije in fizične kvantifikacije ekosistemskih storitev biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot,
- izbrati (in morebiti prilagoditi) najustreznejši model klasifikacije ekosistemskih storitev za potrebe ovrednotenja ekosistemskih storitev območij varstva narave,
- pregledati metode vrednotenja, ki omogočajo, da se netržnim storitvam pripiše dejanski pomen in vrednost in so primerne za kvantifikacijo ekosistemskih storitev biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot,
- izdelati izbor ekosistemov na podlagi katerih se določajo in vrednotijo oskrbovalne, uravnavalne in kulturne ekosistemske storitve ter opredeliti kazalnike njihovega kartiranja in vrednotenja,
- pilotno ovrednotiti ekosistemske storitve na izbranem območju Nature 2000, širšem zavarovanem območju in po zvrsteh naravnih vrednot širšem zavarovanem območju v Sloveniji,
- oblikovati splošne usmeritve v obliki priročnika za izbor ekosistemskih storitev podprtih s strani biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot ter za opredelitev kazalnikov njihovega kartiranja in vrednotenja,
- oblikovati priporočila za odločevalce glede usmerjanja varstva in razvoja glede na ugotovitve o različnih ekosistemskih storitvah biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot in njihovih vrednostih,
- uporaba podatkov pri usmerjanju varstva in razvoja na zavarovanih območjih.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev;
Okvirni obseg sredstev: do 96.000,00 EUR
 (50% MOP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Ime in priimek: mag. Jelena Hladnik
 E-mail: jelena.hladnik@gov.si
 Tel. št.: 01-478-7481

9. TEMA: Raziskava zvezdogleda in platnice na reki Savi in pritokih ter raziskava učinkovitosti ribjih stez/prehodov za ribje organizme na spodnji Savi

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.11.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.11.4.:

Naslov teme: Raziskava zvezdogleda in platnice na reki Savi in pritokih ter raziskava učinkovitosti ribjih stez/prehodov za ribje organizme na spodnji Savi

Cilji:

- raziskava populacije zvezdogleda in platnice na Savi in pritokih;
- razvoj metode za raziskavo zvezdogleda in platnice;
- razvoj metode za raziskavo zvezdogleda in platnice v območjih hidroelektrarn;
- raziskava zvezdogleda in platnice na območjih hidroelektrarn na Savi;
- raziskave učinkovitosti omilitvenih ukrepov na Spodnji Savi (ribje steze, prehodi za ribje organizme itd.).

Podrobnejša obrazložitev:

Ključni razvojni problem:

Ključni razvojni problem je, kako zagotoviti obnovljive vire energije na način, da se ohranijo vsi elementi zdravega naravnega okolja in kako zadostiti ciljem obnovljivih virov hidroenergije ob trajnostnem upravljanju naravnih virov in izvajanju ukrepov za prehodnost populacij. Izziv so ključne evropske vrste, kot sta zvezdogled in platnica, ki jih je nujno raziskovati in proučevati z vidika trajnostnega upravljanja s populacijo in učinkovitosti ukrepov za zmanjšanje vpliva na okolje (ribje steze, obvodi itd.).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev;
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(50% MOP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Vesna Kolar Planinšič

E-mail: vesna.kolar-planinšič@gov.si

Tel. št.: 01-478-7329

10. TEMA: Preveritev strokovne utemeljenosti površin v posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 4.9.5.:

Naslov teme: Preveritev strokovne utemeljenosti površin v posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)

Cilji:

- pregled vrst in habitatnih tipov na območjih Natura, ki so zaradi naravnega razvoja izgubili svojo ohranitveno vrednost, kljub temu, da so bili izvedeni potrebni ukrepi za preprečitev tega slabšanja, in priprava seznama z vsemi zahtevanimi utemeljitvami;
- pregled površin, na območjih Natura, na katerih so zaradi naravnega razvoja vrste in habitatni tipi izgubili svojo ohranitveno vrednost, kljub temu, da so bili izvedeni potrebni ukrepi za preprečitev tega slabšanja, in priprava seznama z vsemi zahtevanimi utemeljitvami;
- pregled vrst in habitatnih tipov, kjer zaradi taksonomskih sprememb vrst ali sprememb povezanih z Interpretation Manual of European Union Habitats te vrste oz. HT niso več kvalifikacijski za določitev območja Natura 2000 in določitev površin ter priprava seznama z vsemi zahtevanimi utemeljitvami;

- pregled površin, ki so bile po določitvi območij Natura 2000 pozidane ali določene kot stavbne v postopku, katerega odločitev ni bila izpodbijana oz. je tak postopek zaključen.

Podrobnejša obrazložitev:

Predvidene aktivnosti in rezultati:

Območja Natura 2000 so bila nazadnje celovito spremenjena leta 2013 (Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000), Ur.l. 33/13) in deloma leta 2016 (Uredba o spremembah Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000), Ur.l. 21/16). Sedaj omrežje Natura 2000 z navedenimi uredbami ohranja 232 vrst in 60 habitatnih tipov. Nekaterim se je lahko stanje poslabšalo do ravni, da območje Natura 2000 dokončno ne more več prispevati k njihovem ohranjanju. Če se je to zgodilo zaradi naravnega razvoja, kljub temu, da je država članica storila vse potrebno, da na njem prepreči slabšanje stanja ali pa zaradi posledic plana ali posega, ki je bil izveden kot rezultat prevlade javnega interesa, evropska sodna praksa izvajanja Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst⁴ (zadeva C 301/12⁵) omogoča umik dela območja ali območja.

Raziskovalni projekt bo poiskal vrste in habitatne tipe, ki se jim je stanje bistveno poslabšalo zaradi naravnega razvoja, kljub temu, da so bili izvedeni potrebni ukrepi za preprečitev tega slabšanja oziroma zaradi posledic plana ali posega, ki je bil izveden kot rezultat prevlade javnega interesa. Za te vrste oz. habitatne tipe bo nato poiskal površine v območjih Natura 2000, ki so predstavljale njegov habitat in v primerih, da je površina določena smo za te vrste oziroma te habitatne tipe, za te površine podal predlog za izločitev. Podal bo podrobne utemeljitve in dokaze, ki jih Evropska Komisija zahteva.

Zaradi taksonomskih sprememb vrst ali sprememb povezanih z Interpretation Manual of European Union Habitats⁶ nekatere vrste oz. habitatni tipi niso več kvalifikacijski za določitev območja Natura 2000. Raziskovalni projekt bo pripravil pregled vrst in habitatnih tipov na območjih Natura 2000, kjer je taka situacija nastopila. Nadalje bo določil površine ter pripravil seznam s podrobnimi utemeljitvami in dokazi, ki jih Evropska Komisija zahteva.

Prav tako bo projekt pregledal površine, ki so bile po določitvi območij Natura 2000 pozidane ali določene kot stavbne v postopku, katerega odločitev je pravnomočna. V postopkih sprejemanja prostorskih aktov po vstopu Slovenije v EU je morala biti izvedena presoja sprejemljivosti vpliva plana na območje Natura 2000, skladno z zakonodajo na tem področju. Kjer je bila pozidava dovoljena brez posebnih pogojev za ohranjanje Natura vrst ali habitatnih tipov, te površine praviloma ne predstavljajo več habitata nobene Natura vrste ali površine habitatnega tipa. Izjema so vrste, ki so vezane na naselja (bela štorclja, veliki skovik, netopirji). Da so te površine brez dvoma zakonito določene kot stavbne (ali potem pozidane), se izbere površine, za katere postopki sprememb niso bili izpodbijani oz. je tak postopek zaključen. Raziskovalni projekt bo pregledal vse te površine in identificiral tiste, ki izpolnjujejo vse navedeno.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev;
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
 (50% MOP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Andrej Bibič

E-mail: andrej.bibic@gov.si

Tel. št.: 01-478-7471

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:01992L0043-20130701&from=EN>

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0301&qid=1613552912921&from=EN>

⁶ https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/docs/Int_Manual_EU28.pdf

Pri 11. temi je MOP sofinancer

(Predlagatelj teme: MZZ)

11. TEMA: Skladnost politik za (trajnostni) razvoj — presoja učinkov slovenskih nacionalnih politik na države v razvoju in na trajnostni razvoj RS

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop: 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.6.:

Naslov teme: Skladnost politik in (trajnostni) razvoj - presoja učinkov slovenskih nacionalnih politik na države v razvoju in na trajnostni razvoj RS

Cilji:

- izdelava celovitega pregleda izvajanja javnih politik z največjimi učinki na trajnostni razvoj in na države v razvoju;
- opredeliti ključna področja z največjimi učinki javnih politik na trajnostni razvoj in na države v razvoju;
- oblikovati sistemske rešitve v zvezi z zmanjševanjem negativnih učinkov oziroma nekoherentnosti javnih politik iz prve točke;
- izdelati sistemsko rešitev v podporo Vladi in deležnikom v zvezi z določanjem razvojnih usmeritev in politik na posameznem področju javnega interesa.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR

(15.000,00 EUR MZZ, 5.000,00 EUR MOP, 20.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MOP:

Ime in priimek: Nataša Anderlič

E-mail: natasa.anderlic@gov.si

Tel. št.: 01-478-7127

8. Predlagatelj tem: Ministrstvo za notranje zadeve

**Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za javno upravo**

1. TEMA: Pregled pristopov določanja uspešnosti, učinkovitosti in kakovosti dela policij v tujini in njihova aplikacija za policijo v Sloveniji

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.3.:

Naslov teme: Pregled pristopov določanja uspešnosti, učinkovitosti in kakovosti dela policij v tujini in njihova aplikacija za policijo v Sloveniji

Cilji:

- izdelati natančno analizo modelov in kriterijev, ki jih v državah Evropske unije in drugje v tujini, uporabljajo za ocenjevanje varnostnih razmer v državi ali ožji teritorialni skupnosti;
- predlagati model za ocenjevanje varnostnih razmer v Sloveniji;
- opredelitev ključnih ukrepov za izboljšanje varnostnih razmer v Sloveniji;
- izdelati natančno analizo modelov in kriterijev, ki jih v državah Evropske unije in drugje v tujini uporabljajo pri oceni uspešnosti in učinkovitosti dela policije;
- opraviti analizo uporabnosti teh pristopov/kriterijev v slovenskem okolju;
- predlagati in teoretično opredeliti celovit in enovit pristop merjenja uspešnosti in učinkovitosti dela slovenske policije, ki bi lahko bil neposredno uporaben in bi bil v skladu s strateškimi in operativnimi načrti slovenske policije.

Podrobnejša obrazložitev:

Cilji, ki jih želimo doseči so določeni v Strategiji razvoja Slovenije 2030 in se nanašajo na strateško usmeritev za doseganje kakovostnega življenja v Republiki Sloveniji. Da bi to dosegli se moramo vprašati, katere so tiste potrebe, ki jih ljudje moramo zadovoljiti in kakšno je razmerje med njimi? Odgovor na to vprašanje lahko dobimo pri Abrahamu Maslowu, ki je eden najpomembnejših raziskovalcev človeške motivacije. V psihologiji je zapisan kot utemeljitelj znamenite teorije o hierarhiji potreb, ki jo je leta 1943 objavil v članku »A Theory of Human Motivation«. Maslow je hierarhijo potreb definiriral glede na pomembnost posameznih potreb. Ta hierarhija potreb je pogosto predstavljena kot piramida, na dnu piramide so najpomembnejše potrebe, to so fiziološke potrebe po vodi in hrani, takoj za tem pa že sledi potreba po varnosti.

Da bi prebivalcem in tudi obiskovalcem Slovenije zagotovili visoko raven varnosti moramo zasledovati izpolnjevanje razvojnih ciljev Slovenije iz strategije, ki so določeni pri »Zaupanja vrednem pravnem sistemu«, kjer izpostavljam zasledovanje dveh ciljev: - preprečevanje, zgodnje odkrivanje in sankcioniranje korupcijskih dejanj in - izvajanje preventivnih nalog, usmerjenih v zmanjševanje tveganj za nastanek sporov ali drugih odklonov, ki zahtevajo ukrepanje države. Pri razvojnem cilju »Varna in globalno odgovorna Slovenija« pa izpostavljam zasledovanje naslednjih ciljev: - zagotavljanje zaščite pred terorističnimi in drugimi nadnacionalnimi grožnjami; - zagotavljanje visoke ravni varnosti ljudi, njihovega premoženja in nemotenega delovanja kritične infrastrukture; - vzpostavitev celovitega in učinkovitega sistema zagotavljanja kibernetске in informacijske varnosti ter odzivanja na hibridne grožnje; - spodbujanje preventive in krepitev zmogljivosti za celovito obvladovanje naravnih in drugih nesreč; - zagotavljanje varnosti državne in zunanje meje EU ter iskanje celovitih rešitev za učinkovito globalno upravljanje migracijskih tokov s sodelovanjem med izvornimi, tranzitnimi in ciljnimi državami; - krepitev zunanjepolitičnega sodelovanja na dvostranski in

večstranski ravni, s poglobljanjem političnih, gospodarskih, kulturnih in drugih odnosov ter krepitvijo aktivne vloge Slovenije pri uveljavljanju mednarodnega miru in varnosti, spoštovanju človekovih pravic in mednarodnega prava.

Da bi lahko delo policije usmerjali k opravljanju nalog, ki bodo prispevale k uresničevanju ciljev iz Strategije razvoja Slovenije moramo poiskati kriterije za ocenjevanje uspešnosti, učinkovitosti in kakovosti dela policije, ki bodo jasno nagrajevali tiste aktivnosti policije, ki vodijo k postavljenim ciljem. Do nedavnega je bilo merjenje učinkovitosti, uspešnosti in kakovosti v delovanju policije manj poudarjeno, saj je prevladovalo mišljenje, da policija tako deluje na podlagi zakonov, ki ji določajo pristojnosti in naloge. Z uspešnostjo in učinkovitostjo pa se ni potrebno ukvarjat saj deluje zunaj konkurence trga. Zavedati pa se moramo, da je zaradi omejenosti javnih sredstev ugotavljanje učinkovitosti in uspešnosti vedno bolj nujno, tako za potrebe vodenja same organizacije, kot tudi za zadovoljevanje potreb širše javnosti. Proces prilagajanja delovanja policije situacijam, ko ne bo zmožno uresničiti vseh nalog, ki se postavljajo pred njo, je nujen. V času ko finančnih sredstev za delovanje policije ni v izobilju je potrebno določiti kazalce uspešnosti in učinkovitosti, da se z razpoložljivimi sredstvi naredi čim več in čim bolje, predvsem pa da se delajo prave stvari na pravi način. Brez zagotavljanja svobode in varnosti ni razvoja demokracije, ekonomskega napredka in socialne ter pravne varnosti. Policijska dejavnost predstavlja temelj za delovanja kazenskega pravosodja, to pa za ljudi predstavlja pomemben segment pravne države.

Namen ocenjevanja in merjenja policijskih enot je poleg zagotavljanja ciljev države in zadovoljevanja pričakovanj ljudi, lahko tudi spodbujanje zdrave tekmovalnosti z razvrščanjem enot po učinkovitosti in uspešnosti ali identificiranje slabosti enot z namenom njihovega odpravljanja. Za spodbujanje tekmovalnosti lahko z raznovrstnimi modeli ocenimo enote po uspešnosti, učinkovitosti in kakovosti. Drugi namen ocenjevanja in merjenja enot je identificiranje priložnosti za izboljšave. Ta namen je bolj naraven, ker je identifikacija priložnosti za izboljšave kateregakoli sistema pomemben korak k njegovemu izboljšanju.

Z vidika temeljnih policijskih nalog, ki jih določa zakonodaja, so kazalci uspešnosti dela policije relativno jasni (npr. število varnostno zanimivih dogodkov, kot so kazniva dejanja, prometne nesreče, kršitve javnega reda in miru, kršitev predpisov o tujcih itd., kakor tudi aktivnosti policije, kot primer uporaba policijskih pooblastil in prisilnih sredstev, število kaznovanih kršiteljev, preiskananost kaznivih dejanj ipd.), medtem ko je definiranje kazalnikov uspešnosti policijskega dela, ki izhaja iz sodobnih pristopov izvajanja policijskega dela (kot je na primer policijsko delo v skupnosti), veliko težje, saj je treba klasičnim elementom merjenja storilnosti policijskega dela dodati tudi merjenje občutkov in stališč ljudi, njihovega zadovoljstva s kakovostjo življenja, strahu pred kriminaliteto oz. percepcijo ogroženosti. Prav tako pa na uspešnost policijskega dela pomembno vplivajo tudi stališča in medosebni odnosi zaposlenih v policiji, načini sodelovanja znotraj policijske organizacije, z delovnimi razmerami povezani dejavniki, razpoložljivost tehničnih sredstev za delo in varnostna zaščitna oprema. Ne smemo pa pozabiti tudi na vidik znanja, ki ga kandidati za policiste pridobijo v času izobraževanja za poklic policista in usposabljanja za zaposlene v policiji.

Previdni moramo biti tudi pri uporabi metod, ki primerjajo »inpute in outpute« policijskega dela (npr. razmerje med številom policistov ali porabljenim denarjem za delovanje policije, glede na število rešenih varnostno opredeljenih primerov). Ta model je na področju dela javnih služb sicer priljubljena ekonomsko osnovana metodologija, vendar za ocenjevanje uspeha policijskega dela ni najbolj uporabna metoda. Ti podatki ne opišejo dejanskega stanja varnosti v nekem okolju. Število rešenih primerov oz. zabeleženih kaznivih dejanj na primer ni dober indikator za ocenjevanje uspeha dela policije, saj zanemarljivo temno polje kriminalitete, prav tako pa se policijska uspešnost ne more reducirati zgolj na nekaj statistik rešenih primerov oz. prijav dogodkov. Primer, kazniva dejanja zoper življenje in telo povzročajo tako veliko škodo in posledice oškodovancem, da varnosti ni moč enostavno izraziti v denarju.

Določanje in merjenje uspešnosti policijskega dela je pomembno tako za ljudi kot za državo. Z vidika strateškega vodenja in upravljanja sodobne policijske organizacije je nujno nadgrajevati merjenje uspešnosti, saj se preko kriterijev uspešnosti zagotavlja pravilnost dela policije, napredek pri doseganju ciljev in se meri vplivi, ki jih povzročajo spremembe ali reforme na (zaznano in dejansko) uspešnost.

Namen raziskovalnega projekta je natančna analiza in predstavitev modelov in kriterijev, ki jih v državah Evropske unije in drugje v tujini, uporabljajo pri oceni uspešnosti dela policije in analiza uporabnosti teh pristopov/kriterijev v slovenskem okolju. Cilj projekta je predlagati in teoretično opredeliti celovit in enovit pristop merjenja uspešnosti slovenske policije, ki bi lahko bil neposredno uporaben in v skladu s strateškimi in operativnimi načrti slovenske policije.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(50 % MNZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Nosilec predlagane teme: doc. dr. Darko Anželj, vodstvo generalne policijske uprave:
e-naslov: darko.anzelj@policija.si
telefon: 02 522 42 45
mobilni telefon: 041 646 370.

2. TEMA: Zaščita žrtev nasilja v družini s prepovedjo približevanja

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme 1.10.2.:

Naslov teme: Zaščita žrtev nasilja v družini s prepovedjo približevanja

Cilji:

- analiza gibanja nasilja v družini in izrečenih prepovedi približevanja, s poudarkom na obdobju COVID-19;
- ocena ustreznosti zakonske ureditve in prakse;
- analiza učinkovitosti prepovedi približevanja;
- podroben pregled spoznanj drugih avtorjev o nasilju v družini - metaanaliza;
- statistična in vsebinska analiza izrečenih ukrepov prepovedi približevanja, ki jih je slovenska policija izrekla v obdobju med leti 2010 in 2021;
- ugotoviti, v kolikšni meri povzročitelji nasilja ukrep upoštevajo oziroma v kakšnem deležu žrtve poročajo o kršitvah ukrepa (v času epidemije in izven);
- ugotoviti kakšen delež umorov oziroma ubojev, storjenih v okviru družine in družini podobnih partnerskih skupnosti, je bil neposredno povezan s prehodno izrečenim ukrepom prepovedi približevanja, ki je v času storitve uboja ali umora še veljal ali pa je pred tem potekel.

Podrobnejša obrazložitev:

Preprečevanje in zmanjševanje nasilja v družini je zaveza vsake države, saj je nasilje v družini (ne glede na to, zoper katerega družinskega člana je usmerjeno) kršitev človekovih pravic. Raziskovanje tega pojava je nujno, saj so ugotovitve raziskav ustrezna podlaga za oblikovanje zakonodaje, razvoja delovanja različnih institucij in k oblikovanju različnih pristopov k preprečevanju nasilja v družini.

Obdobje ukrepov za preprečevanje širjenja koronavirusa je za žrtve nasilja v družini še posebej nevarno in potrebno dodatne pozornosti, k čemur pozivajo mednarodne organizacije in kriminologi po vsem svetu.

Slovenija je leta 2018 sprejela Resolucijo o družinski politiki 2018-2028 »Vsem družinam prijazna družba« v kateri je preprečevanje nasilja v družini opredelila kot pomemben del družinske politike. Med ukrepi družinske politike so v Resoluciji navedene tudi »redne znanstvene raziskave in analize na posameznih strokovnih področjih, ki se vežejo na družinsko problematiko«, te pa so navedene tudi med kazalniki uspešnega izvajanja družinske politike.

K raziskovanju nasilja v družini se je Slovenija izrecno zavezala tudi z ratifikacijo Istanbulske konvencije, leta 2015, ki v 11. členu določa, da bodo pogodbenice konvencije podpirale »raziskave o vseh oblikah nasilja, ki jih zajema področje uporabe te konvencije, za preučevanje njihovih vzrokov in posledic, pojavnosti in stopnje obsodb ter učinkovitost ukrepov, sprejetih za izvajanje te konvencije.

Slovenska policija je v tem kontekstu že leta 2004 za boljšo zaščito žrtev nasilja v družini začela uporabljati t.i. varnostni ukrep prepovedi približevanja. Opredeljuje ga Zakon o nalogah in pooblastilih policije, nanaša pa se na prepoved namernega približanja nasilneža žrtvi kot tudi krajem oziroma območjem, kjer ta živi, se šola, se dnevno giblje ali se zadržuje. Ukrep je začasen, časovno omejen, saj je namenjen tisti prvi, nujni zaščiti ob intervenciji policije. Ukrep sam po sebi žrtvi ne zagotavlja absolutne varnosti, veliko pa pripomore k temu, da se v času njegovega trajanja žrtev nekoliko postavi na noge, po potrebi obišče zdravnika, stopi v kontakt s centrom za socialno delo in nevladnimi organizacijami, ki nudijo pomoč žrtvam nasilja, se po potrebi umakne iz nevarnega okolja ipd. Z ukrepom se nasilneža odstrani oziroma se mu prepove vsakršen nameren stik z žrtvijo, vključno s stiki po telekomunikacijskih sredstvih. Ta čas lahko povzročitelj nasilja med drugim izkoristi tudi za iskanje pomoči za obvladovanje svojega nasilnega vedenja.

Ukrep sam po sebi ne zagotavlja 100 % zaščite in velikokrat je le-ta tudi kršen. Storilec ukrepa ne upošteva in se žrtvi namenoma približa na razdaljo, ki je manjša od zapovedane (največ 200 metrov), jo na primer zasleduje na poti do službe, vstopi ali skuša vstopiti v skupno stanovanje, čaka pred objektom, kjer žrtev živi ali dela, se nenadoma pojavi v isti trgovini ali lokalu, pride po otroke v vrtec ali šolo ipd. V veliki meri so ukrepi kršeni tudi z uporabo telekomunikacijskih naprav, npr. s klicanje po telefonu, s pošiljanjem SMS sporočil ali e-pošte ali z uporabo najrazličnejših aplikacij v družbenih omrežjih.

Pri večini kršitev ukrepa ne pride do neposrednega fizičnega napada na žrtev. Tudi če se kršitelj žrtvi približa ali vstopi v njeno oziroma v skupno bivališče, jo redko tudi napade. Pogosteje gre za posredne – prikrite ali pa neposredne grožnje, za moledovanje, naj mu oprostijo, naj ga vzame nazaj, da mu je s tem odvzela tudi otroke, da se bo poboljšal, da naj malo razmisli o tem, koliko je sama prispevala k nasilju ipd. Vsebina SMS in drugih pisnih sporočil je podobna. Tu so neposredne grožnje prisotne celo v manjši meri, saj lahko »pisni dokazi« storilca relativno enostavno obremenijo v nadaljnjem postopku. Pomembno je poudariti tudi to, da je kršenje ukrepa eden pomembnejših elementov za podaljšanje ukrepa na največ 60 dni, o katerem odloča preiskovalni sodnik.

Žal se vsake toliko časa v medijih pojavijo tudi primeri, ko se povzročitelj nasilja kljub takšnim ali drugačnim ukrepom policije in drugih institucij fizično znese nad žrtvijo, pri čemer ji povzroči telesne poškodbe, v najhujših primerih pa ji pri tem nasilno vzame življenje. Gre za kazniva dejanja uboja oziroma umora, odvisno predvsem od storilčevega naklepa. Ko govorimo o tem, da je nekdo zaradi nasilja umrl, je laični javnosti povsem nepomembno ali je storilec dejanje načrtoval ali pa ga je izvedel hipoma in v afektu. Posledica za žrtev je v vsakem primeru enaka - izguba življenja oziroma smrt. Med umori in uboji, ki so jih najpogosteje osumljeni (intimni) partnerji ali nekdanji partnerji žrtev, velik odmev požanjejo primeri, v katerih je policija predhodno že intervenirala. Če je dejanje storjeno v

času, ko je bil osumljencu izrečen tudi ukrep prepovedi približevanja, pa se policija pogosto sooča tudi z vprašanji ali so takšni ukrepi za zaščito žrtev sploh učinkoviti.

Nekatere raziskave ugotavljajo (npr. Gartner, Dawson in Crawford; v Podreka, 2013), da je bilo največ storilcev t.i. »intimnopartnerskih umorov« predhodno že obravnavano zaradi nasilja nad isto partnerko ali družinskimi člani oz. članicami. V raziskavi v Ontariu so ugotovile, da je približno 31 % storilcev intimnopartnerskih umorov žensk že imelo policijsko kartoteko, 30 % pa so jih aretirali in obtožili zaradi kakega nenasilnega kaznivega dejanja. Nekaj več kakor polovico storilcev (53 %) so pred umorom organi pregona obravnavali zaradi nasilja nad partnerko. V približno 34 % primerov je bilo znano, da je storilec grozil žrtvi z nasiljem, in v okoli 10 % primerov so storilci partnerko umorili v času, ko so bili na preizkušnji, pogojnem odpustu ali so imeli prepoved približevanja.

Jasna Podreka (2013), ki je raziskovala nasilje nad ženskami oziroma intimnopartnerske umore v Sloveniji v obdobju 2000 – 2011, v svoji doktorski dizertaciji ugotavlja, da so intimnopartnerski umori žensk pogosto »napovedana« kazniva dejanja, ki se le redko zgodijo iznenada, ne da bi bil pred tem prisoten vsaj kakšen vidnejši dejavnik tveganja, kot so intimnopartnersko nasilje, storilčeve grožnje, izrazito ljubosumje in zalezovanje. Moški namreč partnerko praviloma umori po dolgem obdobju predhodnega »intimnega teroriziranja«, ki se najpogosteje manifestira kot fizično nasilje, to pa praviloma spremljajo tudi druge oblike zlorab in izkoriščanja.

Cilji, ki bi jim bilo treba slediti za Ministrstvo za notranje zadeve v navedenem kontekstu so:

- podroben pregled spoznanj drugih avtorjev;
- statistična in vsebinska analiza izrečenih ukrepov prepovedi približevanja, ki jih je slovenska policija izrekla v obdobju med leti 2010 in 2021;
- ugotoviti, v kolikšni meri povzročitelji nasilja ukrep upoštevajo oziroma v kakšnem deležu žrtve poročajo o kršitvah ukrepa (v času epidemije in izven);
- ugotoviti kakšen delež umorov oziroma ubojev, storjenih v okviru družine in družini podobnih partnerskih skupnosti, je bil neposredno povezan s prehodno izrečenim ukrepom prepovedi približevanja, ki je v času storitve uboja ali umora še veljal ali pa je pred tem potekel

Ker zajema nasilje v družini različne pojavne oblike, ker so žrtve različne ranljive skupine (otroci, ženske, žrtve), ker je za zmanjševanje in preprečevanje nasilja v družini nujen medinstitucionalni pristop, je smiselno razmišljati tudi o sodelovanju nekaterih drugih ministrstev kot predlagateljev in kot sofinancerjev (npr. Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in Ministrstva za pravosodje).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(50 % MNZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Nosilec predlagane teme: Alojz Sladič, Uprava uniformirane policije generalne policijske uprave:

e-naslov: alozj.sladic@policija.si

telefon: 01 428 45 02

mobilni telefon: 031 602 639.

3. TEMA: Nadgradnja analitske platforme za preiskovanje finančnih tokov

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1:11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 1.11.1.:

Naslov teme: Nadgradnja analitske platforme za preiskovanje finančnih tokov

Cilji:

- uvedba in študija novih načinov vizualizacij podatkov o finančnih transakcijah;
- vključitev novih modulov za analize podatkov;
- razširitev nabora vhodnih podatkov;
- spodbujanje sodelovanja med organi pregona in raziskovalnimi organizacijami.

Podrobnejša obrazložitev:

- **Uvedba in študija novih načinov vizualizacij podatkov o finančnih transakcijah**
Ta cilj vključuje uvedbo novih tehnik vizualizacij omrežij in večdimenzionalnih grafikonov. Namen teh vizualizacij je učinkovitejše odkrivanje anomalij in sumljivih transakcij.
- **Vključitev novih modulov za analize podatkov**
Ti moduli bodo vključevali tako preproste poizvedbe kot tudi tehnike UI z namenom, da zagotovijo večjo stopnjo avtomatizacije pregledovanja in analiziranja vedno večjih količini heterogenih podatkov povezanih s kaznivimi ravnanji. Ta nadgradnja bo prinesla večjo učinkovitost njihovega preiskovanja, ki je zaradi vedno bolj zapletenih preiskav in pomanjkanja kadrov nujno potrebna.
- **Razširitev nabora vhodnih podatkov**
Ta razširitev bo omogočala analiziranje raznovrstnih vhodnih podatkov in bo vključevala tudi tehnike priprav in oplemenitenja vhodnih podatkov. Zato bo nadgrajena platforma primerna tudi za preiskave na drugih področjih kot je objavljanje gradiv spolnih zlorab otrok na družbenih omrežjih
- **Spodbujanje sodelovanja med organi pregona in raziskovalnimi organizacijami**
To sodelovanje je koristi tako z vidika nacionalne varnosti kot pridobivanja sredstev EU za raziskovalne projekte na tem področju.

Finančne preiskave so pomembne iz vidikov pranja denarja, financiranje terorizma in drugega organiziranega kriminala. Po eni strani, tehnologije kot so »blockchain« in »kripto valute« otežujejo tovrstne preiskave. Po drugi strani, nove tehnologije kot sta umetna inteligenca (UI) in »big data« ponujata nove možnosti tovrstnih preiskovanj velikih količin podatkov.

Zato je glavni namen tega projekta vsebinska in tehnična nadgradnja analitske platforme, ki je bila razvita v okviru razpisa EU v sodelovanju s Fakulteto za elektrotehniko, računalništvo in informatiko Univerze v Mariboru.

Zato smo v Policiji v okviru EU razpisa Hercules pridobili lastno spletno platformo za preiskovanje finančnih tokov. Platforma temelji na »graph database« NEO4J in poizvedbami »Cypher« ter omogoča vizualizacije in analize omrežij, vnos podatkov v standardni strukturi, informacijsko varnost in logiranje aktivnosti. Slabost platforme je, da omogoča samo vnos podatkov o transakcijah v standardni XML obliki. Prav tako omogoča inovativne nadgradnje v smeri izboljšanja vizualizacij in uporabe novih tehnologij analiz podatkov za odkrivanje anomalij, iskanja skritih povezav, detekcij dogodkov in ocen tveganj.

Zato predlagamo nadgradnjo obstoječe informacijske rešitve z naprednimi tehnikami analiz podatkov in vizualizacij z namenom izboljšanja učinkovitosti tovrstnih preiskav. Konkretni cilji tega predloga so naslednji.

- Uvedba novih načinov vizualizacij podatkov o finančnih transakcijah. Pri te mislimo tako na tehnike vizualizacij omrežij kot tudi večdimenzionalne grafikone. Namen teh vizualizacij je učinkovitejšega odkrivanja anomalij in sumljivih transakcij.
- Vključitev novih modulov za analize podatkov kot so tehnike rudarjenja v podatkih, analiz besedil, strojnega učenja in drugih tehnik UI. Ti moduli bi omogočili večjo stopnjo avtomatizacije pri

pregledovanju veliki količini heterogenih podatkov in s tem večjo učinkovitost, ki je ob pomanjkanju kadrov nujno potrebna.

- Razširitev nabora vhodnih podatkov bo omogočala analiziranje drugih oblik podatkov. Prav tako bo modul za vnos podatkov vključeval tudi tehnike priprav in oplemenitenja vhodnih podatkov kot je »Named Entity Extraction« NER. Zato bo nova rešitev primerna tudi za preiskave na drugih področjih kot je objavljane gradiv spolnih zlorab otrok na družbenih omrežjih.

Problem preiskovanja bančnih tokov so prepoznale tudi druge države. Tako »European Network Law Enforcement Technology Services« (ENLETS) in »European Network for Financial Investigation« (ENFIN) organizirata skupna srečanja namenjena finančnim preiskavam. Predstavniki Policije se teh srečanj redno udeležujemo. Na njih države članice EU predstavljajo tudi svoje sisteme za tovrstne preiskave. Ocenjujemo, da bi tudi mi potrebovali lastno orodje na tem pomembnem področju. Države članice EU, ki ne bodo imele znanj in orodij za analiziranje javno dostopnih zbirk o bančnih tokovih kot sta »Panama papers« in »blockchain« datotek, vsekakor ne bodo v prednosti.

Menimo, da bo predlagana nadgradnja koristna tudi za druge državne organe kot sta Finančna uprava Republike Slovenije in Urad za preprečevanje pranja denarja. Ti organi bi si lahko ta sistem postavili v svojem okolju in ga uporabljali za podobne namene kot Policija.

Projekt bo poleg naprednega sistema za preiskovanje finančnih tokov in drugih podatkov tudi spodbuja sodelovanje med policijo in raziskovalnimi organizacijami. To sodelovanje lahko v prihodnosti prinese koristi tako z vidika nacionalne varnosti kot pridobivanja sredstev EU za raziskovalne projekte. Kupovanje drage informacijske opreme od tujih multinacionalk, ki sledijo dobičku, ni vedno najboljša rešitev.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(50 % MNZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Nosilec predlagane teme: dr. Aleksander Pur, Urad za informatiko in telekomunikacije generalne policijske uprave:

e-naslov: aleksander.pur@policija.si

telefon: 01 428 45 03

mobilni telefon: 051 659 753.

4. TEMA: Učinkovit pritožbeni mehanizem nad delom občinskih redarjev, varnostnikov in detektivov

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.4.:

Naslov teme: Učinkovit pritožbeni mehanizem nad delom občinskih redarjev, varnostnikov in detektivov

Cilji:

- prikaz in razumevanje pomena uvedbe pritožbenega postopka zoper občinske redarje, varnostnike in detektive z vidika varovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin;

- spoznanje, kakšen nadzor nad navedenimi represivnimi subjekti bi bil najučinkovitejši za varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin;
- možnosti za poenotenje standardov pritožbenih mehanizmov pri neupravičenih in prekomernih posegih v človekove pravice in dostojanstvo s strani drugih represivnih subjektov po vzoru pritožbenega mehanizma zoper policijo.

Podrobnejša obrazložitev:

Možne metode raziskave so:

- kvalitativna metoda (intervjuji),
- javnomnenjska raziskava,
- metoda evalvacije (sistematično zbiranje podatkov in interpretiranje podatkov na podlagi intervjujev, sodnih odločb in primerov iz prakse),
- kvantitativna metoda (zbiranje in analiziranje statističnih podatkov, ki se nanašajo na kršitve subjektov v povezavi s kršitvami človekovih pravic in temeljnih svoboščin),
- metoda analize (preučitev normativne ureditve na nacionalni ravni kot tudi na mednarodni ravni),
- primerjalna metoda (primerjava ureditve pritožbenih postopkov zoper navedene subjekte v Republiki Sloveniji in drugih državah EU) itd.

Občinski redarji, varnostniki in detektivi lahko pri svojem delu uporabljajo zakonsko določena pooblastila, ukrepe in upravičenja s katerimi lahko globoko posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine, pri čemer lahko pride do hujših in nepopravljivih posledic za posameznike. Zaradi slednjega je potrebno imeti vzpostavljen neodvisni, transparenten in nepristranski pritožbeni postopek, nad izvajanjem tovrstnih pooblastil, ukrepov in upravičenj, s čimer bo zagotovljen pravilen in pošten postopek odločanja.

Lokalna samouprava, kot ustavna institucija, je enakopraven partner državi. Osnovne enote lokalne samouprave so občine in mestne občine, v katerih naloge občinskega redarstva izvaja občinski redar oziroma so organizirana mestna ali občinska redarstva, ki imajo z Zakonom o občinskem redarstvu (Uradni list RS, št. 139/06 in 9/17) določena pooblastila s katerimi lahko posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine. Pri tem zakon predpisuje v primerih, ko so posamezniku kršene človekove pravice in temeljne svoboščine, da o pritožbi odloča komisija, ki jo imenuje župan. Določbe, ki urejajo pritožbe zoper nezakonito ali nestrokovno uporabo prisilnih sredstev občinskih redarjev, so sicer skladne z načeli avtonomije lokalne samouprave, vendar obstaja dvom v neodvisno varstvo pravic posameznika.

Zasebno varovanje in detektivska dejavnosti sta regulirani dejavnosti s strani države, po drugi strani pa sta obe dejavnosti podvrženi tržnim zakonitostim na trgu. Odvisni sta od družbenih potreb in zahtev trga na eni strani, po drugi strani pa sta omejeni s strani države. Zato med državo in obema dejavnostima prihaja do različnih interakcij in oblikovanj različnih razmerij. Država je s pričetkom procesa deetatizacije privatizirala opravljanje določenih varnostnih nalog, pri čemer sta se oblikovali dejavnost zasebnega varovanja in detektivska dejavnost, njuno delovanje pa je država regulirala na način, da je določila njihove pristojnosti in odgovornosti. Varnostniki s svojimi ukrepi in detektivi s svojimi upravičenji lahko na podlagi zakonsko izpolnjenih pogojev posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine. Tako lahko posameznik, ki meni, da so mu bile pri izvajanju ukrepov varnostnika kršene njegove pravice ali svoboščine, poda pritožbo imetniku licence, pri katerem je bil v času dejanja varnostnik zaposlen, disciplinsko odgovornost detektivov pa ugotavlja Detektivska zbornica Republike Slovenije v skladu s statutom in sploh nima predpisanega postopka reševanja pritožb. Ukrepi in upravičenja se zelo približujejo pooblastilom, ki jih imajo policisti, pa vendar zoper varnostnike in detektive ne obstaja nepristranski in neodvisni pritožbeni postopek, kot je npr. vzpostavljen v policiji.

Pri nadzoru subjektov, ki uporabljajo pooblastila, ukrepe oziroma upravičenja za opravljanje varnostnih nalog, je treba stremeti k sodobni demokratični naravnosti nadzorstva in upoštevati sodobna evropska načela demokratičnega nadzora. Potrebna je institucionalna in hierarhična ločenost nadzorne institucije od subjektov, ki jih nadzira, pri čemer mora biti pritožbeni postopek

neodvisen, transparenten in nepristranski, mora biti podvržen javnemu nadzoru, pri čemer je potrebno v preiskavo pritožbenega primera vključevati tudi pritožnika. Takšen način nadzora vodi v zagotavljanje pravne države, transparentno in odgovorno delovanje subjektov, ki uporabljajo pooblastila, ukrepe in upravičenja ter zaupanje javnosti v njihovo delo.

Namen projekta je proučiti, analizirati in izboljšati nadzorstveno vlogo države nad izvajanjem pooblastil, ki jih uporabljajo občinski redarji, ukrepi, ki jih uporabljajo varnostniki in upravičeni, ki jih uporabljajo detektivi v povezavi z varovanjem človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Pri tem je treba proučiti prednosti in slabosti obstoječega pritožbenega postopka zoper občinske redarje, varnostnike in detektive v primerjavi s pritožbenim postopkom zoper delo policistov in na ta način priti do novih spoznanj in izboljšav na tem področju.

Cilji projekta:

- prikaz in razumevanje pomena uvedbe pritožbenega postopka zoper občinske redarje, varnostnike in detektive z vidika varovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin,
- spoznanje, kakšen nadzor nad navedenimi represivnimi subjekti bi bil najučinkovitejši za varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin,
- možnosti za poenotenje standardov pritožbenih mehanizmov pri neupravičenih in prekomernih posegih v človekove pravice in dostojanstvo s strani drugih represivnih subjektov po vzoru pritožbenega mehanizma zoper policijo.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(10.000 MNZ, 10.000 MJU, 10.000 ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktni osebi:

Ime in priimek: mag. Staš Svetek

E-mail: stas.svetek@gov.si

Tel. št.: 051 656 423

Ime in priimek: mag. Jurij Mezek

E-mail: Jurij.Mezek@gov.si

Tel. št.: 01 478 83 51

Pri 5. temi je MNZ sofinancer

5. TEMA: Mladi in domovina

(Predlagatelj teme: Urad predsednika Republike Slovenije)

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.8.:

Naslov teme: Mladi in domovina

Cilji:

- izvedba longitudinalne ankete na področju domovinske in državljske pismenosti med mladimi v Sloveniji;
- kurikularna analiza visokošolskih predmetnikov študijev, ki izobražujejo izvajalce predmeta v osnovnošolskem sistemu izobraževanja Državljska kultura in etika;
- opozoriti na odsotnost vsebin v visokošolskem sistemu izobraževanja;

- skozi analizo osnovnošolskih in srednješolskih predmetnikov opredeliti domoljubne vsebine in jim znotraj obstoječih ali dopoljenih oziroma spremenjenih učnih načrtov zagotoviti večje poudarke, izoblikovati konkretne predloge za izboljšanje izvajanja domoljubnih vsebin na način intenzivnega medpredmetnega povezovanja;
- izdelati predloge nadgradnje pri izobraževanju javnih uslužbencev na področju poznavanja domoljubnih vsebin;
- opredeliti načine spodbujanja mladih za vključevanje v sistem nacionalne varnosti in s tem zagotavljanje visoke stopnje varnosti;
- obrambne sposobnosti in delovanja civilne obrambe.

Podrobnejša obrazložitev:

Tema je pomembna z vidika nacionalne varnosti in delovanja sistema nacionalne varnosti. Motiviranost, domoljubje, poznavanje dogodkov povezanih z nastankom samostojne države in pripadnost tej državi so ključni dejavniki, pomembni z vidika zagotavljanja ustrezne kadrovske popolnitve z mladimi v vseh subjektih nacionalne varnosti, s katerimi zagotavljamo obrambno sposobnost države in izvajanje civilne obrambe in mednarodno sprejetih obveznosti.

Cilj projekta je opozoriti na nujnost sistematičnega naslavljanja domoljubnih vsebin med mladimi, kar bo imelo poleg že omenjenih posledic na področju državljskega aktiviranja tudi vpliv na izgradnjo boljše samopodobe ter aktivnega vključevanja v sistem nacionalne varnosti.

Sistematično negovanje domoljubja je stalnica razvitih demokracij, saj se na ta način zagotavlja domovinska in državljanska pismenost prebivalcev, posledično pa tudi izvaja koncept aktivnega državljan/državljanke. Zadnje raziskave so bile na področju stanja domoljubja med mladimi izvajane pred 10-timi leti, kjer je bilo zaznati veliko stopnjo stihije na tem področju v Sloveniji, kar se je odražalo najprej na popolnem konceptualnem terminološkem nerazumevanju domoljubje se enači z nacionalizmom — ter v nadaljevanju v visoki meri domovinske in državljanske nepismenosti mladih ter njihovi veliki pasivnosti na področju aktivnega državljanstva. Zato je ne samo primerno, temveč tudi nujno najprej preveriti trenutno stanje med mladimi (to omogoča izvedba longitudinalne ankete), ter zasnovati morebitne predloge za oblikovanje bolj sistematičnega izobraževanja in delovanja na področju mladih in domovine.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR

(8.317,00 EUR UPRS, 8.333,00 EUR MORS, 8.350,00 EUR MNZ, 25.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Boštjan Šefic

E-mail: bostian.sefic@predsednik.si

Tel. št.: 01/478 1358

9. Predlagatelj tem: **Ministrstvo za obrambo**

Sofinancer: **Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije**

1. TEMA: **Dvig telesne in bojne pripravljenosti pripadnikov SV**

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme 1.2.1.:

Naslov teme: Dvig telesne in bojne pripravljenosti pripadnikov SV

Cilji:

- Primarni cilj: dvig telesne in bojne pripravljenosti pripadnikov SV.
- Sekundarni cilji:
 - Izdelava in validacija testne baterije za bojno pripravljenost;
 - Zmanjšanje pojavnosti poškodb (koleno, gleženj, hrbtenica);
 - Prenos znanja;
 - Izdelava aplikacije.
- Znanstveno-raziskovalni cilji: znanstvene in strokovne objave, načrtovanje in spremljanje učinkovitosti vadbenega programa za dvig telesne in bojne pripravljenosti, validacija testne baterije, spremljanje učinkovitosti vadbenega programa za zmanjšanje pojavnosti poškodb (zmanjšanje delo-odsotnosti).

Dosega zastavljenih ciljev bo:

- omogočila lažjo izvedbo vseh operativnih nalog,
- uspešno premagovanje vsakodnevnih naporov,
- dvignila skrb za zdravje,
- dopolnila obstoječe programe vadbe na delovnem mestu s ciljem izboljšanja kineziološke ergonomije (spodbujanje telesne dejavnosti z uporabo spletnih in aplikacij za pametne telefone).

Podrobnejša obrazložitev:

Cilji:

- Izdelava in validacija enotnega testa za merjenje motoričnih sposobnosti, ki so pomembne za postopke ocenjevanja bojne pripravljenosti pripadnikov SV (bojno streljanje, taktična vaja z bojnim streljanjem, enota v obrambi, enota v napadu...);
- Analiza vseh taktičnih postopkih iz kineziološkega pogleda (katere motorične sposobnosti, mišične skupine sodelujejo pri izvedbi določenih taktičnih postopkov);
- Izdelava vadbenega programa za izboljšanje potrebnih sposobnosti za varnejše, bolj strokovno in lažje izvajanje taktičnih postopkov, ki se ga izdela tudi v aplikativni obliki za pametne telefone;
- Zmanjšanje pojavnost akutnih in kroničnih poškodb pri izvedbi vadbenih procesov in posledično med izvedbo taktičnih postopkov;
- Izvedba usposabljanja izvajalcev kondicijske vadbe pripadnikov SV.

Skladno z Direktivo za vojaško kondicijsko vadbo in šport je opredeljena 60 minutna vadba dnevno za vse pripadnike Slovenske vojske (v nadaljevanju SV). Namenov kondicijske vadbe je več, bistveno pa je, da se preko vadbe organizem pripravi za izvajanje poslanstva SV in sicer obramba domovine ter pomoč pri naravnih in drugih nesrečah. V ta namen se pripadniki SV usposabljujejo in urijo na različne načine. Odgovorni za izvajanje kondicijske vadbe so poveljniki organizacijskih enot SV (poveljnik oddelka, poveljnik voda), ki so v večini primerov usposobljeni le v sklopu usposabljanja na šoli za častnike in podčastnike in imajo pomanjkljivo znanje za izvajanje varne in strokovne kondicijske

vadbe. V večini primerov je vadba enovita in zajema razne načine tekov in večinoma ponavljajočih se vaj moči. Zanimarja se ostalih pet motoričnih sposobnosti in krepitev vseh mišičnih skupin, ki so zelo pomembne za varno in strokovno izvajanje taktičnih postopkov.

Ob upoštevanju že opravljenih raziskav in znanstvenih dognanj s področja vadbe, usposabljanja vojakov in s tem povezanih morebitnih poškodb bo raziskava zajela analizo večine taktičnih postopkov pripadnikov SV iz kineziološkega pogleda, na način, da se taktične elemente, kot npr. prenos ranjenca z nosili, razčleni na:

1. Katere motorične sposobnosti se uporabljajo pri tem fizično napornem taktičnem elementu (moč, vzdržljivost);
2. Katere mišične skupine so aktivne pri posameznem taktičnem elementu: ledveni del obhrbtenične miškulature (quadratum lomberum), »core« miškulature, podlahti, nožna miškulatura itn;
3. Kaj, koliko in kako vaditi, da bodo pripadniki SV lahko opravili taktični element varno, strokovno in zanesljivo.

Nabor vseh taktičnih postopkov se bo pridobilo s strani posameznih enot SV (dolgotrajno sedenje za računalnikom, prenos nahrbtnika, pretekanje in zaleganje z orožjem, prenos protioklepnega orožja, prenos težkega mitraljeza...).

Za raziskovalno skupino se predvideva ali enoto ranga četa (100 pripadnikov), enoto ranga bataljon s 500 pripadniki ali enoto ranga brigade s 1500 pripadniki. Glede na operativne naloge enot bi bilo najlažje primerjati dve četi istega bataljona na isti lokaciji med seboj. Z vidika množičnosti pa dve brigadi, in sicer eno na lokacijah v Ljubljana in Bohinjska Bela ter drugo na lokacijah Maribor in Celje. Za izhodišče prijave izvajalcev raziskave se predvideva primerjava dveh čet s številom 100 pripadnikov. Lokacija enote, ki bo sodelovala v raziskavi je lahko odvisna od lokacije sedeža na razpisu dobljene agencije.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(50 % MORS, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Larisa Pograjc

E-mail: larisa.pograjc@mors.si

Tel. št.: 01/471 2559

2. TEMA: Podnebno pogojene nesreče in odziv sistema zaščite, reševanje in pomoči v Republiki Sloveniji

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.5.:

Naslov teme: Podnebno pogojene nesreče in odziv sistema zaščite, reševanje in pomoči v Republiki Sloveniji

Cilji:

- izvedba analiz zakonskih okvirjev za organiziranje in delovanje na področju zaščite in reševanja na ravni lokalne samouprave v Republiki Sloveniji;
- pregled implementacije aktivnosti na področju organiziranja in delovanja sil ZRP na primeru podnebno pogojenih naravnih nesreč – izbor študij primerov držav članic EU;
- analiza delovanja sistema ZRP na primeru večjih nesreč v zadnjih 10 letih ter ustreznost odzivanja na nivoju mestnih občin, občin s sedežem upravnih enot in manjših občin;

- ugotavljanje morebitnih odstopanj med lokalnimi skupnostmi pri izvajanju aktivnosti ter analiza sodelovanja z regijsko in državno ravno na področju izvajanja ukrepov;
- predlogi izboljšav ter usmeritve pri nadaljnjem uvajanju sprememb odziva na podnebno pogojene naravne nesreče tako za lokalno, regionalno kot državno raven.

Podrobnejša obrazložitev:

Podnebno pogojene nesreče, kot so poplave, veliki požari v naravi, neurja, toča, žled itn. v Sloveniji kljub intenzivnemu izvajanju preventivnih ukrepov v zadnjem desetletju še vedno povzročajo velike finančne, gospodarske, zdravstvene, družbene in druge posledice. Za učinkovit in pravočasen odziv, ki temelji na ustrezni organiziranosti, opremljenosti ter usposobljenosti, je treba prilagoditi obstoječi sistem zaščite, reševanja in pomoči (v nadaljevanju ZRP), da bodo razsežnosti, škoda in posledice podnebno pogojenih nesreč, kadar do njih pride, čim manjše oz. uspešno omejene.

Nadgradnjo sistema ZRP predpostavlja že Resolucija o programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v obdobju 2016-20201 (v nadaljevanju Resolucija), ki med temeljnimi cilji tega podsistema nacionalne varnosti opredeljuje nadaljevanje reorganizacije, specializacije ter opremljanja sil ZRP na vseh ravneh glede na nove normativne in druge rešitve ter sodobne vire ogrožanja, kamor se uvrščajo tudi podnebne spremembe.

Zaveze iz Resolucije je mogoče uresničiti le s celovito organizacijsko in materialno nadgradnjo sistema ZRP, ki pa mora temeljiti na oceni tveganj in podnebnih projekcij v 21. stoletju, saj je po napovedih strokovnjakov v naslednji desetletjih pričakovati porast števila, obsega in intenzivnosti podnebno pogojenih nesreč. Sočasno morajo vsakršne systemske, organizacijske in druge spremembe izvirati iz obstoječih rešitev in prispevati k njihovi nadgradnji ter optimizaciji. Zaradi navedenega je pred celovito spremembo sistema ZRP potrebno preučiti normativno-pravne okvirje za organiziranje in delovanje sil ZRP na različnih ravneh, dobre prakse držav članic EU in pretekle izkušnje delovanja sistema ZRP v primeru večjih nesreč v zadnjem desetletju. Na podlagi tega bo mogoče identificirati morebitna odstopanja pri izvajanju aktivnosti na različnih ravneh ter pripraviti priporočila za izboljšanje ter usmeritve za implementacijo potrebnih sprememb pri odzivanju na podnebno pogojene nesreče na različnih ravneh.

Izdelana priporočila in usmeritve za systemsko in organizacijsko nadgradnjo odziva na podnebno pogojene nesreče na različnih ravneh, kot rezultat predlaganega raziskovalnega projekta, bodo predstavljala osnovo za celovito normativno-pravno, systemsko in organizacijsko nadgradnjo sistema ZRP, predvideno do leta 2027 skozi različne mehanizme in projekte. Rešitve, pridobljene z raziskovalnim projektom, bodo služile kot izhodišče za pripravo vsebine nove resolucije o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami po letu 2023 ter drugih aktov s tega področja, za prilagoditev organiziranosti sil ZRP na lokalni, regijski in državni ravni in vzpostavitev modularnih struktur (ent) za odziv na podnebno pogojene nesreče na različnih ravneh.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
 (60 % MORS, 40 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Anica Ferlin
 E-mail: anica.ferlin@urszr.si
 Tel. št.: 01/471 1874

Pri 3. temi je MORS sofinancer

3. TEMA: Mladi in domovina

(Predlagatelj teme: Urad predsednika Republike Slovenije)

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.8.:

Naslov teme: Mladi in domovina

Cilji:

- izvedba longitudinalne ankete na področju domovinske in državljske pismenosti med mladimi v Sloveniji;
- kurikularna analiza visokošolskih predmetnikov študijev, ki izobražujejo izvajalce predmeta v osnovnošolskem sistemu izobraževanja Državljska kultura in etika;
- opozoriti na odsotnost vsebin v visokošolskem sistemu izobraževanja;
- skozi analizo osnovnošolskih in srednješolskih predmetnikov opredeliti domoljubne vsebine in jim znotraj obstoječih ali dopoljenih oziroma spremenjenih učnih načrtov zagotoviti večje poudarke, izoblikovati konkretne predloge za izboljšanje izvajanja domoljubnih vsebin na način intenzivnega medpredmetnega povezovanja;
- izdelati predloge nadgradnje pri izobraževanju javnih uslužbencev na področju poznavanja domoljubnih vsebin;
- opredeliti načine spodbujanja mladih za vključevanje v sistem nacionalne varnosti in s tem zagotavljanje visoke stopnje varnosti;
- obrambne sposobnosti in delovanja civilne obrambe.

Podrobnejša obrazložitev:

Tema je pomembna z vidika nacionalne varnosti in delovanja sistema nacionalne varnosti. Motiviranost, domoljubje, poznavanje dogodkov povezanih z nastankom samostojne države in pripadnost tej državi so ključni dejavniki, pomembni z vidika zagotavljanja ustrezne kadrovske popolnitve z mladimi v vseh subjektih nacionalne varnosti, s katerimi zagotavljamo obrambno sposobnost države in izvajanje civilne obrambe in mednarodno sprejetih obveznosti.

Cilj projekta je opozoriti na nujnost sistematičnega naslavljanja domoljubnih vsebin med mladimi, kar bo imelo poleg že omenjenih posledic na področju državljskega aktiviranja tudi vpliv na izgradnjo boljše samopodobe ter aktivnega vključevanja v sistem nacionalne varnosti.

Sistematično negovanje domoljubja je stalnica razvitih demokracij, saj se na ta način zagotavlja domovinska in državljska pismenost prebivalcev, posledično pa tudi izvaja koncept aktivnega državljanstva/državljanke. Zadnje raziskave so bile na področju stanja domoljubja med mladimi izvajane pred 10-timi leti, kjer je bilo zaznati veliko stopnjo stihije na tem področju v Sloveniji, kar se je odražalo najprej na popolnem konceptualnem terminološkem nerazumevanju domoljubja se enači z nacionalizmom — ter v nadaljevanju v visoki meri domovinske in državljske nepismenosti mladih ter njihovi veliki pasivnosti na področju aktivnega državljanstva. Zato je ne samo primerno, temveč tudi nujno najprej preveriti trenutno stanje med mladimi (to omogoča izvedba longitudinalne ankete), ter zasnovati morebitne predloge za oblikovanje bolj sistematičnega izobraževanja in delovanja na področju mladih in domovine.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR

(8.317,00 EUR UPRS, 8.333,00 EUR MORS, 8.350,00 EUR MNZ, 25.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Boštjan Šefic

E-mail: bostian.sefic@predsednik.si

Tel. št.: 01/478 1358

10. Predlagatelj tem: Ministrstvo za pravosodje

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Raziskava potresne varnosti in analiza potresne odpornosti objektov v lasti Republike Slovenije in v upravljanju Ministrstva za pravosodje

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme 1.10.3.:

Naslov teme: Raziskava potresne varnosti in analiza potresne odpornosti objektov v lasti Republike Slovenije in v upravljanju Ministrstva za pravosodje

Cilji:

- pridobitev strateške oz. systemske podlage za nadaljnje ukrepanje upravljavca Ministrstva za pravosodje na področju potresne varnosti objektov pravosodnih organov;
- pridobitev analize potresne odpornosti 52 objektov pravosodnih organov v upravljanju Ministrstva za pravosodje, na primeru značilnih stavb proučiti možne scenarije za izboljšanje le-te ter izoblikovati ključne rešitve za učinkovito potresno upravljanje;
- pridobitev tako konkretne predloge ukrepov za povečanje potresne odpornosti posameznih značilnih stavb, kot tudi systemske usmeritve, oboje kot podlaga za prihodnje investicije na tem področju.

Podrobnejša obrazložitev:

Na Ministrstvu za pravosodje, Službi za nepremičnine in investicije pravosodnih organov, že dlje časa spremljamo problematiko potresne varnosti stavb, katerih lastnik je Republika Slovenija. Da je navedeno področje strokovno neupravičeno spregledano, opozarjamo že od začetka izvedbe pilotnih projektov energetske sanacije, kjer smo dva večja projekta na nivoju »osrednje vlade« v obliki javno-zasebnega partnerstva, načinu energetskega pogodbeništvu, ter ob sofinanciranju iz evropskih kohezijskih sredstev, izvedli oz. ju izvajamo tudi sami. Zato smo z odobravanjem sprejeli dejstvo, da je bil s strani Ministrstva za infrastrukturo v osnutek nove Dolgoročne strategije energetske prenove javnih stavb (DSEPS), kot podatek vključen tudi potresni vidik prenove stavb. Opažamo tudi, da se potresna varnost vse bolj izpostavlja tudi kot področje, ki ga bo nujno potrebno nasloviti v prihodnjih finančnih perspektivah EU. Prepoznavanje kritičnega stavbnega fonda in njegova potresna utrditev je tudi ena izmed najnovejših usmeritev in ena izmed glavnih prioritet Ministrstva za okolje in prostor Slovenije.

Glede na to, da je strategija DSEPS v svojem seznamu stavb navedla tudi stavbe v uporabi pravosodnih organov in v upravljanju Ministrstva za pravosodje, ki jih je klasificirala v tri skupine (stavbe, ki dosegajo nivo potresne odpornosti, stavbe, ki tega nivoja ne dosegajo in stavbe, za katere analiza še ni bila opravljena), predvsem pa tudi v luči okrepljenih prizadevanj v smeri prihodnjega izboljšanja potresne odpornosti javnih stavb (tako nasploh, kot tudi oz. predvsem ob sočasni izvedbi energetske sanacije), ter ob časovnem sovpadanju aktualnega potresnega dogajanja v širši regiji, smo na Ministrstvu za pravosodje pristopili k širšemu in sistematičnemu zbiranju informacij na tem področju.

Medtem ko nameravamo ob izvedbi prihodnjih energetske sanacije opraviti vse potrebne analize novih obtežb oz. statične stabilnosti posameznih objektov, ki bodo predmet prenove, pa ugotavljamo, da je za obsežno skupino stavb pravosodnih organov, ki predstavljajo enega izmed štirih večjih zaključenih celot stavb znotraj državne uprave (poleg MP še stavbe v upravljanju MJU, MNZ in MORS), nujno pristopiti tudi k strateški oz. systemski proučitvi njihove potresne varnosti oz. potresne

odpornosti. Predmetno področje se v zadnjem času namreč izpostavlja kot eden ključnih razvojnih problemov na področju upravljanja s stavbami pravosodnih organov, tako z vidika okrepljenih prizadevanj za sofinanciranje ukrepov potresnih prenov iz evropskih sredstev, kot tudi v luči aktualnega potresnega dogajanja v širši regiji, ki je doseglo tudi rušilno moč in med drugim v določeni meri poškodovalo tudi stavbe pravosodnih organov.

Tudi izkušnje strokovnih služb večinoma kažejo na to, da je z opravljenimi ustreznimi predhodnimi analizami sledeča izvedba konkretnih investicij preglednejša in bolj obvladljiva z vidika projektnega vodenja, obenem pa predstavlja tudi ustrezno projektno usmeritev za razpise in kasneje izvajalce del na terenu. Analitični podatki, ki naslavljajo širšo problematiko posameznih obravnavanih področij, so tako v veliko pomoč in podporo odločevalskemu in upravljavskemu procesu, hkrati pa lahko predstavljajo tudi pilotno izvedbo oz. primer dobre prakse za druge podobne skupine stavb in upravljavce.

Določene stavbe pravosodnih organov so bile pred leti že analizirane v okviru projektov POTROG, katerih naročnik je bilo Ministrstvo za obrambo in so bili izvedeni z vidika potreb civilne zaščite RS. Lokacije, ki jih je že obravnaval POTROG, bi se v okviru systemske raziskave ob ustreznem soglasju lahko privzele, nadgradile v luči novih znanj in se umestile v celostni okvir raziskave.

Za vse objekte v upravljanju Ministrstva za pravosodje iz seznama v prilogi bi se za načrtovanje prihodnjega potresnega utrjevanja v okviru raziskave najprej izvedla preliminarna analiza potresne odpornosti. Izvedeni bi bili tudi stresni testi stavbnega fonda Ministrstva za pravosodje. Te analize bi bile podlaga za določitev strategije za krepitev potresne odpornosti obravnavanih objektov.

Pri oceni potresne odpornosti stavb je trenutno treba upoštevati določila skupnega evropskega standarda Evrokod 8-3⁷ (EC8-3:2005), ki je od leta 2008 veljaven tudi v Sloveniji. Ta standard predvideva, da se bodo obstoječe stavbe utrdile do nivoja, ki ustreza novim objektom. Vendar je to dostikrat težko zagotoviti.

Trenutni Evrokod 8-3 bo razmeroma kmalu nadomeščen z novejšo in sodobnejšo verzijo⁸ (wDEC8-3:2020), ki bo predvidoma stopila v veljavo leta 2026. Nova verzija EC8-3 dopušča, da je nivo potresne odpornosti, ki se zagotavlja z utrditvijo stavbe, tudi nižji od tistega v novih objektih.

Glede na to, da so posamezni objekti v upravljanju Ministrstva za pravosodje precej stari in zgrajeni v času, ko ni bilo ustreznih predpisov za potresno varno gradnjo, ali pa sploh niso bili projektirani za vpliv potresne obtežbe, menimo, da bo s potresno utrditvijo težko povsod zagotoviti potresno odpornost, ki je enaka tisti v novih stavbah. Zato je pri študiji njihove potresne odpornosti in utrditev, poleg najnovejših dognanj iz literature smiselno upoštevati novo verzija wDEC8-3:2020, še zlasti pri utrditvi številnih starih objektov, ki predstavljajo kulturno dediščino.

Nivo potresne odpornosti, ki ga je treba doseči v starih stavbah v wDEC8-3:2020, ni striktno določen, pač pa ga lahko določi vsaka država z nacionalnim aneksom skladno s svojimi specifičnostmi. Glede na to, da v času izdelave projekta nacionalni aneks ne bo na voljo, oziroma ne bo znan minimalni nivo potresne odpornosti, ki ga je treba doseči v Sloveniji, bo treba to mejo določiti skladno s ciljem projekta. Dokler ni na voljo nacionalnega dodatka, so takšne izjeme dovoljene tudi v wDEC8-3:2020.

V stavbah, ki so predmet te naloge, bi bili predlagani ukrepi za potresno utrditev določeni upoštevajoč nivo potresne utrditve, ki bi ga določila skupaj naročnik in izvajalec naloge. Za primere, v katerih bi bilo ocenjeno, da pri močnih potresni obtežbi, značilni za lokacijo stavbe, ni možno

⁷ SIST EN 1998-3:2005 Evrokod 8: Projektiranje potresno odpornih konstrukcij – 3. del: Ocena in prenova stavb

⁸ wDEN 1998-3:2020 Eurocode 8: Design of structures for earthquake resistance – Part 3: Assessment and retrofitting of buildings and bridges

zagotoviti vsaj minimalne potresne varnosti, oziroma kjer bi obstajala prevelika možnost za človeške žrtve, bi bila predlagana tudi nadomestna novogradnja.

Standard EC8-3 je namenjen analizam in potresnim utrditvam posameznih stavb in ni namenjen oceni potresne ranljivosti skupin stavb. Zato bi bile preliminarne analize v skladu s tem standardom dopolnjene s stresnimi testi, s katerimi je možno kvantificirati potresno varnost večjega števila stavb ali tipa stavb. Rezultati teh testov bi upravljalcu omogočili boljše razumevanje in podali preglednejšo sliko o stanju objektov, ki so predmet te naloge in učinkovito orodje za načrtovanje nadaljnjih ukrepov.

Preliminarne analize in stresni testi stavbnega fonda v upravljanju Ministrstva za pravosodje bi se naredile na podlagi ponovnega pregleda nosilnih konstrukcij (vključno z eventualnimi obstoječimi poškodbami) in njihovih materialov na lokacijah objektov in/ali na podlagi pregleda razpoložljive projektne dokumentacije. Gre za 52 objektov, ki jih z vidika doseganja določene ravni potresne odpornosti navaja tudi DSEPS (dodatni kriterij: objekti v izključni lasti RS, RS skupaj z občino oz. RS z več upravljavci znotraj RS).

Pregledi na lokaciji bi vključevali pregled geometrije, materialov in detajlov nosilne konstrukcije oz. nosilnih zidov, stebrov, nosilcev, zidnih vezi, temeljenja ter pregled morebitnih kasnejših dozidav in prezidav ter njihov vpliv na konstrukcijo, ob hkratnem upoštevanju še vseh ostalih, na tem mestu navedenih elementov, ki s strokovnega vidika lahko vplivajo na potresno odpornost stavbe. Vsi pregledi konstrukcij in preliminarne analize bi bili opravljeni v skladu z wdEC8-3:2020 in sicer po postopku, ki je predstavljen v dokumentu »Strokovne podlage za pripravo Resolucije o programu protipotresne sanacije potresno ogroženih stavb«⁹, ki ga je po naročilu MOP izdelal Inštitut za konstrukcije in potresno inženirstvo.

Na osnovi rezultatov preliminarne analize in stresnih testov bi se stavbe najprej razdelile v dve skupini: a) tiste, ki ustrezajo določenemu minimalnemu nivoju potresne odpornosti in b) tiste, ki jih treba utrditi.

Drugo skupino bi potem dodatno razdelili v podskupine, glede na npr. material, iz katerega je nosilna konstrukcija in glede na vrste ugotovljenih pomanjkljivosti.

V nadaljnjih korakih bi v skupinah izbrali značilne primere stavb in naredili njihovo natančno analizo. Predvidoma bi natančne analize naredili za 8 značilnih stavb. Glede na zahteve standarda wdEC8-3:2020 bi bila narejena nelinearna potisna analiza, po potrebi pa tudi nelinearna analiza časovnega odziva.

Natančne analize bi bile podlaga za študijo možnih ukrepov potresnih utrditev. Za vsako izmed analiziranih stavb bi bilo določenih več možnih scenarijev utrditve glede konstrukcijskih rešitev in tudi glede načina izvedbe, kot je npr:

- potresna utrditev ob sočasnem normalnem delovanju objektov,
- potresna utrditev ob okrnjenem delovanju objektov,
- potresna utrditev ob začasni selitvi v nadomestne prostore do dokončanja investicij,
- neizvedljiva oz. ekonomsko neupravičena potresna utrditev,
- potresna utrditev ni potrebna.

Ukrepi iz posameznih scenarijev bi se razvrstili vidika ekonomske (ne)upravičenosti in glede na stopnjo doseganja potresne odpornosti novih stavb, oziroma dosežene varnosti konstrukcije.

⁹ IKPIR, »Strokovne podlage za pripravo Resolucije o programu protipotresne sanacije potresno ogroženih stavb«, naročnik MOP, 2020

Ukrepi bi se tudi finančno ovrednotili, pri vseh pa bi bil upoštevan tudi vidik kulturne dediščine, ki predstavlja pomemben vidik prenov številnih stavb pravosodnih organov. Posledično naj bi raziskava na enotnem seznamu prikazala tudi stopnjo zaščite kulturne dediščine oz. vse relevantne podatke v tem oziru, npr. vpliv le-te na projekt potresne utrditve.

Pri analizi možnih načinov utrditve bi bile upoštevane zahteve wdEC8-3:2020 in drugih relevantnih Evrokod standardov (nove verzije, ki bodo ravno tako stopile v veljavo predvidoma 2026) in predpisov. Glede na to, da je wdEC8-3:2020 nov standard, bodo vzorčni primeri predstavljali podlago in usmeritve za nadaljnje projekte utrditev, ne samo tistih, katerih je upravljalec Ministrstvo za pravosodje, pač pa v splošnem v Sloveniji. Zato bi rezultati tega projekta imeli širši družbeni pomen, saj bi predstavljali primer dobre prakse, ki se bi je bilo treba v splošnem držati pri nadaljnjih potresnih utrditvah objektov v Sloveniji.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 350.000,00 EUR
(50 % MP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Helena Kovačič
E-mail: helena.kovacic@gov.si

2. TEMA: Kaznovalna politika pri spolni kriminaliteti

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme 1.10.4.:

Naslov teme: Kaznovalna politika pri spolni kriminaliteti

Cilji:

- ugotoviti, kakšna je kaznovalna politika slovenskih sodišč v primeru kaznivih dejanj spolne kriminalitete:
 - kako se sodna praksa giblje v okviru zakonskih kaznovalnih razponov,
 - katere okoliščine, vključno s povratništvom, sodišča upoštevajo pri izrekanju sankcij.

Podrobnejša obrazložitev:

Spolna kriminaliteta je področje, ki se v zadnjih letih pomembno spreminja v svetu in tudi pri nas. Sistemi po svetu prehajajo iz modela prisile v model soglasja, s čimer se spreminja vsebina inkriminacije. Pri tem se na novo odpirajo tudi razprave o ustreznem kaznovanju.

Kaznovanje spolne kriminalitete je sicer šele zadnje dejanje v nizu ukrepanj, ki jih je država dolžna zagotoviti za varovanje spolne integritete posameznikov. Tako mora slediti nujno poudarjenim preventivnim aktivnostim in ustrezno urejenem načinu odzivanja na spolno kriminaliteto v smislu sodnega pregona in obsodbe. Kaznovanje je šele zadnji korak v tej verigi, a nosi veliko moralno-etično vsebino. Kazenski zakonik tako v 45.a členu določa, da država s primernim kaznovanjem med drugim varuje temeljne vrednote in načela pravnega reda ter vzpostavlja zavedanje storilca kaznivega dejanja in drugih o nedopustnosti izvršitve kaznivih dejanj. Preblago kaznovanje takšnih učinkov lahko ne doseže, prestrogo kaznovanje na drugi strani pa ne le, da takšnih učinkov ne dosega, temveč posega tudi v temeljno pravico do človekovega dostojanstva.

Ustvarjanje kaznovalne politike je primarno v rokah državnega tožilstva in sodišča, ki predlagata in dosojata konkretne sankcije v konkretnih primerih. Pri tem pa skladno z različnimi stopnjami individualizacije kazenske sankcije delujeta znotraj okvirov, ki jih postavlja zakonodajalec.

Slovenska ureditev ne nudi enostavnih in hitrih vpogledov v kaznovalno politiko slovenskih sodišč. Posplošene statistike, ki so na voljo, dajejo samo grobo sliko kaznovanja spolne in drugih vrst kriminalitete. Ta pa ne more ponuditi vpogleda v konkretna kazniva dejanja in njihove značilnosti, ki sooblikujejo kazensko sankcijo. Iz statistike tako ni mogoče razbrati, kakšna je bila v splošnem teža kaznivih dejanj ali storilčeva krivda, še manj pa, katere okoliščine je sodišče pri odločanju o sankciji upoštevalo.

Tako tudi ni mogoče splošno presojati primernosti ali neprimernosti kaznovalne politike in razmišljati o morebitnih vzpodbudah k njenem spreminjanju. Poenostavljeno, brez poznavanja okoliščin konkretnih primerov ne moremo vedeti, ali je blaga kaznovalna politika posledica (pre)blage obravnave storilcev ali morebiti manjše teže kaznivih dejanj.

Dodatno dejstvo, ki otežuje razumevanje kaznovalne politike v primeru spolne kriminalitete, je nizko število tovrstnih kaznivih dejanj. To je seveda v splošnem nadvse dobrodošlo, a v kombinaciji z razmeroma natančno razmejenimi modalitetami kaznivih dejanj (kaznivo dejanje posilstva se npr. pojavlja v treh modalitetah) pri izgradnji statistične slike nujno pomeni, da so absolutne številke nizke, relativne številke pa nezanesljive.

Projekt, ki analizira okoliščine konkretnih primerov, ki ležijo za uradnimi statistikami, je tako nujen za boljše razumevanje kaznovalne politike s tega področja. Kvalitativna analiza je v primeru nizkih absolutnih številk nujna z vidika metodološke doslednosti. Poleg tega pa nudi globlji vpogled tako v kaznovalno politiko kot tudi v naravo kaznivih dejanj s področja spolne kriminalitete. Razprava o morebitnem poseganju na področje kaznovalne politike pri spolni kriminaliteti bi bila tako skladno z idejo ustvarjanja dobrih politik osnovana na kvalitetnih in konkretnih podatkih.

Glede na navedeno je **cilj raziskovalne teme ugotoviti, kakšna je kaznovalna politika slovenskih sodišč v primeru kaznivih dejanj spolne kriminalitete** in v tem okviru:

- a) kako se sodna praksa giblje v okviru zakonskih kaznovalnih razponov in
- b) katere okoliščine sodišča upoštevajo pri izrekanju sankcij, kar naj vključuje tudi povratništvo.

Pričakujemo, da bo raziskovalec opravil pregled sodne prakse za kazniva dejanja po posameznih inkriminacijah:

posilstvo: vsaj 10 obsodilnih na leto za vse odstavke skupaj;

- spolno nasilje: vsaj 12 obsodilnih na leto za vse odstavke skupaj;
- spolna zloraba slabotne osebe: vsaj 5 obsodilnih na leto za vse odstavke skupaj;
- spolna zloraba mladoletne osebe: vsaj 30 obsodilnih na leto za vse odstavke skupaj.

Pri izbiri sodb naj se upošteva obdobje zadnjih desetih let, poudarek pa naj bo na umeščenosti znotraj zakonskega razpona kaznovanja, okoliščinah primera (storilec, žrtev, splošne značilnosti kaznivega dejanja) in okoliščinah, ki jih sodišče upošteva pri sankcioniranju, kamor sodi tudi povratništvo.

Okvirno obdobje trajanje projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(50 % MP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Andreja Lang

E-mail: andreja.lang@gov.si

3. TEMA: Uveljavljanje kolektivnega sodnega varstva v primerih množičnega oškodovanja potrošnikov in drugih skupin oškodovancev v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme 1.10.5.:

Naslov teme: Uveljavljanje kolektivnega sodnega varstva v primerih množičnega oškodovanja potrošnikov in drugih skupin oškodovancev v Sloveniji

Cilji:

- analiza obstoječega stanja v Republiki Sloveniji na področju uveljavljanja kolektivnega sodnega varstva v primerih množičnega oškodovanja potrošnikov in drugih skupin oškodovancev:
 - ugotoviti, ali veljavna ureditev Zakona o kolektivnih tožbah (ZKoIT) za prizadete osebe predstavlja učinkovit pravni okvir za kolektivno uveljavljanje tožbenih zahtevkov v primerih množičnega oškodovanja;
 - ugotoviti vzroke za nizko število primerov uveljavljanja tožbenih zahtevkov po ZKoIT od začetka njegove uporabe; ali so vzroki pravne ali dejanske narave; ali je številčnost primerov v Sloveniji primerljiva drugim državam (pet držav, med njimi najmanj tri iz EU);
 - opredelitev rešitev, ki bodo ureditev ZKoIT nadgradile tako, da bo ta omogočala njegovo širšo uporabo.
- analiza skladnosti veljavnega normativnega okvira z Direktivo (EU) 2020/1828 Evropskega Parlamenta in Sveta, z dne 25. novembra 2020 o zastopniških tožbah za varstvo kolektivnih interesov potrošnikov in razveljavitvi Direktive 2009/22/ES:
 - ugotoviti, kako so države članice EU (najmanj tri države) uskladile svojo normativno ureditev z Direktivo (EU) 2020/1828;
 - ugotoviti, v kolikšnem obsegu ureditev ZKoIT odstopa od navedene Direktive (EU) 2020/1828;
 - opredelitev rešitev, ki bodo ureditev ZKoIT nadgradile tako, da bo ta usklajena z Direktivo (EU) 2020/1828.

Podrobnejša obrazložitev:

Zaupanja vreden pravni sistem na področju uveljavljanja kolektivnega sodnega varstva v primerih množičnega oškodovanja potrošnikov in drugih skupin oškodovancev prispeva tako k vključujoči, zdravi, varni in odgovorni družbi kot tudi k visoko produktivnemu gospodarstvu, ki ustvarja dodano vrednost za vse, katerega še dodaten predpogoj je, da ga tvori konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški sektor.

Oblika kolektivnega sodnega varstva po eni strani posameznikom lajša dostop do sodnega varstva zlasti v zadevah, v katerih je posamezna škoda tako majhna, da se potencialnim tožnikom (prizadetim osebam, oškodovancem) ne bi zdelo vredno uveljavljati posamičnega zahtevka. S postopkom kolektivnega sodnega varstva se je mogoče tudi izogniti številnim postopkom v zvezi s posamičnimi zahtevki na podlagi iste pravne kršitve. Po drugi strani pa učinkovit sistem povračil v primeru množičnih oškodovanj odvrča potencialne kršitelje (na področju varstva potrošnikov, varstva okolja, individualnih delovnopравnih razmerij itd.) od protipravnih ravnanj; ta oblika pravnega varstva odpravlja težavo, da se potencialni kršitelj zaveda, da v primeru množičnega oškodovanja večina oškodovancev svojih zahtevkov pred sodiščem ne bo uveljavljala, skupna protipravno dosežena in obdržana korist pa bo za kršitelja lahko velika. Ta oblika sodnega varstva tako učinkuje preventivno-regulatorno in kot taka dopolnjuje varstvo zakonitosti, ki se uresničuje z delovanjem javnih organov, npr. tržnih regulatorjev (na področju varstva konkurence, trgovanja z vrednostnimi papirji) ter v okviru inšpekcijskega nadzora.

Dne 21. aprila 2018 se je začel uporabljati Zakon o kolektivnih tožbah (v nadaljevanju ZKoIT, Uradni list RS, 55/17). ZKoIT je uvedel in uredil kolektivno odškodninsko tožbo na način, ki omogoča zbiranje zahtevkov posameznikov in njihovo skupno uveljavljanje pred sodiščem v civilnem postopku. Namen kolektivne tožbe je izboljšati dostop do sodnega varstva in zagotoviti uresničevanje pravic, kršenih posameznikom v primerih množičnega oškodovanja, odvratanje potencialnih kršiteljev od protipravnih ravnanj ter preprečevanje preobremenjenosti posameznih sodišč zaradi prevelikega števila vloženih samostojnih tožb v primeru množičnega oškodovanja. Z ZKoIT so se določila področja, na katerih se ta oblika sodnega varstva lahko uporabi, postopek s kolektivno tožbo, uredila kolektivna poravnava kot poseben institut sporazumnega reševanja sporov v primerih množičnega oškodovanja ter zastopniška kolektivna tožba, ki jo lahko vložijo osebe zasebnega prava, katerih namen ni ustvarjanje dobička. ZKoIT predvideva tudi kolektivno opustitveno tožbo ter določa register kolektivnih tožb, stroške postopka in financiranje kolektivne tožbe.

S projektom se želi ugotoviti, ali zakon dosega cilje, ki so se zasledovali z njegovim sprejemom. Namen zakona je olajšati dostop do sodnega varstva, ustaviti in preprečiti nezakonita ravnanja in oškodovancem omogočiti pridobitev odškodnine v primerih množičnega oškodovanja zaradi kršitev pravic iz civilnopravnih, gospodarskopravnih in delovnopravnih razmerij, ob tem pa zagotoviti ustrezna procesna jamstva za preprečitev nepoštenega pravdanja (drugi odstavek 1. člena ZKoIT). Po Registru kolektivnih tožb so dostopni trije primeri. Zato se v prvi vrsti želi pridobiti oceno obstoječega stanja in v prvi vrsti ugotoviti, ali veljavna ureditev ZKoIT za prizadete osebe sploh predstavlja učinkovit pravni okvir za kolektivno uveljavljanje tožbenih zahtevkov v primerih množičnega oškodovanja. Zastavlja se namreč vprašanje, kaj so vzroki za tako nizko število primerov uveljavljanja tožbenih zahtevkov po ZKoIT od začetka njegove uporabe; ali so vzroki pravne narave (nevzpodbudna pravna ureditev za prizadete osebe) ali dejanske narave (prim. še neuveljavljena pravna ureditev, malo tovrstnih kršitev, neorganiziranost prizadetih oseb in organizacij, ki bi lahko zastopale njihove interese, ali drugi razlogi). Ob tem se tudi zastavlja vprašanje, ali je maloštevilčnost primerov značilna le za Slovenijo ali pa je tako stanje tudi v drugih primerljivih državah (bodisi tistih, ki so to obliko varstva uzakonile šele v zadnjih letih, bodisi tistih z dolgoletno tradicijo).

Na ravni EU je bila 25. novembra 2020 sprejeta nova Direktiva (EU) 2020/1828 o zastopniških tožbah za varstvo kolektivnih interesov potrošnikov, ki je nadomestila dotedanjo ureditev Direktive 2009/22/ES o opustitvenih tožbah zaradi varstva interesov potrošnikov. Direktiva državam članicam nalaga, da ureditev direktive prenesejo do 25. decembra 2022, predpisi pa naj bi se začeli nato uporabljati po šestmesečnem vacatio legis (25. junija 2023). S projektom se tako želi ugotoviti, kako so druge države članice EU (najmanj tri države) prilagodile svojo normativno ureditev tej novi Direktivi (EU) 2020/1828 ter obenem ugotoviti, v kolikšnem obsegu veljavna ureditev ZKoIT odstopa od navedene Direktive (EU) 2020/1828.

Projekt naj opredeli tudi (a) rešitve, ki bodo ureditev ZKoIT nadgradile tako, da bodo glede na dosedanjo maloštevilčnost primerov v bodoče vzpodbudile in omogočile njegovo širšo uporabo, in (b) rešitve, ki bodo ureditev ZKoIT nadgradile tako, da bo ta prenovljen zakonski okvir usklajen z Direktivo (EU) 2020/1828.

Okvirno obdobje trajanje projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 12.000,00 EUR
(50 % MP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Aljaž Perme
E-mail: aljaz.perme@gov.si

4. TEMA: Pravne in dejanske možnosti razbremenitve sodnika opravil, ki po svoji vsebini niso sojenje

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme 1.10.6.:

Naslov teme: Pravne in dejanske možnosti razbremenitve sodnika opravil, ki po svoji vsebini niso sojenje

Cilji:

- ugotoviti, kakšne so v Republiki Sloveniji pravne in dejanske možnosti za razbremenitev sodnika opravil, ki po svoji vsebini niso sojenje, in s tem v zvezi tudi:
 - ugotoviti, kakšne so pravne in dejanske možnosti za razbremenitev sodstva nalog, ki po vsebini ne spadajo med sodne, njihov prenos na druge organe, in posledično proučiti kriterije glede potrebnega števila mest sodnikov in sodnega osebja;
 - ugotoviti, kateri so razlogi za dejansko manj rešenih sodnih zadev v obdobju zadnjih petih poročevalskih let.

Podrobnejša obrazložitev:

Sodišča in Sodni svet že dlje časa opozarjajo na potrebo po zagotovitvi, da se sodstvo razbremeni vseh nalog, ki jih v primerljivih ureditvah članic Evropske unije opravljajo drugi organi (npr. odločanje o sodnih taksah, brezplačni pravni pomoči, vodenje velikih informacijskih sistemov, kot je npr. zemljiška knjiga, izvršba). Prav tako je po njihovi oceni treba organizirati poslovni proces tako, da se v čim večji meri razbremeni sodnika nesodniških in rutinskih opravil. Sodniki naj odločajo samo v tistih zadevah, v katerih je potrebno sodniško vrednotenje, to pa je možno zagotoviti le ob ustrezni podpori sodnega osebja, ki ima pooblastila za sprejem določenih odločitev (strokovni sodelavci in sodniški pomočniki). S tem v zvezi je pomembna ureditev položaja in zaposlitev strokovnih sodelavcev na sodiščih ter zagotavljanje ustreznega razmerja med številom sodnega osebja in številom sodnikov. Vse navedeno pa je usmerjeno k pomembnemu cilju, da se tudi število sodnikov postopno bistveno zmanjša in približa povprečju držav članic Evropske unije.

Cilj projekta je opredeliti, kakšne so v Republiki Sloveniji pravne in dejanske možnosti za razbremenitev sodnika opravil, ki po svoji vsebini niso sojenje, kot tudi kakšne so pravne in dejanske možnosti za razbremenitev sodstva nalog, ki po vsebini ne spadajo med sodne, in njihov prenos na druge organe.

Analiza naj najprej ugotovi veljavno pravno in dejansko stanje v Republiki Sloveniji; nadalje naj vsebuje tudi primerjalnopравни pregled o tem, katere pristojnosti imajo sodišča (torej ali poleg sojenja v pravnih zadevah in o kaznivih dejanjih odločajo tudi v drugih zadevah, kot so npr. upravne zadeve, prekrški, zemljiška knjiga, sodni register, izvršba in zavarovanje, prisilna poravnava, stečaj in likvidacija, pravice intelektualne lastnine, nepravdni postopki (tu posebej zapuščinski postopki), odločanje o sodnih taksah, o brezplačni pravni pomoči), katere naloge od teh opravijo sodniki in katere sodno osebje ter kolikšno je število rešenih zadev na sodnika oziroma sodnika in sodno osebje, in sicer v naslednjih državah: Zvezna republika Nemčija, Republika Avstrija, Francoska republika, Republika Irska, Republika Hrvaška, ena izmed držav Višegrajske skupine in ena skandinavska država.

Analiza naj nato na podlagi zgornjih ugotovitev ponudi optimalen predlog organizacije pristojnosti nalog med sodstvom in drugimi organi ter med sodniki in sodnim osebjem za Republiko Slovenijo. Posledično naj opredeli tudi kriterije glede potrebnega števila mest sodnikov in sodnega osebja ter tudi število enih in drugih.

Ob tem naj analiza tudi ugotovi, kateri so razlogi za dejansko manj rešenih sodnih zadev v obdobju zadnjih petih poročevalskih let v Republiki Sloveniji. Letno poročilo o učinkovitosti in uspešnosti sodišč za leto 2019 (http://www.sodisce.si/mma_bin.php?static_id=2020052510305888) namreč ponovno ugotavlja, da se je zmanjšalo število rešenih zadev, kar se odraža tudi na kriteriju učinkovitosti (število rešenih zadev na sodnika oziroma sodnika in sodno osebje. Učinkovitost se je povečala le pri pomembnejših zadevah na okrajnih sodiščih in Vrhovnem sodišču Republike Slovenije, pri ostalih zadevah pa na delovnih in socialnem sodišču ter Upravnem sodišču Republike Slovenije.

Okvirno obdobje trajanje projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(50 % MP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Gordana Zalaznik
E-mail: gordana.zalaznik@gov.si

11. Predlagatelj tem: Ministrstvo za zdravje

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Ocena izkušenj in izidov zdravstvene oskrbe pacientov s kroničnimi nenalezljivimi boleznimi v ambulantah družinske medicine v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.2.:

Naslov teme: Ocena izkušenj in izidov zdravstvene oskrbe pacientov s kroničnimi nenalezljivimi boleznimi v ambulantah družinske medicine v Sloveniji

Cilji:

- kulturološka prilagoditev/validacija mednarodno primerljivih orodij za ocenjevanje izkušenj in izidov zdravstvene oskrbe pacientov s kroničnimi nenalezljivimi boleznimi v ambulantah družinske medicine v Sloveniji;
- pridobitev objektivnih, primerljivih podatkov o stanju zdravstvene oskrbe pacientov s kroničnimi nenalezljivimi boleznimi na primarni ravni zdravstvenega varstva v Sloveniji iz vidika pacientov;
- prepoznavanje področij, kjer so potrebne izboljšave, in to na osnovi mednarodno primerljivih orodij;
- izmeriti, kakšni so rezultati zdravstvene oskrbe odraslih s kroničnimi nenalezljivimi boleznimi in multimorbidnostjo, kot so splošno zdravstveno stanje, zdravstveno stanje v povezavi z obravnavano boleznijo, duševno zdravje in socialno zdravstveno stanje;
- ugotoviti, kakšne so izkušnje z zdravstveno oskrbo odraslih s kroničnimi nenalezljivimi boleznimi in multimorbidnostjo, kot so izkušnje z dostopnostjo do zdravljenja, zdravstvene nege in oskrbe, kakovost komunikacije med ponudniki oskrbe, skupno odločanje s ponudniki oskrbe, kontinuiteta in usklajevanje/koordiniranje zdravstvene oskrbe, celovitost oskrbe ter varnost in zaupanje;
- ugotoviti, kako se pri odraslih s kroničnimi nenalezljivimi boleznimi razlikujejo njihove izkušnje in rezultati zdravstvene oskrbe glede na njihove individualne lastnosti (starostna skupina, spol, stopnja izobrazbe, poklicni status, sestava gospodinjstva, vedenje zdravja, stopnja multimorbidnosti, stanje bolezni in zaupanje v upravljanje lastno oskrbo);
- prepoznati, kako ključne značilnosti ambulant/zdravstvenih zavodov vplivajo na izkušnje pacientov in rezultate njihove zdravstvene oskrbe;
- ovrednotiti kakovost zdravstvene oskrbe iz vidika izkušenj pacientov z oskrbo (koordinacija oskrbe, čakalne dobe, komunikacija med pacienti in zdravstvenim osebjem) in skozi izide njihove zdravstvene oskrbe (kakovost življenja, obvladovanje bolečine, telesno in psihološko počutje, ipd.) v ambulantah družinske medicine in širše;
- na podlagi pridobljenih podatkov definirati potrebne ukrepe in način, kako izboljšati zdravstveno oskrbo za paciente, torej za tiste, katerim je zdravstveni sistem v bistvu namenjen.

Podrobnejša obrazložitev:

Ocena delovanja zdravstvene oskrbe s strani pacientov je najpomembnejši korak k izboljšanju kakovosti zdravstvene oskrbe. To je ključnega pomena za spoznanje, kako dobro zdravstvene storitve dosegajo svoj končni cilj, tj. podporo pacientom pri ponovnem pridobivanju in ohranjanju njihovega zdravja in dobrega počutja. Nenehen razvoj sili primarno zdravstveno varstvo k modernizaciji in naslavljanju potreb populacije, vendar pa večina držav nima podatkov o dejanskem dogajanju na področju primarnega zdravstvenega zdravstva. Pridobitev objektivnih mednarodno primerljivih podatkov o izidih in izkušnjah pacientov s kronično nenalezljivo boleznijo z osnovno zdravstveno oskrbo, kar bo spodbudilo razvoj zdravstvenih sistemov, da bodo bolj osredotočeni na ljudi

(usmerjenost v osebo), in sicer z ocenjevanjem njihove relativne uspešnosti pri zagotavljanju zdravstvene oskrbe osredotočene na ljudi, in pri izpolnjevanju potreb pacientov. To bo pomagalo spodbujati potrebne politične reforme za izboljšanje kakovosti zdravstvenega varstva.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: dr. Vesna Zupančič
E-mail: vesna.zupancic@gov.si
Tel. št.: 01/478-6991

2. TEMA: Analiza epidemije Covid-19 ter predlogi za boljšo pripravljenost države za soočenje z bodočimi epidemijami

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.3.:

Naslov teme: Analiza epidemije Covid-19 ter predlogi za boljšo pripravljenost države za soočenje z bodočimi epidemijami

Cilji:

- vzpostaviti učinkovit odziv javno zdravstvenega sistema na bodočo epidemijo;
- analizirati obstoječe ukrepe za zajezitev širjenja epidemije covid19;
- opredelitev učinkovitih ukrepov v primeru pojava epidemije/pandemije nalezljive bolezni;
- opredelitev ključnih nalog in ukrepov glede na faze nalezljive bolezni;
- določitev izhodišč za pripravo načrtov v zdravstvenih zavodih/institucijah;
- izdelava priporočil za spremljanje in ukrepanje ob pojavu nalezljive bolezni v Sloveniji;
- izdelava predlogov ukrepov ob pojavu nalezljive bolezni v Sloveniji za nadzor in preprečevanje širjenja bolezni v populaciji;
- opredeliti sodelovanje s ključnimi strokovnjaki in institucijami (vladnimi in nevladnimi);
- ovrednotiti kakovost zdravstvene oskrbe v primeru pojava epidemije/pandemije nalezljive bolezni;
- na podlagi pridobljenih podatkov definirati potrebne ukrepe in način, kako izboljšati zdravstveno oskrbo v času epidemije;
- ovrednotiti kakovost zdravstvene oskrbe iz vidika izkušenj pacientov z oskrbo (koordinacija oskrbe, čakalne dobe, komunikacija med pacienti in zdravstvenim osebjem) in skozi izide njihove zdravstvene oskrbe (kakovost življenja, obvladovanje bolečine, telesno in psihološko počutje, ipd.) v ambulantah družinske medicine in širše;
- na podlagi pridobljenih podatkov definirati potrebne ukrepe in način, kako izboljšati zdravstveno oskrbo za paciente, torej za tiste, katerim je zdravstveni sistem v bistvu namenjen.

Podrobnejša obrazložitev:

Leta 2020 je Slovenijo in svet zaznamovala pandemija Covid-19. Države EU so se na epidemijo virusa SARS-CoV-2 različno odzvale, vendar je večina držav takoj izvedla najnujnejše ukrepe za preprečitev širjenja bolezni COVID-19. Javnozdravstveni ukrepi zajemajo širok obseg ukrepov, s katerimi lahko pripomoremo k preprečevanju pojavljanja in širjenja bolezni. Ob vsakem javnozdravstvenem ukrepu je potrebno poleg zagotavljanja izvajanja ukrepa, načrtovati tudi spremljanje vpliva ukrepa in izvesti

oceno uspešnosti. Cilj javnozdravstvenih ukrepov pri preprečevanju nastanka epidemije/pandemije nalezljive bolezni, je preprečevanje širjenja okužb s splošnimi javnozdravstvenimi ukrepi. Del javnozdravstvenih ukrepov je usmerjenih na obolelo populacijo, saj s primernimi ukrepi lahko zmanjšamo breme same bolezni in hitrejšo rehabilitacijo obolelih. Komuniciranje in informiranje javnosti ključnega pomena za uspešno obvladovanje nalezljive bolezni. Pojav nalezljive bolezni običajno vzpodbudi pretirano skrb in strah med ljudmi, zato je treba z ustrezno načrtovanim in vodenim komuniciranjem in informiranjem pravočasno zagotoviti kredibilno informacijo, s katero se prepreči panika, širjenje govoric in neustrezne reakcije laične pa tudi strokovne javnosti.

Za naslavljanje trenutnih potreb za odpravo posledic epidemije so se uporabila tudi sredstva državnega proračuna in EKP. Financirani so bili predvsem ukrepi na področju trga dela, izboljšanja kapacitet v zdravstvu, raziskav in razvoja, IKT za potrebe digitalnega izobraževanja, na področju podpore gospodarskim subjektom in posameznim skupin državljanov.

Epidemija COVID19 pa je osvetlila posamezne pomanjkljivosti delovanja odziva na pandemijo javno zdravstvenega sistema. Analiza epidemije COVID-19 je najpomembnejši korak k izboljšanju pripravljenosti in kakovosti države na soočenje z bodočimi epidemijami. To je ključnega pomena za spoznanje, kako dobro je pripravljen zdravstveni sistem na epidemijo v prihodnje.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Mojca Gobec

E-mail: mojca.gobec@gov.si

Tel. št.: 01/478 6007

3. TEMA: Ustreznost sekundarne preventive in primerjava kakovosti oskrbe po srčnem infarktu v slovenskih bolnišnicah ter analiza vpliva epidemije covid-19 na kakovost obravnave aterosklerotične bolezni

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.4.:

Naslov teme: Ustreznost sekundarne preventive in primerjava kakovosti oskrbe po srčnem infarktu v slovenskih bolnišnicah ter analiza vpliva epidemije covid-19 na kakovost obravnave aterosklerotične bolezni

Cilja:

- primerjalna analiza kakovosti oskrbe (posegi, zdravila, umrljivost, ležalna doba) po infarktu v različnih slovenskih bolnišnicah;
- združevanje več baz podatkov z namenom pridobitve informacij za 1) širšo populacijo (vse bolnike z aterosklerotičnimi boleznimi — tj. po infarktu, z angino pectoris, periferno arterijsko boleznijo, aortno anevrizmo), 2) več kazalnikov kakovosti (poleg "grobe" umrljivosti še: rehospitalizacije zaradi različnih vzrokov, ki so lahko povezani z aterosklerozo; uporaba drugih zdravstvenih storitev — urgentne službe, število obiskov pri družinskem zdravniku, kardiovaskularne rehabilitacije), 3) boljše analizo socialnih in ekonomskih okoliščin (razširitev analize z bolnišnice na kraj bivanja — lastnosti kraja bivanja na kakovost oskrbe in potek bolezni) ter 4) daljše časovne obdobje (trendi 2015-2019).

Podrobnejša obrazložitev:

Primerjalna analiza kakovosti oskrbe (posegi, zdravila, umrljivost, ležalna doba) po infarktu v različnih slovenskih bolnišnicah. Podobne analize v zadnjih letih izvajajo v "podatkovno bolj razvitih" državah, kot so Velika Britanija in skandinavske države, saj so pomembni za bolnike, stroko in odločevalce: spoznamo namreč razlike v oskrbi, hkrati pa lahko analiziramo, koliko te oskrbe lahko pripišemo bolezni, koliko pa drugim okoliščinam (npr. bolnišnici ali kraju bivanja). Doslej smo z združitvijo dveh administrativnih baz podatkov (bolnišnično zdravljenje/SPP in zdravila), ki sta dostopni od leta 2015, so zbrani podatki o ustreznosti sekundarne preventive.

Združevanje več baz podatkov za namenom pridobitve informacij za 1) širšo populacijo (vse bolnike z aterosklerotičnimi boleznimi — tj. po infarktu, z angino pectoris, periferno arterijsko boleznijo, aortno anevrizmo), 2) več kazalnikov kakovosti (poleg "grobe" umrljivosti še: rehospitalizacije zaradi različnih vzrokov, ki so lahko povezani z aterosklerozo; uporaba drugih zdravstvenih storitev — urgentne službe, število obiskov pri družinskem zdravniku, kardiovaskularne rehabilitacije), 3) boljšo analizo socialnih in ekonomskih okoliščin (razširitev analize z bolnišnice na kraj bivanja — lastnosti kraja bivanja na kakovost oskrbe in potek bolezni) ter 4) daljše časovne obdobje (trendi 2015-2019).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Mojca Gobec
E-mail: mojca.gobec@gov.si
Tel. št.: 01/478 6007

4. TEMA: Spremljanje izločenega natrija, kalija in joda v 24h-urinu na ravni odrasle populacije v Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme 1.1.5.:

Naslov teme: Spremljanje izločenega natrija, kalija in joda v 24h-urinu na ravni odrasle populacije v Sloveniji

Cilji:

- pridobiti nacionalno reprezentativne podatke glede vnosa natrija (soli), kalija in joda pri odraslih prebivalcih Slovenije;
- preveriti ali je vnos soli pri prebivalcih Slovenije nižji za vsaj 7,5 % (polovica ciljne vrednosti Nacionalnega programa o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015 - 2025) glede na izhodiščno vrednost;
- pridobiti podatke za spremljanje učinkovitosti ukrepov zmanjševanja vnosa soli, povečanega vnosa zelenjave in preskrbljenosti z jodom pri odrasli populaciji v Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Povišan krvni tlak velja za glavni dejavnik tveganja za nastanek bolezni srca in ožilja, zlasti srčnega infarkta in kapi. Prehranski natrij (Na) in kalij (K) sta pomembna dejavnika krvnega tlaka- Zagotovitev priporočljivih vnosov natrija s hrano v populaciji je pomembno za javno zdravje. Povprečen dnevni vnos soli po vsem svetu presega priporočila. V večini evropskih držav je vnos med 7 in 12 g soli na

dan. V letu 2007 je bila izvedena prva nacionalna, reprezentativna raziskava o vnosu soli prebivalcev Slovenije na podlagi vsebnosti izločenega natrija v 24h-urinu, s je bilo določeno izhodiščno stanje za Akcijski načrt za zmanjševanje vnosa soli pri prebivalcih Slovenije.

Raziskava, poimenovana »Določanje koncentracije natrija in kalija v urinu pri odraslih prebivalcih Slovenije« je bila ponovljena v letu 2012. Odrasli prebivalci Slovenije so po izračunu v povprečju zaužili 11,8 g soli na dan; moški 12,9 g in ženske 10,7 g soli. Ti podatki predstavljajo izhodiščno stanje za strateški cilj Resolucije o prehrani in telesni dejavnosti 2015 – 2025 (NPPTD). Do leta 2025 naj bi bil dnevni vnos soli pri odraslih prebivalcih Slovenije v povprečju 10 g. V primerjavi z natrijem je povečanje vnosa kalija koristno z vidika krvnega tlaka. Višji vnos kalija je bil povezan tudi z zmanjšanim tveganjem za pojav nenadne kapi. Vnos kalija pri odraslih prebivalcih Slovenije na podlagi izločenega kalija v 24h urinu še ni bil ovrednoten. Sol je glavni vir joda. Jodiranje soli se šteje kot ključni ukrep javnega zdravja za zagotovitev zadostnega vnosa joda v državah, katerih prebivalci imajo pomanjkanje joda. Zadosten prehranski vnos joda je ključen za preprečevanje motenj povezanih s pomanjkanjem joda, kot so golšavost, nevrokognitivne motnje, hipertiroidizem in hipotiroidizem. Namizna jodirana sol, ki se uporablja pri kuhanju v gospodinjstvih ostaja glavni vir joda v mnogih državah po svetu.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 75.000,00 EUR
(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: dr. Katja Povhe Jemec
E-mail: katja.povhe-jemec@gov.si
Tel. št.: 01/478 6088

12. Predlagatelj tem: Ministrstvo za zunanje zadeve

**Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za okolje in prostor
Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti**

1. TEMA: Transatlantsko sodelovanje in diaspora kot mehka moč - vloga in pomen izobražencev v Združenih državah Amerike in Kanadi

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 1.11.2.:

Naslov teme: Transatlantsko sodelovanje in diaspora kot mehka moč - vloga in pomen izobražencev v Združenih državah Amerike in Kanadi

Cilji:

- popisati, analizirati in oceniti dosedanjo vlogo ter obseg in potencial slovenskih intelektualcev, kulturnikov in gospodarstvenikov, ki živijo v Severni Ameriki, posebej posameznikov, ki so se izselili po letu 1991;
- analizirati njihov interes, možnosti in vpliv za promocijo Slovenije pred zveznimi, državnimi/regionalnimi in lokalnimi oblastmi, gospodarskimi subjekti, znanstvenoizobraževalnimi in kulturnimi institucijami ter drugimi relevantnimi deležniki iz Združenih držav Amerike in Kanade;
- analizirati njihov interes in možnosti za podporo Sloveniji v smeri njene večje internacionalizacije in globalne prepoznavnosti;
- narediti primerjalno analizo, kako druge (najuspešnejše) države uporabijo intelektualni, kulturni in gospodarski vrh diaspore za promocijo države, zastopanje njenih interesov ter njeno večjo internacionalizacijo in globalno prepoznavnost.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenijo ter Združene države Amerike in Kanado povezuje zgodovinsko prijateljstvo, strateško partnerstvo ter zaveznitvo v NATO. Odnosi so dobro razviti na vseh področjih skupnih interesov, s številnimi potenciali za nadaljnjo krepitev, tako dvostransko kot v okviru širše transatlantske skupnosti, ki jo predstavlja zlasti sodelovanje Evropske unije z obema državama. Razmerje med Evropo ter Severno Ameriko je edinstveno v vseh pogledih. Uresničujemo podobne interese v mednarodni skupnosti ter delimo enaka načela in vrednote, med katerimi so človekove pravice, demokracija in vladavina prava. Zagovarjamo na pravih temeljih mednarodni red ter učinkovite multilateralne ustanove. Tudi medsebojna trgovinska in investicijska menjava je brez primerjave. Prav tako nas povezuje skupna zgodovina, kulturno izročilo ter številne družinske in druge osebne vezi.

Čeprav so diplomatski stiki med Slovenijo ter ZDA in Kanado stari slaba tri desetletja, pa stiki med ljudmi segajo več kot 150 let nazaj, v drugo polovico 19. stoletja, ko so se številni prebivalci slovenskih pokrajin, tako kot ostali Evropejci, začeli izseljevati na drugo stran oceana v želji po boljšem življenju. Če je do druge svetovne vojne veljalo, da je bila slovenska migracija v Ameriko predvsem ekonomska, ki je delo našla v industrijskih panogah, je obdobje po vojni zaznamovalo izseljevanje iz političnih razlogov. Številni rojaki in njihovi potomci iz prvega in drugega vala migracije so odigrali pomembno vlogo pri zagotovitvi ameriškega in kanadskega priznanja samostojnosti Slovenije. V obdobju naše neodvisne države so se razlogi za migracijo v ZDA in Kanado ponovno spremenili. V tem zadnjem času gre po večini za visoko izobražene posameznike različnih strokovnih

profilov, ki jim je druga stran Atlantika ponudila edinstvene priložnosti profesionalnega in kariernega udejstvovanja in napredovanja na njihovih specializiranih področjih v gospodarstvu, znanosti in raziskovanju, kulturi ali športu. Nekateri bodo v ZDA oziroma v Kanadi ostali, drugi se po nekaj letih nameravajo vrniti.

Razpoložljive statistike in drugi podatki ne dajejo celovitih odgovorov o strukturi in ostalih značilnostih novodobne slovenske migracije v obeh severnoameriških državah. Za razliko od priseljencev iz prvega in drugega obdobja so ti posamezniki geografsko precej razpršeni, saj v različnem številčnem obsegu delujejo v praktično vseh večjih političnih, gospodarskih, univerzitetnih, znanstveno-tehnoloških, kulturnih in športnih središčih obeh držav. Za uradna predstavništva Slovenije v ZDA in Kanadi, torej za veleposlaništvi v Washingtonu in Ottawi ter generalni konzulat v Clevelandu, spadajo stiki s temi posamezniki med prioriteta področja delovanja, tako v smislu nudenja pomoči in podpore državljanom RS kot širšega vzdrževanja in utrjevanja vezi med njimi in matično domovino. Stiki so lažji v primerih, kadar se po posameznih središčih naši sodržavljeni združujejo v različne formalne ali neformalne skupine. Večji izziv pa je tam, kjer tovrstnih oblik povezovanja ni.

Raziskava novodobne slovenske diaspore v ZDA in Kanadi bi omogočila podroben in celovit vpogled v strukturo in ostale značilnosti le-te. Na tej podlagi bi se lahko oblikovale učinkovitejše rešitve glede pristopa naše države do teh posameznikov, s ciljem vzdrževanja trajne vezi z njimi ter zagotavljanja podpore, ki jo le-ti s svojim osebnim potencialom ter vlogo in vplivom v novem okolju lahko nudijo matični domovini. To lahko obsega pomoč pri krepitvi prepoznavnosti naše države v najširši ameriški in kanadski javnosti, pomoč pri ciljnem vzpostavljanju stikov z odločevalci v politiki, gospodarstvu in na vseh drugih področjih javnega življenja, od ravni lokalne skupnosti preko ravni zvezne države oziroma province do nacionalne ravni, kot tudi pomoč pri prenosu pridobljenih znanj, izkušenj in dobrih praks iz novega okolja domov.

Izpostaviti velja, da so ZDA svetovna velesila v vseh pogledih. Globalna vodstvena vloga ZDA se bo nadaljevala tudi zaradi njene prilagodljivosti, dinamičnosti in inovativnosti. Vsaki državi sveta je v nacionalnem interesu, da od blizu spremlja ustvarjanje trendov ter jih ustrezno ovrednoti in prilagodi v lastno dobrobit. Uradna diplomatska mreža tovrstnih nalog ne more izvajati povsem samostojno. Prispevek rojakov, ki so s svojim znanjem in delom sestavni del uspešnih zgodb v gospodarstvu, znanosti, tehnologiji, izobraževanju, raziskovanju, kulturi ali športu, je za razvojna prizadevanja države dobrodošel, dragocen in v marsičem tudi nenadomestljiv. Številne države so to prepoznale ter element mehke moči, ki jo zagotavlja novodobna diaspora, že vgradile v bilateralne mehanizme sodelovanja s tretjimi državami.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(50 % MZZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Andrej Medica, e-mail: andrej.medica@gov.si

2. TEMA: Skladnost politik za (trajnostni) razvoj — presoja učinkov slovenskih nacionalnih politik na države v razvoju in na trajnostni razvoj RS

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop: 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.6.:

Naslov teme: Skladnost politik in (trajnostni) razvoj - presoja učinkov slovenskih nacionalnih politik na države v razvoju in na trajnostni razvoj RS

Cilji:

- izdelava celovitega pregleda izvajanja javnih politik z največjimi učinki na trajnostni razvoj in na države v razvoju;
- opredeliti ključna področja z največjimi učinki javnih politik na trajnostni razvoj in na države v razvoju;
- oblikovati sistemske rešitve v zvezi z zmanjševanjem negativnih učinkov oziroma nekoherentnosti javnih politik iz prve točke;
- izdelati sistemsko rešitev v podporo Vladi in deležnikom v zvezi z določanjem razvojnih usmeritev in politik na posameznem področju javnega interesa.

Podrobnejša obrazložitev:

1. Izdelava celovitega pregleda izvajanja javnih politik z največjimi učinki na trajnostni razvoj in na države v razvoju

Namen oblikovanja CRP je raziskati področje skladnosti politik za razvoj (angl. Policy Coherence for Development, v nadaljevanju: PCD) za potrebe oblikovanja takih javnih politik in mednarodnih stališč Republike Slovenije, ki bi prispevala k optimizaciji vplivov javnih politik na države v razvoju.

PCD je pomembno načelo in politika mednarodnega razvojnega sodelovanja, ki narekuje, da država donatorica upošteva cilje razvojnega sodelovanja pri vseh politikah, ki jih izvaja in ki lahko vplivajo na države v razvoju, medtem ko je skladnost politik za trajnostni razvoj (PCSD) v kontekstu univerzalne Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 načelo razvoja in razvojna politika, ki se aplicira na vse države članice OZN. Narekuje oblikovanje, izvajanje in spremljanje izvajanja usklajenih in celovitih politik za trajnostni razvoj.

2. Opredeliti ključna področja z največjimi učinki javnih politik na trajnostni razvoj in na države v razvoju

Z izvedbo CRP si želimo doseči izboljšanje sistemskih rešitev glede presoje vplivov, pri čemer je zelo pomembna identifikacija ključnih področij, kjer imajo nacionalne politike vpliv na države v razvoju, s posebno pozornostjo usmerjeno na države Zahodnega Balkana. V okviru CRP-a bi se preučilo, katerim politikam se je z vidika neskladnosti potrebno bolj posvečati; z vidika PCD gre za politike z znatnejšim vplivom na države v razvoju – npr. politike in ukrepi, ki spodbujajo beg možganov.

3. Oblikovati sistemske rešitve v zvezi z zmanjševanjem negativnih učinkov oziroma nekoherentnosti javnih politik iz prve točke

Rezultati, pridobljeni v okviru CRP, bi služili kot podpora vladi in deležnikom v zvezi z določanjem razvojnih usmeritev in politik na posameznem področju javnega interesa, ki je nujna za optimizacijo učinkov nacionalnih politik na države v razvoju, s tem pa tudi izboljšanja konkurenčnosti in trajnostnega razvoja vseh udeležencev v tem procesu.

4. Izdelati sistemsko rešitev v podporo vladi in deležnikom v zvezi s presojo vplivov in posledično določanjem razvojnih usmeritev in politik na posameznem področju javnega interesa

Ključnega pomena bo vključevanje vseh deležnikov, od političnega vrha z naklonjenostjo in politično voljo do tega področja, pa do uradnikov, ki so pristojni za osnove, usklajevanje in/ali za izvajanje nacionalnih politik. Razvojne politike vlade vsebinsko zajemajo in določajo ne samo dokumenti

razvojnega načrtovanja, temveč nanje vplivajo tudi druga vladna gradiva, ki imajo pomembne učinke na razvoj.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(15.000,00 EUR MZZ, 5.000,00 EUR MOP, 20.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MZZ:

Ime in priimek: Tina Fink, e-mail: Tina.Fink@gov.si

MOP:

Ime in priimek: Nataša Anderlič, e-mail: natasa.anderlic@gov.si, tel. št.: 01-478-7127

3. TEMA: Študija interesov in možnosti Republike Slovenije glede ohranjanja morskega okolja in upravljanja z morskimi viri v izključni ekonomski coni ter območjih izven nacionalne jurisdikcije

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.6.:

Naslov teme: Študija interesov in možnosti Republike Slovenije glede ohranjanja morskega okolja in upravljanja z morskimi viri v izključni ekonomski coni ter območjih izven nacionalne jurisdikcije

Cilji:

- analiza obveznosti države, ki razglaša IEC, da z ukrepi in primernim upravljanjem z viri zagotovi ohranitev in ne ogrozi obstoja živih naravnih bogastev;
- analiza možnosti sodelovanja obalne države in drugih držav glede ohranjanja morskega okolja, upravljanja z morskimi viri in s tem povezanega znanstvenega raziskovanja v izključni ekonomski coni ter možnosti nasprotovanja obalne države, če so prizadeti njeni interesi;
- analiza pomena dolžnosti sodelovanja držav v zaprtih in polzaprtih morjih glede upravljanja z morskimi viri, ohranjanja morskega okolja in znanstvenega raziskovanja;
- analiza predlogov ureditve ukrepov, kot so orodja za upravljanje na posamičnih področjih, vključno z morskimi zaščitnimi območji (*Area Based Management Tools, including Marine Protected Areas*), v okviru pogajanj mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravu morja o ohranjanju in trajnostni rabi morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije (BBNJ) z vidika okoljske politike Republike Slovenije in njenega članstva v EU;
- priprava priporočil za oblikovanje konkretnih stališč in predlogov kompromisov glede področij največjih razhajanj.

Podrobnejša obrazložitev:

Država, ki razglaša izključno ekonomsko cono (IEC), ima suverene pravice raziskovanja, izkoriščanja, ohranjanja in upravljanja z vsemi tamkajšnjimi naravnimi bogastvi, živimi in neživimi, tistimi na morskem dnu in v podzemlju ter v vodnem stebri ter suverene pravice v pogledu drugih dejavnosti, ki lahko vodijo k ekonomskemu izkoriščanju ali raziskovanju cone, kot npr. pridobivanje energije iz vode, vodnih tokov in vetrov. Smiselna bi bila podrobna analiza obveznosti države, ki razglaša IEC, glede živih naravnih bogastev, da z ukrepi in primernim upravljanjem z viri zagotovi njihovo ohranitev in ne ogrozi njihovega obstoja.

Podrobneje je treba raziskati možnosti sodelovanja držav, ki so razglasile IEC in tretjih držav na področju upravljanja z morskimi viri, ohranjanja okolja ter znanstvenega raziskovanja. Eden izmed

načinov zaščite posebej ogroženih morskih območij pa so npr. morska zaščitna območja, ki se lahko raztezajo nad morskimi pasovi več držav.

Podobna vprašanja v zvezi z ohranjanjem morskega okolja in upravljanjem z morskimi viri se porajajo tudi v zvezi z območji izven nacionalne jurisdikcije. Čeprav Konvencija ZN o pomorskem mednarodnem pravu ureja tudi to področje, njene določbe ne zadostujejo več izzivom današnjega časa in potrebujejo konkretizacijo. Zato je Generalna skupščina Združenih narodov v resoluciji 72/249 z dne 24. 12. 2017 sklenila, da skliče medvladno konferenco pod okriljem Združenih narodov, s ciljem oblikovati besedilo mednarodnega pravno zavezujočega instrumenta na podlagi Konvencije Združenih narodov o pravu morja o ohranjanju in trajnostni rabi morske biotske raznovrstnosti na območjih izven nacionalne jurisdikcije (BBNJ).

Osnutek besedila instrumenta BBNJ predvideva naslednje vsebinske sklope: (1) morski genski viri, vključno z vprašanji o delitvi koristi, (2) ukrepi, kot so orodja za upravljanje na posameznih območjih, vključno z zaščitenimi morskimi območji, (3) presoja vplivov na okolje ter (4) krepitev zmogljivosti in prenos pomorske tehnologije. Posebnega pomena za Slovenijo je ureditev ukrepov, kot so orodja za upravljanje na posameznih območjih, vključno z zaščitenimi morskimi območji, saj se podobni ukrepi, posebno morska zaščitena območja uporabljajo tudi v območjih pod nacionalno jurisdikcijo, ureditev območij izven nacionalne jurisdikcije pa vpliva tudi na ureditev območij pod nacionalno jurisdikcijo.

V tem delu bi bilo potrebno preučiti vsebino (osnutka) besedila instrumenta BBNJ, stališča držav in drugih akterjev ter pripraviti priporočila stališč in način vključevanja Slovenije v ta proces, glede na njene usmeritve in strateške cilje ob sočasnem upoštevanju interesov Slovenije kot pomorske države.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 10.000,00 EUR
(50 % MZZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Barbara Granda, e-mail: barbara.granda@gov.si

4. TEMA: Analiza stanje hrvaške, nemške in srbske skupnosti v Republiki Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 1.4.1.:

Naslov teme: Analiza stanje hrvaške, nemške in srbske skupnosti v Republiki Sloveniji

Cilji:

- opredeliti število pripadnikov navedenih skupnosti in njihova tradicionalna poselitvena območja;
- analizirati značilnosti, ki se nanašajo na njihovo identiteto, kulturo in jezik;
- pridobiti kvalitativni vpogled v njihova pričakovanja in potrebe za ohranitev jezika in kulture.

Okvirno obdobje trajanje projekta: 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(25 % MZZ, 25% Urad Vlade RS za narodnosti, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Nataša Bergelj, e-mail: nataša.bergelj@gov.si

Pri 5. temi je MZZ sofinancer

5. TEMA: Vzpostavitev portala nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji

(Predlagatelj teme: MJU)

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenost, in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 5.6.3.:

Naslov teme: Vzpostavitev portala nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji

Cilji:

- razvoj portala nacionalnega UI observatorija (IT platforma in orodja za sprotno spremljanje aktivnosti raziskav, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji ter ugotavljanje UI potenciala v Sloveniji);
- priprava vseh podatkov za pregled, primerjavo in poročanje o stanju na področju UI v Sloveniji za potrebe EU in OECD in primerjavo med državami;
- določiti, povezati in pripraviti ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev (npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami;
- zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje ter po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;
- zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.

Podrobnejša obrazložitev:

Predlog CRP projekta temelji na Strateškem cilju 10. Vzpostavitev nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji, ki je namenjen spremljanju dinamike uresničevanja zastavljenih ciljev Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025 (NpUI). Skladen je z Usklajenim načrtom za umetno inteligenco EU in predvidenimi aktivnostmi spremljanja dinamike nacionalnih raziskovalno razvojnih in inovacijskih kapacitet na področju UI tako na ravni EU, kjer se izvaja projekt AI WATCH za primerjavo stanja UI med državami EU ter na ravni OECD, kjer se izvaja projekt AI ONE za primerjavo stanja na področju UI med državami sveta.

Izvedba projekta predlagane teme jer ključnega pomena za učinkovito izvajanje NpUI, saj bo omogočal dinamičen in trenutni pregled stanja raziskav, izobraževanja, razvoja, inovacij, uvajanja in uporabe UI na nacionalni ravni, vključno s pregledom relevantnih deležnikov v raziskovalni in visokošolski sferi, javni sferi, industriji in med nevladnimi organizacijami.

Slovenija je 10. aprila 2018 podpisala Deklaracijo EU o sodelovanju na področju UI ter na podlagi evropskega Usklajenega načrta za UI pristopila k pripravi celovitega Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025, ki je trenutno v fazi potrjevanja s strani Vlade RS. Z nacionalnim programom Slovenija jasno in nedvoumno izraža svoj interes k okrepitvi vseh aktivnosti na področju UI – celovito, koordinirano in v okviru celotnega inovacijskega življenjskega cikla, ki bodo pospešile raziskave, razvoj, uvajanje in uporabo tehnologij in orodij s področja UI, hkrati pa zagotovile ustrezno okolje za zagotavljanje potrebnega znanja in veščin (strokovno izobraževanje, vseživljenjsko učenje, računalniško opismenjevanje odraslih), ustreznega regulatornega okolja (za zagotavljanje varnosti in odgovornosti pri uporabi vseh proizvodov in

storitev temelječih na UI na eni strani in etičnih načel, človekovih pravic in temeljnih svoboščin na drugi) ter zaupanja javnosti na nacionalnem nivoju. S tem bomo omogočili Sloveniji in nacionalnim deležnikom prepoznavnost in aktivno sodelovanje pri ključnih evropskih in mednarodnih aktivnostih na tem področju.

Slovenija mora za uspešno sodelovanje oblikovati sklop med seboj skladnih podpornih ukrepov, povečati finančno podporo, zagotoviti enotno koordinirano in usmerjeno izvajanje vseh aktivnosti ter spodbuditi javni in zasebni sektor k pripravi na družbeno-gospodarske spremembe, ki jih narekuje nadaljnji razvoj in uvajanje UI v Sloveniji.

Program NpUI je skladen s Strategijo razvoja Slovenije 2030 (SrS 2030), zaradi svoje čez sektorske narave pa komplementaren resornim strategijam in akcijskim načrtom, ki se osredotočajo le na posamezna resorna področja, ki jih program NpUI v kontekstu celostne obravnave naslavlja. Kot podredni program je NpUI skladen s krovno SrS 2030, ki med globalne izzive uvršča tudi »četrti industrijsko revolucijo, ki jo zaznamujeta digitalno gospodarstvo ter razvoj senzorjev, robotike in UI ter vzpostavlja nove modele poslovanja, dela in delovnih mest, kar zahteva razvoj novih znanj in veščin ter prilagoditve na številnih področjih gospodarskega, družbenega in okoljskega razvoja«.

Program NpUI je tako skladen z nekaterimi ključnimi cilji strategije razvoja informacijske družbe Digitalna Slovenija 2020 (DS2020), ki opredeljuje strateške cilje digitalizacije v Sloveniji do 2020. DS2020 se osredotoča na IKT in internet - vseprisotno komunikacijsko omrežje informacijskih virov, ki z enostavno dostopnostjo do raznovrstnih vsebin in storitev v temeljih spreminja načine delovanja sodobne družbe, zato je dostop do interneta in uporaba njegovih storitev na splošno razumljena kot eden ključnih pogojev za življenje 21. stoletja. Program NpUI tako sledi viziji DS2020 "izkoristiti razvojne priložnosti IKT in interneta, da postane napredna digitalna družba in referenčno okolje za uvajanje inovativnih pristopov pri uporabi digitalnih tehnologij.

Nacionalni program NpUI opredeljuje osnovne smernice razvoja UI v Sloveniji, ki pa jih bo glede na ta hiter razvoj UI doma in po svetu potrebno ustrezno prilagajati, kar pomeni da gre za strateške cilje in ukrepe, ki so del izredno dinamičnega procesa. Za učinkovito obvladovanje tega procesa so osnovni cilji tega projekta:

- **zagotoviti enoten portal nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji z orodji za spremljanje aktivnosti raziskav, izobraževanja, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji, ki bo omogočilo pripravo vseh podatkov za poročanje o stanju na področju UI v državi za potrebe EU in OECD ter ustrezno primerjavo med državami;**
- **zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje in po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;**
- **zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.**

Namen projekta je zato vzpostaviti ustrezen okvir in orodja, ki bodo omogočila pregleden okvir za sprotne spremljanje statusa potenciala slovenskih deležnikov na področju UI s katerim Slovenija lahko nastopa na celotnem inovacijskem ciklu tako v nacionalnem okviru pri razvoju rešitev v Sloveniji, kot tudi na mednarodnem nivoju v različnih mednarodnih iniciativah, projektih in programih. Potrebno je na enoten in sistematičen način določiti in povezati ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev (npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami. Aktivnosti je potrebno uskladiti in izvesti v sodelovanju s Statističnim uradom RS (SURS), projektom EU AI WATCH in aktivnostmi OECD UI observatorija.

Obstoječe stanje in reference v tujini

Slovenija ima dolgotrajno, več kot 40 letno tradicijo raziskovalne dejavnosti in več kot 30 letno tradicijo visokošolskega izobraževanja na področju UI in sorodnih naprednih tehnologij, kjer naši znanstveniki in strokovnjaki dosegajo vrhunske rezultate tudi v svetovnem merilu. Slovenija ima zato obsežno skupnost strokovnjakov, ki se ukvarja s področjem UI in jo sestavljajo raziskovalci na različnih področjih strojnega učenja, podatkovne znanosti, jezikovnih tehnologijah, računske inteligence, rekonfigurabilnih sistemov, sistemov za podporo odločanju in računalniškemu vidu ter sorodnih področjih, kot je npr. robotika, ter družboslovnih ved in humanistike, ki se ukvarjajo z družbenimi, pravnimi in etičnimi učinki tehnologij UI. Slovenija je znana kot prostor, ki omogoča investicije v robotiko (primer Gorenje GAIO, INTECH-LES, Kolektor Vision, Pontess, Revoz, RLS, Yaskawa Slovenia), ki je ključno tehnološko področje povezano z UI. UI se vse več uporablja v IKT sektorju, ki s pridom uporablja znanje zbrano v raziskovalnem sektorju (primer AI Collective). Znan je porast UI v zagonskih podjetjih t.i. start-up-ih, še vedno pa je bistveno premalo tako zagonskih podjetniških aktivnosti, kot tudi razvoja podjetniških podjetij na področju UI. NpUI za leto 2020 navaja, da je 156 podjetij na različne načine povezanih z UI. V skladu s tem pregledom je ocena, da v Sloveniji v gospodarstvu deluje med 300 in 500 podatkovnih znanstvenikov. Vzpostavljajo se tudi različne organizacije za podporo sodelovanju in razvoju, npr. IKT Horizontalna mreža v okviru SRIP PMiS ter iniciativa AI4SI pri GZS ZIT, ki dopolnjuje obstoječi ekosistem UI predvsem na področju gospodarstva.

Slednje kaže, da se v Sloveniji že vzpostavlja dinamičen ekosistem, ki je ključen za nadaljnjo podporo razvoju in uvajanju UI v Sloveniji, vendar jasnega pregleda in okvira za spremljanje in ocenjevanje stanja v Sloveniji nimamo. Ker je to ključni pogoj za učinkovito izvajanje vseh aktivnosti na področju UI, ki jih načrtuje nacionalni program NpUI, je ta projekt ključni za uspešno izvedbo programa.

Na mednarodni ravni že potekajo podobne aktivnosti, saj na EU ravni projekt AI WATCH že vzpostavlja platformo za pregled aktivnosti po državah EU, vendar je ta prvenstveno orientirana na primerjavo med državami in ne na aktivnosti in stanje znotraj držav. Prav tako se podobna platforma za svetovni pregled vzpostavlja pod okriljem OECD (AI ONE), ki ga vzpostavljajo tudi slovenski strokovnjaki, zato menimo, da imamo v Sloveniji ustrezne kompetence in znanje za vzpostavitev predlaganega nacionalnega observatorija in torej uspešno izvedbo tega projekta.

Namen projekta je vzpostaviti okvir za sprotno spremljanje in analizo potenciala na področju UI v Sloveniji, kot konkretno izvedbo ukrepa 10.3. nacionalnega programa NpUI, kar je osnova za sprotno spremljanje in izvajanje nacionalnega programa NpUI in poročanje o stanju na EU in OECD.

V skladu z ukrepom 10.3 programa NpUI so konkretni cilji projekta:

- razvoj portala nacionalnega UI observatorija (IT platforma in orodja za sprotno spremljanje aktivnosti raziskav, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji ter ugotavljanje UI potenciala v Sloveniji);
- priprava vseh podatkov za pregled, primerjavo in poročanje o stanju na področju UI v Sloveniji za potrebe EU in OECD in primerjavo med državami;
- določiti, povezati in pripraviti ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev (npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami;
- zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje ter po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;
- zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.

V okviru projekta naj bodo izvedeni:

- opredelitev vseh funkcionalnih specifikacij za portal in orodja;
- opredelitev tehnične zasnove rešitve portala in orodij, vključno z opredelitvijo podatkovnih virov in načina njihovega dostopa;
- fokusni intervjuji z Ministrstvom za javno upravo in drugimi ustreznimi ministrstvi in organi, s ciljem:
 - opredelitve ustreznih indikatorjev (v povezavi z OECD in EU) za spremljanje stanja UI v Sloveniji na vseh opredeljenih področjih NpUI,
 - opredelitve funkcionalnih specifikacij portala in predvidenih orodij za spremljanje stanja ter izvajanje ukrepov programa NpUI
 - identifikacije obstoječih podatkovnih virov in potrebe po novih podatkovnih virih za izračun in sprotno spremljanje indikatorjev, posebej za tiste indikatorje, kjer slednje do sedaj ni bilo na voljo (npr. investicije v RR, plače visokošolskih učiteljev, izobraževalne vsebine);
 - identifikacijo potreb, zahtev, potencialnih omejitev dostopa in možnosti ponovne uporabe za identificirane podatkovne vire za potrebe nacionalnega observatorija;
 - opredelitve funkcionalnih specifikacij za povezovanje orodij s podatkovnimi viri za izvedbo portala in orodij.
- razvoj portala in orodij potrebnih za izvedbo opredeljene funkcionalnosti in vzpostavitev nacionalnega observatorija za UI;
- integracija portala in orodij z ustreznimi podatkovnimi viri za sprotni izračun in spremljanje opredeljenih indikatorjev;
- vzpostavitev in podpora delovanju portala in orodij v skladu z dogovorom z Ministrstvom za javno upravo;
- evalvacija in validacija vzpostavljenega okolja nacionalnega observatorija za UI (s spletnimi vprašalniki in fokusnimi intervjuji z deležniki na področju UI ter odgovornimi ministrstvi za izvedbo programa NpUI).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do 150.000,00 EUR

(MJU: 30.000,00 EUR, MGRT: 15.000,00 EUR, MZZ: 10.000,00 EUR, UVTP: 10.000,00 EUR, MIZŠ: 10.000,00 EUR, ARRS: 75.000,00 EUR)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MJU: mag. Samo Zorc, tel. št.: 01/478-4783, e--mail: Samo.Zorc@gov.si

MGRT: mag. Elena Dokuzov, tel. št.: 01/400-3534, e--mail: nenadokuzov@gov.si

13. Predlagatelj tem: Ministrstvo za okolje in prostor, Geodetska uprava Republike Slovenije
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Razvoj državnega višinskega transformacijskega modela med SVS2000/Trst in SVS2010/Koper

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje, kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.3.:

Naslov teme: Razvoj državnega višinskega transformacijskega modela med SVS2000/Trst in SVS2010/Koper

Cilji:

- razvoj metodologije in protokola (procesa) določitve višinskega transformacijskega modela;
- analiza vseh obstoječih podatkov o višinah reperjev in na podlagi njihovega pazljivega izbora določiti transformacijsko ploskev za celotno območje države. Na urbanih območjih, kjer je potreba po kakovostnejšem transformacijskem modelu večja, je na razpolago bistveno več podatkov. Rezultat projekta poleg same ploskve prehoda vključuje tudi verifikacijo in oceno njene kakovosti – oceno natančnosti višinske transformacije (za posamezno lokacijo);
- izdelati državni višinski transformacijski model in ustrezno programsko opremo za njegovo uporabo. Končni rezultat bo uporaben za vsa geodetska podjetja ter upravljavce in uporabnike prostorskih podatkovnih zbirk, ki vsebujejo tudi podatke o višinah, saj bo omogočil enostaven prehod na nov državni višinski sistem SVS2010/Koper.

Podrobnejša obrazložitev:

V okviru naloge je predviden razvoj metodologije in protokola (procesa) določitve višinskega transformacijskega modela. Analizirati je potrebno vse obstoječe podatke o višinah reperjev in na podlagi njihovega pazljivega izbora določiti transformacijsko ploskev za celotno območje države. Na urbanih območjih, kjer je potreba po kakovostnejšem transformacijskem modelu večja, je na razpolago bistveno več podatkov. Rezultat projekta poleg same ploskve prehoda vključuje tudi verifikacijo in oceno njene kakovosti – oceno natančnosti višinske transformacije (za posamezno lokacijo).

Cilj je izdelati državni višinski transformacijski model in ustrezno programsko opremo za njegovo uporabo. Končni rezultat bo uporaben za vsa geodetska podjetja ter upravljavce in uporabnike prostorskih podatkovnih zbirk, ki vsebujejo tudi podatke o višinah, saj bo omogočil enostaven prehod na nov državni višinski sistem SVS2010/Koper.

V Sloveniji je bil decembra 2018 uveden nov državni višinski sistem z imenom Slovenski višinski sistem 2010 in oznako SVS2010/Koper. Nadomešča stari višinski sistem SVS2000/Trst. Pri uporabi podatkov o višinah obstoječih višinskih točk (reperjev) ali določanju novih višin na terenu je nujno izvesti transformacijo med obema sistemoma. To je v praksi nujno predvsem pri izvajanju zakoličb pri gradbenih posegih v prostor ter pri določanju poplavne ogroženosti in protipoplavnih ukrepov.

Transformacija višin med obema višinskima sistemoma je sicer mogoča preko uporabe ustreznih modelov geoida, vendar je ta metoda primerna samo za višine določene z GNSS-tehnologijo. Za transformacijo višin, ki so določene z drugimi metodami izmere, pa transformacijskega modela ni. Trenutni postopek preračuna višin posameznih točk je mogoč, v kolikor obstajajo podatki izvornih izmer. Omenjeni postopek je dolgotrajen, velikokrat neizvedljiv (pomanjkljivi podatki) in ni ekonomsko upravičen, vprašljiva pa je tudi njegova zanesljivost. Problem so predvsem preračuni višin na večjih območjih, kjer morajo uporabniki sami določiti transformacijske parametre na podlagi višin reperjev, podanih v obeh višinskih sistemih. Kakovost tako pridobljenih lokalnih transformacijskih

modelov je odvisna od kakovosti določitve višin danih reperjev, njihovega števila in prostorske razporeditve.

Zato bi bilo smiselno razviti vsedrjavni višinski transformacijski model, ki bi omogočal transformacijo med starim in novim državnim višinskim sistemom. Model bi bil predvsem uporaben za transformacijo obstoječih podatkovnih zbirk, kjer zaradi obsežnosti vseh podatkov in pomanjkljivih podatkov izvornih izmer ni možno izvesti preračuna (npr. Zbirni kataster gospodarske javne infrastrukture, okolja GIS, nekatere topografske zbirke, ...). S takšnim modelom bi uporabnikom omogočili enolično izvedbo prehoda med obema višinskima sistemoma. Prednosti uporabe tovrstnega transformacijskega modela so homogenost, sledljivost in ponovljivost preračuna.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(50 % MOP GURS, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Klemen Medved,

E-mail: Klemen.Medved@gov.si

Tel. št.: : 01/478-4854

2. TEMA: Standardizacija hidronimov v registru zemljepisnih imen

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 1.4.2.:

Naslov teme: Standardizacija hidronimov v registru zemljepisnih imen

Cilji:

- standardizacija hidronimov kot del postopne standardizacije vseh zemljepisnih imen v Sloveniji;
- povečanje kakovosti registra zemljepisnih imen in z njim povezanih drugih državnih baz podatkov;
- povečanje kakovosti državnih kart;
- povečanje kakovosti uradnih slovenskih pregledovalnikov, ki prikazujejo kartografijo in topografijo Slovenije;
- uresničevanje resolucij OZN o zemljepisnih imenih;
- ohranjanje in razvijanje slovenske kulture, kulturne dediščine in jezika;
- krepitev nacionalne identitete in varovanje kulturne raznolikosti;
- spodbujanje kulturnega udejstvovanja in z digitalizacijo, ki omogoča ohranjanje in promocijo kulturnih vsebin;
- omogočanje odprtega dostopa do jezikovnih orodij in virov ter kulturnih vsebin vsem, še posebej invalidom in osebam z različnimi oblikami funkcionalne oviranosti.

Podrobnejša obrazložitev:

Zemljepisno ime je ime (naravnega ali antropogenega) objekta na Zemlji ali drugem planetu ali naravnem satelitu, ki ima razpoznavno identiteto ali tvori zaključeno celoto, na primer gozd, gora, reka, kanal, cesta, jašek, vhod v brezno, naseljeni kraj. Enolično določena zemljepisna imena (enoličnost je določena z identifikatorji zemljepisne danosti, imena in napisa) se vodijo v registru zemljepisnih imen (REZI). Register zemljepisnih imen je vzpostavljen za štiri stopnje natančnosti in sicer za ravni meril 1 : 5.000, 1 : 25.000, 1 : 250.000 in 1 : 1.000.000 kot posledica preteklega zajema iz kartografskih virov. Ker so bila zemljepisna imena zajeta iz različnih virov in tudi v različnih časovnih obdobjih, ima lahko določena zemljepisna danost v REZI več imen, ki se razlikujejo zgolj malenkostno

(npr. krajšave imen) ali pa gre za dve ali več popolnoma različnih imen (npr. vrhove včasih drugače imenujejo prebivalci iz različnih strani). Zato je zelo pomemben proces poenotenja oziroma standardizacije zemljepisnih imen. Slovenija se je bolj intenzivno lotila urejanja zemljepisnih imen po osamosvojitvi leta 1991. Skladno z resolucijami OZN je leta 1995 ustanovila Komisijo za standardizacijo zemljepisnih imen. Ena njenih glavnih nalog je postopna standardizacija zemljepisnih imen v Sloveniji in slovenskih imen zunaj nje.

Zaenkrat so v Sloveniji standardizirana zemljepisna imena ravni meril 1 : 250.000 in 1 : 1.000.000 (zemljepisna imena znotraj Republike Slovenije in slovenska zemljepisna imena v sosednjih državah). Da bi bili podatki registra zemljepisnih imen še kakovostnejši in uporabnejši, je s standardizacijo zemljepisnih imen potrebno nadaljevati. Smiselno je postopno standardizirati zemljepisna imena ravni merila 1 : 25.000. Začeli bi s standardizacijo hidronimov (imen vseh vrst voda). Hidronimi predstavljajo iz orientacijskega in uporabniškega vidika zelo pomembno vrsto zemljepisnih imen, enako velja za hidrografske objekte med topografskimi podatki, na kartah in pregledovalnikih. Zato je ključnega pomena, da so podatki kar se da urejeni, v primeru zemljepisnih imen standardizirani. Hidrografski topografski podatki, ki so vključeni v zbirko topografskih podatkov, so že zdaj usklajeni z uradnimi evidencami o vodah. S standardizacijo hidronimov pa bomo še nadgradili kakovost in uporabnost vseh hidrografskih podatkov, tako topografskih kot zemljepisnih imen.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 35.000,00 EUR
(50 % MOP GURS, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Marija Brnot
E-mail: Marija.Brnot@gov.si
Tel. št.: 01/478 48 07

3. TEMA: GeoBIM in državni geodetski podatki

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop: 5.12. Učinkovito upravljanje, kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.4.:

Naslov teme: GeoBIM in državni geodetski podatki

Cilji:

- aplikativno usmerjena raziskava smeri razvoja GeoBIM na področju tehnologije zajema in organizacije geodetskih podatkov, geometrične in topološke prilagoditve samih podatkovnih zbirk, podatkovne podpore drugim strokam (predvsem gradbeništvu in prostorskemu načrtovanju), zagotavljanja standardizacije, integracije in medopravnosti podatkov GeoBIM, prilagoditve pravnih podlag in tudi uporabo BIM na samem področju geodezije, npr. pri zajemu in vpisu podatkov, vodenju, vzdrževanju in vizualizaciji podatkov katastra stavb, gospodarske javne infrastrukture in zemljiškega katastra, pri čemer naj bi se spremenila tudi dimenzionalnost podatkov (v 3D/4D) in raven podrobnosti (LoD);
- preglednejši prikaz zasedenosti prostora (npr. s stavbami in objekti GJI), zagotovitev varnejšega izvajanja posegov v prostor in optimalnejše urejanje prostora;
- pilotna izvedba uporabe predlaganih rešitev na področju evidentiranja stavb in gospodarske javne infrastrukture.

Podrobnejša obrazložitev:

Geodezija je do sedaj tradicionalno zbirala podatke o nepremičninah in topografiji predvsem v 2D, 2,5D ali 2D+1D obliki koordinatnega zapisa, kar pomeni, da je bila nadmorska ali pa relativna višina prikazana v obliki atributa (lastnosti) objekta. V primeru, da je bil objekt zajet v 3D načinu, je bila izbrana raven podrobnost (Level of Detail, LoD) nizke stopnje. S pojavom gradbeniških metod in tehnik evidentiranja objektov BIM (Building Information Model), ki omogočajo tudi načrtovanje in spremljanje gradnje ter vzdrževanje in arhiviranje gradbenega objekta v prostoru (3D) skozi čas (4D), stroške (5D) in upravljanje vzdržnega življenjskega cikla (6D/7D).

BIM omogoča tudi integracijo s podatki gospodarske javne infrastrukture (GJI) ter okoliške topografije, hidrografije in vegetacije. Geodetska stroka o vsem tem že sedaj vodi podatke v več nivojih podrobnosti za celotno državno ozemlje. Ker BIM potrebuje večjo raven podrobnosti v okolici objekta, se geodetska stroka prilagaja novim potrebam gospodarstva. Zaradi izboljšanja natančnosti in podrobnosti zajema podatkov se vpeljujejo nove tehnologije vzorčenja na terenu (lidar, GNSS, brezpilotni letalniki, mobilni GIS, georadar, TLS). Pri tem je potrebno zagotoviti medopravnost podatkov s podatki gradbeniške in prostorsko načrtovalske stroke. Integracijo geodetskih podatkov v BIM evropsko razvojno združenje geodetskih uprav EuroSDR (European Spatial Data Research) imenuje GeoBIM.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(50 % MOP GURS, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: mag. Ema Pogorelčnik
E-mail: ema.pogorelcnik@gov.si

4. TEMA: Povezljivost prostorskih podatkov uradnih evidenc s podatki katastra nepremičnin

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje, kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.5.:

Naslov teme: Povezljivost prostorskih podatkov uradnih evidenc s podatki katastra nepremičnin

Cilj:

- tehnološka rešitev za povezovanje prostorskih podatkov; pri tem je treba ob upoštevanju temeljne vloge katastra razviti in testirati prototip ciljne namenske tehnološke rešitve, vključujoč metodologijo in programska orodja, s katerim bo omogočena racionalna povezava obstoječih različnih evidenc prostorskih podatkov v funkcionalno celoto.

Podrobnejša obrazložitev:

Zemljiški kataster, v prihodnje kataster nepremičnin, je temeljna evidenca o zemljiščih v Sloveniji, ki omogoča prostorsko umestitev pravic, omejitev in odgovornosti na nepremičninah. Že za samo tradicionalno fiskalno (davčno) in pravno (v povezavi z zemljiško knjigo) funkcijo katastra so potrebni celoviti in kakovostni podatki o zemljiščih, ki med drugim vsebujejo tudi podatke o dejanski in namenski rabi zemljišč kot druge pomembne podatke o lastnostih zemljišč, ki vplivajo na rabo in vrednost zemljišč, transakcije in podobno. Potrebe v praksi kot tudi mednarodne usmeritve na področju zemljiške (nepremičninske) administracije pa kažejo tudi na vse bolj nujno vlogo katastra v upravljanju zemljišč in odločanju v prostoru, kar le še potrjuje nujnost o vzpostavitvi celovite podatkovne zbirke o zemljiščih.

Osnovni koncept prostorskih informacijskih sistemov v državni upravi je, da se podatki v sistemih ne podvajajo, zato je v ta namen potrebno razviti rešitev, kako podatke drugih temeljnih evidenc o zemljiščih, kot so podatki o pravnih režimih, povezati in uskladiti s podatki katastra. Pri tem je zelo pomembno, da se prostorski podatki, ki se navezujejo na zemljišča oziroma zemljiške parcele ali njihove dele, prikazujejo in uporabljajo v povezavi z zemljiškim katastrom, še posebej, če so bili tudi v izvorni obliki povezani s katastrsko vsebino. Zemljiški kataster je dinamična evidenca, kjer se dnevno spreminja veliko število vpisanih podatkov, posledično se s tem spreminja geometrična oziroma grafična podlaga za vse ostale podatkovne nize, ki se navezujejo na katastrsko vsebino. V postopku sprejemanja v Državnem zboru Republike Slovenije je nov Zakon o katastru nepremičnin, ki med drugim opredeljuje povezovanja katastrskih podatkov z drugimi javnimi evidencami, ki vsebujejo podatke o zemljiščih in druge z zemljišči povezane podatke. Omogočeno je več načinov povezovanja, odvisno od vrste podatkov in načina njihovega evidentiranja, poseben izziv pa predstavlja koncept prostorskega povezovanja teh podatkov ob hkratnem pomenskem povezovanju.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 70.000,00 EUR
(50 % MOP GURS, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Bernarda Berden
E-mail: bernarda.berden@gov.si

5. TEMA: Večjezični slovar za področje geoinformatike

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme 3.12.1.:

Naslov teme: Večjezični slovar za področje geoinformatike

Cilji:

- razviti koncept večjezičnega slovarja za področje geoinformatike (slovenski, angleški in nemški jezik);
- razviti procesni model za usklajevanje prevodov in razlage terminov s strani več udeležencev;
- vzpostaviti e-platformo za objavo usklajenih različic prevodov in razlage terminov z možnostjo naknadnega dodajanja komentarjev/posodabljanja vsebin z ustreznimi metapodatki (avtorji gesel, datum objave);
- priprava nabora terminov in vzpostavitev slovarja za ta nabor terminov, pridobljenih na podlagi aktualnih geoinformacijskih tehnologij in zakonodaje s področja javne prostorske podatkovne/informacijske infrastrukture in javne geodetske službe;
- priprava standardnega izvedbenega načrta za posodabljanje oziroma dopolnjevanje slovarja po zaključku projekta.

Podrobnejša obrazložitev:

Področje geodetske in geoinformacijske stroke zaznamuje izredno hiter tehnološki razvoj, ki med drugim zahteva tudi hiter razvoj terminologije. Javna uprava je preko Ministrstva za okolje in prostor in Geodetske uprave RS pa tudi preko drugih ministrstev, agencij in lokalnih skupnosti močno povezana z geoinformacijskimi rešitvami. Potreba po koordinaciji na tem področju se med drugim izkazuje tudi na Evropski ravni preko Direktive 2007/2/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. marca 2007 o vzpostavitvi infrastrukture za prostorske informacije v Evropski skupnosti (INSPIRE) (UL

L št. 108, z dne 25. 4. 2007), ki jo je Republika Slovenija v svoj pravni red prenesla z Zakonom o infrastrukturi za prostorske informacije (ZIPI) (UL RS št. 8/2010 in 84/2015). Samo med uradnimi upravljavci zbirk prostorskih podatkov pod okriljem vzpostavljanja državne infrastrukture za prostorske podatke najdemo preko 10 institucij. Zaradi dejstva, da področje geodezije in geoinformatike tudi znotraj javne uprave povezuje različne sektorje, je potreba po standardizirani terminologiji toliko večja.

Trenutno se v Sloveniji soočamo z velikimi terminološkimi izzivi tako pri prenosu tujih strokovnih besed, vezanih na nove geoinformacijske tehnologije in storitve, v slovenski pravni red, kot tudi pri razumevanju pomena teh besed. S takimi izzivi se srečujejo tudi druge države, ki so že začele vzpostavljati večjezične slovarje za področje geoinformatike z razlago pomena posameznih terminov v svojem jeziku. V Sloveniji se terminološke zagate ne rešujejo sistematično, kar predstavlja v praksi pogosto tudi probleme v (ne)razumevanju vsebin zakonov, podzakonskih predpisov ipd. Geodetska uprava RS, kot koordinatorica za uvedbo Direktive INSPIRE, že sedaj razpolaga z enostavnim slovensko-angleškim slovarjem za temeljne geoinformacijske termine, ki pa ga je treba nadgraditi s pomensko razlago v slovenskem jeziku in predvsem temeljito revidirati ter dopolniti z novimi termini v stroki.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(50 % MOP GURS, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Franc Ravnihar
E-mail: franc.ravnihar@gov.si
Tel. št.: 01/478 48 50

14. Predlagatelj teme: Služba Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK)
Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

1. TEMA: Priprave metodologije in presoja učinkovitosti ukrepov iz naslova Strategije pametne specializacije

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.4.:

Naslov teme: : Priprave metodologije in presoja učinkovitosti ukrepov iz naslova Strategije pametne specializacije

Cilj:

- vzpostaviti podatkovni model in prakso celovitega in koherentnega spremljanja in presoje ukrepov kohezijske politike na področju raziskav, razvoja in spodbujanja inovativnosti na podlagi izkušenj z izvajanjem S4 v VFO 2014-2020 in VFO 2021-2027.

Podrobnejša obrazložitev:

Pričakujemo, da bo izvajalec izvedel naslednje naloge:

Faza 1 (2021 Q4 in 2022 Q1):

Konsolidacija kazalnikov OP povezanih s S4, RIS, SIS in akcijskih načrtov Strateških razvojno inovacijskih partnerstev (SRIP) in analiza, strukturiranje in integracija podatkovnih tokov upoštevajoč rezultate spremljanja in vrednotenja SRIP S4 2017-2022.

Faza 2 (do 2022 Q4 in 2023 Q1):

Priprava metodologije in presoja učinkovitosti ukrepov Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014 -2020«, prednostne osi: »Mednarodna konkurenčnost raziskav, inovacij in tehnološkega razvoja« ter drugih povezanih ukrepov OP (PO3, PO10), ki so se izvajali v skladu s predhodnim pogojem Strategija pametne specializacije«.

Faza 3 (2023 Q2 - Q4):

Priprava metodologije za spremljanje vseh specifičnih ciljev Cilja politike 1 v VFO 2021-2027: Pametnejša Evropa s spodbujanjem inovativne in pametne gospodarske preobrazbe, ter specifičnih ciljev v drugih ciljnih politik Evropske kohezijske politike obdobja 2021-2027, ki so vezani na omogočitveni pogoj prenova Strategije pametne specializacije.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(15 % MGRT, 15 % MIZŠ, 15 % SVRK, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktne osebi na:

SVRK: Marko Hren: e-mail: marko.hren@gov.si; tel. št. 01/400-3370,

MGRT: mag. Nataša Vrhovec: e-mail: n.vrhovec@gov.si; tel. št.: 01/400-3701

15. Predlagatelj tem: **Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu**
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. **TEMA: Popis ogroženih slovenskih narečij v zamejstvu: govori v Radgonskem kotu in na Gradiščanskem v Avstriji ter govori srednještajerskega in kozjansko-bizeljskega narečja na Hrvaškem**

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 1.4.3.:

Naslov teme: Popis ogroženih slovenskih narečij v zamejstvu: govori v Radgonskem kotu in na Gradiščanskem v Avstriji ter govori srednještajerskega in kozjansko-bizeljskega narečja na Hrvaškem

Cilji:

- zvočna dokumentacija narečnega gradiva s profesionalnimi snemalnimi napravami najvišjega kakovostnega razreda, fonetični prepis gradiva, profesionalna zvočna obdelava posnetkov, priprava spletnih zvočnih besedilnih zbirk, opremljenih s fonetičnimi zapisi;
- vzpostavitev sodelovanja z lokalnimi skupnostmi in terenske raziskave ogroženih slovenskih narečij v zamejstvu, konkretno robnih območij srednještajerskega (Hum na Sutli z okolico) in kozjansko-bizeljskega narečja (Dubravica z okolico) ter govorov v Radgonskem kotu in na Gradiščanskem (Potrna/Laafeld, Dedonci/Dedenitz, Gorica/Goritz, Zenkovci/Zelting in Žetinci/Sicheldorf). Izdelava posebnih specializiranih območnih vprašalnic za zajetje razlikovalnih lastnosti govorov posameznih krajev, izvedba ankete v vseh naseljih obravnavanega območja;
- podroben opis notranje narečne členjenosti, določitev narečnih mej, izris področnih narečnih kart, izdelava fonoloških opisov govora z oceno vpliva jezikov v stiku.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen razpisa je spodbuditi sistematične narečjeslovne raziskave na območjih zunaj države Slovenije, za katera je značilno postopno izgubljanje slovenskih narečij. Gre za narečja s šibkim medgeneracijskim prenosom, ki jih pretežno govori srednja in starejša generacija govorcev, zato je za učinkovito spremljanje njihovega stanja izrednega pomena priprava enovitega načrta terenskih raziskav, ki naj temeljijo na enotni metodologiji zbiranja gradiva. Za vsako posamezno raziskovalno območje naj bo izdelana premišljena zastavljena leksična vprašalnica, ki naj bo namenjena določanju razlikovalnih lastnosti posameznih krajevnih govorov in narečij ter naj omogoča izdelavo podrobnih področnih narečnih kart.

Raziskave naj bodo namenjene tako dokumentaciji narečij kot spodbujanju njihovega dejanskega ohranjanja. Pri terenskem delu naj bo uporabljena profesionalna snemalna oprema z možnostjo obdelave v profesionalnem studiu.

Raziskave naj bosta dveh vrst glede na stopnjo dosedanje raziskanosti posameznega območja:

- 1) Sondažne raziskave naj potekajo na manj raziskanih območjih: osnovni opis narečja, določitev območja, na katerem se govori, in njegova notranji členjenosti.
- 2) Narečni popisi naj se na podlagi izsledkov že narejenih raziskav lotijo podrobnejše dokumentacije posameznih narečnih govorov. Namenjeni naj bodo pridobivanju slovničnega, besednega in besedilnega gradiva.

Predlagamo raziskave na dveh območjih, in sicer:

- 1) v Avstriji – Radgonski kot in Gradiščanska: Potrna (Laafeld), Dedonci (Dedenitz), Gorica (Goritz), Zenkovci (Zelting) in Žetinci (Sicheldorf), Kontrolne točke: Lahndörfel, OberLaafeld, Pöltzen, Pridahof, Radkersburg Umgebung, Hummersdorf, Modinci (Mogersdorf), Ženavci (Jennersdorf), Bonisdorf.

Pri raziskavah v Avstriji bo po potrebi možna povezava s Slovenskim inštitutom Urban Jarnik iz Celovca.

2) na Hrvaškem – določitev areala srednještajerskega narečja (Hum na Sutli z okolico) s sondažnimi raziskavami: npr. Hum na Sutli, Prišlin, Poredje, Bregi Kostelski, Kostelsko, Klenovec Humski, Strmec Humski, Lupinjak, Druškovec Humski, Vinagora, Desinić, Plavić; določitev areala kozjansko-bizeljskega narečja (Dubravica z okolico) s sondažnimi raziskavami: npr. Dubravica, Kumrovec, Risvica, Pristava, Tuhelj, Klanjec, Lepoglavec, Kraljevec na Sutli, Draše, Rozga, Pologi.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(50 % USZS, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Dejan Valentincič

E-mail: Dejan.Valentincic@gov.si

2. TEMA: Ohranjanje mikrotoponimov v zamejstvu: celovit popis slovenskih narečnih ladinskih in hišnih imen v Porabju

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 1.4.4.:

Naslov teme: Ohranjanje mikrotoponimov v zamejstvu: celovit popis slovenskih narečnih ladinskih in hišnih imen v Porabju

Cilji:

- celovita identifikacija in inventarizacija mikrotoponimov (ledinskih in hišnih imen) na območju avtohtone slovenske naselitve v Porabju (območje naselij in zaselkov Andovci, Dolnji Senik, Gornji Senik, Janezovi breg, Sakalovci, Slovenska ves, Števanovci, Otkovci in Verica-Ritkarovci);
- obeležba narečne (zvočne in pisne) in poknjžene oblike imen;
- priprava tematskih zemljevidov, dopolnitev spletne baze imen ter priprava GIS (vektorskih slojev);
- popravki v Registru zemljepisnih imen Republike Slovenije v merilu 1 : 5.000;
- promocija slovenske kulturne dediščine in slovenske govorce v Porabju, spodbujanje ohranjanja in razvoja slovenstva, krepitev nacionalne identitete in varovanje kulturne raznolikosti v zamejstvu, spodbujanje dobrega in na sodelovanju vseh temelječega upravljanja nesnovne kulturne dediščine, spodbujanje kulturnega udejstvovanja z digitalizacijo, ki omogoča ohranjanje, dostopnost in promocijo kulturnih vsebin, omogočanje odprtega dostopa do jezikovnih orodij in virov ter kulturnih vsebin vsem zainteresiranim deležnikom, spodbujanje mednarodnega kulturnega sodelovanja, promocije slovenske kulture v mednarodnem okolju, povezovanje s Slovenci v zamejstvu.

Podrobnejša obrazložitev:

Med zemljepisna imena, ki poimenujejo objekte na površju Zemlje, spadajo tudi hišna in ledinska imena. Hišna imena so nastala zaradi potrebe po natančnejšem razločevanju ljudi, saj zaradi družbenega razvoja in napredka za ta namen osebna imena niso več zadoščala. Običajno so domačiji hišno ime naredili sosedje. Podlaga nastanka hišnih imen je zelo raznovrstna. Najpogosteje so nastala na podlagi osebnih imen, priimkov in poklicev. Danes so hišna imena pomembna predvsem iz jezikoslovnega vidika, saj v sebi nosijo sledi naglasnega razvoja imena v določenem narečju. Ledinska

imena označujejo temeljne značilnosti in lastnosti vaškega zemljišča in jih kot kartografski element najdemo že na zemljevidih franciscejskega katastra. Zaradi različne primernosti tal za obdelavo je bil vaški prostor s poljsko razdelitvijo razdeljen na več delov, poimenovanih z lastnimi imeni. Ledine so bile prvotno zaključene površine, ki so imele isti gospodarski pomen. Meje med posameznimi ledinskimi imeni običajno potekajo po naravnih ločnicah. Njihova poimenovalna motivacija je vezana predvsem na naravne značilnosti zemljišč.

Tako hišna kot ledinska imena so zaradi nastanka in izvora poleg imenoslovnih pomembna tudi za zgodovinske, geografske in sorodne znanstvene raziskave, kot taka pa tudi kot element nesnovne kulturne dediščine.

Na avtohtonem slovenskem narodnostnem ozemlju v zamejstvu hišna in ledinska imena pričajo o zgodovinski slovenski prisotnosti na tem prostoru, da so kulturno krajino območja oblikovali in zaznamovali slovensko govoreči ljudje.

Hišna in ledinska imena zaradi družbenih sprememb in modernizacije počasi izginjajo iz rabe in ker niso sistematično zbrana, je njihov obstoj ogrožen. Posebej ranljiva so ta imena v zamejstvu, kjer je raba slovenskega jezika že sama po sebi omejena, in so hkrati tovrstna imena zrcalo avtohtonosti naselitve Slovencev na teh območjih. Pred leti so bila hišna in ledinska imena sistematično zbrana in analizirana na Avstrijskem Koroškem, kjer so jih uspeli umestiti tudi na UNESCO-v seznam nesnovne kulturne dediščine. To dokazuje, da je ohranjanje in skrb za ta tip zemljepisnih imen zelo pomembno. Brez posebnega angažmaja slovenskih kulturnih in posvetnih društev, posluha matične domovine ter zavzetosti avstrijskih imenoslovcev takšnega statusa ta imena verjetno ne bi dosegla. Hišna in ledinska imena, predstavljena na tematskih zemljevidih, spletnih atlasih ter ostalih publikacijah so tako varna pred kolesjem pozabe in ohranjena bodočim rodovom.

Situacija na območju, poseljenemu s Slovenci na Madžarskem je nekoliko drugačna. Manjšina je tam številčno zelo skromna, pa tudi pravno varstvo, povezano z rabo jezika in zemljepisnimi imeni je bistveno slabše. Zato je identifikacija hišnih in ledinskih imen toliko bolj pomembna.

V okviru projekta je treba pregledati dostopne arhivske vire, ki vsebujejo tovrstna imena v Porabju ter pripraviti delovno gradivo za terensko raziskovanje. Na terenu je s sodelovanjem domačinov, živih govorcev narečja, treba preveriti zbrana imena, zapisati njihovo narečno podobo ter zbrati ostale attribute. Pripraviti je treba tematske zemljevide s hišnim in ledinskimi imeni, publikacije za laično in strokovno javnost ter zbrana imena umestiti na enega od spletnih tematskih atlasov. V sklepni fazi je treba popraviti in uskladiti tudi državno bazo zemljepisnih imen, REZI v merilu 1 : 5.000, saj zajema tudi zamejstvo.

Tako zbrana in analizirana imena bodo ohranjena v narečni in poknjiženi obliki, kar je za raziskovanje in proučevanje narečja ter nekaterih geografskih in zgodovinskih prvin pokrajine ob Rabi neprecenljivega pomena za ohranjanje slovenske identitete na tem območju.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(50 % USZS, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: dr. Dejan Valentincič

E-mail: Dejan.Valentincic@gov.si

16. Predlagatelj teme: Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Učinkovitost rehabilitacijskih programov in programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 1.11.3.:

Naslov teme: Učinkovitost rehabilitacijskih programov in programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo

Cilji projekta:

- ugotoviti število udeležencev po posameznih vzrokih za udeležbo na rehabilitacijskih programih (alkohol, droge, hitrost) in po vrsti programov (edukacijske, psihosocialne delavnice ter programi varne vožnje) od leta 2012 naprej;
- ugotoviti, ali so rehabilitacijski programi, ki ji določa zakon o voznikih in izvaja Javna agencija RS za varnost prometa učinkoviti do mere, da se to dejansko odrazi na spremenjenem vedenju in stališčih posameznikov po zaključenih programih;
- ugotoviti zakonitosti predhodnih značilnosti kršiteljev – udeležencev rehabilitacijskih programov (starost, spol, vozniško dovoljenje, predhodni prekrški, stopnja alkoholiziranosti ali prisotnost drog oz. prekoračitve hitrosti in drugi pomembni podatki);
- preveriti oceno udeležencev glede same izvedbe rehabilitacijskih programov (vsebine, pristopi, izvajalci, organizacijski vidiki);
- preveriti, ali so udeleženci v roku dveh let po zaključku programa ponovili že storjeni prekršek, zaradi katerega so se morali udeležiti rehabilitacijskega programa;
- preveriti, ali so bili udeleženci v roku dveh let po zaključku programa udeleženi v prometni nesreči;
- preveriti kakšno je stališče udeležencev rehabilitacijskih programov v zvezi s pitjem alkohola oz. uživanjem drog v povezavi z vožnjo ali stališče do prehitre vožnje po preteku vsaj enega leta od zaključka programa;
- preveriti kakšen bi bil po mnenju udeležencev rehabilitacijskih programov najbolj ustrezen ukrep za osebe, ki jim je bilo zaradi vožnje pod vplivom alkohola ali drugih prepovedanih substanc izrečeno prenehanje veljavnosti voznškega dovoljenja (npr. uvedba obveznega dela v splošno korist, omejitev števila možnosti ponovne pridobitve voznškega dovoljenja,...).

Podrobnejša obrazložitev:

Udeležba v programu dodatnega usposabljanja za varno vožnjo (50. člen ZVoz-1)

1. Programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo se mora udeležiti oseba, ki ji je izrečeno prenehanje veljavnosti voznškega dovoljenja na podlagi kazenskih točk, ki niso bile izrečene zaradi prekrškov vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi ali odklonitve preverjanja psiho fizičnega stanja in jo v program napoti sodišče po opravljenem kontrolnem zdravstvenem pregledu v primeru odložitve izvršitve prenehanja veljavnosti voznškega dovoljenja, v skladu z zakonom, ki ureja prekrške.

2. Programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo se mora po opravljenem kontrolnem

zdravstvenem pregledu pred ponovnim opravljanjem voznškega izpita udeležiti tudi oseba, ki ji je prenehala veljavnost voznškega dovoljenja.

3. Programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo se lahko udeleži tudi imetnik veljavnega voznškega dovoljenja, ki doseže ali preseže štiri kazenske točke, pa do dneva, ko opravi program, ne preseže 17 kazenskih točk, če mu kazenske točke niso bile izrečene zaradi prekrškov z vožnjo pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi. Po uspešno zaključenem programu se vozniku z dnem, ko organu, pristojnemu za vodenje evidence kazenskih točk, predloži potrdilo o opravljenem dodatnem usposabljanju za varno vožnjo, enkrat v dveh letih izbrišejo iz skupne evidence izrečenih kazenskih točk štiri kazenske točke.

4. Imetniku veljavnega voznškega dovoljenja se štiri kazenske točke na podlagi prejšnjega odstavka lahko izbrišejo le enkrat v dveh letih ne glede na to, ali je dodatno opravil tudi zdravstveni pregled s svetovanjem ali če se je udeležil ustreznega rehabilitacijskega programa zaradi prekrška vožnje pod vplivom alkohola.

Udeležba v rehabilitacijskih programih (53. člen ZVoz-1)

1. Rehabilitacijskega programa se mora udeležiti oseba, ki ji je izrečeno prenehanje veljavnosti voznškega dovoljenja in so ji bile izrečene kazenske točke zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi ali odklonitve preverjanja psihofizičnega stanja in jo v program napoti sodišče po opravljenem kontrolnem zdravstvenem pregledu v primeru odložitve izvršitve prenehanja veljavnosti voznškega dovoljenja, v skladu z zakonom, ki ureja prekrške. Sodišče pri določitvi ustreznega rehabilitacijskega programa, ki ga določi na podlagi zdravniškega spričevala, izbira med tremi rehabilitacijskimi programi:

- a) edukacijske delavnice v obsegu najmanj šestih pedagoških ur z vsebinami o varnosti cestnega prometa, tveganjih zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi, odgovornosti voznikov in psihosocialnih odnosih med udeleženci v cestnem prometu;
- b) psihosocialne delavnice v obsegu najmanj 17 pedagoških ur, od tega najmanj dve uri individualne obravnave in najmanj 15 ur dela v skupini z vsebinami o varnosti cestnega prometa, tveganjih zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi, odgovornosti voznikov in psihosocialnih odnosih med udeleženci v cestnem prometu;
- c) programi zdravljenja odvisnosti, ki jih izvajajo izvajalci zdravstvene dejavnosti, ki opravljajo dejavnost psihiatrije.

2. Rehabilitacijskega programa iz prejšnjega odstavka se mora v predpisanem obsegu pred ponovnim opravljanjem voznškega izpita udeležiti tudi oseba, ki ji je prenehala veljavnost voznškega dovoljenja. Ustrezen rehabilitacijski program določi pooblaščen izvajalec zdravstvene dejavnosti na podlagi ugotovitev kontrolnega zdravstvenega pregleda.

3. Ustreznega rehabilitacijskega programa iz prvega odstavka tega člena, ki ga določi pooblaščen izvajalec zdravstvene dejavnosti na podlagi ugotovitev kontrolnega zdravstvenega pregleda, se lahko udeleži tudi imetnik veljavnega voznškega dovoljenja enkrat v dveh letih od tedaj, ko je bil prvič pravnomočno kaznovan zaradi prekrška vožnje pod vplivom alkohola, če je bilo ugotovljeno, da je imel v organizmu več kot 0,80 grama do vključno 1,10 grama alkohola na kilogram krvi ali več kot 0,38 miligrama do vključno 0,52 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka. Imetniku veljavnega voznškega dovoljenja, ki se je udeležil rehabilitacijskega programa, se z dnem, ko predloži organu, pristojnemu za vodenje evidence kazenskih točk, potrdilo o opravljenem rehabilitacijskem programu, iz evidence kazenskih točk izbrišejo štiri pravnomočno izrečene kazenske točke za prekršek vožnje pod vplivom alkohola.

4. Imetniku veljavnega vozniškega dovoljenja se štiri kazenske točke na podlagi prejšnjega odstavka izbrišejo le enkrat v dveh letih ne glede na to, ali je dodatno opravil tudi program dodatnega usposabljanja za varno vožnjo za imetnike veljavnega vozniškega dovoljenja, ki so dosegli ali presegli štiri kazenske točke in niso presegli 17 kazenskih točk, ali če je dodatno opravil zdravstveni pregled s svetovanjem.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
(50 % AVP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: mag. Saša Jevšnik Kafol

E-mail: sasa.jevsnik-kafol@avp-rs.si

Tel. št.: 01/478-8810

17. Predlagatelj teme: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Urad Republike Slovenije za meroslovje

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Vzpostavitev centralnega izvajanja nacionalnih medlaboratorijskih primerjav v nacionalnem meroslovnem sistemu

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 2.6.5.:

Naslov teme: Vzpostavitev centralnega izvajanja nacionalnih medlaboratorijskih primerjav v nacionalnem meroslovnem sistemu

Cilj:

- vzpostaviti centralni sistem izvajanja nacionalnih medlaboratorijskih primerjav za akreditirane in napredne industrijske kalibracijske laboratorije (na primeru fizikalne veličine dolžina).

Podrobnejša obrazložitev:

Osnovna naloga nacionalnega meroslovnega sistema je služiti uporabnikom. Ključni uporabnik so akreditirani laboratoriji, ki zagotavljajo meroslovne storitve končnim uporabnikom. Ti pa so industrija, zdravstvo, promet, raziskovalne institucije in še vrsta drugih panog. Poleg zagotavljanja sledljivosti akreditiranim laboratorijem je ključno tudi ugotavljanje njihove usposobljenosti, kar se zagotavlja z medlaboratorijskimi primerjavami. Zaradi različnih razlogov se na nekaterih področjih fizikalnih NNE (nosilci nacionalnih etalonov) medlaboratorijske primerjave na najvišjem nivoju ne izvajajo oziroma v njih niso vključeni vsi akreditirani laboratoriji, ki na tem nivoju potrebujejo potrjevanje svoje usposobljenosti. V izogib konkurenčnim konfliktom in konkurenčnim informacijam na majhnem trgu, kot je slovensko, ter za enako obravnavo vseh akreditiranih laboratorijev, ki morajo potrjevati svojo usposobljenost pri izvajanju meritev, je potrebno takšne medlaboratorijske primerjave skrbno načrtovati in organizirati centralno, anonimno in neprofitno na najvišjem nivoju. Rešitve je potrebno poiskati v okviru koordinacije s strani Urada in z obveznim sodelovanjem nosilcev nacionalnih etalonov zaradi njihove ekspertize in merilnih zmogljivosti na področju, oziroma če to ni uspešno ali mogoče, v rešitev vključiti tuji NMI/DI v smislu pametne specializacije. V projektu poleg izbrane inštitucije, ki demonstrira dosedanje ustrezno in učinkovito delovanje na področju organizacije medlaboratorijskih primerjav na najvišjem nivoju na svojem področju, aktivno sodeluje tudi Urad RS za meroslovje. Z izvedbo projekta "Vzpostavitev centralnega izvajanja nacionalnih medlaboratorijskih primerjav v nacionalnem meroslovnem sistemu" pričakujemo bistveno izboljšanje usposobljenosti akreditiranih meroslovnih laboratorijev v Sloveniji, s čimer bodo lahko vsi deležniki krepili svoje meroslovne zmogljivosti in uspešneje konkurirali na tujih trgih. Rezultati projekta bodo imeli zelo dolgoročen vpliv in bodo med drugim neposredno služili tudi Slovenski akreditaciji pri ugotavljanju usposobljenosti akreditiranih laboratorijev.

Predvidene so tri faze izvedbe projekta:

Faza 1:

- ugotoviti aktualne potrebe/uporabnike na izbranem področju in določiti kriterije za njihovo identifikacijo in izbor,
- analizirati obstoječe izvajanje nacionalnih laboratorijskih primerjav na najvišjem nivoju na izbranem področju z vidika potreb vseh uporabnikov,
- v analizo vključiti vse potencialne uporabnike oz. potencialno sodelujoče v medlaboratorijski primerjavi.

Faza 2:

- skupaj z Uradom oblikovati strokovne podlage in možne rešitve za izvedbo nacionalne primerjave na izbranem področju v organizaciji Urada,
- rešitve morajo izključevati potencialne ovire (npr. konflikte zaradi konkurenčnosti ali medsebojnega konkurenčnega primerjanja) za njeno izvedbo, ustrezati morajo mednarodnim standardom in vodilom za izvajanje medlaboratorijskih primerjav, pri tem pa morajo upoštevati lokalne danosti in specifične v slovenskem meroslovnem sistemu,
- rešitve morajo vključevati sodelovanje Urada kot neodvisnega ponudnika/organizatorja, ki zagotovi potrebno anonimnost izvedbe medlaboratorijske primerjave, pri čemer mora biti podana jasna razmejitev pristojnosti/odgovornosti med vsemi udeleženci primerjave,
- izbira optimalne rešitve,
- ocena ekonomske učinkovitosti predlagane rešitve,
- vzpostavitev spletnega portala za kontinuirano analizo potreb po medlaboratorijskih primerjavah ter za organizacijo in izvedbo medlaboratorijskih primerjav

Faza 3:

- analiza potreb akreditiranih in industrijskih kalibracijskih laboratorijev po medlaboratorijski primerjavi na področju veličine dolžina z uporabo spletnega portala
- priprava vseh potrebnih dokumentov in izvedba pilotne medlaboratorijske primerjave za predlagano veličino v koordinaciji Urada,
- analiza rezultatov in priprava poročila medlaboratorijske primerjave ,
- analiza potencialnih preprek (risk assessment) za izvedbo medlaboratorijske primerjave v organizaciji Urada z oceno tveganja in načrtom ukrepov (contingency plan) za njihovo rešitev.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
 (50% MGRT Urad RS za meroslovje, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 Ime in priimek: dr. Rado Lapuh
 E-mail: rado.lapuh@gov.si
 Tel. št.: 1/244-2724, 041/776-808

18. Predlagatelj teme: Statistični urad Republike Slovenije

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Verjetnostni spletni paneli v državni statistiki v primeru raziskovanj oseb in gospodinjstev

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje, kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.6.:

Naslov teme: Verjetnostni spletni paneli v državni statistiki v primeru raziskovanj oseb in gospodinjstev

Cilji:

- pregled obstoječe metodologije in primerov spletnih panelov v mednarodnem in nacionalnem prostoru s poudarkom na področju uradnih statistik;
- izvedba analize prednosti, slabosti, priložnosti in tveganj uporabe verjetnostnega spletnega panela v državni statistiki, v katero bi zajeli organizacijske, pravne, stroškovne in metodološke izvedbene vidike;
- identifikacija anket v okviru nacionalnega sistema uradne statistike, ki bi bile primerna za vključitev v spletni panel;
- izvedba pilotnega raziskovanja, s katerim bi se empirično preverilo kakovost ključnih podatkov, pomembnih za državo;
- priprava končnega poročila in smernic za uporabo verjetnostnega spletnega panela v državni statistiki.

Podrobnejša obrazložitev:

Tako evropski kot nacionalni statistični sistemi so zavezani k spoštovanju zakonodaje, ki ureja obdelavo in varstvo podatkov. Zaradi zagotavljanja visoke kakovosti končnih statističnih informacij in končnih statistik tudi za vse pod-populaciji, je evropska statistična zakonodaja, ki ureja statistike raziskovanj oseb in gospodinjstev, pri tem zelo eksplicitna, saj določa uporabo reprezentativnih vzorcev z vnaprej znano verjetnostjo izbora.

Načini anketiranja, ko smo jih poznali v preteklih desetletjih (zlasti osebno, telefonsko in poštno), zaradi vse težje dosegljivosti, pa tudi nove normalnosti, ki jo je prinesla epidemija, niso več ustrezni. Stopnje odgovore zato vztrajno padajo, zaradi česar tudi Statistični urad RS v zadnjih letih prehaja na spletno oz. kombinirano (uporaba več načinov) zbiranje podatkov.

Različne inštitucije pri svojem delu že pogosto uporabljajo tudi tako imenovane spletne panele, kjer respondent periodično (npr. mesečno) daljše obdobje časa (npr. dve leti) sodelujejo v različnih anketah. Spletni paneli so večinoma neverjetnostni, v uradni statistiki, vladnem in akademskem sektorju pa se razvijajo tudi verjetnostni paneli. V zadnjem desetletju so spletni paneli pridobili na pomembnosti, njihova glavna prednost sta nizki stroški in hitrost zbiranja podatkov.

Statistični urad trenutno spletnih panelov v svoji produkciji še ne uporablja, ima pa nekatere standardne panele (Anketa o življenjskih pogojih, Aktivno in neaktivno prebivalstvo), kjer so osebe večkrat anketiranje na klasičen način (osebno, telefon).

Verjetnostni spletni paneli zadoščajo kriteriju vnaprej znane verjetnosti izbora, vendar imajo tudi nekatere slabosti kot na primer izključitev oseb, ki ne želijo sodelovati v spletnem panelu. Poleg tega se spletno anketiranje sooča še z izzivi kot sta nepokritost z internetom in slabša stopnja odgovora.

Navedeno poslabša reprezentativnost končnih rezultatov, zato je potrebno podrobno proučiti možnosti uporabe verjetnostnih spletnih panelov, če jih želimo uporabiti za potrebe državne statistike.

Izzivi spletni panelov so še posebej aktualni v luči (potencialnih) motenj pri izvajanju osebnega anketiranja zaradi COVID-19, saj je izvedba mnogih anket s tem zelo otežena in posledično resno ogroženo zagotavljanje kakovostnih anketnih ocen. Priložnosti spletnih panelov so tudi v izboljšanju odziva na uporabniške potrebe, saj uporabniki pričakujejo, da statistične inštitucije zagotavljajo aktualne in relevantne rezultate čedalje hitreje; in spletni paneli v enem delu na to lahko odgovorijo.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 125.000,00 EUR
(50 % SURS, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Tatjana Novak

E-mail: tatjana.novak@gov.si

Tel. št.: 01/241-5306

19. Predlagatelj tem: Urad Vlade Republike Slovenije za varovanje tajnih podatkov
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Kriptografsko varen protokol za multimedijske konference preko spletnega vmesnika

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.7.:

Naslov teme: Kriptografsko varen protokol za multimedijske konference preko spletnega vmesnika

Cilji:

- analiza stanja na področju kriptografsko varnega protokola za multimedijske konference preko spletnega vmesnika;
- določitev splošnih priporočil oziroma zahtev za kriptografsko varen protokol za multimedijske konference preko spletnega vmesnika;
- določitev metodologij za preverjanje pravilnosti in varnosti implementacij;
- priprava referenčne implementacije kriptografsko varnega protokola (odpornega tudi na morebitne grožnje kvantnih računalnikov) za multimedijske konference preko spletnega vmesnika ter postopkov za preverjanje pravilnosti izvedbe (izsledki tega segmenta raziskave so na voljo izključno predlagatelju teme).

Podrobnejša obrazložitev:

Sprejetje Strategije kriptografske zaščite podatkov v Republiki Sloveniji umešča področje kriptografije med pomembne gradnike pri doseganju višje stopnje nacionalne varnosti. Pristop do kriptografije, zasnovan v strategiji, temelji na predpostavki, da Republika Slovenija vzpostavi lastne kriptografske rešitve za namene varovanja tajnih podatkov, priporoča pa jih tudi za varovanje drugih podatkov. V skladu z Zakonom o tajnih podatkih in z njim povezanimi podzakonskimi predpisi lahko kriptografsko rešitev za potrebe državnih organov razvije ali izdelata organizacija, ki ima veljavno varnostno dovoljenje ustrezne stopnje tajnosti za varovanje tajnih podatkov na sedežu organizacije.

Predlagana tema CRP projekta pa je tudi aktualna in dejansko odsev situacije v kateri smo se znašli spričo epidemije COVID-19. V tem času mnogi sestanki, delo posvetovalnih teles, svetov doma in v tujini stoji, ker nimamo primernih orodij, ki bi v tem času omogočala učinkovito in predvsem varno vodenje dela teh organov.

Namen projekta je zato vzpostaviti ustrezen okvir in orodja, ki bodo omogočala in uporabila kriptografsko varen protokol za multimedijske konference preko spletnega vmesnika.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 300.000,00 EUR
(50 % UVTP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Mojca Mikac

E-mail: gp.uvtp@gov.si, mojca.mikac@gov.si

Tel. št.: 01 478 7574, 031 363 554

2. TEMA: Kriptografsko varen generator naključnih števil

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 1.11.4.:

Naslov teme: Kriptografsko varen generator naključnih števil

Cilji:

- analiza stanja na področju implementacije kriptografsko varnega generatorja naključnih števil z upoštevanjem morebitnih groženj s strani kvantnih računalnikov;
- določitev splošnih priporočil oziroma zahtev za kriptografsko varen generator naključnih števil ter metodologij za preverjanje pravilnosti implementacij;
- priprava predloga priporočil oziroma zahtev za kriptografsko varen generator naključnih števil, ki bi bil primeren za uporabo na področju tajnih podatkov (ločeno za različne stopnje tajnosti) ter metodologij za preverjanje pravilnosti implementacij (izsledki tega segmenta raziskave so na voljo izključno predlagatelju teme);
- razvoj »pravega« generatorja naključnih števil na fizikalnih osnovah (npr. na zakonih kvantne fizike, na diodah, itd.) (izsledki tega segmenta raziskave so na voljo izključno predlagatelju teme);
- priprava referenčne implementacije kriptografsko varnega generatorja naključnih števil v tehnologiji FPGA (angl. Field Programmable Gate Array) (izsledki tega segmenta raziskave so na voljo izključno predlagatelju teme);
- razvoj modula psevdo generatorja naključnih števil za umestitev v aplikacije za mobilne naprave (izsledki tega segmenta raziskave so na voljo izključno predlagatelju teme).

Podrobnejša obrazložitev:

Sprejetje Strategije kriptografske zaščite podatkov v Republiki Sloveniji umešča področje kriptografije med pomembne gradnike pri doseganju višje stopnje nacionalne varnosti. Pristop do kriptografije, zasnovan v strategiji, temelji na predpostavki, da Republika Slovenija vzpostavi lastne kriptografske rešitve za namene varovanja tajnih podatkov, priporoča pa jih tudi za varovanje drugih podatkov. V skladu z Zakonom o tajnih podatkih in z njim povezanimi podzakonskimi predpisi lahko kriptografsko rešitev za potrebe državnih organov razvije ali izdelata organizacija, ki ima veljavno varnostno dovoljenje ustrezne stopnje tajnosti za varovanje tajnih podatkov na sedežu organizacije.

Rezultati raziskav bi bili pomembni gradniki ali celo temelji kriptografskih rešitev, ki bodo namenjene varovanju tajnih podatkov. Služili bodo tudi kot pomoč pri preverjanju varnostne ustreznosti že obstoječih kriptografskih rešitev, ki so že v uporabi in so pomembni gradniki pri zagotavljanju nacionalne varnosti. Z vidika Urada Vlade Republike Slovenije za varovanje tajnih podatkov je ključno, da bi bil končni rezultat raziskav konkretno uporaben produkt oziroma njegova aplikativna raba v obstoječih nacionalnih sistemih za doseganje višje stopnje nacionalne varnosti.

Namen projekta je zato razvoj kriptografsko varnega generatorja naključnih števil..

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 380.000,00 EUR
(50 % UVTP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Erik Schlegel

E-mail: gp.uvtp@gov.si, erik.schlegel@gov.si

Tel. št.: 01 478 7575, 041 373 467

Pri 3. je UVTP sofinancer

3. TEMA: Vzpostavitev portala nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji (Predlagatelj teme MJU)

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenost, in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme 5.6.3.:

Naslov teme: Vzpostavitev portala nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji

Cilji:

- razvoj portala nacionalnega UI observatorija (IT platforma in orodja za sprotno spremljanje aktivnosti raziskav, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji ter ugotavljanje UI potenciala v Sloveniji);
- priprava vseh podatkov za pregled, primerjavo in poročanje o stanju na področju UI v Sloveniji za potrebe EU in OECD in primerjavo med državami;
- določiti, povezati in pripraviti ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev (npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami;
- zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje ter po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;
- zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.

Podrobnejša obrazložitev:

Predlog CRP projekta temelji na Strateškem cilju 10. Vzpostavitev nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji, ki je namenjen spremljanju dinamike uresničevanja zastavljenih ciljev Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025 (NpUI). Skladen je z Usklajenim načrtom za umetno inteligenco EU in predvidenimi aktivnostmi spremljanja dinamike nacionalnih raziskovalno razvojnih in inovacijskih kapacitet na področju UI tako na ravni EU, kjer se izvaja projekt AI WATCH za primerjavo stanja UI med državami EU ter na ravni OECD, kjer se izvaja projekt AI ONE za primerjavo stanja na področju UI med državami sveta.

Izvedba projekta predlagane teme je ključnega pomena za učinkovito izvajanje NpUI, saj bo omogočal dinamičen in trenutni pregled stanja raziskav, izobraževanja, razvoja, inovacij, uvajanja in uporabe UI na nacionalni ravni, vključno s pregledom relevantnih deležnikov v raziskovalni in visokošolski sferi, javni sferi, industriji in med nevladnimi organizacijami.

Slovenija je 10. aprila 2018 podpisala Deklaracijo EU o sodelovanju na področju UI ter na podlagi evropskega Usklajenega načrta za UI pristopila k pripravi celovitega Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025, ki je trenutno v fazi potrjevanja s strani Vlade RS. Z nacionalnim programom Slovenija jasno in nedvoumno izraža svoj interes k okrepitvi vseh aktivnosti na področju UI – celovito, koordinirano in v okviru celotnega inovacijskega življenjskega cikla, ki bodo pospešile raziskave, razvoj, uvajanje in uporabo tehnologij in orodij s področja UI, hkrati pa zagotovile ustrezno okolje za zagotavljanje potrebnega znanja in veščin (strokovno izobraževanje, vseživljenjsko učenje, računalniško opismenjevanje odraslih), ustreznega regulatornega okolja (za zagotavljanje varnosti in odgovornosti pri uporabi vseh proizvodov in storitev temelječih na UI na eni strani in etičnih načel, človekovih pravic in temeljnih svoboščin na

drugi) ter zaupanja javnosti na nacionalnem nivoju. S tem bomo omogočili Sloveniji in nacionalnim deležnikom prepoznavnost in aktivno sodelovanje pri ključnih evropskih in mednarodnih aktivnostih na tem področju.

Slovenija mora za uspešno sodelovanje oblikovati sklop med seboj skladnih podpornih ukrepov, povečati finančno podporo, zagotoviti enotno koordinirano in usmerjeno izvajanje vseh aktivnosti ter spodbuditi javni in zasebni sektor k pripravi na družbeno-gospodarske spremembe, ki jih narekuje nadaljnji razvoj in uvajanje UI v Sloveniji.

Program NpUI je skladen s Strategijo razvoja Slovenije 2030 (SrS 2030), zaradi svoje čez sektorske narave pa komplementaren resornim strategijam in akcijskim načrtom, ki se osredotočajo le na posamezna resorna področja, ki jih program NpUI v kontekstu celostne obravnave naslavlja. Kot podredni program je NpUI skladen s krovno SrS 2030, ki med globalne izzive uvršča tudi »četrti industrijsko revolucijo, ki jo zaznamujeta digitalno gospodarstvo ter razvoj senzorjev, robotike in UI ter vzpostavlja nove modele poslovanja, dela in delovnih mest, kar zahteva razvoj novih znanj in veščin ter prilagoditve na številnih področjih gospodarskega, družbenega in okoljskega razvoja«.

Program NpUI je tako skladen z nekaterimi ključnimi cilji strategije razvoja informacijske družbe Digitalna Slovenija 2020 (DS2020), ki opredeljuje strateške cilje digitalizacije v Sloveniji do 2020. DS2020 se osredotoča na IKT in internet - vseprisotno komunikacijsko omrežje informacijskih virov, ki z enostavno dostopnostjo do raznovrstnih vsebin in storitev v temeljih spreminja načine delovanja sodobne družbe, zato je dostop do interneta in uporaba njegovih storitev na splošno razumljena kot eden ključnih pogojev za življenje 21. stoletja. Program NpUI tako sledi viziji DS2020 "izkoristiti razvojne priložnosti IKT in interneta, da postane napredna digitalna družba in referenčno okolje za uvajanje inovativnih pristopov pri uporabi digitalnih tehnologij.

Nacionalni program NpUI opredeljuje osnovne smernice razvoja UI v Sloveniji, ki pa jih bo glede na ta hiter razvoj UI doma in po svetu potrebno ustrezno prilagajati, kar pomeni da gre za strateške cilje in ukrepe, ki so del izredno dinamičnega procesa. Za učinkovito obvladovanje tega procesa so osnovni cilji tega projekta:

- **zagotoviti enoten portal nacionalnega observatorija za umetno inteligenco v Sloveniji z orodji za spremljanje aktivnosti raziskav, izobraževanja, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji, ki bo omogočilo pripravo vseh podatkov za poročanje o stanju na področju UI v državi za potrebe EU in OECD ter ustrezno primerjavo med državami;**
- **zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje in po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;**
- **zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.**

Namen projekta je zato vzpostaviti ustrezen okvir in orodja, ki bodo omogočila pregleden okvir za sprotno spremljanje statusa potenciala slovenskih deležnikov na področju UI s katerim Slovenija lahko nastopa na celotnem inovacijskem ciklu tako v nacionalnem okviru pri razvoju rešitev v Sloveniji, kot tudi na mednarodnem nivoju v različnih mednarodnih iniciativah, projektih in programih. Potrebno je na enoten in sistematičen način določiti in povezati ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev (npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami. Aktivnosti je potrebno uskladiti in izvesti v sodelovanju s Statističnim uradom RS (SURS), projektom EU AI WATCH in aktivnostmi OECD UI observatorija.

Obstoječe stanje in reference v tujini

Slovenija ima dolgotrajno, več kot 40 letno tradicijo raziskovalne dejavnosti in več kot 30 letno tradicijo visokošolskega izobraževanja na področju UI in sorodnih naprednih tehnologij, kjer naši znanstveniki in strokovnjaki dosegajo vrhunske rezultate tudi v svetovnem merilu. Slovenija ima zato obsežno skupnost strokovnjakov, ki se ukvarja s področjem UI in jo sestavljajo raziskovalci na različnih področjih strojnega učenja, podatkovne znanosti, jezikovnih tehnologijah, računske inteligence, rekonfigurabilnih sistemov, sistemov za podporo odločanju in računalniškemu vidu ter sorodnih področjih, kot je npr. robotika, ter družboslovnih ved in humanistike, ki se ukvarjajo z družbenimi, pravnimi in etičnimi učinki tehnologij UI. Slovenija je zaznana kot prostor, ki omogoča investicije v robotiko (primer Gorenje GAIO, INTECH-LES, Kolektor Vision, Pontess, Revoz, RLS, Yaskawa Slovenia), ki je ključno tehnološko področje povezano z UI. UI se vse več uporablja v IKT sektorju, ki s pridom uporablja znanje zbrano v raziskovalnem sektorju (primer AI Collective). Zaznan je porast UI v zagonskih podjetjih t.i. start-up-ih, še vedno pa je bistveno premalo tako zagonskih podjetniških aktivnosti, kot tudi razvoja podjetniških podjetij na področju UI. NpUI za leto 2020 navaja, da je 156 podjetij na različne načine povezanih z UI. V skladu s tem pregledom je ocena, da v Sloveniji v gospodarstvu deluje med 300 in 500 podatkovnih znanstvenikov. Vzpostavljajo se tudi različne organizacije za podporo sodelovanju in razvoju, npr. IKT Horizontalna mreža v okviru SRIP PMiS ter iniciativa AI4SI pri GZS ZIT, ki dopolnjuje obstoječi ekosistem UI predvsem na področju gospodarstva.

Slednje kaže, da se v Sloveniji že vzpostavlja dinamičen ekosistem, ki je ključen za nadaljnjo podporo razvoju in uvajanju UI v Sloveniji, vendar jasnega pregleda in okvira za spremljanje in ocenjevanje stanja v Sloveniji nimamo. Ker je to ključni pogoj za učinkovito izvajanje vseh aktivnosti na področju UI, ki jih načrtuje nacionalni program NpUI, je ta projekt ključni za uspešno izvedbo programa.

Na mednarodni ravni že potekajo podobne aktivnosti, saj na EU ravni projekt AI WATCH že vzpostavlja platformo za pregled aktivnosti po državah EU, vendar je ta prvenstveno orientirana na primerjavo med državami in ne na aktivnosti in stanje znotraj držav. Prav tako se podobna platforma za svetovni pregled vzpostavlja pod okriljem OECD (AI ONE), ki ga vzpostavljajo tudi slovenski strokovnjaki, zato menimo, da imamo v Sloveniji ustrezne kompetence in znanje za vzpostavitev predlaganega nacionalnega observatorija in torej uspešno izvedbo tega projekta.

Namen projekta je vzpostaviti okvir za sprotno spremljanje in analizo potenciala na področju UI v Sloveniji, kot konkretno izvedbo ukrepa 10.3. nacionalnega programa NpUI, kar je osnova za sprotno spremljanje in izvajanje nacionalnega programa NpUI in poročanje o stanju na EU in OECD.

V skladu z ukrepom 10.3 programa NpUI so konkretni cilji projekta:

- razvoj portala nacionalnega UI observatorija (IT platforma in orodja za sprotno spremljanje aktivnosti raziskav, razvoja, uvajanja in uporabe UI v Sloveniji ter ugotavljanje UI potenciala v Sloveniji);
- priprava vseh podatkov za pregled, primerjavo in poročanje o stanju na področju UI v Sloveniji za potrebe EU in OECD in primerjavo med državami;
- določiti, povezati in pripraviti ustrezne vire podatkov, ki so potrebni za spremljanje in poročanje o stanju v Sloveniji za potrebe EU in OECD, na podlagi trenutno dostopnih različnih indikatorjev (npr. SURS, EU DESI indeks, AI WATCH, OECD UI observatorij, AI Index) ter vzpostaviti sistem sprotnega zbiranja in analize podatkov, ki bi omogočil dinamično analizo stanja, spremljanje potencialov in primerjavo z drugimi državami;
- zagotoviti orodje za ustrezno spremljanje in ovrednotenje ter po potrebi spreminjanje izvajanja vseh ukrepov programa NpUI;
- zagotoviti orodja za oceno učinkov izvedenih aktivnosti v skladu z okvirom opredeljenim v nacionalnem programu NpUI.

V okviru projekta naj bodo izvedeni:

- opredelitev vseh funkcionalnih specifikacij za portal in orodja;
- opredelitev tehnične zasnove rešitve portala in orodij, vključno z opredelitvijo podatkovnih virov in načina njihovega dostopa;
- fokusni intervjuji z Ministrstvom za javno upravo in drugimi ustreznimi ministrstvi in organi, s ciljem:
 - opredelitve ustreznih indikatorjev (v povezavi z OECD in EU) za spremljanje stanja UI v Sloveniji na vseh opredeljenih področjih NpUI,
 - opredelitve funkcionalnih specifikacij portala in predvidenih orodij za spremljanje stanja ter izvajanje ukrepov programa NpUI
 - identifikacije obstoječih podatkovnih virov in potrebe po novih podatkovnih virih za izračun in sprotno spremljanje indikatorjev, posebej za tiste indikatorje, kjer slednje do sedaj ni bilo na voljo (npr. investicije v RR, plače visokošolskih učiteljev, izobraževalne vsebine);
 - identifikacijo potreb, zahtev, potencialnih omejitev dostopa in možnosti ponovne uporabe za identificirane podatkovne vire za potrebe nacionalnega observatorija;
 - opredelitve funkcionalnih specifikacij za povezovanje orodij s podatkovnimi viri za izvedbo portala in orodij.
- razvoj portala in orodij potrebnih za izvedbo opredeljene funkcionalnosti in vzpostavitev nacionalnega observatorija za UI;
- integracija portala in orodij z ustreznimi podatkovnimi viri za sprotni izračun in spremljanje opredeljenih indikatorjev;
- vzpostavitev in podpora delovanju portala in orodij v skladu z dogovorom z Ministrstvom za javno upravo;
evalvacija in validacija vzpostavljenega okolja nacionalnega observatorija za UI (s spletnimi vprašalniki in fokusnimi intervjuji z deležniki na področju UI ter odgovornimi ministrstvi za izvedbo programa NpUI).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev do 150.000,00 EUR

(30.000,00 EUR MJU, 15.000,00 EUR MGRT, 10.000,00 EUR MZZ, 10.000,00 EUR UVTP, 10.000,00 EUR MIZŠ, 75.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktni osebi na:

MJU: mag. Samo Zorc, tel. št.: 01/478-4783, e--mail: Samo.Zorc@gov.si

MGRT: mag. Elena Dokuzov, tel. št.: 01/400-3534, e--mail: nena.dokuzov@gov.si

20. Predlagatelj teme: Urad predsednika Republike Slovenije

**Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije
Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije**

1. TEMA: Mladi in domovina

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 5.11.8.:

Naslov teme: Mladi in domovina

Cilji:

- izvedba longitudinalne ankete na področju domovinske in državljanske pismenosti med mladimi v Sloveniji;
- kurikularna analiza visokošolskih predmetnikov študijev, ki izobražujejo izvajalce predmeta v osnovnošolskem sistemu izobraževanja Državljska kultura in etika;
- opozoriti na odsotnost vsebin v visokošolskem sistemu izobraževanja;
- skozi analizo osnovnošolskih in srednješolskih predmetnikov opredeliti domoljubne vsebine in jim znotraj obstoječih ali dopoljenih oziroma spremenjenih učnih načrtov zagotoviti večje poudarke, izoblikovati konkretne predloge za izboljšanje izvajanja domoljubnih vsebin na način intenzivnega medpredmetnega povezovanja;
- izdelati predloge nadgradnje pri izobraževanju javnih uslužbencev na področju poznavanja domoljubnih vsebin;
- opredeliti načine spodbujanja mladih za vključevanje v sistem nacionalne varnosti in s tem zagotavljanje visoke stopnje varnosti;
- obrambne sposobnosti in delovanja civilne obrambe.

Podrobnejša obrazložitev:

Tema je pomembna z vidika nacionalne varnosti in delovanja sistema nacionalne varnosti. Motiviranost, domoljubje, poznavanje dogodkov povezanih z nastankom samostojne države in pripadnost tej državi so ključni dejavniki, pomembni z vidika zagotavljanja ustrezne kadrovske popolnitve z mladimi v vseh subjektih nacionalne varnosti, s katerimi zagotavljamo obrambno sposobnost države in izvajanje civilne obrambe in mednarodno sprejetih obveznosti.

Cilj projekta je opozoriti na nujnost sistematičnega naslavljanja domoljubnih vsebin med mladimi, kar bo imelo poleg že omenjenih posledic na področju državljanskega aktiviranja tudi vpliv na izgradnjo boljše samopodobe ter aktivnega vključevanja v sistem nacionalne varnosti.

Sistematično negovanje domoljubja je stalnica razvitih demokracij, saj se na ta način zagotavlja domovinska in državljanska pismenost prebivalcev, posledično pa tudi izvaja koncept aktivnega državljanja/državljanke. Zadnje raziskave so bile na področju stanja domoljubja med mladimi izvajane pred 10-timi leti, kjer je bilo zaznati veliko stopnjo stihije na tem področju v Sloveniji, kar se je odražalo najprej na popolnem konceptualnem terminološkem nerazumevanju domoljubje se enači z nacionalizmom — ter v nadaljevanju v visoki meri domovinske in državljanske nepismenosti mladih ter njihovi veliki pasivnosti na področju aktivnega državljanstva. Zato je ne samo primerno, temveč tudi nujno najprej preveriti trenutno stanje med mladimi (to omogoča izvedba longitudinalne ankete), ter zasnovati morebitne predloge za oblikovanje bolj sistematičnega izobraževanja in delovanja na področju mladih in domovine.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR

(8.317,00 EUR UPRS, 8.333,00 EUR MORS, 8.350,00 EUR MNZ, 25.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Ime in priimek: Boštjan Šefic

E-mail: bostian.sefic@predsednik.si

Tel. št.: 01/478 1358

21. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (sofinancer)

Predlagatelj tem: Ministrstvo za okolje in prostor

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Novelacija Regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji ter njihova digitalizacija

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.2.:

Naslov teme: Novelacija Regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji ter njihova digitalizacija

Cilji:

- izdelava metodologije vsebinske posodobitve regionalizacije krajinskih tipov;
- posodobitev Regionalne razdelitve krajinskih tipov v Sloveniji s predlogi potrebnih ukrepov za preprečitev neželenih sprememb v prihodnje ter usmeritvami za varstvo in razvoj v okviru instrumentov ključnih javnih politik;
- posodobitev nabora izjemnih krajin na nacionalni ravni za uvrstitev med javno dostopne in obvezujoče podatke v prostorskem načrtovanju, presojanju vplivov na okolje (krajino) in upravljanju le-teh, ter oblikovanje meril za opredeljevanje izjemnih krajin na regionalni in lokalni ravni v okviru prostorskega načrtovanja;
- posodobitev nabora prepoznavnih slovenskih krajin in njihova vključitev v regionalizacijo krajinskih tipov;
- inventarizacija in digitalizacija krajinskih prvin v okviru območij izjemnih krajin in vključitev v regionalizacijo krajinskih tipov ter priprava geolociranih vektorskih slojev krajinskih prvin v območjih izjemnih krajin v prostorsko informacijski sistem;
- priprava podatkovnih slojev regionalne klasifikacije krajinskih tipov ter prepoznavnih in izjemnih krajin v vektorski obliki za vključitev v prostorski informacijski sistem.

Podrobnejša obrazložitev:

Priporočila za izvajanje Evropske konvencije o krajini (Recommendation CM/Rec (2008)3 of the Committee of Ministers to member states on the guidelines for the implementation of the European Landscape Convention) spodbujajo države podpisnice Evropske konvencije o krajini, da za izvajanje Evropske konvencije o krajini oblikujejo med drugim tudi naslednje instrumente: zaščitijo območja izjemnih krajin, zagotovijo spremljanje stanja krajine, vzpostavijo spletno stran namenjeno varovanju, načrtovanju in upravljanju krajine ter izvajanju EKK. Slovenija je podpisala Evropsko konvencijo o krajini (EKK) leta 2001, ratificirala pa jo je leta 2003. Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Uradni list RS, št. 76/04, 33/07 – ZPNačrt in 61/17 – ZUreP-2) vključuje usmeritve za krajinska območja. Regionalizacija krajinskih tipov, ki je strokovna podlaga za Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije je bila izdelana leta 1998 in ni bila do sedaj novelirana niti digitalizirana. Slovenija je bila z izdelavo Regionalne razdelitve krajinskih tipov Slovenije (1998) ena prvih evropskih držav, ki je prepoznala in ovrednotila svojo krajino na celotnem ozemlju države. Bila je izvedena kot ekspertna presoja, pri kateri je sodelovalo več strokovnjakov. Kljub razvoju novih metod se raziskovanje problematike klasificiranja krajine ni nadaljevalo. Zato je nujna njena posodobitev in nadgradnja in sicer bo ena od pomembnih strokovnih podlag pri izvajanju Zakona o urejanju prostora (U.l. RS, št. 61/17). Seznam izjemnih krajin, ki ga vključuje Strategija varstva krajine v Sloveniji (BF, 1996, 1997) je bil prav tako vključen v Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije. V pripravi je nova Strategija prostorskega razvoja Slovenije, ki na podlagi Zakona o urejanju prostora opredeljuje

prepoznavnost naselij in krajine kot elementov prostorske identitete, ki je eno od temeljnih načel zakona. Posebej navaja tudi izjemne krajine. Metodologija prepoznavnosti je bila zastavljena z nedavno končanim ciljnim raziskovalnim projektom, ni pa bil opravljen prostorski zajem. Izjemne krajine so lahko hkrati tudi prepoznavna krajinska območja ne pa vedno, saj gre lahko za območja, ki niso širše prepoznavna. Zato mora naloga ustrezno med seboj povezati regionalno klasifikacijo krajinskih tipov, prepoznavnost krajine in izjemne krajine. Zajem izjemnih krajin kot nova strokovna podlaga in krajinskih prvin/krajinskih značilnosti bo aktualna za več resorjev (tudi za uveljavljanje sektorskih ukrepov pri upravljanju krajinskega prostora). Ohranjanje krajine in biotske pestrosti je bilo v zakonodajnih predlogih Evropske komisije opredeljeno kot eden od devetih ciljev Skupne kmetijske politike (SKP) po letu 2020. Zajem krajinskih prvin/krajinskih značilnosti na novo-opredeljenih območjih izjemnih krajin bo zato omogočila izvajanje nacionalnih ukrepov na tem področju.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 200.000,00 EUR
(80.000,00 MOP, 10.000,00 MK, 10.000,00 MKGP, 100.000,00 ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MOP: Ime in priimek: mag. Peter Gulič

E-mail: peter.gulic@gov.si

Tel. št.: 01-478-7180

MKGP: Ime in priimek: Jure Čuš

E-mail: jure.cus@gov.si

Tel. št.: 01-478-9374

2. TEMA: Razvoj in predlog implementacije instrumenta za doseganje usklajenosti resornih oziroma razvojnih politik s strategijo prostorskega razvoja Slovenije kot del njenega izvajanja

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje, kakovostne javne storitve

Številka teme 5.12.2.:

Naslov teme: Razvoj in predlog implementacije instrumenta za doseganje usklajenosti resornih oziroma razvojnih politik s strategijo prostorskega razvoja Slovenije kot del njenega izvajanja

Cilji:

- identificirati in analizirati ključno znanstveno in strokovno literaturo ter primere dobrih praks (držav Evropske Unije) na temo presoje prostorskih vplivov (ang. territorial impact assessment - TIA) in njihovo uporabo v prostorskem načrtovanju;
- razviti predlog metodološkega pristopa presoje prostorskih vplivov (ang. territorial impact assessment - TIA) kot del procesa priprave in sprejema ter vrednotenja resornih politik v Sloveniji, ki omogoča analizo prostorskih vplivov za različne prostorske enote (administrativne ali območja s specifičnimi prostorskimi značilnostmi) ter omogoča boljše usklajevanje in integracijo politik;
- zasnovati analitično in komunikacijsko orodje v funkcionalni navezavi na prostorski informacijski sistem ali na druge javno dostopne vire (baze) podatkov za uporabo predlaganega metodološkega pristopa presoje prostorskih vplivov v procesih priprave in sprejema ter vrednotenja resornih politik;
- izvesti pilotno preveritev predlaganega metodološkega pristopa in orodja presoje prostorskih vplivov na primeru izbranih resornih politik/predpisov;

- pripraviti priporočila za izvajanje zakonskega določila (4) odstavka 66. člena ZUreP-2 (preverjanje, da resorne politike niso v nasprotju s cilji SPRS) ter njihovo uporabo pri pripravi resornih politik ter predlog vključitve v prostorski informacijski sistem;
- izvesti seminar za pripravljavce resornih politik/uporabnike.

Podrobnejša obrazložitev:

Ministrstvo za okolje in prostor vodi politiko prostorskega razvoja, ki temelji na izvajanju Zakona o urejanju prostora (ZUreP-2, Uradni list RS, št. 61/17) in Strategije prostorskega razvoja Slovenije (Odločilo o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (OdSPRS, Uradni list RS, št. 76/04, 33/07 – ZPNačrt in 61/17 – ZUreP-2) ter pripravi nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 (sprejem v Državnem zboru RS predvidoma v juniju 2021). **Zakon v (4) odstavku 66. člena določa, da razvojni dokumenti posameznih področij in dejavnosti ne smejo biti v nasprotju s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije. Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2030** je temeljni strateški prostorski akt o usmerjanju prostorskega razvoja države. Skladno s Strategijo razvoja Slovenije 2030 (sprejeta 2017) in v povezavi z drugimi državnimi razvojnimi akti in razvojnimi cilji EU določa dolgoročne strateške cilje države in usmeritve razvoja dejavnosti v prostoru. Ministrstvo ob izvajanju svojih pristojnosti v postopku medsektorskega usklajevanja vladnih gradiv zaenkrat ne razpolaga z instrumentom, s katerim bi lahko izvajalo določilo (4) odstavka 66. člena zakona. Ob skrbi in odgovornosti za kakovostne predpise za uspešno delovanje in ohranjanje pravne države ob upoštevanju **Resolucije o normativni dejavnosti** (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo) se pričakuje odgovore na naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kako s pristopom presoje prostorskih vplivov (ang. territorial impact assessment - TIA) lahko v postopku priprave in sprejema resornih politik **ocenimo, v kolikšni meri bodo resorne politike prispevale k doseganju ciljev nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije in koliko so v nasprotju z njimi?**
- Ali je treba predlagan pristop presoje prostorskih vplivov sektorskih politik prilagoditi za uporabo **na različnih ravneh (državni, regionalni ali občinski ravni) in kako?**
- Kolikšna je prostorska občutljivost resornih oziroma razvojnih politik (izbranih za analizo) glede na cilje nove Strategije prostorskega razvoja Slovenije?
-

Raziskovalna tema ni osredotočena samo na eno razvojno politiko, temveč tudi na resorne politike (lahko tudi zakonodajne predloge), ki imajo prostorske vplive (prometna, energetska, kmetijska, gospodarska, telekomunikacijska, okoljska, pa tudi druge, zlasti tiste, ki vplivajo na mreže storitev) in se ti (lahko) razlikujejo glede na izbrano prostorsko enoto opazovanja (npr. regije, občine) ali glede na vrste območij (npr. urbana, obmejna podeželska). Na tem področju sta bili v Sloveniji do sedaj narejeni dve raziskavi. Prva, izvedena po sprejemu Strategije prostorskega razvoja Slovenije leta 2004, se je ukvarjala z vprašanji ocene usklajenosti ciljev resornih strategij s cilji takrat sprejete Strategije prostorskega razvoja Sloveniji. Druga pa je naslovljena vprašanje učinkov izbrane sektorske politike, to je takrat veljavne energetske politike, na prostorski razvoj na ravni statističnih regij. Poleg tega je bila v okviru programa ESPON (ESPON EATIA) kot ciljna analiza izvedena študija pristopa k presojanju prostorskih vplivov nekaterih EU direktiv s poudarkom na kvalitativnem pristopu, pri čemer je bila ena od testnih držav tudi Slovenije. Namen raziskovalne teme je, na podlagi rezultatov analize ključne znanstvene in strokovne literature ter primerov dobrih praks (držav Evropske Unije) na temo presoje prostorskih vplivov, nadgraditi dosedanje pristope TIE in razviti instrument za preverjanje, da resorne politike niso v nasprotju z novo prostorsko strategijo, ki ga bo mogoče uporabljati pri vsakdanjem uradniškem delu. Naloga bo prispevala k večji usklajenosti politik oziroma predpisov, za doseganje ciljev teritorialne kohezije v Sloveniji, ki jih podaja nova prostorska strategija. Razviti je treba predlog metodološkega pristopa, ki vključuje analitično in komunikacijsko orodje namenjeno presoji prostorskih vplivov. Nova Strategija prostorskega razvoja Slovenije bo pri tem služila kot referenčni okvir, orodje pa bo postalo del procesa izvajanja strategije, zaželeno pa je, da postane del procesov priprave in sprejema resornih politik v Sloveniji z možnostjo uporabe tudi na drugih ravneh (regionalni ali občinski ravni). Ker predlog nove Strategije prostorskega razvoja

Slovenije izpostavlja območja s specifičnimi značilnostmi in potrebami (npr. urbana, odmaknjena in obmejna podeželska območja) za katere je treba predvideti prilagojene (tailored-made) rešitve v podporo njihovem razvoju, je poseben izziv, kako to prostorsko raznolikost upoštevati pri zasnovi metodološkega pristopa in orodja. Predlagan metodološki pristop in orodje presoje prostorskih vplivov je treba pilotno preveriti na primeru najmanj ene izbrane resorne politike. Pripraviti je treba priporočila za izvajanje zakonskega določila (4) odstavka 66. člena ZUreP-2 (preverjanje, in njihovo uporabo pri pripravi sektorskih politik ter izvesti seminar za pripravljavce resornih politik in druge zainteresirane deležnike (npr. predstavnike regionalnih razvojnih agencij, občin).

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(30% MOP, 10% MzI, 10% MKGP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MOP:

Ime in priimek: Blanka Bartol

E-mail: blanka.bartol@gov.si

Tel. št.: 01/478-7054

MKGP:

Ime in priimek: Suzana Brežnik

E-mail: suzana.breznik@gov.si

Tel. št.: 01/478-9386

3. TEMA: Raziskave za opredelitev in preprečevanje obremenjevanja vodozbirnega zaledja Jelševniščice in Otovca, s posebnim ozirom na habitat črne človeške ribice

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme 4.11.1.:

Naslov teme: Raziskave za opredelitev in preprečevanje obremenjevanja vodozbirnega zaledja Jelševniščice in Otovca, s posebnim ozirom na habitat črne človeške ribice

Cilji:

- zagotavljanje ugodnih življenjskih pogojev v habitatu črne in bele človeške ribice v kraškem zaledju Jelševniščice in Otovca;
- prilagoditev rabe prostora in doseganje trajnostne rabe kraškega zaledja obeh izvirov;
- izdelava priporočil in ukrepov za prilagoditev rabe prostora iz poglobitnih virov obremenjevanja, predvidoma poselitve (komunalna odpadna voda) in kmetijstva, na sprejemljivo raven.

Predvidene aktivnosti obsegajo zlasti:

- opredelitev vodozbirnih območij izvira Jelševniščice in Otovca;
- analiza stanja – obstoječe rabe prostora ter glavnih virov obremenjevanja v zaledju obeh izvirov;
- opredelitev deleža posameznih aktivnosti v prostoru k celokupnemu obremenjevanju izvirov, predvsem kmetijstva in poselitve (komunalne odpadne vode), s poudarkom na bilanci dušika;
- analiza rabe obstoječih okoljskih in kmetijskih ukrepov za zmanjšanje vpliva na občutljivih območjih,
- določitev ukrepov za izboljšanje kakovosti habitata na sprejemljivo (trajnostno) raven (komunala, kmetijstvo);

- določitev ukrepov za zmanjšanje tveganja za onesnaženje habitata, ki bi povzročila bistveno zmanjšanje številčnosti črne človeške ribice (komunala, kmetijstvo);
- pripravljenost pristopa za apliciranje na drugih občutljivih kraških območjih.

Podrobnejša obrazložitev:

Predvidene aktivnosti poleg zgoraj navedenih obsegajo tudi zasnovano, testiranje in pripravo kmetijsko-okoljskega ukrepa za črno in belo človeško ribico z vsemi potrebnimi podlagami potrebnimi za vključitev ukrepa v sistem Skupne kmetijske politike.

Pričakujemo, da bo izvajalec s terenskim (vzorčevanje, kartiranje) in laboratorijskim delom (analize tal, analize podzemne vode), analizami obstoječih zbirk podatkov (količinsko in kakovostno stanje vode na izviroh, kemične analize tal, pedološke lastnosti tal, poraba in način uporabe hranil po kmetijskih gospodarstvih in na kmetijskih zemljiščih, količine komunalne odpadne vode) in modeliranjem (hidrogeologija, kmetijstvo) prišel do sklepa, kakšen je delež posameznih aktivnosti v prostoru k obremenjevanju obeh izvirov. Ključna je osredotočenost na bilanco dušika s strani vseh dejavnosti v prostoru, ki nanjo vplivajo. Določiti mora stopnjo rabe obstoječih kmetijskih in okoljskih ukrepov za zmanjšanje obremenjevanja okolja ter njihov potencial za učinkovitejšo rabo. Pri Otovcu oz. Otovskemu bregu mora določiti morebitne dodatne ukrepe, ki bodo izboljšali trenutno neprimerno kvaliteto podzemne vode za življenje bele človeške ribice na sprejemljivo raven (9,2 mg NO₃-/L), pri Jelševniščici pa ukrepe, ki bodo poleg zmanjšanja obremenjevanja prispevali k zmanjševanju tveganja za močno omejeno populacijo endemične črne človeške ribice v vodozbirnem zaledju kraškega izvira. Izvedljivost ukrepov mora na delavnicah preveriti pri vseh ključnih deležnikih rabe prostora. Raziskava mora biti uporabna na apliciranje tudi v drugih okoljsko in naravovarstveno občutljivih območjih.

Za izvajanje raziskave bo moral izvajalec hidrološko opredeliti vodozbirno območje obeh izvirov, naravne ozadje (koncentracije) ključnih parametrov s posebnim poudarkom na hranilih (dušik, fosfor) ter analizirati obstoječo rabo tal z opredelitvijo intenzitete rabe prostora po posameznih dejavnostih.

Sodelovanje kmetijskega sektorja je ključno, saj poleg poselitve predstavlja enega izmed glavnih aktivnosti rabe prostora nad občutljivim podzemnim habitatom. Doseganje ciljev predvidoma ni mogoče zgolj z izvajanjem ukrepov na okoljskem področju, ampak tudi na kmetijskem.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev;
Okvirni obseg sredstev: do 108.000,00 EUR
 (36.000,00 EUR MOP, 18.000,00 EUR MKGP, 54.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MOP: Ime in priimek: Jana Vidic

E-mail: jana.vidic@gov.si

Tel. št.: 01-478-7473

MKGP: Ime in priimek: Jure Čuš

E-mail: jure.cus@gov.si

Tel. št.: 01-478-9374

22. Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti (sofinancer)

Predlagatelj teme: Ministrstvo za zunanje zadeve

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Analiza stanje hrvaške, nemške in srbske skupnosti v Republiki Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme 1.4.1.:

Naslov teme: Analiza stanje hrvaške, nemške in srbske skupnosti v Republiki Sloveniji

Cilji:

- opredeliti število pripadnikov navedenih skupnosti in njihova tradicionalna poselitvena območja;
- analizirati značilnosti, ki se nanašajo na njihovo identiteto, kulturo in jezik;
- pridobiti kvalitativni vpogled v njihova pričakovanja in potrebe za ohranitev jezika in kulture.

Okvirno obdobje trajanje projekta: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR

(25 % MZZ, 25% UN, 50 % ARRS)

23. Ministrstvo za kulturo (sofinancer)

Predlagatelj tem: Ministrstvo za okolje in prostor

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Arhitekturne tipologije in arhitekturne krajine in regije Slovenije

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 1.9.1.:

Naslov teme: Arhitekturne tipologije in arhitekturne krajine in regije Slovenije

Cilji:

A Revizija obstoječih raziskav in opredelitev stanja:

- opredelitev arhitekturnih krajin in regij Slovenije (primerjava z analizo iz 90. let, definicija sprememb v prostoru, razvojnih trendov in stanje ohranjenosti arhitekturne identitete Slovenije);
- opredelitev tipologije urbanih in ruralnih naselij;
- oblikovanje/revizija arhitekturne tipologije;
- priprava podatkovnih slojev v vektorski obliki za vključitev v prostorski informacijski sistem;
- opredelitev kakovostnih meril/kriterijev za načrtovanje/razvoj naselij;
- ohranjanje regionalne in lokalne identitete prostora in naselij;
- preprečevanje nadaljnega širjenja posamične poselitve;
- vsem naseljem določiti ureditvena območja izvajanje celovite prenove naselij;
- ustvariti oblikovno prepoznavnost v tistih podeželskih naseljih, v katerih se razvija turizem, tako da se ohranja tradicionalno strukturo, hkrati pa izboljšuje infrastruktura in trajnostna mobilnost.

B Implementacija rezultatov:

- razvoj orodij za usmerjanje lokalnih prostorskih politik in za usposabljanje načrtovalcev;
- izbor primerov, primerjava izvedb na terenu, izbor dobrih praks;
- popularizacija rezultatov raziskave.

Podrobnejša obrazložitev:

Ministrstvo za okolje in prostor je v devetdesetih letih v sodelovanju s skupino strokovnjakov pod vodstvom prof. dr. Petra Fistra izdalo serijo publikacij in priročnikov "Prostor. Arhitekturna identiteta. Poselitve". Glosar arhitekturne tipologije in Arhitekturne krajine in regije Slovenije je eno od temeljnih del na področju opredelitve arhitekturne tipologije in arhitekturnih regij (74 prostorskih enot, 74 arhitekturnih krajin, 14 arhitekturnih regij) v Sloveniji glede na topografsko-geografsko lego. Več nalog, ki jih je v zadnjih letih naročilo Ministrstvo za okolje in prostor za potrebe priprave Državnega prostorskega reda, kot na primer: (Strokovna podlaga Urbanistično oblikovalska merila za načrtovanje gradbenih parcel stavb, Strokovna podlaga Morfologija, Priročnik Regulacijski elementi in Priročnik Tipologija stavb idr.) kažejo, da je delo še vedno aktualno, vendar je zaradi dinamičnega družbenega in gospodarskega razvoja v zadnjih tridesetih letih ter hitrega procesa (sub)urbanizacije potreben ponoven pregled stanja in novo ovrednotenje arhitekturnih tipologij in arhitekturnih krajin in regij, ki zaznamujejo poselitve slovenskega ozemlja. Pri tem je smiselno slediti enaki metodologiji, kot je bila že uporabljena v izvirnem delu Fistra in sodelavcev in obravnavati tri osnovne razpoznavne skupine poselitve, ki so značilne za slovensko ozemlje, to so a) značilnosti naselij, b) značilnosti izoblikovanih dominant ali arhitekturnih posebnosti in c) značilnosti stavbnih kompleksov in posameznih stavb.

Namen naloge je prenoviti in nadgraditi serijo, ki bo podlaga za načrtovanje poselitve (urbanih in ruralnih naselij) z namenom krepitev prostorske identitete, ter predvsem za določanje ureditvenih območij naselij (instrument, ki je bil vzpostavljen z ZUreP-2), kot tudi za načrtovanje notranjega razvoja in potrebnih širitev naselij. V prvi vrsti bo potrebno odgovoriti na vprašanje, ali za urbani in ruralni prostor lahko velja enaka metodologija, zato bo potrebna opredelitev pojma urbano in ruralno naselje, ki se naj navezujeta na predpisane definicije. Upoštevati bo potrebno tudi tipologijo tipske gradnje zadnjih petdesetih letih ter razbohotenje pojava posamične poselitve ter suburbanizacije podeželskih naselij.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(25.0000,00 EUR MOP, 25.000,00 EUR MK, 50.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Ime in priimek: Simona Peršak-Cvar
E-mail:s simona.persak-cvar@gov.si
Tel. št.: 01-478-7213

2. TEMA: Novelacija Regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji ter njihova digitalizacija

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme 4.9.2.:

Naslov teme: Novelacija Regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji ter njihova digitalizacija

Cilji:

- izdelava metodologije vsebinske posodobitve regionalizacije krajinskih tipov;
- posodobitev Regionalne razdelitve krajinskih tipov v Sloveniji s predlogi potrebnih ukrepov za preprečitev neželenih sprememb v prihodnje ter usmeritvami za varstvo in razvoj v okviru instrumentov ključnih javnih politik;
- posodobitev nabora izjemnih krajin na nacionalni ravni za uvrstitev med javno dostopne in obvezujoče podatke v prostorskem načrtovanju, presojanju vplivov na okolje (krajino) in upravljanju le-teh, ter oblikovanje meril za opredeljevanje izjemnih krajin na regionalni in lokalni ravni v okviru prostorskega načrtovanja;
- posodobitev nabora prepoznavnih slovenskih krajin in njihova vključitev v regionalizacijo krajinskih tipov;
- inventarizacija in digitalizacija krajinskih prvin v okviru območij izjemnih krajin in vključitev v regionalizacijo krajinskih tipov ter priprava geolociranih vektorskih slojev krajinskih prvin v območjih izjemnih krajin v prostorsko informacijski sistem;
- priprava podatkovnih slojev regionalne klasifikacije krajinskih tipov ter prepoznavnih in izjemnih krajin v vektorski obliki za vključitev v prostorski informacijski sistem.

Podrobnejša obrazložitev:

Priporočila za izvajanje Evropske konvencije o krajini (Recommendation CM/Rec (2008)3 of the Committee of Ministers to member states on the guidelines for the implementation of the European Landscape Convention) spodbujajo države podpisnice Evropske konvencije o krajini, da za izvajanje Evropske konvencije o krajini oblikujejo med drugim tudi naslednje instrumente: zaščitijo območja

izjemnih krajin, zagotovijo spremljanje stanja krajine, vzpostavijo spletno stran namenjeno varovanju, načrtovanju in upravljanju krajine ter izvajanju EKK. Slovenija je podpisala Evropsko konvencijo o krajini (EKK) leta 2001, ratificirala pa jo je leta 2003. Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Uradni list RS, št. 76/04, 33/07 – ZPNačrt in 61/17 – ZUreP-2) vključuje usmeritve za krajinska območja. Regionalizacija krajinskih tipov, ki je strokovna podlaga za Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije je bila izdelana leta 1998 in ni bila do sedaj novelirana niti digitalizirana. Slovenija je bila z izdelavo Regionalne razdelitve krajinskih tipov Slovenije (1998) ena prvih evropskih držav, ki je prepoznala in ovrednotila svojo krajino na celotnem ozemlju države. Bila je izvedena kot ekspertna presoja, pri kateri je sodelovalo več strokovnjakov. Kljub razvoju novih metod se raziskovanje problematike klasificiranja krajine ni nadaljevalo. Zato je nujna njena posodobitev in nadgradnja in sicer bo ena od pomembnih strokovnih podlag pri izvajanju Zakona o urejanju prostora (U.l. RS, št. 61/17). Seznam izjemnih krajin, ki ga vključuje Strategija varstva krajine v Sloveniji (BF, 1996, 1997) je bil prav tako vključen v Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije. V pripravi je nova Strategija prostorskega razvoja Slovenije, ki na podlagi Zakona o urejanju prostora opredeljuje prepoznavnost naselij in krajine kot elementov prostorske identitete, ki je eno od temeljnih načel zakona. Posebej navaja tudi izjemne krajine. Metodologija prepoznavnosti je bila zastavljena z nedavno končanim ciljnim raziskovalnim projektom, ni pa bil opravljen prostorski zajem. Izjemne krajine so lahko hkrati tudi prepoznavna krajinska območja ne pa vedno, saj gre lahko za območja, ki niso širše prepoznavna. Zato mora naloga ustrezno med seboj povezati regionalno klasifikacijo krajinskih tipov, prepoznavnost krajine in izjemne krajine. Zajem izjemnih krajin kot nova strokovna podlaga in krajinskih prvin/krajinskih značilnosti bo aktualna za več resorjev (tudi za uveljavljanje sektorskih ukrepov pri upravljanju krajinskega prostora). Ohranjanje krajine in biotske pestrosti je bilo v zakonodajnih predlogih Evropske komisije opredeljeno kot eden od devetih ciljev Skupne kmetijske politike (SKP) po letu 2020. Zajem krajinskih prvin/krajinskih značilnosti na novo-opredeljenih območjih izjemnih krajin bo zato omogočila izvajanje nacionalnih ukrepov na tem področju.

Okvirno obdobje trajanje projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 200.000,00 EUR
(80.000,00 MOP, 10.000,00 MK, 10.000,00 MKGP, 100.000,00 ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MOP: Ime in priimek: mag. Peter Gulič

E-mail: peter.gulic@gov.si

Tel. št.: 01-478-7180

MKGP: Ime in priimek: Jure Čuš

E-mail: jure.cus@gov.si

Tel. št.: 01-478-9374